ОШ“Ђура Јакшић“
С.Милетића 16.
Кикинда
Тел.факс:0230 402-990
Email: skola@djurajaksic.edu.rs

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023 – 2025/2026 ГОДИНЕ

Председник Школског одбора
Маријана Иличин

САДРЖАЈ

1.ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА.....1
2.ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ.....5
3.ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....5
4.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ ЦИКЛУС (I, II, III, IV РАЗРЕД)ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПЕРИОД ОД ШКОЛСКЕ 2022/23. ДО 2025/26. ГОДИНЕ.....7
4.1.НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС.....7
4.2.НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ПРВИ РАЗРЕД.....8
4.2.1.ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 10
4.2.3.ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ПРВИ РАЗРЕД.....12

4.3..НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД.....53

4.3.ЗНАСТАВНИ ПЛАН ЗА ДРУГИ РАЗРЕД.....54
4.4. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД.....81
4.4.1.НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....83
4.4.2. ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД.....83
4.5.1.НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....130
4.5.2.. ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА.....130
5.ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ за пети,шести,седми и осми разред за период од школске2022/2023. школске 2025/2026. године.....166

5.1.НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА.....168
5.1.1. ПРОГРАМ ЗА V РАЗРЕД.....169
5.1.2.ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ У VI РАЗРЕДУ..256
5.1.3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА VII РАЗРЕД.....290
5.1.4.ПРОГРАМ ЗА VIII РАЗРЕД ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ....399
6. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ.....460

7.ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ 483

8.ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ.....499
10.ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ.....500

11. ПРОГРАМ ПРИМЕНЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВИМА ДЕТЕТА.....514
12.ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ.....514
13. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ.....547
14. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....549
15. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.....550
16. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....551
17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....553
18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ.....554
19. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ.....555
20.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.....558
21. ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН...560
22. ПРОГРАМ РАДА ЂАЧКОГ ПАРЛАМЕНТА.....561
23.ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ.....562
24.САРАДЊА СА ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
.....563
25. ПРАВИЛА ПОНАШАЊА У УСТАНОВИ И ШКОЛИ.....566
26.ДЕЖУРСТВО У ШКОЛИ.....567
27.ПОСТУПАК И МЕРЕ ЗАШТИТЕ И БЕЗБЕДНОСТИ УЧЕНИКА У ШКОЛСКОМ ОБЈЕКТУ.....568
28.ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА...571

1.ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА

Школски програм ОШ"Ђура Јакшић" Кикинда је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активност који су усмерени на остваривање циљева у првом и другом циклусз обавезног образовања, а који су регулисани како на националном, тако и на школском нивоу. Циљ школског програма јесте да омогући наставницима и професорима, базичне професионалне ослонце у планирању, реализацији и евалуацији целокупног школског живота .

Израда Школског програма ослања се на Закон о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС“бр.88/2017, 27/2018 др.закон, 10/2019 и 6/2020 и 129/2021), Закон о основном образовању и васпитању („Сл.гласник РС“,бр.55/2013, 101/2017, 27/2018 др.закон и 10/2019 и 129/2021), Правилник о националном оквиру образовања и васпитања («Сл.гласник РС» бр.98/17), важећа подзаконска акта, Правилник о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне покрајине Војводине за школску 2022/2023.годину и Школски развојни план. Правилници:

1) Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања(„Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр. 10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006 – страни језик обавезан од I разреда, 15/2006, 2/2008, 2/2010,7/2010, 3/2011-др.правилник, 7/2011-др.правилници, 1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018)

2) Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред („Сл.гласник РС“ –Просветни гласник“ бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018 и 1/2019 и 2/2020, 16/2022)

3) Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС“ – Просветни гласник“ бр.16/2018, 3/2019 и 5/2021)

4) Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр.1/2005,15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011-др.правилник, 7/11-др.правилник, 1/2013, 11/2014 , 11/2016 и 12/2018)

5) Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања ("Сл. гласник РС” - Просветни гласник, број 5/2019, 1/2020 и 6/2020 и 7/2022)

6) Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања (“Сл. гласнику РС” - Просветни гласник, број 11/2019, 6/2020 и 7/2021)

7) Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања («Сл.гласник-просветни гласник» бр.3/2006, 15/2006-др.правилник, 2/2008-др.правилник, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 11/2014, 11/2016, 7/2017 и 12/2018)

8) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање-сазнање о себи и другима за други разред основне школе („Службени гласник РС Просветни гласник“ бр.8/2003)

9) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање-сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе (“Сл.Гласник РС-Просветни гласник“ бр.10/2003, 20/2004)

11) Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за трећи разред основне школе („Сл.гласник РСПросветни гласник“ бр.23/2004)

12) Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе („Сл.гласник РС-Просветни гласник“ бр.23/2004) , Правилник о наставном плану и програму Верска настава за четрвти разред (Сл.гласник РС -Просветни гласник“, број 9/2005)

13) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање-сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе (Сл.гласник РС -Просветни гласник“, број 15/2005, 2/2005)
14) Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник", број 6/2007, 2/2010, 7/2010-др.правилник, 3/2011- др.правник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017 и 12/2018);
15) Правилник о наставном програму за VI разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник", број 5/2008, 3/2011 др.правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016, 3/2018, 12/2018 и 3/2020);
16) Правилник о наставном програму за VII разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник", број 6/2009, 3/2011 – др. Правилник, 8/2013, 11/2016, 12/2018, 3/2019, 12/2019 и 3/2020)
17) Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања ("Сл. гласник РС” - Просветни гласник, број 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020 и 5/2021, 17/2021 и 16/2022)
18) Правилник о наставном програму за VIII разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр.2/2010, 3/2011 др.правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018 и 10/2019 и 3/2020);
19) Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РСПросветни гласник“ бр.11/2019, 2/2020, 6/2020 и 5/2021, 17,2021 и 16/2022);
20) Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за пети разред основне школе („Службени гласник РС-Просветни гласник " број 9/2005) - обавезан изборни предмет;
21) Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за седми разред основне школе („Службени гласник РС-Просветни гласник РС", број 2/2008);
22) Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за осми разред основне школе („Службени гласник РС-Просветни гласник РС", број 7/2008) - Изборни предмет;
23) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за пети разред основне школе („Службени гласник РС-Просветни гласник", број 15/2005) - обавезан изборни предмет;
24) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за седми разред основне школе („Службени гласник РС -Просветни гласник", број 7/2007) - Изборни предмет;
25) Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за осми разред основне школе („Службени гласник РС-Просветни гласник", број 6/2008) - Изборни предмет;
26) Правилник о општим стандардима постигнућа-образовни стандарди за крај обавезног образовања („Службени гласник РС-Просветни гласник“ број 5/2010);
27) Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математике и природа и друштво („Службени гласник РС-Просветни гласник РС“ бр.5/2011);
28) Правилник о општим образовним стандардима постигнућа за крај основног образовања за страни језик („Сл.гласник РС“ 78/2017);
29) Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њихов професионални развој („Службени гласник РС -Просветни гласник РС“ бр.5/2011);
30) Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС-Просветни гласник РС“ бр.1/2011, 1/2012, 1/2014, 12/2014, 2/2018 и 3/2021, 14/2022);
32) Правилник о стандардима квалитета рада установе („Сл.гласник РС-Просветни гласник“ бр.14/2018);

33) Правилник о вредновању квалитета рада установе („Сл.гласник РС“ бр.10/2019);
34) Правилник о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи васпитања („Сл.гласник РС“ бр.30/2019);
35) Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл.гласник РС“ бр.46/2019 и 104/2020);
36) Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС“ бр.73/2016, 45/2018, 106/2020 и 115/2020);
37) Правилник о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада („Сл.гласник РС“ бр.68/2018);
38) Правилник о поступању утанове у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Сл.гласник РС“ бр.65/2018);
39) Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи („Сл.гласник РС“ бр.68/2018);
40) Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл.гласник РС“ бр.109/2021);
41) Правилник о начину обављања организованог превоза деце („Сл.гласник РС“ бр.52/2019 и 61/2019);
42) Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Сл.гласник РС“ бр.34/2019, 59/2020 и 81/2020)
43) Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом („Сл.гласник РС“ бр.80/2018);
44) Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл.гласник РС“ бр.74/2018);
45) Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи ("Сл гласник РС", бр. 66/2018, 82/2018, 37/2019, 56/2019, 112/2020, 6/2021, 85/2021 і 102/2022 – др правилник)
46) Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадник ("Сл. Гласник РС", бр. 22/2005, 51/2008, 88/2015, 105/2015, 48/2016 і 9/2022)
47) Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Сл.гласник РС-Просветни гласник“ бр.2/92 и 2/00);
48) Правилник о Општинском савету родитеља („Сл.гласник РС“ бр.72/18);
49) Правилник о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности основне школе ("Сл гласник - Просветни гласник", бр. 1/2019 і 16/2022);
50) Правилник о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка („Сл.гласник РС“ бр.77/2014);
51) Правилник о посебном програму образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 85/2021);
52) Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе код куће за ученике основне школе („Сл. гласник РС“, бр. 109/2020);
53) Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи („Сл. гласник РС“, бр. 109/2020)
54) Закон о основама система образовања и васпитања ("Сл гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др закон, 10/2019, 27/2018 – др закон, 6/2020 і 129/2021)
55) Закон о основном образовању и васпитању ("Сл гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019, 27/2018 – др. Закон и 129/2021)
56) Статут Основне школе "Ђура Јакшић" Кикинда (деловодни број 181/2017 од 21.12.2017.године),
57) Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС, Просветни гласник бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006,

15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 4/2013,14/2013,5/2014,11/2014,11/2016, 6/2017,12/2018)

58) Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС, Просветни гласник бр.1/2005,15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 11/2014, 11/2016, 12/2018),
59) Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС,Просветни гласник бр.3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 11/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018),
60) Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС,Просветни гласник бр.6/2007, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017, 12/2018 и 15/2018 – др. Правилник)
61) Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС,Просветни гласник бр.5/2008, 3/2011, 1/2013, 5/2014, 11/2016, 3/2018, 12/2018 и 3/2020)
62) Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС,Просветни гласник бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020 , 8/2020, 5/2021, 17/2021 и 16/2022)
63) Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС, Просветни гласник бр. 2/2010, 3/2011 – др. Правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020)
64) Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програм наставе и учења за први разред (Сл. Гласник РС – Просветни гласник“ бр. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020 и 16/2022.)
65) Резултати самовредновања;
66) Извештај о раду школе у протеклој школској години,
67) Школски развојни план,
68)услови рада у школи и образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједнице.

2.ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

Основну школу „ Ђура Јакшић“ “ у Кикинди основао је Народни одбор општине Кикинда 1950 године.

Школа је установа која обавља делатност редовног основног образовања остваривањем школског програма. Она има својство правног лица и у правном промету са трећим лицима има неограничена овлашћења и потпуну одговорност. Образовно васпитни рад обавља се на српском језику кроз:

- разредну, разредно-предметну и предметну наставу, зависно од узраста ученика и од циклуса образовања
- допунску и додатну наставу
- изборну и факултативну наставу
- ваннаставне активности
- слободне активности
- продужени боравак
- наставу у природи, излете и екскурзије
- културну и јавну делатност и друге друштвене делатности.

3.ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА СУ:

1. Циљеви образовања и васпитања Циљеви образовања и васпитања јесу:

1) пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

2) стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;

3) развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;

4) развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;

5) оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;

6) развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;

7) развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;

8) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

9) развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;

10) развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

11) развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;

12) развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;

13) развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;

14) формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности и толеранције.

- стицање знања о језику, књижевности и медијима релевантним за будуће образовање и професионални развој;
- оспособљавање ученика да користи стандардни матерњи језик, ефикасно комуницира у усменом и писаном облику у различите сврхе;
- оспособљавање ученика да комуницирају у усменом и писаном облику на теме из свакодневног живота на страном језику;
- развијање свести о значају вишејезичности у савременој вишекултурној заједници;
- разумевање повезаности различитих научних дисциплина;
- разумевање и сналажење у садашњости и повезаности друштвених појава и процеса у простору и времену (Србија, Европа, свет);
- прихватање и уважавање другог/друге без обзира на националну, верску, родну и друге разлике;
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу знања физичких, хемијских и биолошких закона, модела и теорија;
- правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина;
- стицање способности за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема;
- овладавање информационо-комуникационим технологијама;
- развијање вештина и техника уметничког изражавања;
- познавање различитих техника, стилова и медија уметничког изражавања;
-познавање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама:
- развијање одговорног односа према сопственом здрављу и здрављу других;

4.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПРВИ ЦИКЛУС (I, II, III, IV РАЗРЕД) ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПЕРИОД ОД ШКОЛСКЕ 2022/23. ДО 2025/26. ГОДИНЕ

4.1.НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС

а) Годишњи фонд часова обавезних и изборних предмета

А. Обавезни наставни предмети	Први разред		Други Разред		Трећи Разред		Четврти Разред	
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Дигитални свет	1	36	1	36	1	36		
Физичко и здр. Васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
У К У П Н О: А	20	720	21	756	21	756	20	720
Б. Изборни наставни предмети								
Верска наст./ Грађ. Васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Матерњи јез.са еле. Нац. Културе	2	72	2	72	2	72	2	72
У К У П Н О: Б	1-3	36-108	1-3	36-108	1-3	36-108	1-3	36-108
В. Остали облици обра.-вас. рада								
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Додатни рад	-	-	-	-	-	-	1	36
Час одељ. старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
Пројектна настава							1	36
Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
Екскурзија	1-3 дана		1-3 дана		1-3 дана		1-3 дана	

4.2.НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ПРВИ РАЗРЕД

А. Обавезни наставни предмети	Први Разред	
	нед.	год.
Српски језик[1]	5	180
Српски језик као нематерњи језик[2]	2	72
Енглески језик	2	72
Математика	5	180
Свет око нас	2	72
Природа и друштво	-	-
Ликовна култура	1	36
Музичка култура	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108
Дигитални свет	1	36
У К У П Н О: А	20-22*	720-792*
Б. Изборни наставни предмети		
Верска наст./ Грађ. Васпитање	1	36
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72
У К У П Н О: Б	1-3*	36-108*
УКУПНО А+Б	20-22	720-792*
ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
Редовна настава	20-22*	720-792*
Пројектна настава[5]	1	36
Допунска настава	1	36
Додатна настава		

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
Час одељенског старешине	1	36

Ваннаставне [6]	1-2	36-72
Екскурзије	1-3 дана годишње	

4.2.1.ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

4.2.2. ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА СУ:

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;

2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;

3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;

4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;

6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;

7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;

8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;

10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;

12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

13) развијање позитивних људских вредности;

14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика првог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења намењени су, пре свега, наставницима који непосредно раде са ученицима, али и онима који на посредан начин узимају учешће у образовању и васпитању.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе

Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих предмета;
- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;

- превасходно активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневном животу;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању предметних исхода и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре, као и до сада, креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују. Неки се лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности (то се посебно односи на вештине).

Након искуства коришћења различитих дидактичких материјала у предшколском васпитању и образовању, ученици се у првом разреду по први пут сусрећу са уџбеницима. Зато је важно оспособљавати их од почетка за њихово правилно коришћење, као и упућивати их на друге изворе информација, а све у циљу достизања дефинисаних исхода.

Такође, први разред даје основу за изградњу компетенције за учење учења. Ученик коришћењем претходних знања и вештина постепено овладава и вештинама планирања, коришћења различитих информација као и применом знања и вештина у различитим ситуацијама.

Препоруке за праћење и вредновање образовно-васпитне праксе

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика, које је у првом разреду описно, само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*

4.2.3.ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ПРВИ РАЗРЕД

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

1. Српски језик

2. Страни језик
3. Ликовна култура
4. Музичка култура
5. Свет око нас
6. Математика
7. Физичко и здравствено васпитање
8. Дигитални свет

.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

1.Верска настава
2.Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима
3.Мађарски језик са елементима националне културе
4.Ромски језик са елементима националне културе

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА:

1. Час одељењског старешине
2. Допунска настава
3. Слободна активност (у складу са могућностима школе)
4. Екскурзија (1 дан годишње)

. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	**СРПСКИ ЈЕЗИК**
Циљ	Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**180 часова**

5.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**	**СТАНДАРДИ**
- разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличког текста; - разуме оно што прочита;	**ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ**	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).	1СЈ.1.2.1. 1СЈ.1.2.2. 1СЈ.1.3.1. 1СЈ.1.3.2. 1СЈ.1.3.5. 1СЈ.1.3.7.
-активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се		Проза	1СЈ.1.2.2. 1СЈ.1.2.8. 1СЈ.1.5.2.

чита; − препозна песму, причу и драмски текст; − одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; − уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; − препозна загонетку и разуме њено значење; − препозна басну и разуме њено значење; − гласно чита, правилно и са разумевањем; − тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; − пронађе информације експлицитно изнете у тексту; − слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања. - примењује основна правописна правила; -	**КЊИЖЕВНОСТ** **стандарди** Основни: 1CJ.1.5.2. 1CJ.1.5.3. 1CJ.1.5.4.	Народна прича Свети Сава и ђаци Народна прича, Голуб и пчела Народна басна , Лисица и гавран Доситеј Обрадовић, Два јарца; Две козе Лав Николајевич Толстој, Два друга Драган Лукић, Јоца вози Весна Ћоровић Бутрић, Ноћни ћошак Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, Загонетке лаке за прваке ђаке, Загонетке Григора Витеза и Бране Цветковића) Драмски текстови Гвидо Тартаља, Зна он унапред Душан Радовић, Тужибаба Александар Поповић, Неће увек да буде први Бора Ољачић, Први дан у школи Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); ДОМАЋА ЛЕКТИРА Јован Јовановић Змај, Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу Књижевни појмови: − песма; − прича; − догађај; место и време збивања; − књижевни лик – изглед,	1CJ.1.5.3. 1CJ.1.5.4. 1CJ.2.2.2. 1CJ.2.2.3. 1CJ.2.2.7. 1CJ.2.2.8. 1CJ.2.2.9. 1CJ.2.5.2. 1CJ.2.5.3. 1CJ.2.5.4. 1CJ.2.5.5. 1CJ.2.5.6. 1CJ.3.5.1. 1CJ.3.5.2.

		основне особине и поступци; − драмски текст за децу; − шаљива песма; − басна; − загонетка.	
-примењује основна правописна правила; -пише читко и уредно; -писмено одговара на постављена питања; -спаја више реченица у краћу целину; -пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; -разликује слово, реч и реченицу; -правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом односно интерпункцијским знаком на крају; -правилно употреби велико слово. учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; − обликује	**ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија**	. Реченица;реч;слово Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење,питање и заповест Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена,имена насеља(једночланих) и назива места и улица у којој ученик живи, као и назив школае коју похађа. Правилно потписивање(име,па презиме). Тачка на крају реченице;место и функција упитникаи узвичника у реченици.	1CЈ.1.3.2. 1CЈ.1.3.3. 1CЈ.1.3.4. 1CЈ.1.3.5. 1CЈ.1.4.3. 1CЈ.2.4.6. 1CЈ.3.4.4.

усмену поруку служећи се одговарајућим речима; − усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; − усмено описује ствари из непосредног окружења; − бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; − напамет говори краће књижевне текстове; − учествује у сценском извођењу текста; − пажљиво и културно слуша саговорнике; − слуша, разуме и парафразира поруку; − слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања.				
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА **стандарди** Основни: 1CJ.0.1.1. 1CJ.0.1.2. 1 CJ.0.1.3. 1 CJ.1.3.3. 1 CJ.1.3.1. 1CJ.1.3.2. 1CJ.1.3.8. 1CJ.1.3.5.	**Говорење**	Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке иг	1CJ.0.1.1. 1CJ.0.1.2. 1CJ.0.1.3. 1CJ.0.1.4. 1CJ.0.1.6.
		Слушање	Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње.	1CJ.0.1.1.
		Писање	Писана порука. Краћа текстуална целина о сопственом искуству,о доживљају,о сликама,поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање. Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др.	1CJ.1.2.1.
		Читање	Књижевни текстови.. Информативни текстови: 1.уџбенички:; 2. ванџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.	

Кључни појмови: почетно читање и писање, књижевност, језик и језичка култура.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета *Српски језик* у првом разреду основне школе чине четири предметне области: Почетно читање и писање, Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Почетно читање и писање - 90 часова, Књижевност - 45 часова, Језик - 10 часова и Језичка култура - 35 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Назив предмета	**СТРАНИ ЈЕЗИК**
Циљ	**Циљ** учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**72 часа**

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да	**ОБЛАСТ/ТЕМА** **Комуникативне функције**	**САДРЖАЈИ**
- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге;	**ПОЗДРАВЉАЊЕ**	**Језичке активности** **у комуникативним ситуацијама** **Sadržaji** *Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!* **(Inter)kulturni sadržaji:** Formalno i neformalno pozdravljanje; ustaljena pravila učtivosti.
	Представљање себе и других; Давање	**Jezičke aktivnosti**

- разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окруженја; - разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; - опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећанјима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; - разуме једноставне исказе којима се изражава	**основних информација о себи; давање и тражење основних информацијаа о другима**	**u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih i jednostavnih tekstova u kojima se neko predstavlja; predstavljanje sebe i drugih osoba, prisutnih i odsutnih. **Sadržaji** Lične zamenice u funkciji subjekta - *I, you …* Prisvojni pridevi - *my, your…* Pokazne zamenice - *this, that* Glagol *to be - the Present Simple Tense* Pitanja sa *Who /How (old)* Osnovni brojevi (1-10) **(Inter)kulturni sadržaji:** Prepoznavanje najosnovnijih sličnosti i razlika u načinu upoznavanja i predstavljanja u našoj zemlji i zemljama engleskog govornog područja.
	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	**Jezičke aktivnosti** **u komunikativnim situacijama** Slušanje naloga i uputstava i reagovanje na njih; davanje kratkih i jednostavnih uputstava (komunikacija u učionici - uputstva i nalozi koje razmenjuju učesnici u nastavnom procesu, uputstva za igru i slično). **Sadržaji** **(Inter)kulturni sadržaji:** Poštovanje osnovnih normi učtivosti; dečje pesme odgovarajućeg sadržaja.
	Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	**Jezičke aktivnosti** **u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih jednostavnih poziva na zajedničku aktivnost i reagovanje na njih (poziv na rođendan, igru, druženje...); upućivanje i prihvatanje/odbijanje poziva na zajedničku aktivnost, uz korišćenje najjednostavnijih izraza. Imperativ **(**

припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.		**Inter)kulturni sadržaji:** Prikladno prihvatanje i odbijanje poziva; proslava rođendana, igre, zabava i razonoda.
	Исказивање молбе, захвалности и извињења	**Jezičke aktivnosti** **u komunikativnim situacijama** Slušanje jednostavnih iskaza kojima se traži pomoć, usluga ili obaveštenje; davanje jednostavnog, usmenog odgovora na iskazanu molbu; izražavanje i prihvatanje molbi, zahvalnosti i izvinjenja. **nter)kulturni sadržaji:** Pravila učtive komunikacije.
	Честитање	**Jezičke aktivnosti** **u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih i jednostavnih ustaljenih izraza kojima se čestita praznik, rođendan; reagovanje na upućenu čestitku i upućivanje kratkih prigodnih čestitki. **Sadržaji** **(Inter)kulturni sadržaji:** Najznačajniji praznici i način obeležavanja/proslave i čestitanja; prigodne dečje pesme i igre.
	Описивање живих бића, предмета, места и појава	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje kraćih jednostavnih opisa živih bića, predmeta i mesta u kojima se pojavljuju informacije o spoljnom izgledu, pojavnim oblicima, dimenzijama i ostalim najjednostavnijim karakteristikama; davanje kratkih usmenih opisa živih bića, predmeta i mesta. Glagoli *have got, to be* za davanje opisa Pravilna množina imenica: *book - books, apple - apples…* Modalni glagol *can* uz glagol *see* **(Inter)kulturni sadržaji:** Dečje pesme i priče odgovarajućeg sadržaja.
	Исказивање потреба, осета и осећања	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima, osećanjima;

		saopštavanje svojih potreba, oseta i osećanja i (empatično) reagovanje na tuđa. **(Inter)kulturni sadržaji:** Pravila učtive komunikacije.
	Исказивање положаја у простору	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih tekstova u kojima se na jednostavan način opisuje položaj u prostoru; usmeno traženje i davanje informacija o položaju u prostoru. **(Inter)kulturni sadržaji:** Kultura stanovanja: selo, grad.
	Исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja. **(Inter)kulturni sadržaji:** Porodica, prijatelji, kućni ljubimci, igračke.
	Изражавање допадања/недопадања	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje slaganja/neslaganja, dopadanja/nedopadanja **(Inter)kulturni sadržaji:**

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда првог циклуса основне школе. Аутори уџбеника и наставници обрађују их у складу са захтевима програма, узрастом и интересовањима ученика.

1) Лични идентитет
2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)

3) Географске особености
4) Становање - форме, навике
5) Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине
6) Временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)
7) Школа и школски живот
8) Млади - живот деце и омладине
9) Здравље и хигијена
10) Емоције (љубав према породици, друговима)
11) Превозна средства
12) Временске прилике
13) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
14) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
15) Слободно време - забава, разонода, хобији
16) Исхрана и гастрономске навике
17) Путовања
18) Мода и облачење
19) Спорт
20) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета страни језик у првом циклусу основне школе усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници.

Технике/активности

Током часа препоручује се динамично смењивање техника/активности које не битребало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, пиши - од трећег разреда, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.)

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)
Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање).
Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).
Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.
"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.
Заједничко прављење илустрованих и писаних (од трећег разреда) материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА У ПРВОМ И У ДРУГОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Предности наставе страног језика у првом и другом разреду основне школе у вези су са специфичностима усвајања језика на раном узрасту. Основна карактеристика раног учења није аналитичко учење, већ усвајање језика на сличан начин на који се усваја матерњи језик - дете страни језик користи искључиво у комуникацији и у ситуацијама које су блиске његовим интересовањима. Вишеструке су предности учења језика у овом узрасту (Титоне 1989)[1]:

- неурофизиолошке: изузетна пластичност мозга омогућава лакше усвајање фонетских елемената, акцента, изговора, интонације, као и синтаксичких образаца;
- психолошке: код ученика се развија мотивација будући да не осећа страх од грешке приликом употребе новог језика, лако прихвата игру и спремније излаже пред групом;
- образовне: учење страног језика позитивно утиче на когнитивни развој детета и прихватање другог и другачијег.

_____[1] *Титоне, Р. (1989). Он тхе билингуал персон. Отawa, Цанадиан Социету фор Италиан Студиес.*

ПРЕЗЕНТОВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ САДРЖАЈА

С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.

Визуелна наставна средства (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто)

Пантомима (као врста драмских техника), …
Одговарајући контекст (приче у сликама, песме, игре и сл.)
Дијалошки модели (као основа за "имитирање")
Драмске активности
Читање и писање
Социокултурна компетенција
Граматички садржаји

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**
Циљ	**Циљ** учења предмета *математика* је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**180 часова**

6.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА** **Стандарди**		**САДРЖАЈИ**
- одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике		**ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА**	Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник,

предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; - црта праву линију и дуж помоћу лењира; - броји унапред и уназад и са прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; - користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; - сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак са једном операцијом; - разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; - прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; - измери дужину задатом, нестандардном	**ГЕОМЕТ** **РИЈА** **1МА.1.2.1.** **1МА.2.2.1.**		квадрат и троугао.
		ЛИНИЈЕ	Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.
	БРОЈЕВИ **1МА.1.1.1.** **1МА.1.1.4.** **1МА.2.1.1.** **1МА.2.1.3.** **1МА.2.1.4.** **1МА.2.1.5.** **1МА.3.1.1.** **1МА.3.1.2.** **1МА.3.1.3.** **1МА.3.1.4.**		Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоређивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом. Динар, кованице и новчанице до 100 динара.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ		Мерење дужине нестандардним јединицама мере.

јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.		

Кључни појмови: односи у простору, геометријски облици, број, сабирање и одузимање и мерење.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Геометрија (27; 11 + 16)

7. Бројеви (146; 57 + 89)
8. Мерење и мере (7; 3 + 4)
9. Предложени редослед реализације тема:
10. 1. Геометрија - Положај, величина и облик предмета;
11. 2. Бројеви - Природни бројеви до 10 и нула, сабирање и одузимање до 10;
12. 3. Геометрија - Линије;
13. 4. Бројеви - Природни бројеви до 20, сабирање и одузимање до 20;
14. 5. Мерење и мере;
15. 6. Бројеви - Природни бројеви до 100, сабирање и одузимање до 100 (без преласка десетице).
16.
17. ГЕОМЕТРИЈА
18. **Положај, величина и облик предмета**
19. **Линије**
20. БРОЈЕВИ
21. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: У оквиру наставне теме Геометрија посебно ће се развијати међупредметне компетенције - Компетенција за учење и Компетенција за решавање проблема. У оквиру наставне теме Бројеви посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Рад са подацима и информацијама, Компетенција за решавање проблема и Дигитална компетенција. 34 У оквиру наставне теме Мерење и мере посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Рад са подацима и информацијама и Комуникација.

Назив предмета	**СВЕТ ОКО НАС**
Циљ	**Циљ** учења предмета *свет око нас* јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**72 часа**

22.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**	**стандарди**
- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице; - снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу	**НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ**	**Ја и други**	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.	1ПД.1.5.1. 1ПД.1.5.2. 1ПД.2.5.1. 1ПД.2.5.2.
		Породични дом, школа	Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски.	1ПД.1.5.1. 1ПД.1.5.2. 1ПД.2.5.1. 1ПД.2.5.2. 1ПД.3.5.2.
		Здравље и безбедност	Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и	1ПД.1.5.2. 1ПД.1.5.4. 1ПД.1.5.5.

временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра; - посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; - уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; - препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; - повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.			правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).	
		Оријентација у простору и времену	Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.	1ПД.1.4.1. 1ПД.1.4.2. 1ПД.1.4.4.
		Човек ствара	Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко).	1ПД.1.1.1. 1ПД.1.3.4. 1ПД.1.3.5
		Разноврсност природе	Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу.	1ПД.1.1.2. 1ПД.1.1.4. 1ПД.1.1.5. 1ПД.1.3.1. 1ПД.1.6.1. 1ПД.1.2.3. 1ПД.2.1.4.

			Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност; Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу. Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело - делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).	1ПД.2.1.1. 1ПД.2.2.3. 1ПД. 3.1.1

Кључни појмови: оријентација, култура живљења и друштвена стварност у непосредном окружењу.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета *Свет око нас* задржао је постојећи оквир, фонд од два часа недељно, односно 72 часа годишње и досадашњи завичајни принцип.

Завичајни принцип (принцип животне близине) одређује просторну и временску блискост природних и друштвених појава и процеса и као такав представља једну од суштинских одлика овог предмета. У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика, док се у старијим разредима просторни и временски оквир постепено шири.

Уважавање окружења у којем ученици живе директно је у вези са уважавањем искустава и знања ученика. Ученици у школу долазе са идејама о свету, себи и свему другом што их окружује. Изградили су их личним ангажовањем у свакодневним активностима - играњем, слушањем, посматрањем, размишљањем, разговарањем, неки и читањем итд. Зато је веома важно да полазне тачке у развоју научних идеја о природним и друштвеним појавама и процесима у настави буду управо идеје и искуства са којима ученици долазе у школу. Кроз разноврсне активности којима се уважава средина у којој ученици живе и њихово непосредно свакодневно искуство из конкретне средине, ученицима се омогућава да доживе и разумеју сложеност, разноликост и међусобну повезаност свих чинилаца који делују у њиховом природном и друштвеном окружењу. Истовремено се подстиче њихова радозналост за откривање појава и процеса у природној и друштвеној заједници.

Основна интенција наставе *Света око нас* усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.

Предметни исходи *света око нас* показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили током године учења овог наставног предмета. Исходи се остварују у спрези садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некад унутар једне теме, а најчешће кроз више тема.

Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула паралелно.

Стварност (природна и друштвена) која нас окружује и из које произилази садржај овог предмета, заснована је на *повезаности различитих појава и процеса*. Због тога садржаји *Света око нас*, а касније и *Природе и друштва* морају да буду одраз те целовитости и повезаности појава које се изучавају.

Поред тога, приступ настави и учењу треба да буде *повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине* одакле произлази одређени садржај.

Учитељ остварује постављени циљ и исходе кроз наставу и остале организационе форме рада у школи, без додатног оптерећења родитеља и њиховог обавезног ангажовања у остваривању програма. Родитељи могу бити добровољно ангажовани као расположиви потенцијал локалне средине, у зависности од њихових знања, могућности и хтења.

Однос циља, исхода, препоручених програмских садржаја, метода наставе и учења и активности ученика

Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну истраживачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника.

- Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);

- Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
- Процењивање - самостално одмеравање;
- Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања;
- Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена;
- Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
- Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
- Експериментисање - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
- Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
- Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
- Стварање - креативна продукција;
- Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре;
- Активности у оквиру мини-пројекта - осмишљавање и реализација.

Ради прегледности препоручени садржаји су дати у темама.

Ја и други
Оријентација у простору и времену
Разноврсност природе
Нежива природа
Човек ради и ствара

Назив предмета	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Циљ	**Циљ** учења предмета *ликовна култура* је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ /ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; - пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; - црта на различитим подлогама и форматима папира; - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; - обликује једноставне фигуре од меког материјала; - одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; - преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; - преобликује, сам или у сарадњи са другима,	**ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ**	**Простор.** **Уметничка занимања и продукти.** . **Установе културе**
	ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	**Облици.** **Положај облика у простору и у равни Кретање..** **Светлост и сенка..**
	ОБЛИКОВАЊЕ	**Материјал и прибор.** **.** **Обликовање скулптуре. .** **Обликовање цртежа.** **Обликовање слике..** **Преобликовање.** **Различите информације као мотивација за стваралачки рад.**
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	**Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм - традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани**

употребне предмете мењајући им намену; - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - повеже одабрану установу културе са њеном наменом; - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.		**ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова.** **Традиција. Празници и украшавање. Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.**

Кључни појмови: простор, облик и линија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОПШТИ ДЕО

Програм предмета *ликовна култура* усмерен је на изградњу компетенција које су ученицима неопходне за живот у савременом свету. Програмска концепција није измењена, већ додатно подржава креативност наставника. Новине су исходи за крај разреда. Достизањем исхода ученик постепено развија компетенције. Улога наставника је да креира свој програм, при чему треба да буде фокусиран на исходе, односно да осмисли активности и одабере методе, технике и поступке који ће на најефикаснији начин омогућити достизање исхода.

Од бројних исхода које ученици достижу до краја године одабрани су они које сви ученици могу да достигну.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Структура програма је оквирна, тематске целине постоје искључиво ради прегледности (наставник планира структуру). Није пожељно да структура уџбеника буде основ за планирање наставе. Највећа вредност уџбеника је у визуелним садржајима и у објашњењу кључних појмова. Ученици могу и даље користити постојеће уџбенике, али није пожељно да наставник копира структуру уџбеника. Наставне јединице се планирају оквирно, а било би добро да назив упућује на тренутак када се кључни појам први пут уводи. По завршетку наставне јединице не завршава се учење појма. На пример, ако је назив прве наставне јединице *Простор*, то не значи да ученици треба да уче о простору само током трајања те наставне јединице.

ПРЕПОРУКЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Ликовна култура и окружење
Односи у видном пољу
Обликовање
Споразумевање

Назив предмета	**МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Циљ	**Циљ** учења предмета *музичка култура* је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

23.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; - повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; - поштује договорена правила понашања при слушању музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - изговара у ритму уз покрет бројалице; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук - лик, музика - радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један

- пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје ритмичке инструменте; - ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.		свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изговор бројалице у ритму уз покрет - пљескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање - правилан начин певања. Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме - пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним

		изворима звука. Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства - изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на краћи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста.

Кључни појмови: тон, покрет, мелодија, ритам и извођење.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета *музичка култура* указује на стално прожимање и садејство свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја у животу детета.

Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче фину менталну комбинаторику, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, као и одличну основу за интеграцију са другим предметима.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени **музички садржаји** (бројалице, песме, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник реализује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.

У оквиру саме организације часа преовлађује активност којом треба да се савлада нови музички садржај, али је она увек у комбинацији са другим музичким активностима. Полази се од централне теме (нпр. назива песме која се учи, или композиције која се слуша). Процес учења увек полази од што квалитетнијег избора музичких примера. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логички води ка другој. На пример, извођење бројалице уз покрет води ка свирању на дечјим ритмичким инструментима. Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Уз песму или бројалицу може се свирати ритмичка пратња. Слушање музике може се комбиновати са свим другим активностима.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

ПРОЦЕС ВРЕДНОВАЊА

Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, тако да ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан, као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у

овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања, у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, *из ученикове перспективе*, оне могу пребродити.

У смислу активности, постигнућа ученика треба проценити на основу учениковог контакта са музиком и то:

1. допринос ученика за време групног рада,

2. израда креативних задатака на одређену тему,

3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе),

4. специфичне вештине.

5. начин размишљања и ставови

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**
Циљ	**Циљ** учења предмета *физичко и здравствено васпитање* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**108 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.

вештине у игри и у свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - примењује правилну технику дисања приликом вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечји и народни плес; - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фер и бодри учеснике у игри; - прихвати сопствену победу и пораз; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; - уочи промену у расту код себе и других; - уочи разлику између здравог и болесног стања; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - схвати значај коришћења воћа у исхрани; - правилно се понаша за столом.	**МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ**	**Ходање и трчање**	Ходање:кратким корацима, -дугим корацима, - у различитом ритму, - ходање са реквизитом, - ходање са променом, правца и смера. Техника трчања: - трчање преко препрека, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање 20 м са стартом из различитих почетних положаја, - игре са коришћењем научених облика ходања и трчања.
		Скакања и прескакања	Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.
		Бацања и хватања	Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.
		Пузања, вишења, упори и пењања	Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису

			лежећем и вису слободном. Упори.
		Вежбе на тлу	**Основни садржаји** Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колут напред из чучња у чучањ. Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената. Игре са усвојеним вежбама. **Проширени садржаји** Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.
		Вежбе равнотеже	Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди. Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања са реквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом.
		Плес и Ритимика	Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музичку пратњу.

			Галоп напред. Дечији поскок. Њихање и кружење вијачом или траком. Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.
		Полигони	Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Култура вежбања и играња**	Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада. победим. Навијам фер.
		Здравствено васпитање	Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.

Кључни појмови: васпитање, физичко вежбање, игра, здравље и култура.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм предмета *физичког и здравственог васпитања* састоји се од три предметне области:

- физичка способност,
- моторичка вештина,

- физичка и здравствена култура.

Програм првог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из предшколског васпитања и образовања.

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ РАДА

Организациони облици рада који омогућавају остваривање планираних исхода су редовна настава и ваннаставне активности.

План и програм ваннаставних активности предлаже Одељенско веће првог разреда и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма. У оквиру њих постоје следећи облици рада:

- спортско-рекреативне активности,

- недеља школског спорта,

- активности у природи (крос, спортски дан, излети, зимовање, летовање...),

- школска такмичења,

- корективно-педагошки рад.

Часови физичког и здравственог васпитања

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

- развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;

- подстицање ученика на самостално вежбање;

- учвршћивање правилног држања тела.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Спортско-рекреативне активности

Реализују се према интересовању ученика. Сачињава се посебан програм при чему се узимају у обзир материјални и просторни услови рада, узрасне карактеристике и способности ученика.

Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Активности у природи (излет, крос, зимовање, летовање...)

Школска такмичења

Корективно-педагошки рад

ПЛАНИРАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Број часова по наставним темама планира се на основу процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови.

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге:
- без реквизита и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости:
- без реквизита и са реквизитима,
- уз коришћење справа,
3. Развој издржљивости:
- трчање,
- елементарне игре,
- вежбање уз музику,
- плес.
4. Развој координације:
- извођење координационих вежби у различитом ритму и у променљивим условима.
5. Развој брзине:
- једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
- штафетне игре,
- извођење вежби максималном брзином.
За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно јеобезбедити посебно место за вежбање.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ

Ходање и трчање
Скакања и прескакања
Бацања и хватања
Вишења, упори и пењања;
Вежбе на тлу
Вежбе равнотеже
Вежбе са реквизитима
Плес и ритмика
Полигони
Пливање

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Култура вежбања и играња и Здравствено васпитање.*

Култура вежбања и играња

Основни термини у вежбању
Вежбам безбедно
Чувам своје и туђе ствари
Правила елементарних игара
Некад изгубим, а некада победим
Навијам фер
Здравствено васпитање
Упознај своје тело
И ја растем
.Видим, чујем, осећам
Моје здравље
Ко све брине о мом здрављу
Тражим помоћ
Лична хигијена
Хигијена простора простора у коме живим
Хигијена простора простора у коме вежбам
Животне намирнице и правилна исхрана
Zаедно за столом

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ДИГИТАЛНИ СВЕТ

1. Разред

Циљ предмета је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; – наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; – упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; – упореди начине	Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Естетичка компетенција, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење

креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; – користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); – упореди дигитални и папирни уџбеник; – упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; – наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; – наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине.			дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; – наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; – доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; – наброји основне податке о личности; – објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; – именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним 53 особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно	Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Естетичка компетенција, • Рад с подацима и информацијама, • Сарадња.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА 8 часова	. Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерни м особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).

примењивати их.			
– анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; – протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); – доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	Компетенција за учење, • Дигитална компетенција, • Решавање проблема, • Рад с подацима и информацијама, • Естетичка компетенција, • Сарадња.	АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА 8 часова	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.

4.2.7.ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**
Циљ	**Циљ** учења програма *грађанско васпитање* је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.
Разред	**први**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;	**ЉУДСКА ПРАВА** **Ја и други у одељењу**	**Идентитет** Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо

- уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; - понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; - препозна код себе и других основна осећања; - препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; - преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; - тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; - разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; - комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; - слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; - сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; - договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у складу са њима; - својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; - препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; - заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; - учествује у изради плана једноставне		волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају.
		Потребе и права Разлике између жеља и основних животних потреба. **Права детета** **Кршење и заштита права** Препознавање кршења права детета. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Одељење/група као заједница**	**Функционисање заједнице** Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе - равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Комуникација и сарадња**	**Комуникација** Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. **Сарадња** Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Акција одељења/групе**	**Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи** Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о

акције; - са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције; - на једноставан начин вреднује изведену акцију.		роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције - видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе - приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

Кључни појмови: различитости, комуникација и права.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм *грађанског васпитања,* у првом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале што значи да су садржаји у сва четири разреда дати у областима *Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету* и *Грађански активизам*.

Област *демократско друштво* је конципирана аналогно предмету *свет око нас* где сеученици у процесу сазнавања полако воде од непосредног окружења (породица, одељење) ка широј друштвеној средини (школа, окружење, држава, свет).

Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности.

Грађанско васпитање, као програм, део је ширег концепта образовања за демократијуи грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са *српским језиком* и предметом *свет око нас* где се може користити тематско планирање.

У овом предмету продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користи при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.

За реализацију предмета и остваривање дефинисаних исхода врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је

тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи.

Оцењивање ученика у *грађанском васпитању* је усаглашено са Правилником о оцењивању у основној школи и ученицима блиско јер се описно оцењују из свих предмета.

Предмет : ***ВЕРСКА НАСТАВА/ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС***

Циљ	**Оперативни задаци**	**Садржаји програма**	**Број часова и време реализације**

- Циљ верске наставе јесте да се њом посведочи садржај вере и духовно искуство традиционалних цркава и религијских заједница које живе и делују на нашем животном простору, да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају.	- развија отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима; - развија способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, односу са природом, о феномену смрти; - изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живи; - изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао.	**1. ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖИЈА** **2. БОГ ЈЕ ЗАЈЕДНИЦА ЛИЧНОСТИ ОЦА И СИНА И СВЕТОГА ДУХА** **3. ЧОВЕК КАО БИЋЕ ЗАЈЕДНИЦЕ** **4. БОГ ЈЕ ИЗ ЉУБАВИ СТВОРИО СВЕТ ЗАЈЕДНО СА СИНОМ И ДУХОМ** **5. ИСУС ХРИСТОС ЈЕ ПОСРЕДНИК ИЗМЕЂУ БОГА И СТВОРЕНЕ ПРИРОДЕ** **6. ЦРКВА ЈЕ ЗАЈЕДНИЦА СВИХ ЉУДИ И ЦЕЛЕ ПРИРОДЕ КРОЗ ХРИСТА СА БОГОМ** **7. ПРАВОСЛАВНА ИКОНОГРАФИЈА ПОКАЗУЈЕ СВЕТ И ЧОВЕКА У ЗАЈЕДНИЦИ СА БОГОМ**	7 часова 6 часова 6 часова 6 часова 6 часова 3 часа 2 часа

Предмет : ***ВЕРСКА НАСТАВА***

Начин остваривања програма	Врсте активности

- Припрема ученике да прихвате да је постојање израз заједнице, односно да је личност заједница са другом личношћу; - искуство љубави које чини да свет који нас окружује не буде маса, већ да га чине конкретна и непоновљива бића; - да биће са којим смо у заједници љубави постаје извор и нашег постојања као конкретне личности.	- Разговор; - цртање; - причање; - рецитовање; - бојење,..

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:
Позивамо се на Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног васпитања и образовања(Сл. Гласник РС-просветни гласник,10/04, 20/04, 1-05,3/06, 2/08, 2/10, 7/10

РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Позивамо се на Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног васпитања и образовања(Сл. Гласник РС-просветни гласник,10/04, 20/04, 1-05,3/06, 2/08, 2/10, 7/10

4.3..НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

4.3.1.Обавезни предмети

1.Српски језик
2.Енглески језик
3.Математику
4.Свет око нас
5.Ликовну културу
6.Музичку културу
7.Физичко и здравствено васпитање
8.Дигитални свет

4.3.2.Изборни предмети:

Обавезни изборни:
1.Верска настава/грађанско васпитање
Изборни:

3.Матерњи језик са елементима националне културе(мађарски, ромски)

4.3.ЗНАСТАВНИ ПЛАН ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	Други разред	
		недељно	годишње
1.	Српски језик[1]	5	180
2.	Српски језик [2]	2	72
3.	Страни језик	2	72
4.	Математика	5	180
5.	Свет око нас	2	72
7	Природа и друштво	-	-
8.	Ликовна култура	2	72
9.	Музичка култура	1	36
10.	Дигитални свет	1	36
10.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
Укупно : А		21-23*	756-828*

Редни број	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	Други разред	
		недељно	годишње
1.	Верска настава/Грађанско васпитање	1	36
6.	Матерњи језик са елементима националне културе	2	72
Укупно : Б		1-3	72-108

Предмет:		Циљ:		
СРПСКИ ЈЕЗИК II		да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе, и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине		
Област	стандарди постигнућа	Међупредметне компетенције	Исходи	Фонд
УЧЕЊЕ ДРУГОГ ПИСМА	1СЈ.1.2.1; 1СЈ.1.3.5; 1СЈ.1.2.2; 1СЈ.1.3.1; 1СЈ.1.3.10; 1СЈ.1.2.5; 1СЈ.1.2.6; 1СЈ.1.2.8; 1СЈ.1.3.2; 1СЈ.2.2.1; 1СЈ.2.2.2; 1СЈ. 2.2.3; 1СЈ.2.2.7; 1СЈ.2.2.8; 1СЈ.2.2.9; 1СЈ.2.2.10; 1СЈ.2.3.2; 1СЈ. 2.3.9; .	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: − влада основном техником читања и писања латиничког текста; − пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);	180

КЊИЖЕВНОСТ ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: Да вам певам што истина није/Мишја моба Народна песма: Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу Јован Јовановић Змај: Пролећница/Хвала Војислав Илић: Први снег Бранко Ћопић: Огласи "Шумских новина" (одломци), Болесник на три спрата Душан Радовић: Лепо је све што је мало, Мама Драган Лукић: Школа, Равнотежа Мирослав Антић: Тајна Душко Трифуновић: Два јарца Григор Витез: Дохвати ми, тата, мјесец Александар Сергејевич Пушкин: Бајка о рибару и рибици (читање у наставцима) Проза Народна прича: Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом Народна прича: Седам прутова Народна басна: Бик и зец/Коњ и магарац Доситеј Обрадовић: Пас и његова сенка/Коњ и магаре Десанка Максимовић: Бајка о лабуду Гроздана Олујић: Шаренорепа Градимир Стојковић: Деда Милоје Мирјана Стефановић: Златне рибице не праве штету Ђани Родари: Кад дедица не зна да прича приче Су Ју Ђин: Свитац тражи пријатеља Феликс Салтен: Бамби (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: Два писма Ана Миловановић: Слатка математика Гвидо Тартаља: Оцене Тоде Николетић: Шума живот значи разликује књижевне врсте: песму,	1СЈ.1.5.3; 1СЈ.1.5.4; 1СЈ.2.5.4; 1СЈ.2.5.5; 1СЈ.3.5.1; 1СЈ.3.5.2; 1СЈ.3.5.3; 1СЈ.2.5.2.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.	− разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; − одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; − одреди редослед догађаја у тексту; − уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; − разликује стих и строфу; − уочи стихове који се римују; − наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота − објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; − чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; − изражајно рецитује песму; − изводи драмске текстове; − износи своје мишљење о тексту; − наведе једноставне примере из текстова и свакодневног живота;	

причу, басну, бајку, драмски текст; − одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; − одреди редослед догађаја у тексту; − уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; − разликује стих и строфу; − уочи стихове који се римују; − наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота − објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; − чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; − изражајно рецитује песму; − изводи драмске текстове; − износи своје мишљење о тексту; − наведе једноставне примере из текстова и свакодневног живота; Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама 3. Десанка Максимовић: Ако је веровати мојој баки , Прстен на морском дну , Бајка о трешњи , Сликарка зима , Како су пужу украли кућу , Три патуљка , Чика - Мраз ,				

Божић -батини цртежи , Траве говоре бакиним гласом , Орашчићи - палчићи , Кћи вилиног коњица (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама Ма шта ми рече (Једног дана , Др ,Десет љутих гусара , Ишли смо у Африку , Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече , Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (Кад сам био мали , Бабе су нам сјајне , Рецепт за деду , Све су мајке , Ја сам био срећно дете , Једном давно ко зна када , Првоаприлска песма , Ми имамо машту , Тајанствена песма , Бити пекар то је сјајно , Успон једног лава Стонога , Вештице су само трик) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, Прича из 62 ормана, Весна Видојевић Гајевић, Бркљача, Дејан Алексић, Једном је један дечко зевнуо. Књижевни појмови: - стих, строфа, рима; - народна успаванка; - басна; - бајка; - тема, место и време збивања, редослед догађаја; - главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); - лица у драмском тексту за децу.				

Предмет:		Циљ:	
МАТЕМАТИКА II разред		да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву. Да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе , за успешно настављање математичких образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталне спосообности , формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.	

Област	Међупредметне компетенције	стандарди	исходи	Фонд
Бројеви до 100 - први део Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Римске цифре И, V, X, L, C	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и прикаже број на датој полуправој; 1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве стотине; 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве стотине; 1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза; 1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; 1МА:2.1.5. уме да решава задатке са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем	одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан 77 римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа	180

Геометрија први део Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула.	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине (m, cm dm) и њихове односе; 1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине линије приказане на слици; 1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење (m, cm, dm) из већих у мање	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине	
Бројеви до 100 - други део Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца. Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облика , $1 \leq н \leq 10$, визуелно	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација	1.МА.1.1.3. уме да множи и дели без остатка у оквиру прве стотине; 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом; 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве стотине; 1МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $1/n$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ; 1МА.1.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине (где је $0 < n \leq 10$) 1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције; 1МА:2.1.5. уме да решава задатке са непознатим чиниоцем, дељеником или делиоцем	користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са	

Геометрија други део Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).	Компетенција за учење Решавање проблема Сарадња Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Естетичка компетенција	1МА.1.2.1. уме да именује геометријске облике у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник и тачка); 1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни	– нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву	

Предмет:		Циљ:	
МУЗИЧКА КУЛТУРА II		је да стварањем навика за бављењем музиком код ученика развијају(негују) репродуктивне и стваралачке способности у музици као и фиормирање националног идентитета.	
Област/тема	Међупредметне компетенције	исходи	Фонд

-неговање способности извођења музике певање/свирање -стицање навика слуишања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музуичких порука. -подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима(извођење, слушање истраживање и стварање звука) -упознавање традиционалне уметничке музике свог и других народа -упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности -развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша).	-певање и свирање са увођењем музичке писмености 16 -музичко изражавање и стварање 10 -слушање музике 10	-извођење музике -слушање -сатварање -музичке игре	36

Предмет:	Циљ:
СВЕТ ОКО НАС II	Да деца упознају себе, своје окружење и развијају способност за одговоран живот у њему .

Исходи	Област/тема	стандарди	Међупреметна пове.	компетенције
1.–идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; –понаша се тако да уважава различитости других људи; –прихвати последице када прекрши правила понашања групе; –сарађује са другима у групи на заједничким активностима; –разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота.	Други и ја	1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје ико су њихови чланови; 1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу; 1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова; 1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групамако су њихови чланови; 1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу; 1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова; 1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама	Српски језик МатематикаЛиковна култура	Компетенција за учењеКомуникација Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција

2.− препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша премасимболима; − одреди тип насеља на основу његових карактеристика; − повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; − одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; − примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; -безбедно поступа пре и током временских непогода.	Култура живљења	1ПД.1.6.1. зна основне обликерељефа и површинских вода; 1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике. 1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини. 1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима; 1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују	Српски језикМатематика Ликовна култура Музичка култура	Компетенција заучење Комуникација Решавање проблема Сарадња Естетичка Компетенција Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција
3.истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – именује занимања људи у свом насељу са околином	Човек ствара	1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта; 1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала; 1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке; 1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, провидност; 1ПД.1.3.5. зна дасвојства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу	Српски језик Математика Ликовна култура	Компетенција за учење Комуникација Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција

4.наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичн их објеката; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; –забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена.	Кретање и оријентација у простору и времену	1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама; 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти; 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век; 1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара. 1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела; 1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља; 1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена.	математика ваннаставне активности ЧОС	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња Естетичка компетенција

5.разликује облике рељефа у свом насељу и околини; –разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; –идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; –повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; –разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; –разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; –наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; –штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; –разврста отпад на предвиђена места; –негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; –препозна примере повезаности живихбића са условима за живот; –повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; –изведе једноставне огледе пратећи упутства; –повеже резултате рада са уложеним трудом.	Разноврсност природе	1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада; 1ПД.1.1.2. зна кои шта чини живу и неживу природу; 1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића; 1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања; 1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића. 1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледнимпримерима; 1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи; 1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића; 1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића.	математикасрпски језик ликовна култура музичка култура физичко и здравствено васпитање верска настава ваннаставне активности ЧОС	Комуникација Решавање проблема Сарадња Естетичка компетенција

Предмет:	Циљ:
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ II РАЗРЕД	да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних, теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Исходи	Област/тема	стандарди	Међупред.пове.	компетенције
1.-се придржава правила вежбања; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању. – примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;	Мотор ичке вешти не спорт и спортс ке дисци плине	-	српски језик математика свет око нас музичка култура ликовна култура пројектна настава ваннаставне активности ЧОС	-за учење -за решавање проблема -за сарадњу -за комуникацију
2.моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; – правилно држи тело; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и – саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не врђа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; – правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;	Физич ке спосо бност и		српски језик математика свет око нас музичка култура ликовна култура пројектна настава ваннаставне активности ЧОС	-рад са подацима и информацијама - за решавање проблема - дигитална - сарадња и комуника-ција

3. прати промене у тежини и висини код себе и других; –препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани; – повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању;	Физич ка и здравствена култура		свет око нас музичка култура ликовна култура пројектна настава ваннаставне активности ЧОС	

Предмет:	Циљ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА II	Да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Исходи	Област/тема	садржај	Фонд
-опише својим речима,визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; -пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима,изгледу објеката/предмета и облицима природе и окружења; -одреди,самостално и у сарадњи са другима,положај облика у простору и у равни; -црта на различитим подлогама и форматима папира; -користи материјал и пробор у складу са инструкцијама; -обликује једноставне фигуре од меког материјала; -преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; -изрази,материјалом и техником по избору,своје	ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	Простор.Отворени и затворени,природа и простор који је човек обликовао.Карактеристичне визуелне одлуке по којима се препознаје врста простора.Значај уређења простора у коме ученик борави. Уметничка занимања и продукти.Сликарслика,вајар-скулптура,фотограффотографија...Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. Установе културе(биоскоп,музеј,галерија,позориште, библиотека...).Правила понашања и облачења у различитим установама културе,договорена правила понашања.	**72**

замисли,доживљаје,утиске,сећања и опажања; -преобликоје,сам или у сарадњи са другима употребне предмете мењајући им намену; -изрази познате појмове мимиком и покретим тела,без звука; -повеже одабрану установу културе са њеном наменом; -поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе	ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	Облици.Облици из пририде,облици које је створио човек,правилни и неправилни облици.Својства облика(цело,део,велико,мало,високо,ниско,краће,дуже,уско, широко,светло,тамно,обојено, безбојно,једнобојно,шарено, меко,тврдо,глатко,храпаво,обло,рогљасто).Пол ож ај облика у простору и у равни(горе ,доле,између,испод,у,на,испред, иза,усправно,положено,косо,ле-во,десно).
	ОБЛИКОВАЊЕ	Материјал и прибор.Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала,прибора и ране површине,значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. Обликовање скулптуре.Врсте линија(отворена,затворена,права,крива,светла,т а мна,широка,уска,дугачка,кратка,непрекинута, испрекидана,груба,нежна,спирална,таласаста,ст епенаста...). Изражена својства линија у односу на материјал и прибор. Преобликовање.Предмети и материјал погодни за преобликовање(оштећени предмети,амбалажа,остаци тканина...). Различите информције као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење;машта и стварни догађаји,;приче,песме и текстови из књига и часописа за децу из уџбеника,уметничка дела...

	СПОРАЗУМЕ-ВАЊЕ	Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима.Стрип.Цртани и анимирани филмтрадиционално уређени(слободоручно обрађени или нацртани ликови) и савремени(урађени у апликативном програму).Прича у цртаном и анимираном филму.Изглед места и ликова. Знак.Графички знак (ноте,слова ,цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање.Украсна слова. Традиција.Празници и украшавање.Невербално изражавање.Пантонима,игре, перформансе .	

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: У оквиру наставне теме Ликовна култура и окружење посебно ће се развијати међупредметне компетенције - Одговоран однос према околини, Естетичка компетенција и Дигитална компетенција. У оквиру наставне теме Односи у видном пољу посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Естетичка компетенција и Сарадња У оквиру наставне теме Обликовање посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Естетичка компетенција и Одговоран однос према околини. У оквиру наставне теме Споразимевање посебно ће се развијати међупредметне компетенције – Сарадња, Комуникација и Одговорно учешће у демократском друштву.

Предмет : СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК II РАЗРЕД

Циљ наставе страног језика на млађем школском узрасту је да оспособи ученика да на страном језику комуницира на основном нивоу у усменом и писаном облику о темама из његовог непосредног окружења .

Настава страних језика треба да :

- подстакне потребу за учењем страних језика ;
- подстакне развијање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика ;
- олакшава разумевање других и различитих култура и традиција;
- стимулише машту, креативност и радозналост ;
- подстиче употребу страног језика у личне сврхе и из задовољства .

исходи	Тема/област	стандарди	Међупр.пове.	компетенције
1.Ученици разумеју: једноставне поздраве и реагују на њих; поздраве и отпоздраве користећи једноставна језичка средства; питају и кажу како се зову. Разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; поштују правила учтиве комуникације.	My face	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња
2.Ученици препознају и именују	Animals	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3.	српски језик,	Компетенција за учење;

кућне љубимце и појмове који се односе на биљке и животиње; препознају различита станишта у којима животиње живе; разумеју једноставан опис места; описују место користећи најједноставнија језичка средства; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања; користе изразе допадање и недопадање;разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације		ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	ликовна култура, математика, музичка култура	Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема;
3.Ученици препознају и именују дане у недељи; препознају и именују активности у слободно време; разумеју једноставне исказе који се односе на провођење слободног времена; уочавају сличности и разлике у начину разоноде и физичким активностима у циљној култури и код нас; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације	My toys	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња
4.Ученици препознају и именују врсте хране; разумеју једноставне описе хране и исказе који се односе на поседовање и непоседовање; размењују информације које се	Food	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација;

односе на описе хране и порекло хране; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације				Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња
5.Усвајање новог и понављање старог вокабулара и једноставних конструкција, - разумевање краћих текстова и одговарање на одговарајући начин, -разумевање вербалних садржаја уз помоћ невербалне комуникације	My body	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11 ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња
6.Ученици препознају и именују просторије у кући иделове намештаја; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; разумеју једноставна питања о положају у простору и реагују на њих; размењују информације о месту становања; разумеју исказе који се односе на изражавање количина;уочавају сличности и разлике у изгледу животног простора у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.	My house	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња

7.Ученици препознају и именују делове одеће и обуће; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; разумеју једноставне описе; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације	My clothes	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву;
8.Усвајање новог и понављање старог вокабулара и једноставних конструкција, - разумевање краћих текстова и одговарање на одговарајући начин, - оспособљавање за самостално комуницирање о познатим темама, -примена усвојених структура. Ученици разумеју једноставне честитке и одговоре на њих; упућују једноставне честитке; уочавају сличности и разлике у начину прославе Божића и Ускрса код нас и у ВБ; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; поштују правила учтиве комуникације.	My party	ПСТ.1.1.1. ПСТ.1.1.3. ПСТ.1.1.11. ПСТ.2.1.1. ПСТ.3.1.3.	српски језик, ликовна култура, математика, музичка култура	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ

- Усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у у друштвеном чину ; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности ; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину ; - уџбеници постају извори активности ; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан ; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад .	- Слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности : устани, седи, ходај, скочи, играј, али и активности у вези са радом у учионици : цртај, сеци, биоји, отвори/затвори свеску, итд. ; - рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама итд.) ; - мануалне активности (сецкање, бојење, прављење предмета од глинамола или сланиг теста ; израда постера за учионицу или родитеље и сл.) ; - вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике који недостају и сл. ; - игре ; - певање у групи ; - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добимма, волим/не волим, компарације ...) ; - погађање предмета или лица ; - решавање „ текућих проблема“ у разреду, тј.договори и мини-пројекти ; - игра по улогама ; - цртање по диктату ; - „ превођење “ исказа у гест и геста у исказ ; - заједничко прављење илустрованих материјала (албум фотографија одељења , план недељних активности) ; - разумевање писаног језика .

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ – ДРУГИ РАЗРЕД

Предмет:	Циљ:
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ II	Подстицање развоја личности и социјалног сазнавања личности код ученика основне школе. Овај наставни предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компонентне, одговорне и креативне личности, отворене за договор и сарадњу, која поштује себе и друге.

исходи	Област/тема	садржај	Фонд
-наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; -уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; -понаша се на начин који не	ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у одељењу	Идентитет. Ко сам ја?Наше јаке стране,у чему смо успешни,у чему бисмо волели да напредујемо. Наше способности и разлике. Основна осећања(радост,страх, туга,бес) и како се препознају. Потребе и права. Разлике између жеља и основних животних потреба. Права детета. Кршење и зашита права. Препознавање кршења права. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.	36
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење/група као заједница	Функционисање заједнице. Одељење/група као заједница. Вредности одељења/груперавноправност,одговорност,соли-дарност,поштовање и брига за друге,толерантност,праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице	

угрожава потребе,права и осећања других; -препозна код себе и других основна осећања; -препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама и филмовима; -преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву. -тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; -разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству,ближем окружењу,књижевним делима, филмовима ; -комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; -слободно износи мишљење, Образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; -сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; -договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у сладу са њима; -својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; -препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/ побољшати; -заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; -учествује у изради плана једноставне акције; -са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; -доприноси промоцији акције; -на једноставан начин вреднује изведену акцију.	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Комуникација и сарадња ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција одељења/групе	Комуникација. Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња. Групни рад,договарање и сарадња са вршњацима и одраслима. Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи. Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције-подела улога,договор о роковима,начину реализације. Извођење и документовање акцијевидео,фотографије,текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе-приказивање другим одељењима,родитељима и сл,прављење постера или паноа,објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције-чиме смо задовољни,шта је могло бити боље.	

Предмет:		Циљ:			
ВЕРСКА НАСТАВА II		Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у другом разреду основне школе јесте прихватање да је постојање израз заједништва личности, а да личност постоји само у заједници слободе са другом личношћу .			
Задаци	Садржај	Начин остваривања програма	Активности	Фонд	

- Да изгради свест да Бог општи са светом кроз Христа; - да је Христос корпоративна личност ; - да запази да у Цркви нико не може постојати сам за себе , без заједнице са свима; - да стекне појам о бићу као заједници ; - да схвати да је извор сваког греха егоизам , индивидуализам .	- Због кога је Бог створио свет . Црква је конкретна литургијска заједница . - Литургија је заједница многих људи и природе с Богом оцем преко једног човека Христа . Структура литургије (епископ, свештеници , ђакони и народ) . - Црква као икона будућег царства . Одбијање првог човека Адама да сједини створену природу с Богом , односно да сарађује на остварењу Божијег плана освету (човеков пад и последице тога – првородни грех) .	- Циљ и начин остваривања је да ученик стекне знање о томе да постојање света има свој циљ ; - да се истина света смешта у есхатан као заједницу свих створених бића с Богом Оцем преко Христа и да је она мерило свих историјских догађаја у којима суделује Бог . - да је Литургија икона Царства Божијег које ће се тек у будућности остварити ; - да су Бог и човек у Христу , односно у Литургији неодвојиви .	- Да ученици постану чланови Литургијске заједнице ; - упознавање ученика са историјским настанком празника и садржајем догађаја који се славе ; - о садржају Васкршњег поста ; - личност светитеља кога ученици славе ; - посебну пажњу посветити Србима , Светитељима , Светом Сави , Симеону , Видовдану .	36 1 час нед.

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Позивамо се на Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног васпитања и образовања(Сл. Гласник РС-просветни гласник,10/04, 20/04, 1-05,3/06, 2/08, 2/10, 7/10

4.4. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ТРЕЋИ РАЗРЕД	
		недељни	годишњи
1.	Српски језик _____језик [1]	5	180
2.	Српски језик[2]	3	108
3.	Страни језик	2	72
4.	Математика	5	180
5.	Природа и друштво	2	72
6.	Ликовна култура	2	72
7.	Музичка култура	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
9.	Дигитални свет	1	36
	УКУПНО : А	**21 – 24***	**756 - 864***

Редни Број	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ[3]	ТРЕЋИ РАЗРЕД	
		недељни	Годишњи
1.	Верска настава / Грађанско васпит.	1	36
2.	Матерњи језик са елементима националне културе	2	36
	У К У П Н О : Б	**2 - 3***	**72 - 108***
	У К У П Н О : А + Б	**23 - 27***	**828 - 972***

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Редни Број	**ОБЛИК ОРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА**	**ТРЕЋИ РАЗРЕД**	
		Недељни	**Годишњи**
1.	Редовна настава	22 - 26*	792 - 936*
2.	Допунска настава	1	36
3.	**Додатна настава**	**1**	**36**

Редни број	**ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА**	**ТРЕЋИ РАЗРЕД**	
		Недељни	**годишњи**
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1 - 2	36 - 72
3.	Екскурзија	1 – 3 дана годишње	

4.4.1.НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

4.4.2. ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

1. Српски језик
2. Страни језик – енглески језик
3. Математика
4. Природа и друштво
5. Ликовна култура
6. Музичка култура
7.Дигитални свет
8. Физичко и здравствено васпитање

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

Обавезни изборни:

1. Верска настава / Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима
   Изборни предмети
2. Матерњи језик са елементима националне културе

Предмет : СРПСКИ ЈЕЗИК трећи разред

Облат/тема	Међупредметне компетенције	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	Исходи
ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки). Речца не уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и -о и о -и). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).	Комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка	Граматика и лексикологија 1СЈ.1.4.1. 1СЈ.1.4.1. 1СЈ.1.4.2. 1СЈ.2.4.1. 1СЈ.2.4.4. 1СЈ.2.4.6. 1СЈ.3.4.4. 1СЈ.2.3.2.	− разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; − одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; − примењује основна правописна правила;

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко - семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...). Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл. 6. Оскар Вајлд: Себични џин 7. Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње 8. Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу 9. Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру 10. Јохана Шпири: Хајди (одломак) 11. Народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима) 12. Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) Драмски текстови 1. Душан Радовић: А зашто он вежба 2. Александар Поповић: Лед се топи 3. Јованка Јоргачевић: Никад два добра 4. Лаза Лазић:	Комуникативна, за учење, за рад са подацима, дигитална, за решавање проблема, за сарадњу, предузетничка, естетичка	Говорна култура 1СЈ.0.1.1. 1СЈ.0.1.2. 1СЈ.0.1.3. 1СЈ.0.1.4. 1СЈ.0.1.5. 1СЈ.0.1.7. 1СЈ.0.1.8. Писано изражавање 1СЈ.1.3.1. 1СЈ.1.3.2. 1СЈ.1.3.3. 1СЈ.1.3.4. 1СЈ.1.3.5. 1СЈ.1.3.6. 1СЈ.1.3.8. 1СЈ.1.3.9. 1СЈ.1.3.10. 1СЈ.2.3.1. 1СЈ.3.3.4. 1СЈ.3.3.6. 1СЈ.2.3.3.	− разликује опис од приповедања у књижевном делу; − покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; − уочи хумор у књижевном делу; − чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; − изражајно рецитује песму и чита прозни текст; − изводи драмске текстове; − јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; − споји више реченица у краћу и дужу целину; − препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; - варира језички израз; - попуни једноставни образац у који уноси основне личне податке; - разликује формални од неформалног говора(комуникације); -учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника− разликује народну од ауторске бајке; − представи главне особине јунака; − уочи основне одлике народне епске песме. -уочи поређење у

Суёење Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др. ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше 2. Избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ёачке исповести, Здравица, Плави зец и друге песме) 3. Браћа Грим: Бајке (три бајке по избору) 4. Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа Књижевни појмови: –лирска песма, – химна, – епска песма, – народна бајка, – роман, – поређење, – персонификација (на нивоу препознавања), -опис, – дијалог, – приповедање – епски јунак, – драмска радња			књижевном делу и разуме његову улогу;

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. Годишњи план садржи број часова по областима распоређених по месецима, а у складу са школским календаром, планирани фондом часова по областима и годишњим фондом часова. Програм наставе и учења предмета Српски језик у трећем разреду основне школе чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручени број часова по предметним областима је: Књижевност - 80 часова, Језик - 60 часова и Језичка култура - 40 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима. Приликом креирања годишњег и оперативних планова неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе. Оперативни план садржи рубрику са операционализованим исходима, дефинисаним наставним јединицама, рубрику за планирану 111 међупредметну повезаност и рубрику за евалуацију квалитета испланираног, као и друге елементе према процени наставника. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, дефинисање исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на циљ и

дефинисане исходе, планиране начине провере остварености исхода, избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања. Уз годишњи план, формира се листа распоређених текстова по месецима, као и домаћа лектира. Дистрибуција текстова по месецима, као и до сада, заснована је на груписању и повезивању текстова према различитим критеријумима - природа и улога књижевног дела; врсте текстова; сврха текстова: за читање/разумевање/препричавање/тумачење; брзина напредовања ученика; годишња доба; значајни датуми и празници; посебности ученичког колектива, школе и локалне заједнице; предметна и међупредметна повезаност садржаја и исхода; међупредметне компетенције, итд. Дакле, корелативност је омогућена комбиновањем текстова у сродне тематско-мотивске целине према различитим критеријумима. Могући примери функционалног повезивања текстова по сродности дела могу бити следећи (никако и једини): • свет детињства (Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње - Јохана Шпири: Хајди (одломак) - Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) - Душан Радовић: А зашто он вежба - Александар Поповић: Лед се топи - Јованка Јоргачевић: Никад два добра - Лаза Лазић: Суђење); • породица (Мирослав Антић: Шта је највеће или Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма - Драган Лукић: Свакога дана или Шта је отац - Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру); • хумор (Бранислав Црнчевић: Љутито мече или Љубивоје Ршумовић: Аждаја своме чеду тепа - народна приповетка: Свијету се не може угодити - Бранко Ћопић: Изокренута прича и Доживљаји Мачка Тоше - избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравица, Плави зец и друге песме); • описивање (Душан Костић: Септембар - Григор Витез: Какве је боје поток или Десанка Максимовић: Вожња - Душан Васиљев: Зима); • бајколики свет (Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу - народна бајка: Чардак ни на небу ни на земљи - Оскар Вајлд: Себични џин - народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима) - Браћа Грим: Бајке (избор); • знаменити епски јунак (Бранко Стевановић: Занимање Марка Краљевића; Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића); • значајне личности српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михаило Пупин): Химна Светоме Сави - М. Пупин: Са пашњака до научењака. Наведени примери показују како се књижевноуметнички текст може повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања. Избор лектире за трећи разред је веома битан јер ученици треба даље да улазе у свет књижевности, да воле да читају и да у томе буду мотивисани, што се за почетак првенствено постиже успехом у читању (отуда у списку лектире има доста кратких текстова и дела, али и дужих у односу на други разред, а ученику тематски и стилски врло блиских, да би се даље неговала и истрајност у читању). Са друге стране, на овом узрасту важно је да ученици још више упознају текстове различитих жанрова, као и дела различита по времену настанка. Тако се сада у лектири, и у оквиру књижевнотеоријских појмова, налазе традиционалне врсте (народна бајка и народна јуначка песма). У лектири су две народне бајке Чардак ни на небу ни на земљи и Баш-Челик (за читање у наставцима), како би ученици упоређујући ове две типичне народне бајке лакше упознавали одлике ове књижевне врсте. Нешто слично имамо и код епских песама о Марку Краљевићу. Упоређујући их, ученици могу градити слику епског јунака, односно Марков портрет и његове особине које су на различите начине представљене у ове две песме: у једној типично епској (односно за ученике овог узраста народној јуначкој), Орање Марка Краљевића, у којој имамо борбу за ослобођење и бојеве јунака, и у другој, нетипичној епској песми Марко Краљевић и бег Костадин, у којој се одвија борба речима, а не оружјем, и борба на моралном, а не на бојном пољу. Ту је и песма савременог песника Бранка Стевановића, која на занимљив и духовит начин пева о Марку Краљевићу, како би ученици могли да је пореде са традиционалном врстом и да полако схватају да је народна књижевност жива и данас - по својим универзалним моралним вредностима и као извориште модерног стваралаштва. У трећем, као и у првом и другом разреду, читају се текстови у наставцима, а то подразумева да се на неколико планираних часова, према плану који учитељ/учитељица самостално осмисле и одговарајућом динамиком, читају и анализирају наведена дела. У трећем разреду у питању су два текста: репрезентативна народна бајка Баш-Челик и прича за децу Од читања се расте Јасминке Петровић (чија се радња одвија у осам дана - од понедељка до понедељка, те се текст може лако поделити и у самој настави, тако што би се, на пример, на часу читала

два „дана”, односно два дела приче или би се два/три дела задавала ученицима за читање код куће, како би на часу било довољно времена за њихову обраду и повезивање са претходно прочитаним). Током читања у наставцима ученици негују истрајност у читању и у усвајању доминантних естетских и васпитних вредности књижевноуметничких текстова. 112

2.ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА КЊИЖЕВНОСТ

У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима - лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативна дела за децу из светске књижевности (Оскар Вајлд: Себични џин, Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру, Јохана Шпири: Хајди (одломак). Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела дечје књижевности (Браћа Грим: Бајке (три бајке по избору), Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше, избор из поезије Душана Радовића. Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика. Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати: • Ла Фонтенову басну Цврчак и мрав или Езопову басну Корњача и зец; • Шта је највеће Мирослава Антића или Луцкасту песму Ф. Г. Лорке; • Свакога дана или Шта је отац Драгана Лукића; • Какве је боје поток Григора Витеза или Вожња Десанке Максимовић; • Љутито мече Бранислава Црнчевића или Аждаја своме чеду тепа Љубивоја Ршумовића. Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михајло Пупин). Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Поређење као стилску фигуру ученик овог узраста треба првенствено да уочи, а потом и да разуме његову улогу у тексту. Ученици усвајају основне облике казивања (форме приповедања) тумачећи текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту. Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ - извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Важно је нагласити да ученици треба да читају оригиналне текстове аутора, а не оне који су из разних разлога и на различите начине прекрајани и мењани претходних деценија, као што је то био случај са бајком „Себични џин” Оскара Вајлда. Ова бајка завршава се смрћу џина у дубокој старости, уз хришћанске мотиве који су битни за разумевање и самог краја и дела у целини. Књижевна дела која су доживела екранизацију (Хајди, Баш-Челик и друге народне и ауторске бајке) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних

садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи 113 аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови). ЈЕЗИК У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији. Граматика У програму су наведени само нови садржаји из граматике, али се подразумева да се градиво повезује са садржајима обрађеним у првом и другом разреду. Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева - градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду. Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из Читанке могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Водити рачуна о томе да примери буду једноставни за анализу. Учитељ може и прилагодити текст, тако да примери буду типични. Правопис Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице. Писање вишечланих географских назива потребно је повезати са наставом природе и друштва - завичајном географијом. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице. Пошто се градиво из математике проширује великим бројем јединица мере, требало би, на овом нивоу, скренути пажњу на њихово писање само латиничким писмом. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Усмено изражавање ученика треба развијати у разговору у којем их учитељ усмерава да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице, поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама. У вођеном разговору о књижевном или неуметничком тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Учитељ треба да ствара прилике и подстиче ученике да говоре, износе информације, своја мишљења, осећања итд. У трећем разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Препричавање мора да има свој циљ и да буде плански и усмерено. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Причање представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. Потребно је указати ученицима да занимљиво причање треба да буде динамично, као и да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. 114 Описивање - треба оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Ученици би требало да локализују оно што описују (временски, просторно, узрочно), да одаберу битна својства (однос спољашњег и условно

унутрашњег) и да изнесу лични став/однос према датој појавности. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис предмета, ентеријера, биљака и животиња, књижевних ликова, пејзажа и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање описивања као трајне вештине у језичком испољавању. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати - од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. Извештавањем се на јасан, објективан и сажет начин говори о неком догађају. На овом узрасту је потребно само указати ученицима на основне одлике овог облика изражавања: на тачност преношења података, на аутентично презентовање чињеница, на једноставност, на одсуство личног коментара, субјективног доживљаја и имагинарног. Није потребно задати ученицима да напишу извештај, већ би их требало подстицати да сажето усмено известе о себи (нпр. о обављеном задатку код куће) у виду одговора на питања која ће учитељ поставити. На овај начин ће ученици вежбати да буду економични и прецизни приликом изражавања. Варирање језичког израза односи се на специфичан одабир и комбинацију језичких средстава. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме. Током наставе језичке културе требало би оспособити ученике да правилно попуне различите једноставне обрасце; на пример, образац за учлањивање у библиотеку или у спортски клуб, писање позивнице за рођендан и слично. На овом узрасту реализују се различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе). Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара и слично. Могу се одабрати и проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: навести речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значења али исте врсте и истог рода и броја; промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично. Ниједан школски писмени задатак се не израђује у трећем разреду.

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би

требало да буде на учениковим способностима - на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Предмет : МАТЕМАТИКА III РАЗРЕД

Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	Исходи
1 Бројеви до 1000 Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима	комуникативна компетенција; компетенција	1МА.1.2.1.	− прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; − прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000);

прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика: a + x = b, x = b.·a – x = b, x – a = b, a Неједначине облика: a ± x < b, a ± x > b, x – a < b, x – a > b. Римске цифре D, M. Разломци облика . nm Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом	за целоживотно учење; дигитална компетенција; комуникација; решавање проблема; рад с подацима и информацијама	1МА.1.1.1. 1МА.1.1.4. 1МА.1.4.1. 1МА.2.1.1. 1МА.2.1.3	− изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); − подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; − процени вредност израза са једном рачунском операцијом; − израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; − одреди десетице и стотине најближе датом броју; − реши једначину са једном рачунском операцијом; − одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; − реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; − уочи делове целине и запише разломке облика nm ($mm \leq nn \leq 10$); − упореди разломке облика nm са једнаким имениоцима; − резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; − уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; − чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);
2. Мерење и мере Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.		1МА.1.1.1. 1МА.1.4.1. 1МА.2.1.1. 1МА.2.1.3. 1МА.1.2.3. 1МА.2.4.5.	− чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена ; − упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време) ; − измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом) ; − примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама − примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама
3. Геометрија Узајамни положаји правих			

(паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи		1МА.1.1.1. 1МА.1.1.4. 1МА.1.4.1. 1МА.2.1.1. 1МА.2.1.3	− црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; − конструише троугао и круг; − именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; − разликује врсте углова и троуглова; − одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; − опише особине правоугаоника и квадрата; − преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; − користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање

Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима. Бројеви (136; 53 + 83) Геометрија (32; 12 + 20) Мерење и мере (12; 5 + 7) Предложени редослед реализације тема: 1. Бројеви - први део (бројеви до 1.000, усмени поступци рачунања и римске цифре); 2. Геометрија - први део (праве и углови); 3. Бројеви - други део (писмени поступци рачунања, једначине и неједначине); 4. Геометрија - други део (геометријске фигуре); 5. Мерење и мере; 6. Бројеви - трећи део (разломци). Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела. Овакав предлог је дат због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје. Основа за писање исхода и избор садржаја је чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резоновање и доношење закључака и одлука. Исходи представљају основ за избор наставних садржаја, доприносе и лакшем избору настави стратегија, метода и поступака, чиме се олакшава дидактичко-методичко креирање процеса поучавања и учења. Достизањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

1.ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то

специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода. 128 При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака. Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата, у функцији сазнавања и учења могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту игроликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Бројеви У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1.000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1.000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као збирови вишеструких декадних јединица (234 = 200 + 30 + 4). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења. Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1.000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10. Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1.000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција. Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици

у рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Симболички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду. Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција. Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика а + х = б, а - х = б, х - а = б, а ● х = б на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности" решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика: а ± х < б, а ± х > б, х - а < б, х - а > б. Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела). Увести начин записивања решења уз коришћење симбола ∈, { и }. Визуелизација бројева и својстава аритметичких операција на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за геометријско решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан 129 корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резоновања и математичке комуникације. Даље се развија појам разломка, увођењем разломака облика У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала. Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом. Скуп римских цифара се проширује цифрама Д и М чиме се омогућава записивање бројева до 1.000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1.000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година. Геометрија У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резоновања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове. Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао . Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке - центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као

и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником. Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства. Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност. Мерење и мере У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (кг, г, т), времена (деценија, век, секунд), дужине (мм, км) и запремине течности (л, дл, цл, мл, хл). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних једница за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао). Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима. 130 Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може записати да је 1 дм = 0,1 м. Опште напомене Приликом увођења нових појмова важан је избор модела. За увођење појма хиљаде пожељно је коришћење модела коцке димензије 10 x 10 x 10. За анализирања својстава геометријских фигура важан је избор погодних модела на којима је лакше уочити својства. На пример, жичани модели геометријских фигура погодни су при обради појма обима фигуре док су за уводна разматрања појма површине прикладнији модели фигура од картона. Промене у свим сферама живота увелико су условљене употребом информационих технологија. Савремене наставне методе укључују и употребу различитих софтверских апликација. Ученике треба упознати са употребом калкулатора ради провере тачности рачуна. Наставник ученике може упућивати на различите апликативне софтвере и бесплатне едукативне игре на мобилним телефонима, таблетима и рачунарима. Употреба ИКТ-а доприноси развијању општих међупредметних компетенција као што су рад са подацима, дигитална компетенција, решавање проблема и др. На пример, у областима Геометрија и Мерење и мере за развијање основних геометријских концепата и њихову употребу у реалном контексту ученици могу користити Геогебру (цртање троугла, праве кроз две тачке, кружнице), Гугл Мапе (улице које се секу или су паралелне, растојања између објеката, полупречник и пречник кружног тока) и сл. Ученике треба упућивати на апликације које развијају логичко-комбинаторно размишљање.

3.ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,

самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

ЛИКОВНА КУЛТУРА III РАЗРЕДА

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	Исходи
1. МАТЕРИЈАЛИ Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре. Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.	.	.	Ученик ће бити у стању да: – поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличностии разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.
	• Компетенције за учење; • Естетичка компетенција; • Комуникација; • Одговорно учешће у демократском друштву; • Одговоран однос према околини; • Одговоран однос према здрављу; • Предузимљивост и предузетништво; • Рад са подацима и информацијама; • Решавање проблема; • Сарадња; • Дигитална компетенција.		

2.СПОРАЗУМЕВАЊЕ Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет. Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке... 3.КОМПОЗИЦИЈА Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија. 4.ПРОСТОР Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.			

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
- Извршити идентификацију садржаја , полазећи од опажања околине ; - најбоље је учење од природе , посматрање, опажање и уочавање непоновљивости природе , из чега ће произаћи и потреба за очувањем природе , а потом симболичан израз карактеристичних елемената који ће означити и природу ученика ; - водити рачуна да захтев буде сведен и прилагођен узрасним могућностима ученика, чиме ће бити задовољен елементарни захтев да за предвиђено време од једног , до два часа ученик заврши свој рад ; - ученик трба да зна какав му је задатак постављен , сам трба да проналази решења задатка , по логици непосредног естетског доживљаја ; - поред визуелне припреме наставник треба да има и писану припрему која се ослања на глобално и оперативно планирање за сваку годину посебно и за сваки час понаособ ; - наставник треба да приђе решавању задатку самостално ; - није препоручљиво да наставник нуди теме ученицима ; - наставник треба да води разговор са ученицима како би сваки ученик пре почетка рада дошао до своје идеје , а на основу понуђеног ликовног садржаја .	- цртање (графитна оловка , дрвене боје , фломастери , угљен); - сликање (водене боје , темпере); - вајање (глина , пластелин); - колаж ; - дијалог са ученицима ; - разговор .

Предмет : *МУЗИЧКА КУЛТУРА IIIРАЗРЕД*

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Област/тема/модул	**Међупредметне компетенције**	**Стандарди постигнућа**	**Исходи**
1.Извођење музике Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це2. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја	• компетенција за учење, • естетичка компетенције, • комуникација, • одговоран однос према околини, • одговоран однос према здрављу, • сарадња, • дигитална компетенција		примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игарауз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу. – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности

(различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке –пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це1до ге1). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.			дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.
2.Слушање музике Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација.	• естетичка компетенције, • комуникација, • дигитална компетенција		изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песамамодела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења.

3.Музичко Стваралаштво Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст.	- компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција, - комуникација; - одговоран однос према околини; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња, - дигитална компетенција.		учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
- Настава музичке културе у ОШ својим садржајима и активностима значајно доприноси целокупном развоју ученика ; - код ученика се развија љубав према музичкој уметности и смисо за лепо и узвишено, потпомаже његов свестран развој, оплемењује га и улепшава му живот ; - током наставе омогучује се развијање способности изражавања звучним средствима, упознавање вредних дела музичке уметности и стицање потребе да самостално упознају музичка дела из области народног и уметничког стваралаштва ; - савладавањем музичке писмености и развијањем укуса оспособљавају се ученици да активно учествују у музичком животу своје околине .	- Певање песама по слуху , - певање са нотног текста ; - писање и читање нота и осталих музичких знакова ; -свирање такта ; - свирање ритма ; - свирање мелодије ; - свирање пауза ; - дидактичке игре ; - игре са певањем ; - игре уз инструменталну пратњу ; - мале музичке драматизације ; - слушање музике ;

	-смишљање нових текстова уз познате бројалице ; - смишљање уметкае унутар бројалице ; - састављање бројалица ; -састављање ритмичких целина по одређеном моделу ; - стварање песме с текстом .

Предмет : ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ III РАЗРЕД

Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности 2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Техника трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета.	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - прати промене у тежини и висини код себе и других; - коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; - правилно држи тело; правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена

Скок увис прекорачном техником. Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Између четири ватре Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал“. Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	- КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ	кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;
3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Основна правила: Између четири ватре, Минирукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности. Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.	- ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ	- користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и у другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у вежбању; - се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежба

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
1. Програмска концепција физичког васпитања у основној школи заснива се на јединству наставних, ваннаставних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља физичког васпитања . 2. Програм физичког васпитања претпоставља да се кроз развијање физичких способности	- Атлетика , - гимнастика , - тимске игре , - вежбе на тлу и справама ,

и стицање мноштва разноврсних знања и умења ученици оспособљавају за задовољавање индивидуалних потреба и склоности, у крајњем, за коришћење физичког вежбања у свакодневном животу . 3. Програмски задаци остварују се, осим на редовним часовима, и кроу ванчасовне и ваншколске организационе облике рада . 4. Да би физичко васпитање било примерено индивидуалним разликама ученика, који се узимају као критериј у диференцираном приступу , наставник ће сваког ученика усмеравати на оне програмске садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада који одговарају његовим индивидуалним интересовањима и могућностима . 5. Циљ физичког васпитања се не може остварити без активног и свесног учешћа ученика у наставним и другим облицима рада , те се предвиђа стицање одређених теоријских знања , која омогућавају ученику да схвати законитости процеса на којима се заснива физичко вежбање . За обраду појединих тема не предвиђају се посебни часови , већ се користе разне могућности да се у току вежбања ученицама пружају потрбне информације у вези са конкретним задатком . 6. Ученицима , који услед ослабљеног здравља , смањених физичких или функционалних способности , лошег држања тела и телесних деформитета не могу да прате обавезни програм , обезбеђен је корективно-педагошки рад , који се реализује у сарадњи са одговарајућом здравственом установом . 7. Програмски садржаји односе се на оне вежбе и моторичке активности које чине основ за стицање трајних навика за вежбање и за које школа има највише услова да их реализује . 8. Ради остваривања постављених програмских задатака , одређеним законским регулативама , прецизира се обавеза школе да обезбеди све просторне и материјалне услове за успешно остваривање врло сложених друштвених интереса у школском физичком васпитању .	- теоријски део .

Предмет : СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Област/тема/модул	**Међупредметне компетенције**	**Стандарди постигнућа**	**исходи**
1.Back to school Поздрављање и представљање; алфабет; давање и реаговање на инструкције; бројеви 1–100	. Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	1.1.1 1.1.2 1.1.3. 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздрављају и отпоздрављају користећи једноставна језичка средства; питају и кажу како се зову; препознају и именују предмете из учионице; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; саопштавају једноставна упутства и налоге; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на позив; упућују позив на заједничку активност; именују бића и предмете који се односе на тему; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве 1-100; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
2.My day Описивање дневне рутине; давање информација о себи; тражење и давање информација о другима; исказивање времена; описивање догађаја у садашњости; исказивање молбе и захвалности	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1.	свакодневне активности; разумеју једноставна питања личне природе и одговарају на њих; разумеју кратке, једноставне молбе и одговарају на њих; упућују кратке, једноставне молбе; исказују и прихватају захвалност на једноставан начин; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на хронолошко време; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; уочавају сличности разлике у дневној рутини у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату

			комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
3.The zoo Описивање животиња и окружења; изражавање допадања и недопадања; тражење и давање основних информација о другима	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.11.1.21.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују дивље животиње; разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање и недопадање; разумеју једноставне описе бића; описују бића користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
4.Where we live Описивање места/ окружења; изражавање припадања/неприпадања; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; исказивање положаја у простору разумевање и давање једноставних упутстава и налога; исказивање положаја у простору	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; СарадњаЕстетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 1.1.2	Препознају и именују места у граду; разумеју једноставан опис места; описују место користећи једноставна језичка средства; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања; изражавају допадање и недопадање; разумеју позив на заједнички активност и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју једноставне исказе за изражавање припадања и неприпадања; разумеју исказе у вези са положајем у простору; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
5.The market Описивање врста и порекла хране;	Компетенција за учење,		

изражавање жеља и потреба; исказивање броја и количине	Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују врсте хране; разумеју једноставне описе хране и исказе који се односе на изражавање жеља и потреба; размењују информације које се односе на описе хране и порекло хране; разумеју једноставна питања личне природе и одговарају на њих; исказују и прихватају захвалност; изражавају основне потребе једноставним језичким средствима; разумеју и саопштавају једноставне изразе који се односе на бројеве и количину; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.
6. My bedroom Описивање простора; изражавање припадања/неприпадања, поседовања/непоседовања; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору 7.People	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују делове намештаја; размењују информације о положају у простору; описују предмете и места из свог окружења; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; траже и дају једноставна појашњења у вези са положајем у простору; уочавају сличности и разлике у изгледу животног простора у циљној култури и код нас; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације

Описивање бића; представљање себе и других; исказивање потреба, осета и осећања; честитање рођендана	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1	1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 1.3.2 2.1.1 2.1.2 2.1.3	Препознају и именују делове лица и тела; препознају и именују различите емоције, потребе и осећања; представљају себе и своје чланове породице; честитају рођендан и одговоре на честитку користећи једноставна језичка средства; наводе уобичајене активности које се односе на прославе рођендана; изражавају захвалност; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њу; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
8.Off we go! Именовање превозних средстава; изражавање броја и величине; позив и реаговање на позив у заједничкој активности	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1	1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Препознају и именују различита превозна средства; разумеју једноставне текстове којима се описују радње и способности у садашњости; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве и величине; разумеју и саопштавају исказе који се односе на метеоролошке временске прилике; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
9.Sports club Изражавање допадања и недопадања; позив и реаговање на позив на учешће у заједничкој активности	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;	1.1.1	1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11	Препознају и именују називе спортова и спортских активности; препознају и описују способности; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан

	Комуникација; Одговоранодност према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	начин реагују на њу; упућују позив на заједничку активност; разумеју једноставне исказе за изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање и недопадање једноставним језичким средствима; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
10.Holiday plans Описивање активности на летњем распусту; описивање места у окружењу; изражавање способности	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Препознају и именују врсте активности на летњем распусту; разумеју једноставне описе места у окружењу; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; именују своје свакодневне активности везане за игру на летњем распусту; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације
11.Festivals Halloween Christmas and New Year Easter Честитање празника и других значајних догађаја	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15	Разумеју једноставно исказане честитке и одговарају на њих; упућују једноставне честитке; уочавају сличности и разлике у начину прославе Божића и Ускрса код нас и у ВБ; наводе уобичајене активности које се

	Естетичка компетенција; Комуникација; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.1.12	односе на прославе празника и других значајних догађаја; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ

- Усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у у друштвеном чину ; - поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности ; - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ; - ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину ; - уџбеници постају извори активности ; - учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан ; - рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад .	- Слушање и реаговање на команде наставника или са аудио записа (углавном физичке активности : устани, седи, ходај, скочи, играј, али и активности у вези са радом у учионици : цртај, сеци, биоји, отвори/затвори свеску, итд. ; - рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама итд.) ; - мануалне активности (сецкање, бојење, прављење предмета од глинамола или сланиг теста ; израда постера за учионицу или родитеље и сл.) ; - вежбе слушања (према упутствима наставника или са траке повезати појмове у вежбанки, додати делове слике који недостају и сл. ; - игре ; - певање у групи ; - класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добимма, волим/не волим, компарације ...) ; - погађање предмета или лица ; - решавање ,, текућих проблема“ у разреду, тј.договори и мини-пројекти ; - игра по улогама ; - цртање по диктату ; - ,, превођење “ исказа у гест и геста у исказ ; - заједничко прављење илустрованих материјала (албум фотографија одељења , план недељних активности) ; - разумевање писаног језика .

Предмет : ПРИРОДА И ДРУШТВО

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	ИСХОДИ
1.Рељеф и воде завичаја Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода; 1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике; 1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини; 1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији; 1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи.	идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом.
2. Оријентација у простору и времену Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век)	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти; 1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца; 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век; 1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара; 1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво;	се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом.

		1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља; 1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода; 1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена.	
3.Култура живљења Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, радподацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву. Са	1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови; 1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу; 1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и зна њихову улогу; 1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите; 1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља; 1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова; 1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама; 1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности.	примени правила друштвено прихватљивог понашања, поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; – примени правила безбедног понашања у саобраћају; – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом.
4.Прошлост Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност:	Комуникативна компетенција, компетенција за	1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости; 1ПД.1.6.5. зна основне	– користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања

догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.	учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	информације о начину живота људи у прошлости; 1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их; 1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад.	догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом.
5.Нежива природа Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада; 1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу; 1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе; 1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса; 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека на очување природе.	– разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; – повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом
6.Животне заједнице Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића; 1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начинуисхране, кретања и размножавања; 1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића; 1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима;	– прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада

Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.		1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима; 1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи; 1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића; 1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића; 1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту; 1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници; 1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити	са уложеним трудом.
7.Кретање Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини.	1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама; 1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела; 1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски.	– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; – повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом

8.Материјали Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термосбоца). Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала. Рационална потрошња. Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини; предузимљивост и оријентација ка предузетништву	1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта; 1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала; 1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке; 1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћаеластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност; 1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу; 1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха; 1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање; 1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава; 1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису; 1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу; 1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала; 1ПД.2.3.6.	– повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика, провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, PowerPoint презентацијом и/или цртежом и др.); – повеже резултате рада са уложеним трудом.

		разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали.	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
- У наставном процесу полази се од несистематизованих искуствених сазнања детета и иде се ка општим , научно заснованим , систематизованим знањима из области природе , друштва и културе ;	- Посматрање са јасно усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика) ;

- При избору програмске грађе , примењена је концепција спиралних кругова у циљу формирања елементарних појмова и посматрања мреже за систем појмова наведених области , у складу са узрасним карактеристикама ученика ; - Основна интенција наставе Природа и друштво није само усвајање програмских садржаја , већ подстицање развојних потенцијала детета ; - Садржаји су усмерени на развој интелектуалних , психофизичких , когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности детета ; - Оспособљавање ученика за коришћење различитих извора знања , графичких и електронских медија , с намером да се код ученика развије функционална писменост као подлога за дање учење .	- Описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања ; - Процењивање – самостално одмеравање ; - Груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања ; - Праћење – континуирано посматрање ради запажања промена ; - Практиковање – у настави , свакодневном животу и спонтаној игри и раду ; - Експсриментисање – намерно модификоване активности , огледи које изводи сам ученик ; - Истраживање – испитивање својстава и особина , веза и узрочно-последичних односа ; - Сакупљање – прављење колекција , збирки , албума из природног идруштвеног окружења ; - Стварање – креативна продукција ; - Активности у оквиру мини пројекта ; - Играње - дидактичке , едукативне и спонтане игре .

Предмет : ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ – САЗНАЊЕ О СЕБИ И ДРУГИМА

ЦИЉ И ЗАДАЦИ	ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСОВА И ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Општи циљ предмета	- Подстицање групног рада,	**ПРВА ТЕМА**	**2 часа**

Сазнање о себи и другима је постицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика трећег разреда основне школе . Овај предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања, и да изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компетентне, одговорне и креативне личности, одговорне за договор и сарадњу, која поштује и себе и друге .	договарања и сарадње са вршњацима и одраслима ; - подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности ; - оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствене потребе и потребе других, и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге ; - развијање свесати о потреби уважавања различитости и особености ; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло ; - оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба ; - развијање појма пријатељства; - оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно са потребама ; - оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечија права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању ; - развијање и неговање еколошке свести ; - развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности ; - оспособљавање ученика да активно доприносе развоју чколе по мери	- Родитељски састанак ; - Уводни час . **ДРУГА ТЕМА** - Сличности и разлике ; - Полни стереотипи у играма ; - Последице полних стереотипа; - Последица уопштених судова; - Појава искључивања у групи ; - Понашање које одступа од очекиваног ; - Односи у одељењу ; - Односи млађи-старији ; - Дискриминација по узрасту . **ТРЕЋА ТЕМА** - Пријатељство ; - Лаж као морални прекршај ; **ЧЕТВРТА ТЕМА** - Обавезе у кући ; - Договарање у породици ; - Права и одговорности у заједници ; - Слобода избора ; -Кућни ред ; - Оцењивање ; - Демократија у учионици ; - Доношење одлука на нивоу одељења ; - Планирање акције . **ПЕТА ТЕМА** - Сукоби и њихово решавање ; - Кажњавање ; -Насиље у чколи . **ШЕСТА ТЕМА** - Лажна солидарност ; - Одговорност за направљену штету ; - Последице лажи ;	**9. месец** **9 часова** **9. , 10. и 11. месец** **5 часова** **11. , 12. и 1. месец** **9 часова** **1. , 2. и 3. месец** **3 часа** **3. и 4. месец** **4 часа** **4. и 5. месец**

	детета .	- Циљ оправдава средство . **СЕДМА ТЕМА** - Однос према животињама ; - Природа и ја ; - Брига о природи . **ОСМА ТЕМА** - Евалуација програма и презентација резултата рада родитељима .	**3 часа** **5. и 6. месец** **1 час** **6. месец**

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
Теоријски, предмет *Сазнање о себи и другима* утемељен је на интеракционистичкој теоријио психичког развоја по којој социјална интеракција основни конструктивни чинилац развоја ученика . Одлучујућу улогу у развоју има управо сарадња између одраслог и деце у зони наредног развоја деце тј. У области оних функција које у време интеракције још нису развијене код деце него су у фази настајања . Одрасли се појављују као организатор таквих размена међу децом које ће представљати подстицај за развој њиховог социјалног сазнања, самосвести, моралног и критичког мишљења . Методску окосницу прецдмета чине интерактивне радионице, структуриране активности које настају као резултат захтева који уводи водитељ радионице, а обједињене су око главне теме . Већина радионица у овом програму започиње причом која је блиска искуству детета, а садржи моралну дилему или сукоб потреба или вредности као повод за дискусију у пару или мањој групу, а завршава разменом у целој групи . Циљ је да се пружи могућност сваком детету да реструктурира	- Рад у пару или мањој групи ; - Дискусија ; - Симболизација различитих искустава ; - Драматизација .

своје мишљење и деловање због појаве конфликтаизмеђу његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове .	

Предмет : ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (ВЕРОНАУКА)

ЦИЉ И ЗАДАЦИ	ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	БРОЈ ЧАСА И ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Циљ наставе православног катехизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот и есхатолошки живот. То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање .	**Оперативни задаци** наставе православног катихизиса (веронауке) у трећем разреду јесу да ученици : - уоче да конкретни људи као личности нису постојали пре него што су се родили ; - сазнају да је Бог из љубави створио свет за вечнос ; - уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста ; - запазе да је Бог на крају свега створио човека као личност ; - уоче разлику између природе и личности код човека ; - уоче да се структура створеног света огледа у Литургији .	1. Бог је створио јединствени свет и то као многе конкретне врсте ни из чега (узрок постојања света јесте Божија слобода). 2. Последице створености по природу и њено постојање (конкретност врста и бића значи и њихову међусобну раздељеност-индивидуалност, али и њихову потенцијалну пропадљивост, смрт зато што су створени ни из чега) . 3. Стварање човека на крају свега створеног по ,, икони и подобију Божијем ,, (разлика између природе и личности код човека) . 4. Евхаристија као свет у малом (Литургија као сједињење свих створења преко човека Исуса Христа с Богом Оцем) . 5. Стварање света и човека у православној иконографији .	**7 часова** **9. и 10 месец** **7 часова** **11. и 12. месец** **7 часова** **1. и 2. месец** **8 часова** **3. и 4. месец**

Задаци православног катехизиса јесу да код ученика : - развије отвореност и однос према Богу као другој и другачијој личности у односу на нас; - развије способност за постављање питања о целини и најдубљем смислу постојања човека и света ; - изграде способности дубљег разумевања и вредновања културе и цивилизације у којој живе; - помогне у одговорном обликовању заједничког живота са другима ; - изгради уверење да свет и све што је у њему створени су за вечност .			**7 часова** **5. и 6. Месец**

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ
Реализацијом програма у трећем разреду треба да се покаже : да свет није самобитан, већ да га је створио Бог Отац, из љубави, и то као конкретне врсте и бића и да постојање света зависи од воље другог, односно од Божије воље . За реализацију овог програма треба користити : дечија искуства која указују на то да кад нешто из љубави направомо,онда је то за нас најлепше; да нам је увек тешко кад се растајемо од оног кога волимо, као и да кад волимо неког, не примећујемо да нам нешто недостаје, односно у тој личности као да је све садржано .Треба градити свест о томе да је вера човека у бесмртност основ целокупне људске прогресивне цивилизације . Уреализацији програма треба пре свега имати на уму	- Разговор ; - певање ; - читање , - рецитовање ; - цртање .

литургијско искуство постојања света, као заједнице с Богом преко једног човека, Исуса Христа, начелника на Литургији .	

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ, РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Позивамо се на правилник о наставном плану и програму за I,II, III и IV разред основног образовања и васпитања и наставном програму за III разред основног образовања и васпитања(„Сл. Гласник РС-Просветни гласник, 1/2005, 2/09,7/10.

НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		недељни	годишњи
1.	Српски језик _____језик [1]	5	180
2.	Српски језик[2]	3	108
3.	Страни језик	2	72
4.	Математика	5	180
5.	Природа и друштво	2	72
6.	Ликовна култура	2	72
7.	Музичка култура	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
9.			36

Редни Број	Б. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ[3]	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		недељни	годишњи
1.	Верска настава / Грађанско васпит.	1	**36**
2.	Матерњи језик са елементима националне културе(ромски, мађараски)	2	72
У К У П Н О : Б		**2 - 3***	**72 - 108***
У К У П Н О : А + Б		**22 - 26***	**792 - 936***

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Редни Број	ОБЛИК ОРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		недељни	годишњи
1.	Редовна настава	22 - 26*	792 - 936*
2.	Допунска настава	1	36
3.	Додатни рад	1	36

Редни Број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		недељни	годишњи
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	**ПРОЈЕКТНА НАСТАВА**	1	**36**
2.	Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1 - 2	36 - 72
3.	Екскурзија	1 – 3 дана годишње	

4.5.1.НАСТАВНИ ПРОГРАМ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

4.5.2.. ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

1. Српски језик
2. Страни језик – енглески језик
3. Математика
4. Природа и друштво
5. Ликовна култура
6. Музичка култура
7. Физичко и здравствено васпитање

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ :

Обавезни изборни предмети

1. Верска настава / Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима

Изборни предмети:

2.Мађарски језик са елементима националне културе

3.Ромски језик са елементима националне културе

Предмет:	Циљ:
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	Оспособљавање ученика да на страном језику комуницира на основном нивоу у писаном и усменом облику о темама из његовог окружења . Подстицање развијања свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика .

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	Исходи	Фонд
1.Meet the explorers Поздрављање и представљање; бројеви 1-100; изражавање допадања и недопадања; активности у којима (ни)смо добри	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Одговоран однос према околини	. 1.1.1 1.1.2 1.1.3. 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Разумеју једноставне поздраве и реагују на њих; поздрављају и отпоздрављају користећи једноставна језичка средства; питају и кажу како се зову; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; саопштавају једноставна упутства и налоге; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на позив; упућују позив на заједничку активност; именују бића и предмете који се односе на тему; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве 1-100; говоре о активностима у којима (ни)су добри; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.	72 2 часа недељно
2.Our school Описивање свакодневне школске рутине; давање информација о себи; тражење и давање информација о другима; описивање догађаја у садашњости; изражавање	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоранодност према здрављу и околини;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.2.1 1.2.4 1.3.1.	Препознају и менују свакодневне школске активности; разумеју једноставна питања личне природе и одговарају на њих; исказују припадање инеприпадање; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; разумеју једноставне текстове у којима	

припадања/неприпадања изражавање допадања и недопадања исказивање молбе и захвалности.	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња		се описују радње и способности у садашњости; разумеју једноставне исказе којима се изражава допадање и недопадање уочавају сличности разлике у свакодневној школској рутини у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
3.The picnic Описивање врста и порекла хране; изражавање жеља и потреба; исказивање броја и количине; изражавање допадања и недопадања; тражење и давање основних информација о другима.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују врсте и називе хране; разумеју једноставне описе бића; описују храну користећи једноставна језичка средства; разумеју и користе изразе за количину; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
4.Daily tasks Описивање дневне рутине; давање информација о себи; тражење и давање информација о другима; исказивање времена по часовнику; описивање догађаја у садашњости; исказивање молбе и захвалности; разумевање	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1	Препознају и менују свакодневне активности; разумеју једноставна питања личне природе и одговарају на њих; разумеју кратке, једноставне молбе и одговарају на њих; упућују кратке, једноставне молбе; исказују и прихватају захвалност на једноставан начин; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на хронолошко време; разумеју једноставна упутства и налоге и реагују на	

и давање једноставних упутстава и налога. .		2.1.1	њих; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; уочавају сличности разлике у свакодневној рутини у циљној култури и код нас; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
5.Around town Описивање места / окружења; разумевање и давање једноставних упутстава и налога; исказивање положаја у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.15 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	Препознају и именују места у граду; разумеју једноставан опис места; описују место користећи једноставна језичка средства; разумеју позив на заједнички активмност и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју исказе у вези са положајем у простору; разумеју једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; траже и дају једноставна појашњења у вези са положајем у простору повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
6.Under the sea Описивање и именовање морских животиња; препознавања и исказивање облика и симетрије; изражавање припадања/неприпадања, поседовања/непоседовања	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини;	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15	Препознају и именују морске животиње; размењују информације о положају у простору; описују предмете и места из свог окружења; разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; разумеју једноставна упутства и налоге и	

	Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1	реагују на њих; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
.7.Gadgets Описивање предмета; исказивање својих и туђих потреба; поређење; исказивање осета и осећања; честитање; изражавање броја и величине.	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Решавање проблема; Сарадња	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.3 1.2.4 1.3.1 1.3.2 2.1.1 2.1.2 2.1.3	Препознају и именују називе технолошких предмета; препознају и именују различите емоције, потребе и осећања; пореде карактеристика предмета; честитају рођендан и одговоре на честитку користећи једноставна језичка средства; наводе уобичајене активности које се односе на прославе рођендана; изражавају захвалност; разумеју позив на заједничку активност и на прикладан начин реагују на њу; разумеју и саопштавају једноставне исказе који се односе на бројеве и величине; упућују позив на заједничку активност; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације	
8.In the hospital Описивање и меновање делова тела; исказивање здравствених проблема; изражавање броја и величине; позив и реаговање на позив у заједничкој активности	Компетенција за учење, Дигитална компетенција, Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Предузимљивост и оријентација ка	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.14 1.1.15 1.1.15 1.1.20 1.1.21 1.1.22 1.2.1 1.2.4 1.3.1 2.1.1 2.1.3 2.1.12	Препознају и именују делове тела; разумеју једноставне текстове којима се описују радње и способности у садашњости; исказују своје здравствене проблеме и описују туђе; разумеју позив и реагују на њега; упућују позив на заједничку активност; разумеју и саопштавају исказе који се односе на метеоролошке временске	

	предузетништву; Решавање проблема; Сарадња		прилике; повезују садржаје других наставних предмета са енглеским језиком; размењују информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; поштују правила учтиве комуникације.	

Предмет:	Циљ:
МУЗИЧКА КУЛТУРА	Развијање интересовања , музичке осетљивости и креативности ; оспособљавање за разумевање музичког изражавања ; развијање осетљивости за музичке вредности и упознавање музичке традиције и културе свог и других народа .

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	Исходи
1.Извођење музике Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (Andante. Moderato. Allegro) Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму це1 -це2. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. Це -дур лествица. Репетиција, прима	компетенција за учење, • естетичка компетенције , • комуникација, • одговоран однос према околини, • одговоран однос према здрављу, • сарадња, • дигитална компетенција		. пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације:

и секонда волта.			
2.Слушање музике Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.	• естетичка компетенције, • комуникација, • дигитална компетенција		– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације:
3.Музичко стваралаштво Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.	• компетенција за учење, • естетичка компетенције, • комуникација, • предузимљивост и оријентација ка предузетништву, • решавање проблема, • сарадња, • дигитална компетенција.		осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Нагласак у свакој од области је на развоју способности код ученика да комуницирају са другима кроз слушање, извођење и стварање музике као и способности да изражавају своје мисли и осећања кроз музику. Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво. Исходи се достижу музичким, опажајним и сазнајним активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и музичко стваралаштво. Да би ученици достигли очекиване исходе, наставник реализује наставу користећи слушање, глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати тимски дух кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова по областима/темама, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца, дефинисање наставних јединица и осталих важних елемената. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај и она је увек повезана са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. У планирању активности, наставници треба да, имају у виду да су области уско повезане, а да су знања и вештине описане у исходима у свакој области међусобно зависна и комплементарна. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје. Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући е Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика.моционални доживљај. Избор песме за певање треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима. Уз певање песама ученици могу да се изражавају и једноставнијим кореографијма. Вежбе правилног дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Посебна пажња усмерена је на тактирање. Свирање се реализује на дечјим и алтернативним инструментима. Избор инструмената зависи од музичког садржаја. Примери ритмичке и мелодијске пратње могу бити: − извођење једноставнијих ритмичких аранжмана; − извођење дводелне, троделне и четвороделне мере; − свирање једноставних мелодијских аранжмана у дводелном, троделном и четвороделом такту. Једноставне композиције, дечје песме и модели за певање могу се користити и као примери за свирање Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе. Стваралаштво може бити

заступљено кроз: − осмишљавање једноставне кореографије; − израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала; − стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; − музичке импровизације; − музичка питања и одговоре; − музичку допуњалку; − компоновање мелодије на задати текст; − одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања. На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним 177 и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Предмет:	Циљ:
ЛИКОВНА КУЛТУРА	Циљ баспитно-образовног рада јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљењеи деловање у складу са демократским опредељењемдруштва и карактером овог наставног предмета .

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	Исходи
1.КОМПОЗИЦИЈА Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.	компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву		По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;
2.СПОРАЗУМЕВАЊЕ Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом			По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела
3.НАСЛЕЂЕ Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети,			По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – разговара о

замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела. 4.СЦЕНА Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.			значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У четвртом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. Наставник креира програм на основу компетенција, циља, исхода и кључних појмова. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја. Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: □ однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...); □ однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...); □ однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...); □ разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...); □

повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...); оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...); организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...); употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)... Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1.

Предмет:	Циљ:
ПРИРОДА И ДРУШТВО	Развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу , запажање својстава објеката , појава и процеса у окружењу , упознавање себе , испољавање индивидуалности , интегрисање научених сазнања из области природе и друштва , развијање еколошке свести и навика здравог живота .

Област/темамодул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	исходи
1.ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).	• комуникативна компетенција; • компетенција за учење; • дигитална компетенција; • компетенција за сарадњу; • за одговорно учешће у демократском друштву; • естетичка компетенција; • рад са подацима и информацијама	1ПД.1.1.6. 1ПД.1.6.1. 1ПД.1.6.2. 1ПД.1.6.3. 1ПД.2.6.1. 1ПД.2.6.2. 1ПД.2.6.3. 1ПД.3.1.1. 1ПД.1.2.1. 1ПД.1.2.2. 1ПД.1.2.3. 1ПД.2.2.1. 1ПД.2.2.2. 1ПД.2.2.3. 1ПД.2.2.4. 1ПД.1.5.2. 1ПД.1.5.3. 1ПД.2.5.2. 1ПД.2.5.3. 1ПД.3.5.1. 1ПД.3.5.2.	одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; – представи ток и резултате истраживања

			(писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвенокорисним акцијама уз подршку одраслих
2.ЧОВЕК – ПРИРОДНО И ДРУШТВЕНО БИЋЕ Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо - комуникационих технологија; непримерени садржаји.	. комуникативна компетенција; • компетенција за учење; • дигитална компетенција ; • компетенција за сарадњу ; • компетенција за одговоран однос према околини ; • компетенција за одговорно учешће у демократском друштву .	1ПД.1.1.3. 1ПД.1.1.4. 1ПД.1.5.1. 1ПД.1.5.2. 1ПД.1.5.4. 1ПД.1.5.5. 1ПД.2.1.2. 1ПД.2.1.4. 1ПД.2.5.1. 1ПД.3.1.2. 1ПД.3.5.1.	повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и времепроведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима.

3.ПРОШЛОСТ СРБИЈЕ Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена обликавладавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота). владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).	комуникативна компетенција ; • компетенција за учење ; • дигитална компетенција ; • компетенција за сарадњу ; • компетенција за одговорно учешће у демократском друштву ; • естетичка компетенција ; • рад са подацима и информацијама .	1ПД.1.6.4. 1ПД.1.6.5. 1ПД.1.6.6. 1ПД.2.6.4. 1ПД.2.6.5. 1ПД.2.6.6. 1ПД.2.6.7. 1ПД.3.6.1.	– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима
4.МАТЕРИЈАЛИ Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала.	• комуникативна компетенција; • компетенција за учење; • дигитална компетенција; • компетенција за сарадњу; •	1ПД.1.3.2. 1ПД.1.3.3. 1ПД.1.3.4. 1ПД.1.3.5. 1ПД.2.3.3. 1ПД.2.3.4. 1ПД.3.3.2.	идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; – испита електричну проводљивост

Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.	одговоран однос према околини; • решавање проблема; • естетичка компетенција.		материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Основна интенција наставе Природа и друштво усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима. Предметни исходи Природе и друштва показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве на крају разреда захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили учењем овог предмета. Исходи се остварују у спрези садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некад унутар једне теме, а најчешће кроз више тема. Зато границе међу темама проучавања треба схватити условно и флексибилно. Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено. Синхронизација чулних утисака даје целовиту слику објеката, процеса, појава и њихову интеграцију у комплексну слику света, а уважава различитости у склоностима ученика при упознавању света и процесу учења. Ипак, учење се не завршава на чулним утисцима, већ се наставља уопштавањем уоченог кроз описивање, поређење, формулисање закључака итд. У наставном процесу се, дакле, полази од несистематизованих искуствених сазнања и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. Активности ученика потребно је прилагодити предметним исходима, специфичностима изабраних садржаја и узрасту ученика. Постепено треба повећавати ниво захтева и самосталности ученика приликом упознавања природних и друштвених појава. Стварност (природна и друштвена) која нас окружује и из које произилази садржај овог програма, заснована је на повезаности

различитих појава и процеса. Због тога садржаји предмета Природа и друштво морају да буду одраз те целовитости и повезаности појава које се изучавају. Ради формирања елементарних појмова и постављања мреже за систем појмова, при избору и распореду програмске грађе примењен је спирално-узлазни модел, у складу са узрасним карактеристикама ученика. То значи да се иста тематика из разреда у разред проширује, продубљује и посматра са различитих аспеката. Улога учитеља је да ствара прилике за учење, а не да наставне садржаје тумачи само као биолошке, владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота). 4. МАТЕРИЈАЛИ Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара. • комуникативна компетенција; • компетенција за учење; • дигитална компетенција; • компетенција за сарадњу; • одговоран однос према околини; • решавање проблема; • естетичка компетенција. 1ПД.1.3.2. 1ПД.1.3.3. 1ПД.1.3.4. 1ПД.1.3.5. 1ПД.2.3.3. 1ПД.2.3.4. 1ПД.3.3.2. – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима. 171 географске, историјске и друге садржаје. Развијање система појмова подразумева континуиран рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности (између разреда) појмова унутар програма предмета Природа и друштво. Важно је да се кад год је могуће приступи интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у природном и друштвеном окружењу. За потребе овог предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи. Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплета, у остваривању програма предмета Природа и друштво препоручује се коришћење шире литературе и осталих извора информација: штампаних, аудио-визуелних и електронских медија. Посебно се препоручује коришћење аутентичних природних и друштвених извора, као најверодостојнијих показатеља стварности, појава и процеса у конкретном непосредном окружењу, као и дидактичких материјала који одражавају посебности датог окружења и краја у коме ученици живе. Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се: – индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина, темпа учења и брзине напредовања; – интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета; – партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу; – превасходно активним и искуственим методама наставе и учења; – уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог у свакодневном животу; – неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање; – редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању предметних исхода и постигнутом степену развоја компетенција ученика. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре, као и до сада, креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне

планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице. Концепт наставе засноване на процесу и исходима учења подразумева наставу чији превасходни циљ није преношење предметних садржаја, већ изградња и развој знања као основе на којој се развијају разноврсна умења. У том смислу, програм наставе и учења нуди садржински оквир, а учитељ има слободу да уместо њих изабере и неке друге садржаје уколико сматра да су ти садржаји примеренији средини у којој ученици живе, узрасним и развојним карактеристикама ученика и њиховим интересовањима. Суштина је у томе да садржаји буду у функцији остваривања исхода, а не сами себи циљ. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућују различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Природа и друштво су: – посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); – илустровање појава и процеса из свакодневног живота – навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – процењивање – самостално одмеравање; – груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; – бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање – намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – истраживање – испитивање природних и друштвених феномена; – сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање – креативна продукција; – играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; – активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовноваспитне праксе. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне 172 информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Предмет:	Циљ:
СРПСКИ ЈЕЗИК	Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати , да упознају , доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела , филмска , позоришна и друга уметничка остварења из српске и светске баштине .

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	Исходи
1.КЊИЖЕВНОСТ ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија 1. Шаљива народна песма Женидба врапца Подунавца 2. Војислав Илић: Јесен/Владислав Петковић Дис: Зима 3. Момчило Мошо Одаловић: Молитва за маму 4. Мирослав Антић: Космонаутска песма 5. Бранко Миљковић: Песма о цвету 6. Добрица Ерић: Завичај/Отаџбина је наша очевина/Момчило Мошо Одаловић: Птице косовчице 7. Мирослав Антић: Прва љубав/Најљубавнија песма/Алексије Марјановић: Љубав 8. Бранко Ћопић: Месец и његова бака/Десанка Максимовић: Пауково дело 9. Бранислав Црнчевић: Кад би мени дали један дан 10. Владимир Андрић: Дај ми крила један круг 11. Народна песма Милош у Латинима 12. Народна песма Јетрвица адамско колено Проза 1. Народна прича о животињама: Међед, свиња и лисица 2. Народна приповетка: Најбоље задужбине 3. Народна приповетка: Ветар и сунце	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема	КЊИЖЕВНОСТ Основни ниво 1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме; 1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну); 1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту. Средњи ниво 1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме; 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине – пословице, загонетке, брзалице); 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми; 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту); 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и	. По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: -чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и

4. Народна бајка: Пепељуга 5. Бранислав Нушић: Прва љубав (одломак из Аутобиографије) 6. Бранислав Црнчевић: Босоноги и небо 7. Гроздана Олујић: Стакларева љубав 8. Светлана Велмар Јанковић: Стефаново дрво 9. Лав Николајевич Толстој: Врабац и ласте/Два мраза 10. Драган Алексић: Позориште на небу 11. Весна Алексић: Детективско срце 12. Ханс Кристијан Андерсен: Ружно Паче – читање _____у наставцима Драмски текстови 1. Гвидо Тартаља: Подела улога 2. Љиљана Крстић: Кад пролеће дође 3. Дејан Алексић: Слава Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу) ● о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; ● о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; ● о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету ● бонтон. ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: О дугмету и срећи 4. Рене Гијо: Бела Грива 5. Ерик Најт: Леси се враћа кући 6. Александар Поповић: Пепељуга ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног		дијалога; 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту. Напредни ниво 1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст; 1СЈ.3.5.2. уочава узрочнопоследичне везе међу догађајима у тексту; 1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст.	дијалог у књижевном делу; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела.

списка или по сопственом избору бирају се три дела) 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: Песме о мајци 3. Светлана Велмар Јанковић: Књига за Марка/Очаране наочаре 4. Горан Петровић: Разлике 5. Едмондо де Амичис: Срце 6. Јохана Шпири: Хајди 7. Михаел Енде: Бескрајна прича (одломак) 8. Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа 9. Златко Васић: Чаробно путовање 10. Урош Петровић: Мартинина велика загонетна авантура 11. Гордана Тимотијевић: Сличице/Владимир из чудне приче 12. Угљеша Шајтинац: Чарна и Несвет 13. Момо Капор: Сања 14. Весна Алексић: Брљиво срце Књижевни појмови: – шаљива народна песма, – прича о животињама, – особине народне епске песме, – приповетка, – роман за децу, – персонификација, – опис природе и ликова, – приповедање у 1. и 3. лицу, – сукоб драмских лица.				

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Планирање наставе и учења обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. Приликом креирања годишњег и оперативних планова неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате

живот школе. Годишњи план садржи број часова по областима распоређених по месецима, а у складу са школским календаром, планираним фондом часова по областима и годишњим фондом часова. 155 Оперативни план садржи рубрику са операционализованим исходима, дефинисаним наставним јединицама, рубрику за планирану међупредметну повезаност и рубрику за евалуацију квалитета испланираног, као и друге елементе према процени наставника. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, дефинисање исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на циљ и дефинисане исходе, планиране начине провере остварености исхода, избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања. У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Новина програма за четврти разред јесте допунски избор лектире који омогућава учитељима да са наведеног списка или по сопственом избору бирају три дела која ће на часовима обрађивати. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Обимнија дела ученици могу читати у слободно време, чиме се подстиче развијање континуиране навике читања. Повећан број дела у допунском избору лектире указује и на могућност обраде појединих предложених садржаја на часовима додатне наставе. Текстови из допунског дела лектире могу да послуже учитељу и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати, наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време. Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и образлажу их примерима из текста. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно назују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови). Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или основном тону, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења. Међупредметну повезаност учитељи успостављају, пре свега, са наставом природе и друштва, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања. Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи. У настави језика ученици овладавају граматичким и правописним правилима стандардног српског језика која ће примењивати у писаној и говорној комуникацији. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из програма могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици, службе речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Примери треба да буду једноставни за анализу. Учитељ може и да прилагоди текст, тако да примери буду типични. Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице и краћих текстова. Систематизација знања из правописа најбоље се постиже вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл. Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности. Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим двема областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Ваљано усмено и писмено изражавање омогућава ученику да успешно учи и савлада и друге школске предмете.Основни облици усменог и писменог изражавања (препричавање,

причање, описивање) представљају темељне програмске садржаје за усавршавање и неговање језичке културе ученика. У четвртом разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Изучавањем различитих врста текстова – линеарних и нелинеарних – кроз осмишљавање, организовање и реализовање бројних активности, код ученика би требало унапређивати читалачку компетенцију. Посебно би их требало усмеравати на то да промишљају о текстовима, да их анализирају, да језички исправно и јасно искажу своје мишљење о одређеном тексту, као и да повезујући информације изнете у тексту, изведу закључак. Пожељно је код ученика подстицати стратегије које читалац користи у сусрету са текстом, као што су, на пример: проналажење информација; повезивање и интерпретирање; промишљање и евалуирање. Не занемарујући узрасне и индивидуалне карактеристике ученика, требало би их оспособити да примене знања и вештине које ће им омогућити да коректно реше проблемске ситуације у различитим контекстима у којима се читање одвија. Свака од програмских вежби (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе) планира се и реализује у наставном контексту у коме постоји потреба за функционалним усвајањем и функционалном применом датих језичких законитости и појава у новим комуникативним ситуацијама, као и потреба за утврђивањем, обнављањем или систематизовањем знања стеченог током наставе језика и наставе књижевности. Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност, али и дивергентно мишљење, због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Потребно је да буду прецизно испланиране и детаљно организоване. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту адекватне могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично. Системска примена адекватних правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да се стечена навика примене правописних правила испољи у практичној и спонтаној намени. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом припреме правописних вежби требало би поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Писмени задаци представљају најсинтетичнији облик деловања у развијању језичке културе ученика и могу недвосмислено указати на ефекте наставе српског језика и књижевности у целини. У четвртом разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. Оба писмена задатке требало би писати ћириличким писмом. Пожељно је да исправак првог писменог задатка ученици пишу ћириличким, а другог латиничким писмом. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и 156 на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да проц

Предмет:	Циљ:
МАТЕМАТИКА	Циљ јесте да ученици усвоје елементарна математичка знања , да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања , у решавању разноврсних задатака из животне праксе , за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање као и да допринесе развоју менталних способности и свестрану личност ученика .

Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	исходи
1.Бројеви Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N0. Разломци облика (m, n ≤ 10). Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и	Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција	Основни: 1.1.1; 1.1.2; 1.1.3; 1.1.4; 1.1.5; Средњи: 2.1.1; 2.1.2; 2.1.3; 2.1.4; 2.1.5. Напредни: 3.1.1; 3.1.2; 3.1.3; 3.1.4; 3.1.5.	. Ученик ће бити у стању да: – прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N0; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - прочита и запише разломке облика m/ n (m, n ≤ 10); - упореди разломке облика m/ n са једнаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише

одузимање децималних бројева.			две децимале; чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; − формира низ на основу упутства; − реши задатак применом различитих начина представљања проблема.
2.Мерење и мере Мерење површине (m2, dm2, cm2, mm2, km2, ha, a). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (m3, dm3, cm3, mm3). Запремина квадра и коцке.	− Компетенција за учење − Комуникација − Решавање проблема − Сарадња − Рад са подацима и информацијама − Дигитална компетенција − Естетска компетенција	Основни: 1.2.1; 1.2.2; 1.2.4 Средњи: 2.2.1; 2.2.2.; 2.2.3; 2.2.5. 2.2.6. Напредни: 3.2.1; 3.2.2; 3.2.3. 3.2.5; 3.2.4.	Ученик ће бити у стању да: − прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; − израчуна површину квадрата и правоугаоника; − израчуна површину и запремину квадра и коцке; − реши проблемске задатке у контексту мерења.
3.Геометрија Квадар и коцка.	− Компетенција за учење − Комуникација − Решавање проблема − Сарадња − Рад са подацима и информацијама − Дигитална компетенција − Естетска компетенција	Основни: 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4. Средњи: 2.2.1; 2.2.2; 2.2.3; 2.2.5; 2.2.6.	Ученик ће бити у стању да: − именује елементе и опише особине квадра и коцке; − црта мреже и прави моделе квадра и коцке; − препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода. При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика и настојати да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања,

како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака. 167 Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата у функцији сазнавања и учења, могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту игроликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика. Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Предмет :физичко васпитање

Предмет:		Циљ:		
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ		Разноврсним и систематским моторичким активностима допринети интегралном развоју личности ученика , развоју моторичких умења , навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада .		
Област/тема/модул	Међупредметне компетенције	Стандарди постигнућа	исоди	Фонд

1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ		примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - прати промене у сопственој тежини и висини; - самостално коригује неправилно држање; - правилно држи тело; - сагледа резултате физичких способности;	
2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Атлетика Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником.Бацање лоптице из залета.Скок увис прекорачном техником.Тробој. Спортска гимнастика Основни садржајиВежбе на тлу: вежбе и комбинације.Прескоци и скокови (прескок разношка).Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ		- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у	

променама висова и упора.Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав. Основе тимских спортских и елементарних игара Мини–рукомет.Футсал – „мали фудбал”.Основни елементи кошарке и миникошарка.Основни елементи одбојке.Јаџент. Плес и ритимика Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази. Пливање Основна обука пливања. Скок на ноге. Полигони Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.			различитим кретањима;	

Предмет:		Циљ:		
ВЕРСКА НАСТАВА		Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у четвртом разреду јесте да ученици стекну знање о томе да постојање света има свој циљ . Тај циљ је есхатолошка као литургијска заједница , јединство свих створених бића међу собом и с Богом , преко Богочовека Исуса Христа .		
Задаци	Садржај	Начин остваривања програма	Активности	Фонд

- Да изгради свест да Бог општи са светом кроз Христа; - да је Христос корпоративна личност ; - да запази да у Цркви нико не може постојати сам за себе , без заједнице са свима; - да стекне појам о бићу као заједници ; - да схвати да је извор сваког греха егоизам , индивидуализам .	- Због кога је Бог створио свет . Црква је конкретна литургијска заједница . - Литургија је заједница многих људи и природе с Богом оцем преко једног човека Христа . Структура литургије (епископ, свештеници , ђакони и народ) . - Црква као икона будућег царства . Одбијање првог човека Адама да сједини створену природу с Богом , односно да сарађује на остварењу Божијег плана освету (човеков пад и последице тога – првородни грех) .	- Циљ и начин остваривања је да ученик стекне знање о томе да постојање света има свој циљ ; - да се истина света смешта у есхатан као заједницу свих створених бића с Богом Оцем преко Христа и да је она мерило свих историјских догађаја у којима суделује Бог . - да је Литургија икона Царства Божијег које ће се тек у будућности остварити ; - да су Бог и човек у Христу , односно у Литургији неодвојиви .	- Да ученици постану чланови Литургијске заједнице ; - упознавање ученика са историјским настанкомпразника и садржајем догађаја који се славе ; - о садржају Васкршњег поста ; - личност светитеља кога ученици славе ; - посебну пажњу посветити Србима , Светитељима , Светом Сави , Симеону , Видовдану .	36 1 час нед.

Предмет:	Циљ:
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика . Предмет треба да пружи могућност ученицима да постану активни учесници у процесу образовања и васпитања и да изграде сазнања, умења , способности и вредности неопходне за формирање аутономне , комплетне , одговорне и креативне личности , отворене за договор и сарадњу .

Задаци	Садржај	Начин остваривања програма	Активности	Фонд
- Познавање дечјих и људских права и Конвенције о правима детета ; - разумевање и препознавање појма идентитета ; - разумевање појма одговорности ; - различитост култура ; - једнакост ; - право и правда ; - мир , сигурност и стабилност ; - демократија ; - примена појмова ; - критичко мишљење ; - јасно исказивање личних ставова ; - саосећајна комуникација ; - истраживање ; - тимски рад ; - ненасилно решавање сукоба ; - руковођење и учешће ; - приврженост демократији , мирољубивости , заштити права .	ПРВА ТЕМА : Подстицање групног рада , договарања и сарадње са вршњацима и одраслима ; ДРУГА ТЕМА : Дечја права су универзална , једнака за све ; ТРЕЋА ТЕМА : Заједно стварамао демократску атмосферу у нашем разреду , школи ; ЧЕТВРТА ТЕМА : Живим демократију , демократска акција ; ПЕТА ТЕМА : Људско биће је део целог света – развијање еколошке свести ; ШЕСТА ТЕМА : Евалуација	- Искуствено учење ; - метода партиципације и интеракције ; - метода рефлексије ; - истраживачке методе (пројекти , анализе случаја) ; - интерактивне методе (дискусија , расправа , преговарање , дијалог , интервју ....) ; - симулацијске методе (игра улога , симулирање доношења одлука ...) ; - игровне методе (драматизација , игре улога из прича , игре опуштања) ; - стваралачке методе (олуја идеја , израда новина , писање писама , обраћање локалној управи , израда плаката).	- Рад у пару ; - рад у групи ; - размена у великој групи – одељењу ; - рад целог разреда ; - индивидуални рад .	2 8 10 11 3 2

ПРЕДМЕТ:МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
РОМСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Позивамо се на Правилник о наставном програму за четври разред основног васпитања и образовања(Сл. Гласник РС-просветни гласник,1/2005,2/09,7/10)

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационокомуникационих технологија, усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу, тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе али се овом врстом наставе поред централног захтева, који се односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема. Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета у четвртом разреду. Ослонци планирања и организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости; коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика; укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости; повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика. Пројектна настава од ученика захтева : самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности. С обзиром на узраст ученика четвртог разреда и чињеницу да су се са оваквим начином рада сусрели у првом разреду, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник и даље главни организатор активности уз све више прилика у којима ће се самосталност ученика испољавати где год је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта. Као и у првом разреду и другом разреду, и у трећем је важно наставити са култивисањем сарадње и начина на који се комуницира у групи што су важни циљеви пројектне наставе, јер доприносе јачању одељењске кохезије. Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке: - дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи; - планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада; - реализацију планираних активности; - приказ добијених резултата и продуката пројекта; -вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта). 186 При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. За трећи разред, као и за први и други, најпримеренији је и даље полуструктурирани тип пројекта с том разликом да наставник сада више укључује ученике и давање предлога и избор тема. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту. Кроз пројектну наставу треба започети са развијањем основа дигиталне писмености. На овом узрасту, употреба ИКТ-а треба да буде сведена на употребу најједноставнијих

алата и упознавање са коришћењем интернета. На крају четвртог разреда ученик би требало да буде у стању да: – правилно рукује ИКТ уређајима; – предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак и могућности употребе ИКТ-а; – користи одговарајуће алатке програма за цртање и сачува свој цртеж; – уреди краћи текст и сачува га на рачунару; – направи једноставну презентацију користећи мултимедијалне садржаје; – користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ одраслог; – критички бира садржаје са интернета и затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима; – зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја; – безбедно користи интернет и по потреби пријави и/или затражи помоћ одраслог. Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а њихов квалитет није приоритет. Ученике треба стављати у ситуације да одређују редослед активности у решавању одређених пројектних задатака, што, осим развијања самосталности, представља увод у алгоритамски начин размишљања. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи да, уколико је потребно, пројектна настава се може организовати и на другачији начин (на пример као двочас сваке друге недеље). Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходима. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте.

5.ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА

V, VI, VII и VIII

разред

за период од школске 2022/2023. до школске 2026/2027. године

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.

- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;

- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;

- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;

- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;

- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;

- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;

- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;

- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;

- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;

- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;

- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорност

5.1.НАСТАВНИ ПЛАН
ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Други циклус основног образовања и васпитања (V – VIII разред)

А. Обавезни наставни предмети	Пети разред		Шести Разред		Седми разред		Осмии разред	
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Српски језик и књижевност 1	5	180	4	144	4	144	4	136
Српски као нематерњи 2	3	108	3	108				
Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Физичко и здравствено васпитање	2	72+543	2	72+543	3	108	3	108
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
У К У П Н О: А	24-27	918-1026	25-28	954-1062	26	936	26	884
Б. изборни наставни предмети								
Верска наст./ Грађ. васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Други страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Матерњи јњзик са елементима националне културе	2	72	2	72				
У К У П Н О: Б	3-5	108-	3-5	108-	4	144	4	136

		180		180				
У К У П Н О: А+Б	27-30	1026-1134	28-31	1062-1170	1	36	1	34
Облици образовно васпитног рада								
Редовна настава	27-30	1026-1134	28-31	1062-1170				
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Додатни рад	1	36	1	36	1	36	1	34
Час одељ. старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
Слободне наставне активности	1	36	1	36	1-2	36-72	1-2	34-68
Остали облици образовно васпитног рада								
Час одељенског старешине	1	36	1	36				
Ваннаставне активности	1	36	1	36				
Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана Годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана Годишње	

3

5.1.1. ПРОГРАМ ЗА V РАЗРЕД

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- разликује књижевни и некњижевни текст; - упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности; - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела; - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту; - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији; - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава); - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.); - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; - одреди тему и главне и споредне мотиве; - анализира узрочно-последично низање мотива; - илуструје особине ликова примерима из текста; - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; - уважава националне вредности негује српску културно историјску баштину; - наведе примере личне добити од читања; - напредује у стицању читалачких компетенција; - упореди књижевно и филмско дело, разликује променљиве речи од непроменљивих; - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију; - разликује основне функције и	**КЊИЖЕВНОСТ**	ЛИРИКА Лектира 1. Народна песма: Вила зида град 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу 4. Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму 5. Душан Васиљев: Домовина/ Алекса Шантић: Моја отаџбина 6. Војислав Илић: Зимско јутро 7. Милован Данојлић: Шљива / Десанка Максимовић: Сребрне плесачице 8. Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова(одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Еро с онога свијета 4. Дјевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над тепсијом (први одломак приче „Бели хлеб од претеривања” и крај приче који чине одељци „Можеш сматрати да си задобио венац славе” и „Мрави су вукли велике трошице тишине”) 11. Антон Павлович Чехов: Шала Књижевни термини и појмови

значења падежа; - употребљава падежне облике у складу са нормом; - употребљава глаголске облике у складу са нормом; - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; - користи правопис (школско издање); - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице; - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму; - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове; - користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште; - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке;		Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: Кирија 2. Душан Радовић:Капетан Џон Пиплфокс 3. Љубиша Ђокић: Биберче Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте:једночинка, радио-драма. НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српскога) 2. Доситеј Обрадовић: О љубави према науци 3. М. Петровић Алас:У царству гусара (одломци) 4. Милутин Миланковић: Успомене, доживљаји, сазнања(одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА: 1. Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима - преткосовски тематски круг) 2. Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор);кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: Хајдуци 4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина / Краљевић и просјак / Доживљаји Тома Сојера 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови(одломци)) 7. Игор Коларов: Аги и Ема 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) Допунски избор лектире (бирати до 3 дела) 1. Јован Јовановић Змај: Песмо моја (из Ђулића) 2.

		Стеван Раичковић: Велико двориште (избор) / Мале бајке(избор) 3. Иван Цанкар: Десетица 4. Љубивоје Ршумовић:Ујдурме и зврчке из античке Грчке(избор) / Густав Шваб: Приче из старине 5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова(одломак) 8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак) 9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште) 10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор) / Кога се тиче како живе приче (избор) 11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак(одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору
	ЈЕЗИК Граматика (морфологија, синтакса)	Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно

		значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур И. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин;
	Правопис	Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).
	Ортоепија	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Страни језик

Историја

Музичка култура

Ликовна култура

Верска настава

Грађанско васпитање

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни програм предмета Српски језик и књижевност чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност – 70 часова, Језик – 70 часова и Језичка култура – 40 часова. Све три области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Наставни програм српског језика и књижевности заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

1.. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника јесте да дати програм прилагоди, имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. 2.. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

КЊИЖЕВНОСТ

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима – лирика, епика, драма и обогаћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обогаћен савременим, актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним (књижевним) српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

Граматика

Правопис

Ортоепија

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Ова наставна област, иако је програмски конституисана као посебно подручје, мора се повезивати с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа.

Исто тако, обрада књижевног текста и рад на граматици и правопису књижевног језика мора укључивати и садржаје који доприносе неговању културе усменог и писменог изражавања.

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања. Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Формативно вредновање је саставни део савременог приступа настави и подразумева процену знања, вештина, ставова и понашања, као и развијања одговарајуће компетенције током наставе и учења. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су усвојене, а које нису, као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио ради остваривања циља. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. Важно је да наставник, поред постигнућа ученика, континуирано прати и вреднује властити рад. Све што се покаже добрим и ефикасним, наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а оно што буде процењено као недовољно делотворно, требало би унапредити.

Ред. број	Наставна тема/целина	Увод	Обрада	Понављање, вежбање	Систематизација	Евалуација, самоевалуац.	Укупно	Стандарди

1	ГРАМАТИКА	1	32	14	1	8	**56**	CJ.1.3.5 CJ.1.3.8. CJ.1.3.9. CJ.1.3.16 CJ.2.3.3. CJ.2.3.7 CJ.2.3.8. CJ.3.3.1. CJ.3.3.6.
2	КЊИЖЕВНОСТ	1	50	16	1	4	**71**	CJ.1.2.1. CJ.1.1.2. CJ.1.1.6. CJ.1.3.21 CJ.1.4.1. CJ.1.4.7. CJ.2.1.5. CJ.2.1.7. CJ.2.4.6. CJ.2.4.8 CJ.2.4.9. CJ.3.1.2. CJ.3.1.2. CJ.3.4.1 CJ.3.4.4
3	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА			31	1	5	**42**	CJ.1.2.1 CJ.1.1.2. CJ..1.2.4. CJ.1.2.9. CJ.2.2.3. CJ.2.1.5. CJ.3.2.1. CJ.3.2.4
4	ПРАВОПИС		3	7	1		**11**	CJ.1.2.1. CJ.1.2.7. CJ.2.2.3. CJ.2.3.11. CJ.3.2.1 CJ.3.2.4.
5	ОРТОЕПИЈА			4				CJ.1.1.1. CJ.1.1.2. CJ.1.1.6. CJ.2.1.1. CJ.2.1.4. CJ.3.1.1. CJ.3.1.2.
	Свега	**2**	**85**	**72**	**4**	**17**	**180**	

Naziv predmeta	**СТРАНИ ЈЕЗИК**
Cilj	**Cilj** nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	**V**
Godišnji fond časova	**72 časa**

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

OBLAST/TEMA **Komunikativne funkcije**	**ISHODI** Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	**SADRŽAJI**
Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu	– razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; – pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva; – postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode; – u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).
Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta	– razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta; – uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva;	
Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti	– razume jednostavnije predloge i odgovori na njih; – uputi jednostavan predlog; – pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje;	**Jezičke aktivnosti** **u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.
Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti	– razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; – uputi jednostavne molbe i zahteve; – zatraži i pruži kratko obaveštenje; – zahvali i izvine se na jednostavan način; – saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.

Razumevanje i davanje uputstava	– razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje; – da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.);	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.
Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja	– razume čestitku i odgovri na nju; – uputi prigodnu čestitku; – razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.
Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti	– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti; – razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; – opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).
Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti	– razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; – razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti; – opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti; – opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.
Iskazivanje želja, planova i namera	– razume želje planove i namere i reaguje na njih; – razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; – saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).
Iskazivanje potreba, oseta i	– razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama**

osećanja	neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima; – izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;	Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa. .
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	– razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih; – razume obaveštenja o prostoru i veličinama; – opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	– razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu; – opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti; – opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljne kulture jednostavnim jezičkim sredstvima;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljne kulture i sl.).
Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza	– razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze; – razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze; – predstavi pravila ponašanja, zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).
Izražavanje pripadanja i posedovanja	– razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost; – pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.

		Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.
Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja	– razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja; – opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.); usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.
Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)	– razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje;	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.
Izražavanje količine, brojeva i cena	– razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu nečega; – pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva; – na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta; – sastavi spisak za kupovinu – namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.); – izrazi količinu u merama – 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl.	**Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama** Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji…); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena. .

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

1.. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази

2.. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. **Технике/активности**

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, из Разумевање писаног језика:

Писмено изражавање:

СТРАТЕГИЈЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ ВЕШТИНА

Слушање

Читање

Писање

Говор

Социокултурна компетенција и медијација

3.. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Назив предмета	**ЛИКОВНА КУЛТУРА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**
РИТАМ	– опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; – направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност;	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине; Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор; Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала; Врсте ритма. Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу; Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...; **Уметничко наслеђе** – значај праисторијског наслеђа на

		простору Србије и у свету.
ЛИНИЈА	– опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; – искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;	**Уметничко наслеђе** – значај наслеђа првих цивилизација.
ОБЛИК	– пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; – обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; – разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; – искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно;	**Уметничко наслеђе** – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.
ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу;	**Уметничко наслеђе** – значај наслеђа за туризам и за ıознавање сопственог порекла.

– изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом;
– тумачи једноставне визуелне информације;
– објасни зашто је наслеђе културе важно.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви предмети

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

1.. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући у виду специфичност наставног предмета ликовна култура, програм је оријентисан на процес (учења) и на исходе. Под учењем се подразумевају сва дешавања на часу која воде ка стицању функционалних знања и умења и развијању способности, навика и вредносних ставова, а који омогућавају целовит развој ученика и припремају их за живот у савременом свету.

Часови се одржавају у специјализованој учионици (кабинету намењеном настави предмета ликовна култура, информатика и рачунарство, техника и технологија или другог наставног предмета, а у зависности од опреме која је потребна за реализацију часа), учионици опште намене, простору школе, установама културе, локалном окружењу... Место реализације часова одређује се у складу са могућностима и потребама школе и локалне заједнице, као и са планираним начином реализације часа или наставне јединице.

Садржаји програма од петог до осмог разреда нису промењени, већ су организовани у четири тематске целине и допуњени.. Оваква организација садржаја омогућава и коришћење постојећих уџбеника, без потребе за реорганизацијом или допуном њихових садржаја (кључни садржаји су обрађени у свим одобреним уџбеницима).

Исходи теме су искази о томе за шта је сваки ученик (у мањој или већој мери) оспособљен по завршетку учења теме. Исходе тема не треба изједначавати са исходима задатака, активности или наставне јединице, који се дефинишу прецизније (уобичајено их дефинише наставник како би могао лакше да процењује и прилагођава сопствену праксу). Један исход задатка достиже се по завршетку једног задатка/активности. Један исход теме достиже се по завршетку више разноврсних активности, односно тек по завршетку теме. Приликом планирања активности и задатака пожељно је да сваки води ка достизању више од једног исхода теме.

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм није организован по предметним областима, јер није пожељно, а често ни могуће, одвојено изучавати садржаје различитих предметних области (ни стандарди постигнућа за крај школовања нису организовани по предметним областима).

Развој ученика

Креативност

Опажање.

Ликовне технике и материјал

Теорија обликовања

Медијска писменост и комуникација

Уметничко наслеђе

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оцењивање се врши према Правилнику о оцењивању.

Процењивање напредовања ученика и оствареност исхода врши се такозваном алтернативном (или аутентичном) методом, која се и до сада користила у пракси.

Назив предмета	**МУЗИЧКА КУЛТУРА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**72 часа**

ИСХОДИ	СТАНДАРДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	САДРЖАЈ
наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристик е удараљки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у	МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - историјско–стилских периода - народн ог стварала штва Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК. 3.1.4. уме креативно дМК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристик е - музичких инструменат а и састава Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу МК. 3.1.1. зна	-компетенција за учење -комуникација - естетичка кометенци ја -рад са подацима и информацијам а- комуникација - естетичка компетенц ија - компетенциј а за учење -рад са подацима и информација ма	ЧОВЕК И МУЗИКА Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичкоантрополо шка истраживања); Магијскамоћ музике; Елементи музичкогтока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групниплес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстаријафолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природамузике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору;Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке - настанак, првобитни

примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација)	функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.3. критички и		облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;
- изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике	МК. 1.2.1. именује музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. именује извођачки састав МК. 1.2.4. именује српски музички фолклор МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско– стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора	-комуникација - естетичка компетенција - компетенциј а за учење -одговоран однос према здрављу	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокалноинструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;
- пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и	МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инстументу МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима	-естетичка компетенциј а - сарадња - комуникација - одговоран однос према здрављу - компетенциј а за учење	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Певање Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; Свирање Свирање песама и лакших инструменталних

међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестација ма; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике			дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;
- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавање м мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТа за музичко стваралаштво.	МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мањемузичке целине на основу понуђенихмодела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст. Ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизујеи/или компонујемање музичкецелине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3 4.3. осмисли	-естетичка компетенција - комуникација - сарадња - компетенција за учење	СТВАРАЛАШТ ВО Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

Историја

Страни језици

Математика

Биологија

Географија

Ликовна култура

Физичко и здравствено васпитање

Информатика и рачунарство

Верска настава

Грађанско васпитање

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир.

Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. У том смислу основни методски приступ је од звука ка теорији.

Исходи по холистичком принципу обухватају различите сфере феномена музике и заједно рефлектују музичко биће у нама, те као такви јесу остварљиви за сваког ученика. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује овај дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

● Човек и музика,

● Музички инструменти,

● Слушање музике,

● Извођење музике,

● Музичко стваралаштво.

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Певање

Свирање

Народне песме и игре

Дечје песме

Свирање на Орфовим инструментима

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

– музичка питања и одговоре,

– компоновање мелодије на задати текст,

– састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива,
– импровизација игре/покрета на одређену музику,
– илустрацију доживљаја музике,
– израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних),
– музичко-истраживачки рад,
– осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката,
– осмишљавање музичких квизова,
– осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација,
– креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...

Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда (племенска музика, музика на двору, у храму, пригодна музика...).

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Тако се у настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену тероетског знања у музицирању.

Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, из ученикове перспективе, оне могу пребродити.

Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање, педагошки оправдане.

СКУПНО ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

ХОР

Свака основна школа је обавезна да организује рад хорова.

ОРКЕСТАР

Оркестар је инструментални састав од најмање 10 извођача који свирају у најмање три самосталне деонице. У зависности од услова које школа има, могу се образовати оркестри блок флаута, тамбурица, гудачког састава, хармоника, мандолина као и мешовити оркестри.

Рад наставника са оркестром улази као редовна настава (3 часа недељно, 108 часова годишње) у недељни фонд часова наставника музичке културе, а ученицима је део радне обавезе.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

У зависности од афинитета, креативних способности или извођачких могућности ученика рад се може организовати кроз следеће активности:

– солистичко певање,

– групе певача,

– „Мала школа инструмента” (клавир, гитара, тамбуре...),

– групе инструмената,

– млади композитори,

– млади етномузиколози (прикупљање мало познатих или готово заборављених песама средине у којој живе),

– музичко-креативне радионице (прављење музичких инструмената, илустрације везане за наставу музичке културе и школске музичке догађаје, ажурирање школског сајта, креирање, организација и реализација музичких догађаја...),

– ритмичке радионице (модерни и традиционални плес, ритмичке игре, „бит боксинг” – вокалне перкусије, игре чашама, штаповима...),

– посете концертима у школи и ван ње (концерти еминентних уметника, концерти у организацији Музичке омладине или неког другог удружења, концерти ученика музичких школа, пријатеља школе, пројекције музичких филмова...).

Програм рада треба прилагодити индивидуалним могућностима, зрелости и нивоу претходног знања сваког ученика.

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик препознаје основне елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом и основне карактеристике певачких гласова. Препознаје одређене музичке жанрове. - Средњи ниво: Ученик препознаје основне елементе музичке писмености одређене Наставним програмом, основне карактеристике певачких гласова и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Познаје основне појмове појединих музичких жанрова и народног стваралаштва. - Напредни ниво: Ученик зна и разуме елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом, препознаје основне карактеристике група музичких инструмената. Познаје основне појмове појединих музичких жанрова, народног стваралаштва и контекст настанка српске народне музике	ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ
Основни ниво: Ученик препознаје основна темпа, динамику и врсту такта слушаног дела, разликује инструментале и вокалне саставе. На основу	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
слушања музичког примера може да препозна припадност одређеном музичком жанру. - Средњи ниво: Ученик познаје основна темпа, динамику, врсту такта у слушаном делу и може да одреди основне карактеристике композиције.	

Препознаје вокалне групе и инструменталне саставе. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко стваралаштво. - Напредни ниво: Ученик препознаје основна темпа, динамику, врсту такта и карактер слушаног дела. Препознаје инструменталне и вокалне саставе. Препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Препознаје одређена дела народног и уметничког музичког стваралаштва, као и фоклорну музику других народа.	
Основни ниво: Ученик може да пева или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере у С-дуру до 8 тактова. - Напредни ниво: Ученик може да пева уз тактирање и/или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере поштујући основне ритмичке вредности темпа, основни динамички распон и партитурне ознаке. Може да пева у хору или свира у оркестру једноставније песме различитих жанрова. Уме да изведе игру по избору (народну или класичну).	МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ
Учествује у школским приредбама.	
Основни ниво: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна на неком од Орфових инструмената и да нацрта или направи једноставне музичке инструменте. - Напредни ниво: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна, и даје запише и одсвира. Може активно да учествује у компоновању мање музичке целине са наставником. Ученик може да нарпави модел инструмената по избору од понуђених инструмената из окружења. Може да осмисли музичку игру (драматизација песме) на основу песме различитих жанрова.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Назив предмета	**ИСТОРИЈА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА	– разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум,	Основни садржаји

ПРОШЛОСТИ	еру); – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели; – повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);	Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине.
ПРАИСТОРИЈА	– наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба;	Основни садржаји Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).
СТАРИ ИСТОК	– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; – користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; – разликује врсте писама цивилизација Старог истока; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет;	Основни садржаји Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност,

	– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; – изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; – прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;	уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).
АНТИЧКА ГРЧКА	– опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; – идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; – користи основне историјске појмове;	Основни садржаји Појам античке Грчке – географске одлике.
АНТИЧКИ РИМ	– лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима;	Основни садржаји Појам античког Рима – географске одлике и периодизација.

	– истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; – лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

Географија

Ликовна култура

Музичка култура

Верска настава

Грађанско васпитање

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим), дати исходи, основни и проширени садржаји.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

– смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;

– проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

– дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

– критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

– кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА
1.УВОД (Прошлост; Време; Историја наука о прошлости)
ОСНОВНИ НИВО
ИС 1.1.1. – Именује и разликује основне историјске одреднице
ИС 1.1.2. –Именује историјске периоде и зна редослед историјских периода
ИС 1.1.4. –Уме да одреди ком веку припадају одређене године из прошлости
ИС 1.1.5. –Уме да одреди ком историјском периоду припадају важне године из прошлости
ИС 1.2.3. Препознаје једноставне и карактеристичне информације дате у форми слике
2. ПРАИСТОРИЈА (Основне одлике праисторије)
ОСНОВНИ НИВО
ИС1.1.2. Именује историјске периоде и зна редослед историјских периода
ИС1.1.3. Зна поделу на праисторију и историју
ИС1.1.6.Препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
ИС1.2.3.Препознаје једноставне и карактеристичне информације дате у форми слике
СРЕДЊИ НИВО
ИС 2.2.2 Уме да закључи о окм историјском феномену је реч на основу карактзеристичних сликовних историјских извора.
НАПРЕДНИ НИВО
ИС 3.1.1. Уме да примени знање из историјске хронологије (уме да прецизно одреди којој деценији, веку или историјском периоду припада одређена година, личност или историјски феномен)
ИС3.2.1.Уме да изврши селекцију историјских извора
3. СТАРИ ВЕК (Основна обележја Старог истока; Најстарији период грчке историје; Грчки полиси-Спарта и Атина; Грчко-персијски ратови и Пелопонески рат; Грчка култура; Хеленистичко доба и његова култура; Постанак Рима; Рим-светска сила старог века; Рим у доба царства; Римска култура; Хришћанство; Пад Западног римског царства)
ОСНОВНИ НИВО
ИС1.1.1. – Именује и разликује основне историјске одреднице
ИС1.1.4. Уме да одреди ком веку припадају одређене године из прошлости
ИС1.1.6. Препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
ИС1.1.8. Именује најважније појмове из опћте историје
ИС1.2.1. Препознаје на основу основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних и материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
ИС1.2.3. Препознаје једноставне и карактеристичне информације дате у форми слике
ИС1.2.4. Уме да прочита једноставне карактеристичне информације дате у форми карте у којој је наведена легенда
ИС1.2.7. Зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
ИС1.2.8. Препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима
СРЕДЊИ НИВО

ИС2.1.1. Уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом истзоријским одредницом и историјским периодом
ИС2.1.3. Препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје
ИС2.1.4. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
ИС2.2.2. Уме да закључи о окм историјском феномену је реч на основу карактзеристичних сликовних историјских извора.
ИС2.2.4. Уме да осреди угао гледања на историјску појаву на основу поређења два историјска извора који говоре о истом историјском догађају, феномену
НАПРЕДНИ НИВО
ИС3.1.1. Уме да примени знање из историјске хронологије (уме да прецизно одреди којој деценији, веку или историјском периоду припада одређена година, личност или историјски феномен)
ИС3.1.5. Разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
ИС3.1.6. Уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице одређених историјских дешавања
ИС3.2.1. Уме да изврши селекцију историјских догађаја
ИС 3.2.5. Уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде...)
ИС3.2.6 Уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исту историјску појаву

Назив предмета	**ГЕОГРАФИЈА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ОБЛАСТ/ТЕМА		**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА		– повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; – разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.
ВАСИОНА		– разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Облик Земље и структура њене површине	– помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.
	Земљина кретања	– разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.
	Унутрашња грађа и	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже,	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче:

	рељеф Земље	унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови);	кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).
	Ваздушни омотач Земље	– опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).
	Воде на Земљи	– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.

	њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	
Биљни и животињски свет на Земљи	– помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; – наведе примере за заштиту живог света на Земљи.	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија

Историја

Математика

Информатика и рачунарство

Физичко и здравствено васпитање

Ликовна култура

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни програм географије који је пред вама представља програм оријентисан на исходе. Суштинска промена овог програма, у односу на претходни, је у томе да је он оријентисан на процес учења и ученичка постигнућа, а не на наставне садржаје. Исходи дефинисани програмом представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Наставни програм је тематски конципиран. За сваку област/тему дати су садржаји. Како је сада у први план стављен исход, а не садржај предмета, наставни садржаји дати у програму представљају само препоручене садржаје наставнику. Наставник је креатор наставе и учења и он има пуну слободу у планирању, осмишљавању и коришћењу садржаја којима ће остварити дефинисане исходе.

Исходи су искази о томе шта ће ученици знати, разумети и умети да ураде након обрађене наставне области/теме, односно на основу знања која граде учећи географију. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз три програмске области овог предмета.

Главна карактеристика наставе усмерене на достизање исхода је учење у школи током којег наставник треба да обезбеди услове у којима ће ученик учити:

– смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем онога што учи са оним што је већ учио из географије и других предмета;

– проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

– дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

– критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; предвиђањем последица;
– кооперативно: кроз рад и сарадњу са ученицима и наставником, кроз дискусију и размену мишљења користећи све расположиве изворе знања.
1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
Програмску структуру чине три области:
1. Човек и географија
2. Васиона
3. Планета Земља
3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

СТАНДАРДИ у Географији

Наставни садржаји	Фонд	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Васион а и Земља	4+2	**ГЕ 1.2.1.** именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања	**ГЕ 2.2.1** описује небеска тела и њихова кретања	**ГЕ 3.2.1.** препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика
Географска карта	5+3	**ГЕ 1.1.1.** разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања **ГЕ 1.1.2.** наводи начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта) **ГЕ 1.1.3.** препознаје и чита географске и допунске елементе карте	**ГЕ 2.1.1.** одређује стране света у простору и на географској карти **ГЕ 2.1.2.** одређује положај места и тачака на географској карти **ГЕ 2.1.3.** препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом **ГЕ 2.1.4.** приказује понуђене	**ГЕ 3.1.1.** доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА				

Земљина кретања	2+2	**ГЕ 1.2.1.** Именује небеска тела и у Сунчевом систему и наводи њихов распоред **ГЕ 1.2.2.** описује облик Земље и препознаје појаве	**ГЕ 2.2.1** описује небеска тела и њихова кретања	**ГЕ 3.2.1.** препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања
		појаве и процесе везане за њена кретања		
Унутршња грађа и рељеф Земље	7+4	**ГЕ 1.2.3.** Именује Земљине сфере (литосферу) и препознаје њене основне одлике	**ГЕ 2.2.2.** разликује и објашњава геогафске чињенице – објекте, појаве и процесе у литосфери	**ГЕ.3.2.2.** објашњава физичко географске законитости у географском оматачу и наводи мере за његову заштиту обнову и унапређивање
Ваздушни омотач Земље	4+2	**ГЕ 1.2.3.** Именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу) и препознаје њихове основне одлике	**ГЕ 2.2.2.** разликује и објашњава геогафске чињенице – објекте, појаве и процесе у литосфери и атмосфери	**ГЕ.3.2.2.** објашњава физичко географске законитости у географском оматачу и наводи мере за његову заштиту обнову и унапређивање

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**144 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);	Први део Својства операција сабирања, множења,

	– реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); – примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; – одреди и примени НЗС и НЗД; – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; – правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу;	одузимања и дељења у скупу Н0. Други део Прости и сложени бројеви.
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	– анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; – опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; – нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; – упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; – преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, – правилно користи геометријски прибор;	Тачке и праве; односи припадања и распореда.
УГАО	– идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; – нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; – измери дати угао и нацрта угао задате мере; – упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, – реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);	Угао, централни угао; једнакост углова.
РАЗЛОМЦИ	– прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; – одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, – заокругли број и процени грешку заокругљивања; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;	Први део Појам разломка облика а/б (а, б∈Н). Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка

	– одреди проценат дате величине; – примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; – примени аритметичку средину датих бројева; – сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;	средина, размера). Основна неједнакост п < (п+q)/2 <q.
ОСНА СИМЕТРИЈА	– идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; – симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; – конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; – конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави.	Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Основне карактеристике програма математике су: усклађеност са програмом математике за први циклус основног образовања и васпитања, логичка повезаност садржаја и настојање, где год је то могуће, да садржаји претходе садржајима других предмета у којима се примењују. При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичких језиком, математичко резоновање и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања.

Садржаји програма представљају основу за остваривање исхода, јер је њима обухваћено све оно што ученик треба да изгради на нивоу знања, које представља основни услов за остваривање исхода.

Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане резултате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

Напомена: за реализацију 4 писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је 8 часова.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати.

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Природни бројеви и дељивост

Основни појмови геометрије

Угао

Разломци

Осна симетрија

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе треба да буде и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА **Основни ниво**
БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА
У области *БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА* ученик/ученица уме да:
М.А.1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)
М.А.1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно
М.А.1.1.2. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно
М.А.1.1.3. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример 1/5 од n, где је n дати природан број
М.А.1.1.4. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим
М.А.1.1.5. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ
У области АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ ученик/ученица врши формалне операције

које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:
М.А.1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану
М.А.1.2.2. израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима
М.А.1.2.3. сабира, одузима и множи мономе
М.А.1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом
ГЕОМЕТРИЈА
У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:
М.А.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)
М.А.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)

М.А.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)

М.А.1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)
М.А.1.3.5. влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе)
М.А.1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
МЕРЕЊЕ
У области МЕРЕЊЕ ученик/ученица уме да:
М.А.1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова
М.А.1.4.2 претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање
М.А.1.4.3. користи различите апоене новца
М.А.1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером
ОБРАДА ПОДАТАКА
У области ОБРАДА ПОДАТАКА ученик/ученица уме да:
М.А.1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно
М.А.1.5.2. прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне Величине
М.А.1.5.3. податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто
М.А.1.5.4. одреди задати проценат неке величине

Средњи ниво
БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА
У области БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица уме да:
М.А.2.1.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима
М.А.2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа
М.А.2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама
М.А.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ
У области АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ ученик/ученица је рачунске процедуре
довео/ла до солидног степена увежбаности; уме да:
М.А.2.2.1. реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате
М.А.2.2.2. оперише са степенима и зна шта је квадратни корен
М.А.2.2.3. сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином
М.А.2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију y=ax и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан Пропорције
М.А.2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима

ГЕОМЕТРИЈА
У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица уме да:
М.А.2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима
М.А.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему
М.А.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена
М.А.2.3.4. влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку
М.А.2.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку
М.А.2.3.6. уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)
МЕРЕЊЕ
У области МЕРЕЊЕ ученик/ученица уме да:
У области ОБРАДА ПОДАТАКА ученик/ученица уме да:
М.А.2.5.1. влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)
М.А.2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)
М.А.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном

М.А.2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)
М.А.2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу
М.А.2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију
М.А.2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу
ОБРАДА ПОДАТАКА

Напредни ниво
М.А.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
У области БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица уме да:
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ
М.А.3.1.2. оперише са појмом једнакости у проблемским ситуацијама
У области АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ ученик/ученица је постигао/ла висок степен
увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују;уме да:
М.А.3.2.1. саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате
М.А.3.2.2. користи особине степена и квадратног корена
М.А.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик
М.А.3.2.4. разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства
М.А.3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке

ГЕОМЕТРИЈА
М.А.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише
М.А.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука
М.А.3.3.4. израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати
М.А.3.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати
М.А.3.3.6. примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
МЕРЕЊЕ
У области МЕРЕЊЕ ученик/ученица уме да:
М.А.3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
М.А.3.4.2. процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним
вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm, 1g)
ОБРАДА ПОДАТАКА
У области ОБРАДА ПОДАТАКА ученик/ученица уме да:
М.А.3.5.1. одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове
М.А.3.5.2. тумачи дијаграме и табеле
М.А.3.3.1. рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали

М.А.3.5.3. прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина
М.А.3.5.4. примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

Назив предмета	**БИОЛОГИЈА**	
Циљ	Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова	**72 часа**	
ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ** ПРЕПОРУЧЕНИ
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	– истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; – групише жива бића према њиховим заједничким особинама; – одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;	Жива бића, нежива природа и биологија. .
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	– идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; – једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	– прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; – разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; – поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; – користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	– доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; – направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим	Жива бића из непосредног окружења.

	бићима у непосредном окружењу; – предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин; – илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;	
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	– идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Математика

Физичко и здравствено васпитање

Информатика и рачунарство

Географија

Техника и технологија

Ликовна култура

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм биологије за пети разред је део спиралног наставног програма биологије за основну школу и оријентисан је на остваривање исхода.

Спирални наставни програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација – знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходном разреду, уз постепено појачавање захтева, у смислу логичких и методолошких операција. На тај начин се знање постепено проширује и продубљује, односно гради.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује овај дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази.

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред улазе са знањем основних биолошких појмова, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима, али и да се по томе разликују, и да на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Док се не појаве уџбеници који одговарају овом програму, препоручује се да наставници израђују материјале за учење.

Акценат наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.

Област: Порекло и разноврсност живог света

Област: Јединство грађе и функције као основа живота

Област: Наслеђивање и еволуција

Област: Живот у екосистему

Област: Човек и здравље

3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

СТАНДАРДИ

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Увод	уме да наведе основне карактеристике живог света разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима	2.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном Биолошком	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.) уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо
Особине живих бића и разноврсност живог света	уме да наведе основне карактеристике живог света разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима) познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.) уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо

			разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима

Царство биљака-грађа и животни процеси	1.1.3 препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња 1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о њима зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим се одељцима одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином разуме да јединка једне врсте даје	2.1.2 познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима 2.1.4 уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања разуме механизам настанка зигота	3.1.5 уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

	потомке исте врсте зна основне појмове о процесима размножавања		
Разноврсност биљака, значај и заштита	1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим се одељцима одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија зна основне карактеристике грађе биљака,	2.1.3 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне и сл.) зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке; зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива,	3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

	животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма 1.4.3 уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота) разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења	ткива са истом функцијом органе, органи са истом функцијом системе органа 2.2.3 зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека 2.4.3 уме на разноврсним примерима да одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране, и најважнија својства биоценоза и популација разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)	
Царство гљива	зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим се одељцима одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма	2.2.1 разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне и сл.) 2.4.4 зна да у природи постоји кружење појединих појединих супстанци (вода, угљеник и азот) 2.4.9 разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)	зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

Назив предмета	**ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА**
Циљ	**Циљ** наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**72 часа**

ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**	**БРОЈ ЧАСОВА**
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	– описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање – разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју – наводи занимања у области технике и технологије – процењује сопствена интересовања у области технике и технологије – организује радно окружење у кабинету – правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.	72 (2 недељно)

САОБРАЋАЈ	– процени како би изгледао живот људи без саобраћаја – класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени – наводи професије у подручју рада саобраћај – направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија – разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила – правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају – користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима – аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник – повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика – одговорно се понаша као путник у возилу – показује поштовање према другим учесницима у саобраћају – анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.	72
ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	– самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет – правилно чита технички цртеж – преноси податке између ИКТ уређаја – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару – користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима – користи Интернет сервисе за претрагу и	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија Геометријско Елементи котирања Цртање техничког цртежа са елементима Пренос података између ИКТ уређаја	

	приступање онлине ресурсима – преузима одговорност за рад – представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер	Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ онлине ресурсима.
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	– повезује својства природних материјала са применом – објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже – сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета – правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) – направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом – самостално израђује једноставан модел	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.
РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	- повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже - сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) - направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом - самостално израђује једноставан	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета - сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала - маказе,

	модел	моделарска тестера, брусни папир, стега.
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	– самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе – одабира материјале и алате за израду предмета/модела – мери и обележава предмет/модел – ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате – користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења – самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ – показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха – планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова – активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима – пружи помоћ у раду другим ученицима – процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Информатика и рачунарство

Математика
Биологија
Географија
Ликовна култура

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Наставни програм за пети разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет техника и технологија. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање.

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**
Циљ	**Циљ** наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ОБЛАСТ / ТЕМА	**ИСХОДИ** По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	**САДРЖАЈИ**	**БРОЈ ЧАСОВА**

ИКТ	– наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу – правилно користи ИКТ уређаје – именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа – креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека	Предмет изучавања информатике и рачунарства. ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. Подешавање радног окружења. Организација података. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијом. Рад са презентацијама.	72 (2 недељно)
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	– реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета – приступа интернету, самостално претражује,	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на интернету. Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.	

	проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступи критички – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету – разуме значај ауторских права – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем – рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету	
РАЧУНАРСТВО	– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” – зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски – наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема – креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу – сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби – користи математичке операторе за израчунавања – објасни сценарио и алгоритам пројекта – анализира и дискутује програм – проналази и отклања грешке у програму	Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, „ако...онда”. Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам. Увод у тему програмирања. Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање. Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом. Програм – категорије, блокови наредби, инструкције. Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).
	– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у групи у корелацији

	закључака – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен – поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	са другим предметима. Представљање резултата пројектног задатка.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви предмети

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство.

У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. У планирању и припремању наставе, наставник полази од исхода које треба остварити и планира, не само своје, већ, превасходно активности ученика на часу. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разредног већа због успостављања корелација међу предметима.

Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних стратегија за учење уз примену ИКТ-а.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је активности осмислити тако да укључују практичан рад, уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету се могу се наћи примери добре праксе који се, уз прилагођавање условима рада и поштовањем ауторских права, могу користити.

С обзиром да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера изводи се са половином одељења, један час недељно, у рачунарском кабинету/дигиталној учионици.

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**
Циљ	**Циљ** наставе и учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	**Пети**
Годишњи фонд часова	**72 часа + 54 часа** (обавезне физичке активности ученика)

ОБЛАСТ/ТЕМА		**ИСХОДИ** **По завршетку теме ученик ће бити у стању да:**	**САДРЖАЈИ**	**БРОЈ ЧАСОВА**
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		– примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби – изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама – упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	**Обавезни садржаји** Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	**72** **(2 недељно)**
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	– комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу – доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	**Обавезни садржаји** Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) **Препоручени садржаји** Техника штафетног трчања	

		Скок удаљ Бацања кугле 2 кг Бацање „вортекс-а” Тробој
Спортска гимнастика	– одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела – користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри – процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	**Обавезни садржаји** Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон **Препоручени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)
Основе тимских и спортских игара	– користи елементе технике у игри – примењује основна правила рукомета у игри – учествује на унутародељенским такмичењима	**Обавезни садржаји** **Рукомет/минирукомет:** Основни елементи технике и правила; – вођење лопте, – хватања и додавања лопте, – шутирања на гол, – финтирање, – принципи индивидуалне одбране – основна правила рукомета/минирукомета

			Спортски полигон **Препоручени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: – хватања котрљајућих лопти, – дриблинг, – шутирања на гол, – финтирање, – основни принципи колективне одбране.
	Плес и ритмика	– изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу – игра народно коло – изведе кретања у различитом ритму – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура	**Обавезни садржаји** Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац” Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друштвених плесова **Препоручени садржаји** Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу
	Пливање	– контролише и одржава тело у води – преплива 25 м слободном техником – скочи у воду на ноге – поштује правила понашања у и око водене средине	**Обавезни садржаји** Предвежбе у обучавању пливања Игре у води Самопомоћ у води **Препоручени садржаји** Плива једном техником Роњење у дужину
ФИЗИЧКА И	Физичко	– објасни својим речима сврху и значај вежбања	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом

ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)	вежбање и спорт	– користи основну терминологију вежбања – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама – примени мере безбедности током вежбања – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање – примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама – навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин – користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности – прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом” – примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама – препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту – направи план дневних активности	васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности
	Здравствено васпитање	– наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље – разликује здраве и нездраве начине исхране – направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања	Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после

	– препозна врсту повреде – правилно реагује у случају повреде – чува животну средину током вежбања	вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: – значај прве помоћи, – врсте повреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху – чување околине приликом вежбања

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Биологија

Географија

Музичка култура

Ликовна култура

Информатика

Математика

Српски језик

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Главна промена у савременој концепцији и пракси образовања и васпитања, па тако и у програму премета физичко и здравствено васпитање, је померање тежишта са наставних садржаја на јасно дефинисане исходе, односно са наставних садржаја на процес учења и његове резултате.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли у предмету физичко и здравствено васпитање, и учешћем у обавезним физичким активностима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три предметне области:

– физичке способности,

– моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине и

– физичка и здравствена култура.

Они омогућавају да се циљ овог предмета достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа.

ВАНЧАСОВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Слободне активности – секције

В. Недеља школског спорта

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Д. Школска и ваншколска такмичења

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и у корелацији са садржајима других предмета..

Исходи за ученике ослобођене од практичног дела наставе

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

– Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;

– Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;

– Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји спорта, актуелним спортским подацима итд.);

– Учествује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Планирање васпитно-образовног рада

Дефинисани исходи су важан део и незаобилазан елемент процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

– теоријска настава (до 4 часа);
– практична настава (68–72 часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима, и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темама Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу са условима.

Максималан број часова без практичног рада не би требало да буде већи од четири (4) у току школске године.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: садржај програма, претходна искуства ученика, садржаје других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу, процене наставника, материјално-техничких и просторних услова. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (16);
2. Гимнастика (16);
3. Основе тимских и спортских игара: Рукомет – минирукомет; (16)
4. Ритмика и плес (4);
5. Пливање (12);
6. Тестирање и мерење (6–8).

Програм физичког и здравственог васпитања остварује се реализацијом обавезних и препоручених садржаја.

Обавезни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

Препоручени садржаји су они које наставник бира и реализује у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутости исхода, потребе ученика и услове за рад.

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), пилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, дозирати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и

број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и отимализацији интензитета рада. Акценат се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге

– без и са реквизитима,

– на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости

– без и са реквизитима,

– уз коришћење справа,

– у помоћ сувежбача.

3. Развој аеробне издржљивости

– истрајно и интервално трчање,

– вежбање уз музику – аеробик,

– тимске и спортске игре,

– други модели вежбања.

4. Развој координације

– извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у две равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге

– једноставне и сложене структуре кретања изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),

– штафетне игре,

– извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање.

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

1. Атлетика

2. Спортска гимнастика

3.1. Рукомет – минирукомет

4. Плес и ритмика;;

5. Пливање;
6. Тестирање и мерење
активности.

Оквирни број часова по темама обавезних физичких активности

1. Основе тимских и спортских игара:
Мали фудбал (18);
2. Друге активности предвиђене програмом стручног већа (36).

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:
– јасноћа наставног садржаја;
– оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
– избор рационалних облика и метода рада;
– избор вежби оптималне образовне вредности;
– функционална повезаност свих делова часа – унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичих облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

Праћење и оцењивање

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

– Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:
– вежбање у адекватној спортској опреми;

– редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима;

– учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима и др.

– Приказ једног од усвојених комплекса општеприпремних вежби (вежби обликовања),

– Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике):

Атлетика:

Спортска гимнастика: .

Рукомет:

Мали фудбал:.

Плес и ритмика:

Пливање:

Педагошка документација

– Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;

– Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.

– Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се реализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа;

– Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама напомене о специфичностима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у писаној, а по могућности и електронској форми.

1. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**	
Циљ	**Циљ** наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова	**36 часова**	
ОБЛАСТ/ТЕМА	**ИСХОДИ**	**САДРЖАЈИ**

ЉУДСКА ПРАВА Права детета	По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: – разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; – препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; – аргументује потребу посебне заштите права детета; – на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; – наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; – наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; – поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; – препозна ситуације кршења својих права и права других; – идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја;	**Потребе и права** Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила. **Права детета у документима о заштити права** Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права . Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	– поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; – поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; – искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; – понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; – наводи начине демократског одлучивања; – препозна одговорност одраслих у заштити права деце; – објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; – реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;	**Права и функционисање заједнице** Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања. **Одговорности и обавезе у заједници** Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). **Кршење и заштита права** Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.
ПРОЦЕСИ У	– препозна и анализира сличности и разлике између ученика у	**Наши идентитети**

САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље	групи; – прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; – проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; – наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; – проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; – у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; – препозна и објасни врсте насиља; – прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; – заштити од дигиталног насиља; – анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; – аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;	Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. **Цукоби и насиље** Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	– препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; – идентификује проблеме у својој школи; – прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; – осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; – активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин);	**Планирање и извођење акција у школи у корист права детета** Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.

	– учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући договорене процедуре и правила; – учествује у извођењу акције; – процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке; – презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

Историја

Ликовна култура

Музичка култура

Информатика и рачунарство

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставног предмета грађанско васпитање, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по моделу спирале и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу онога што су стекли учећи овај предмет. Они представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у четири области (Људска права, Демократско друштво,

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Редослед наведених исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање општег циља предмета. Између исхода, како у оквиру једне, тако и више области, постоји повезаност. Остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи исходи су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода. Посебност грађанског васпитања је у томе што је оно део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и уопште етосом школе.

По врсти, исходи могу бити:

а) сазнајни (нпр. објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права);

б) емоционални (нпр. препозна своје потребе, као и потребе других);

в) вољни (нпр. учествује у извођењу акције);

г) комбиновани (нпр. препознаје примере грађанског активизма у својој школии исказује позитиван став према томе јер ставови садрже сазнајну, емоционалну и вољну компоненту).

Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе.

Садржај грађанског васпитања има природну везу са другим наставним предметима. То се види у исходима који се односе на препознавање добрих примера и кршење људских права у садржајима који се обрађују у историји или у књижевним делима која се читају у оквиру српског језика и књижевности, односно матерњег језика. Из тог разлога, међупредметно планирање је велика подршка остварењу циља овог предмета.

Посебну пажњу треба обратити на последњу област програма где се претходно стечена знања и вештине интегришу и практикују. Акције треба да буду мале и изводљиве али да имају све неопходне кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да су и неуспеле акције такође добре, јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни. Бројни су примери тема у оквиру којих се могу осмислити акције у школи у корист права детета. На пример, вршњачка подршка је важан сегмент укупне подршке инклузивног образовања, тако да је укљученост младих људи у овај сегмент живота и рада школе веома значајан. Он се огледа управо у заједничком промишљању наставника и ученика на тему како осмислити план подршке, како га најуспешније реализовати, водећи рачуна о потребама сваког ученика обухваћеног инклузивним образовањем.

У предмету грађанско васпитање продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. Они се могу користи при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе, у раду ученичког парламента, у локалној заједници или локалним медијима.

За реализацију наставе овог предмета и остваривање дефинисаних исхода, врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима; он је тај који даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи. .

Значај предмета налази се и у чињеници да исходи грађанског васпитања у великој мери доприносе развоју неколико међупредметних компетенција и да се његови садржаји врло добро уклапају у различите ваннаставне активности. Посебно је значајан допринос развоју међупредметне компетенције комуникација јер се при раду на свим садржајима инсистира на исказивању сопственог мишљења, осећања, ставова и то на начин који не угрожава друге, као међупредметне компетенције решавање проблема јер је приступ предмету да се у свакој тематској целини ученици оснажују да препознају проблеме али и активно траже решења.

Чињеница да се предмет описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Грађанско васпитање пружа изузетну могућност за неговање саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре.

Naziv predmeta	**ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**
Cilj	**Cilj** nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	**Peti**
Godišnji fond časova	**72 časa**

ИТАЛИЈАНСКИ,-ПРВА ГОДИНА УЧЕЊА

Oblast /tema	Ishodi	Međupredmetne kompetencije	СТАНДАРДИ
Поздрављање Поздрављање и представљање себе; тражење и давање основних информација о себи; изражавање допадања и недопадања; 2.Тражење и давање основних	- разумеју краће текстове који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе - поздраве и отпоздраве, представе себе користећи једноставна језичка средства - поставе и одговоре на једноставна питања личне природе - разуме и реагује на једноставне исказе, који се односе на изражавање допадања/недопадања - да кажу шта воле/не воле - попуњавају формулар са основним информацијама о себи - напишу кратак текст о себи -разумеју и примењују правила учтиве комуникацијепитају за број телефона	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације: негује културу дијалога; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	1.1.2. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6 1.1.7 1.1.10. 1.1.16 1.1.17. 1.1.19. 1.1.20 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5

информација о себи и другима; описивање предмета; изражавање шта изражавање допадања и недопадања; 3. Тражење и давање основних информација о себи идругима; описивање карактеристика живих бића; изражавање допадања и недопадања;	- користе бројеве до 100 да би исказали број телефона и старост - представе друге - питају и кажу шта воле / не воле - именују школски прибор - именују школске предмете и изнесу став о њима - разумеју кратку презентацију на тему - направе кратку презентацију на тему - уочавају сличности и разлике у изгледу школског простора у земљи циљне културе и код нас -сарађује и прави у групи пано	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:изражава став и мишљење, негује културу дијалога; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања;доприноси заједничком раду; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	1.1.6. 1.1.10. 1.1.11 1.1.12. 1.1.17. 1.1.19 1.1.20. 1.1.23. 1.1.24 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4.

Наставни предмет: немачки језик,прва година учења

Пети разред

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
1. Neu hier Поздрављање и представљање себе; тражење и давање основних информација о себи; изражавање допадања и недопадања;	- разумеју краће текстове који се односе на представљање и тражење/давање информација личне природе - поздраве и отпоздраве, представе себе користећи једноставна језичка средства - поставе и одговоре на једноставна питања личне природе - разуме и реагује на једноставне исказе, који се односе на изражавање допадања/недопадања - да кажу шта воле/не воле - попуњавају формулар са основним информацијама о себи - напишу кратак текст о себи -разумеју и примењују правила учтиве комуникације	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Wie heißt du?Wie geht's dir/Ihnen? Woher kommst du?/ Wo wohnst du?/ Was magst du?* - Презент глагола kommen, wohnen, machen, heißen, mögen, sein у облицима за ich, du, Sie - Упитне речи: wie, wo, woher. - мелодију реченице	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације: негује културу дијалога; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	**9**	**3**	**6**
Међупредметна повезаност	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, географија, информатика и рачунарство					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7 1.1.10. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.19. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

БОРЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
2. Meine Klasse Тражење и давање основних информација о себи и другима; описивање предмета; изражавање шта изражавање допадања и недопадања;	- питају за број телефона - користе бројеве до 100 да би исказали број телефона и старост - представе друге - питају и кажу шта воле / не воле - именују школски прибор - именују школске предмете и изнесу став о њима - разумеју кратку презентацију на тему - направе кратку презентацију на тему - уочавају сличности и разлике у изгледу школског простора у земљи циљне културе и код нас -сарађује и прави у групи пано	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Wie ist deine Handynummer? Was ist das? Wie heißt das auf Deutsch? Mathe ist super! Magst du...?* - Презент глагола у свим лицима - Одређени члан der, die, das у номинативу - Неодређени члан: ein, eine, ein у номинативу - Присвојни члан: mein, dein у номинативу - Акцентовање речи - Мелодија реченице / питања	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:изражава став и мишљење, негује културу дијалога; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања;доприноси заједничком раду; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	**11**	**4**	**7**
Корелација	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, информатика и рачунарство, математика , ликовна култура					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.17. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

БОРЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
3. Tiere Тражење и давање основних информација о себи идругима; описивање карактеристика живих бића; изражавање допадања и недопадања;	- именују животиње - разумеју једноставнији опис животиња - опишу карактеристике животиње користећи једноставна језичка средства - преносе исказе у трећем лицу - разумеју текст на тему животиња - користе множину именица у описивању животиња - разумеју постављена питања на тему животиња - поставе и одговоре на афирмативна питања на тему животиња - разумеју кратку презентацију на тему омиљене животиње - направе кратку презентацију на тему омиљене животиње - уочавају сличности и разлике у односу према кућним љубимцима	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре*: Ich habe... Mein Lieblingstier ist... Hast du ein Haustier? Was ist dein Lieblingstier? Woher kommt...?* - Одређени члан der, die, das у акузативу - Неодређени члан: ein, eine, ein у акузативу - Негација: kein у акузативу - Изговор кратких и дугих вокала - Постављање питања и одговора са ja и nein - множину именица	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:изражава став и мишљење, негује културу дијалога; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Еколошка компетенција: спремност за ангажовање у заштити околине и животиња	**9**	**3,5**	**5,5**
Корелација	Биологија, грађанско васпитање, информатика и рачунарство, српски и енглески језик					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.21. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

БОРЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
4. Mein Tag Исказивање хронолошког врмена; описивање догађаја у садашњости; изражавање допадања / недопадања; описивање карактеристика предмета; **Weihnachten –** Прослава Божића, честитање, обичаји	- разумеју једноставна обавештења о хронолошком времену - траже и дају једноставна обавештења о хронолошком времену - опишу дневни / недељни распоред активности - говоре о школским предметима - разумеју текст на тему - напишу текст на тему - разумеју презентацију на тему - направе презентацију на тему - размењују информације на тему - уоче карактеристике живота у школи – наставних и ваннаставних активности -разуме исказане честитке и одговара на њих -упути једноставне честитке -уочи и поштује сличности и разлике међу културама	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Wie viel Uhr ist es? Wann beginnt der Unterricht? Um wie viel Uhr kommst du nach Hause? Mein Lieblingsfach ist... Geschichte ist nicht so toll.* - Исказивање шта воле / не воле - Временске прилоге - Временске предлоге - Вођење дијалога на тему - Честитање	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:уме јасно да искаже одређени садржај, негује културу дијалога, изражава мишљење; Користи информационе технологије, презентацију и основну обраду података; Дигитална компетенција: употреба електронских медија; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	**12**	**3,5**	**8,5**
Корелација	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, музичка и ликовна култура, информатика и рачунарство					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.21. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1.					

БОРЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникатвине фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
5. Hobbys Тражење и давање информација о себи и другима; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; изражавање молби;	- разумеју краће текстове на тему - питају и дају информације у вези са темом - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих - упуте једноставан предлог - пруже одговарајући изговор или оправдање - договоре састанак са другом / другарицом - кажу шта знају / не знају - разумеју једноставна питања којима се тражи дозвола и питају за дозволу - разумеју и тумаче статистику - размењују информације на тему - уочавају сличности и разлике у интересовањима својих вршњака у земљи циљне културе и код нас	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Was machst du gerne? Kommst du mit? Ich habe keine Zeit. Kannst du ...?* - Употребу неправилних глагола, глагола са раздвојним префиксима и глагола können - Употребу глагола können - Ред речи у реченици - Вокал ö - Вођење дијалога на тему	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:изражава став и мишљење, негује културу дијалога, уме јасно да искаже одређен садржај; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција, уме да чита и тумачи статистичке податке; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Брига за здравље: бављење спортом	**9**	**3,5**	**5,5**
Корелација	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, информатика и рачунарство, физичко васпитање					
Стандарди постигнућа	1.1.2. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.21. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

БОРЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	часова	Обрада	остали типови

(Комуникативне фунцкије)	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:				
6. Meine Familie Описивање карактеристика живих бића; исказивање просторних односа; изражавање припадања и поседовања;	- разумеју једноставан опис особа - описују особе користећи једноставна језичка средства - разумеју једноставна питања која се односе на тему и одговарају на њих - разумеју обавештења о простору - дају обавештења о простору - разумеју и формулишу једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност - разумеју текст на тему - разговарају на тему - напишу текст на тему - размењују информације на тему - упознају се са породичним односима у земљи циљне културе	- Изразе и речи које се односе на тему: *Das ist meine Familie. Das ist mein / meine Opa / Oma...* - Изражавање на тему - Занимања у мушком / женском роду: *der Lehrer / die Lehrerin* - Разговор о омиљеним занимањима - Употребу присвојног члана у номинативу: *mein / meine; dein / deine...* - Употребу прилога за место: *vorne, hinten, rechts, links* - Вођење дијалога на тему	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, користи различите методе учења; Вештина комуникације:уме јасно да искаже одређени садржај, негује културу дијалога, изражава мишљење; Користи информационе технологије, презентацију и основну обраду података; Дигитална компетенција: употреба електронских медија; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања; Познаје друге културе и традиције, поштује разлике	**12**	**3,5**	**8,5**
Корелација	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, информатика и рачунарство, ликовна култура					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.19. 1.1.21. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменоји писменој комуникацији уче и увежбавају:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
7. Was kostet das Изражавање количине, бројева и цена; исказивање жеља; изражавање мишљења;	- разумеју једноставне изразе који се односе на количини нечега - питају и кажу колико нечега има - на једноставан начин затраже артикле - питају и кажу колико нешто кошта - разумеју жеље и реагују на њих - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама - саопште шта они или неко други жели - разумеју и формулишу једноставне исказе којима се тражи мишљење - упознају се са валутом немачког говорног подручја	- Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *Ich möchte.../Ich hätte gern... Was kostet...? Das ist aber teuer. Wie viel Taschengeld bekommst du? Ich finde das...* - Разговор на тему - Исказивање жеља - Употребу неправилних глагола - Употребу модалног глагола möchten - Ред речи у реченици - Изговор дифтонга ei, au, eu - Различите технике читања	Компетенција за целоживотно учење: ученик уочава структуру градива, одваја битно од небитног, користи различите методе учења; Вештина комуникације:уме јасно да искаже одређени садржај, негује културу дијалога, изражава мишљење; Користи информационе технологије, презентацију и основну обраду података; Дигитална компетенција: употреба електронских медија; Вештина сарадње: активно слуша и поставља питања;	**10**	**3**	**7**
Корелација	Грађанско васпитање, српски и енглески језик, информатика и рачунарство					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.21. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1.					
Начин праћења	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

Укупан број часова: 72	**За обраду: 24,5**	**За остале типове часова: 47,5**

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ- **ВЕРСКА НАСТАВА-ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету

тема	Исход	садржај
I Увод 1. Упознавање садржаја програма и начина рад	• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања	Упознавање са садржајем програма и начином рада • Прелиминарна систематизација
II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА 2. Религија и култура старог света 3. Човек тражи Бога	моћи да именује неке политеистичке религије. • моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века	• Религија и култура старог света • Човекова жеђ за Богом и вечним животом • Митови и легенд
III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ 4. Божије Откровење 5. Свето	моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; • моћи да објасни да је рођење Христово	Божије Откровење • Свето Писмо (настанак, подела)

Писмо (настанак, подела)	догађај који дели историју на стару и нову еру; • моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка • моћи да разликује Стари и Нови Завет • бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;	
IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА 6. Стварање света 7. Стварање човека 8. Прародитељски грех 9. Човек изван рајског врта	моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије • моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле • моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан • бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; • моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; • моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; • моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом • бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу;	• Шестоднев • Стварање човека "по икони и подобију" • Прародитељски грех • Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)
V -Старозаветна историја спасења 10. Аврам и Божији позив 11. Исак и његови синови 12. Праведни Јосиф 13. Мојсије 14. Пасха	моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја • моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом • моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта • моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести • моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији.	• Аврам и Божији позив • Исак и његови синови • Праведни Јосиф • Мојсије • Пасха
VI - ЗАКОН БОЖИЈИ 15. На гори Синају 16. Десет Божјих заповести 17.Закон Божији као педагог за Христа	• моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; • моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; • моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу; • бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.	Добијање Божијих заповести на гори Синају • Садржај Десет Божјих заповести • Смисао Декалога као припреме за Христа

VII - МЕСИЈАНСКА НАДА 18. "Земља меда и млека" 19. Цар Давид 20. Соломон и јерусалимски храм 21. Псалми Давидови 22. Старозаветни пророци 23. Месијанска нада	• моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана • моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи • моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства • знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију • моћи да наведе неке од старозаветних пророка • моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије • увидети значај покајања и молитве као "жртве угодне Богу" на основу одељака поучних и пророчких књига	• Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) • Цар Давид • Соломон и јерусалимски храм • Псалми Давидови • Старозаветни пророци • Месијанска нада

КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА: 1. Српски језик и књижевност 2. Историја 3. Географија 4. Биологија 5. Ликовна култура 6. Музичка култура 7. Грађанско васпитање 285 286 3.6.1

ПРЕДМЕТ- **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Општи циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице, проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз	-подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе развијањем вештина за унапређивање услова школског живота кроз праксу; -упознавање школских правила и процедура; -разумевање функционисања	УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОГРАМА (6) САГЛЕДАВАЊЕ УСЛОВА ШКОЛСКОГ ЖИВОТА (4) ИЗБОР ПРОБЛЕМА НА КОМЕ ЋЕ СЕ РАДИТИ (1)	**-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће**: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; унапређење вештина комуникације у различитим социјалним ситуацијама (у школи, на нивоу вршњачке групе и са наставницима, као и ван школе, Реализација програма се заснива на коришћењу *интерактивних* и *истраживачких* метода рада.	

практично деловање.	органа управљања школе и стручних тела; -упознавање права и одговорности свих актера на нивоу школе; -развијање комуникацијских вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења; -обучавање техникама групног рада; -развијање способности критичког просуђивања и одговорног одлучивања и делања.	САКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА О ИЗАБРАНОМ ПРОБЛЕМУ (8) АКТИВИЗАМ И ПАРТИЦИПАЦИЈА – ПЛАН АКЦИЈЕ (12) ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПЛАНА АКЦИЈЕ (1) ОСВРТ НА НАУЧЕНО – ЕВАЛУАЦИЈА (4)	*Симулација* и *играње улога* су веома корисне технике за припремање ученика за различите ситуације са којима раније нису имали прилику да се суоче *Основна теза* које би наставници све време требало да се придржавају је да ученике учимо не *шта* да мисле, него *како* да мисле	**36**

ПРЕЕМЕТ . МАЂАРСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Позивамо се на Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред(Сл. Гласник- Просветни гласник бр.5/08,2/08,2/10,/10)

5.1.2.ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ У VI РАЗРЕДУ

ПРЕДМЕТ **СРПСКИ ЈЕЗИК**

исход	област	Стандарди постигнућа САДРЖАЈИ	садржај	БР.ЧАСОВА
- повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту; - прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; - разликује ауторску приповетку од романа; - анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); - уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; - разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике	-	ЈЕЗИК **Граматика** **Правопис** **Ортоепија** Cj.1.1.6. Cj.1.1.3. Cj.1.2.1. Cj.1.2.5. Cj.1.2.6. Cj.2.1.2. Cj.2.1.3 Cj.2.4.6. CJ.1.2.7. Cj.1.2.8. Cj.2.2.5. Cj.3.2.5 Cj.1.3.1. Cj.1.3.4. Cj.1.3.5. Cj.1.3.6. Cj.1.3.10. CJ. 2.3.2. Cj.2.3.3. Cj.2.3.4. Cj.2.3.8. Cj.3.3.2. Cj.3.3.4. Cj.3.3.6. КЊИЖЕВНОСТ **Лектира** **Тумачење текста** **Књижевнотеоријски појмови (*Лирика,Епика, Драма)*** Cj.1.4.1.Cj.1.4.2. Cj.1.4.3. Cj.1.4.4. Cj.1.4.6. Cj.1.4.7. CJ.2.4.1 Cj.2.4.5. Cj.2.4.6. Cj.2.4.8. Cj.3.4.1. Cj.3.4.2. Cj.3.4.3. Cj.3.4.4. Cj.3.4.7. **Функционални појмови**	-ученицима се језик представља и тумачи као систем. -*Поступност се* обезбеђује самим избором и распоредом наставних садржаја -*Селективност* се остварује избором најосновнијих језичких законитости и информација о њима. -садржа	**144**

казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; - анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; - анализира п		**Читање** ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА **Основни облици усменог и писменог изражавања**		

\ПРЕДМЕТ **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе страног језика у основном образовању је:развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и	-разуме и реагује у односу на усмени текст -усмено и писмено се изражава у вези са предвиђеним темама (до 70 речи)	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** -Представљање себе и других -Поздрављање -Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама) -Разумевање и давање једноставних упутстава и команди -Постављање и одговарање на питања -Молбе и изрази захвалности -Примање и давање позива за учешће у	-циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима -говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика -наставник ученицима скреће	

естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији	-чита текст са разумевањем (до 150 речи) -преноси и преводи кратке поруке -користи граматичке садржаје предвиђене програмом	игри/групној активности -Изражавање допадања/недопадања -Изражавање физичких сензација и потреба -Именовање активности (у вези са темама) - Исказивање просторних односа и величина (*Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...*) - Давање и тражење информација о себи и другима - Тражење и давање обавештења - Описивање лица и предмета - Изрицање забране и реаговање на забрану - Изражавање припадања и поседовања - Тражење и давање обавештења о времену на часовнику - Скретање пажње - Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагањ -Исказивање извињења и оправдања ***ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ*** Именице Члан Придеви Заменице Детерминатори Предлози Глаголи Бројеви Упитне реченице Везници	пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; -уџбеници постају извори активности и морају бити праћени употребом аутентичних материјала; -настава се заснива и на социјалној интеракцији -сви граматички садржаји уводе се без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају -знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;	**72**

ПРЕДМЕТ **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

ЦИЉ	Исходи	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.	- користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; - прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; - користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; - обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; - изрази своје	СЛОБОДНО РИТМИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ БОЈЕНИМ МРЉАМА (4) **.ЛК.1.1.1. Л.К.2.1.2. Л.К.3.2.2.** ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ (3) **Л.К.1.2.3. Л.К.2.2.1. Л.К.3.2.2.** ТЕКСТУРА (6) **Л.К.1.1.1.Л.К.2.2.1. Л.К.3.1.2** СВЕТЛИНА (8) **Л.К.1.3.4. Л.К.2.1.1. Л.К.3.1.1. Л.К.3.1.2** БОЈА	Посебна важност је у наставнику који усаглашава образовне задатке (ликовне проблеме) са интересовањима ученика **Садржаје програма ликовне културе треба остварити**: 1. примањем (учењем), тако што ће ученицима бити омогућено да стичу знања из области ликовне културе, савладавају технолошке поступке ликовног рада у оквиру одређених средстава и медијума и да упознају законитости и елементе ликовног језика; 2.давањем (стварањем) путем подстицања ученика да се изражавају у оквиру ликовних активности и остварују резултате	**36**

	замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; - опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; - идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; - повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; - разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	(12) **Л.К.1.3.4. Л.К.2.1.1. Л.К.3.2.2. Л.К.3.1.2.** СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ДЕЛИМА УМЕТНОСТИ (3) **Л.К.1.3.3. Л.К.2.3.1. Л.К.3.3.4**	(увек на вишем нивоу култивисање и јачање ликовне осетљивости).	

Кључни појмови садржаја: простор, боја, текстура УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор - облик, линија; у другом разреду четири: простор - облик, линија, боја; у трећем пет: простор - облик, линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор - облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима. У програму су назначени кључни појмови који се нарочито надограђују у датом разреду (испод табеле). Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе. 1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају задаци (ликовни, пројектни, истраживачки), који циљају више исхода и међупредметних компетенција. У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Нови модел наставе и учења није усмерен на садржаје, па структура програма није прописана. Наставник има слободу да осмисли називе, број и редослед наставних тема и наставних јединица, а у складу са дидактичким принципима и условима у школи. 2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Боја У овој целини предложени су појмови, подпојмови и теме за

разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Ако ученици не могу да набаве квалитетан школски прибор, решење може да буде додавање течних тонера за фасадне боје, који се набављају у фарбари. Тонери и паковање беле еколошке боје за зидове довољни су за одељење. Цртеже и слике које сматрају неуспелим могу да искористе за колаж. У шестом разреду раде и једноставне пројекте. Наставник може да понуди две или више техника, а да ученици гласају коју ће учити или да се поделе на групе према одабраној техници. Скице се раде и бирају у школи, а пројекти могу да се доврше код куће. Уколико ученици желе да раде чворовану таписерију не морају да користе вуну, могу да исеку траке од пластичних кеса. Витраж могу да праве од папира и фолија у боји, а могу и да сликају на пластичним флашама. Најједноставније је да код куће, уз помоћ одраслих, одесеку дно и део флаше тако да добију посуду за оловке. Пластика се лако осликава акварел бојама. Ако желе да имитирају витраж могу да користе и црни перманентни маркер. За мозаик могу да користе пластичне чепове... Наставник може да подстакне ученике на размишљање и истраживање питањима и одабраним информацијама. На пример, причом о томе шта значе боје у неким културама, да ли животиње умеју да сликају, да ли постоји веза између тонова у музици и тонова у визуелној уметности, које две боје би употребили да изразе одређену емоцију, како су боје добиле своје називе... 330 Није пожељно оптерећивати ученике проширеним информацијама (о валерским кључевима, адитивном мешању боја...); боље је да се о томе разговара у следећим разредима, када буду имали више предзнања и када буду више користили савремену технологију. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Важније је да знају да је нормално да постоје разлике у опажању тонова - постоје незнатне разлике у грађи ока, на опажање утичу и околне боје, на различитим мониторима иста слика има другачије тонове (остало ће учити касније). Ако желе да одштампају на мајици слику коју су урадили у апликативном програму потребно је да слику из РГБ система (црвена, зелена, плава) пребаце у ЦМУК систем (цијан, магента, жута и кључ, односно катран/црна), који се користи у штампи (остале информације могу да добију од наставника Информатике). У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Музеји и експонати", везана за музеје и карактеристичне експонате који се у њима чувају. Пожељно је да се ученици прво упознају са музејима у Србији, а ученици који наставу слушају на матерњем језику треба да добију основне информације о најзначајнијим музејима у матичној држави. Разговор прате одговарајући визуелни садржаји, а заинтересовани ученици могу да раде и истраживачке задатке. Комуникација У овој целини су предложене теме за разговор о садржају уметничких дела и рекламних (визуелних и аудиовизуелних) порука. Наставник не нуди анализу дела коју ученици записују и меморишу без разумевања. Смисао учења је да ученици доживе уметничко дело, да размишљају о њему и слободно изражавају своје мишљење. Наставник их само подстиче питањима. Ученици треба да разговарају и о томе колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, а на који начин их одбијају... Наставник може да подстакне ученике да самостално истражују тако што ће поставити одговарајуће питање. На пример: да ли има скривених порука у уметничким делима? У ликовном раду ученици бирају материјал и технику којом ће најефикасније изразити неки садржај (идеју, поруку, став...). У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Уметност некад и сад", односно поређење неке теме (садржаја ликовног дела) кроз епохе. Текстуре У овој целини су груписани предлози везани за истраживање изражајних могућности традиционалних цртачких, вајарских и сликарских техника. Уколико ученици желе да цртају или сликају текстуру у апликативном програму, то могу да раде као пројекат. У додатној теми за разговор, „Грађевине, скулптуре и паркови", фокус није на текстури, већ на значајним грађевинама, скулптурама у пленеру и парковима у нашој земљи. Наставник може да прикаже презентацију и да упореди наше наслеђе са светским, нарочито значај за културни туризам и идентитет краја или земље. Уобразиља У овој целини су груписани предлози везани за разговор о значају маште (уобразиље, имагинације) у

уметности, науци и свакодневним ситуацијама када је потребно пронаћи решење за неки проблем. И у шестом разреду ученици уче о томе како да пронађу подстицај за развијање креативних идеја. Наставник прво показује репрезентативна остварења светских и домаћих уметника заснована на сновима, бајкама, митовима и легендама. Ученици треба самостално да одаберу податке (снове, бајке, митове или легенде) који их подстичу на рад. Додатну тему, „Необична уметничка остварења", потребно је везати за самостално истраживање и формирање дигиталне збирке „необичних" савремених остварења. Збирка може да буде индивидуална или одељенска. Наставник може да подстакне ученике приказивањем неколико визуелних примера (хидропонична лампа дизајнера Марка Вучковића, радови Сесилије Вебер из серије Натурал Хуманс, уличне слике Џулијана Бивера, подводни музеј у Канкуну, хотел од леда у Шведској...). Ученици бирају врсту уметничких радова које ће истраживати (куће за становање, ципеле, одећа, накит, скулптуре, аутомобили...). Простор У овој целини су груписани предлози везани за пројектну наставу и обликовање простора у школи. Уколико школа има могућности, ученици могу да обликују башту у школском дворишту. Идеје се могу пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „боттле тоwер гарденинг", „пластиц боттлес арт", „сцхоол гарден пројецтс", „рецуцлед гарден орнаментс" или „гарден орнаментс фор сцхоолуард". Уколико школа нема таквих могућности, могу да обликују део учионице или хола. Сврха ових активности је да ученици науче како да од доступних материјала направе нешто што ће им користити у свакодневном животу. На пример, од пластичних флаша се могу направити фотеље, клупе, сточићи, полице, жардињере, вазе, лампе, лустери... Употребни предмети које ученици праве самостално или у заједничком раду не треба да имају само 331 употребну, већ и естетичку вредност. Други предлог је симулација музејске поставке или изложбе. Ученици треба да осмисле поставку, да сами распоређују експонате, дизајнирају позивнице за родитеље... Сврха ових активности је да се оспособљавају за презентовање радова. 3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Исходи су формулисани тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода и међупредметних компетенција. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: - Однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...); - Однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...) - Однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...) - Разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...; раздваја битно од небитног...) - Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...) - Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...) - Организација композиције (примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о перспективи, правцу, смеру...) - Вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...) - Употреба техника (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала)... Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Листићи се предају наставнику, да би имао потпунији увид у

напредовање ученика, а наставник их враћа ученику следећег часа. Листићи могу да се лепе у свеску (ликовни дневник) или чувају у блоку. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Листићи се лепе на полеђину рада, а садрже и назив рада. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Вербална самопроцена подразумева излагање свих радова и поређење ликовних решења.

ПРЕДМЕТ **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

ЦИЉ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народ.	-неговање способности извођења музике (певање, свирање) -стицање навике слушања музике -упознавање основа музичке писмености -упознавање са делима и композиторима -певање по слуху нотног текста	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (18) МК.1.3.1. МК.1.3.2. МК.3.3.1. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ (10) МК.1.2.1. МК.1.2.2. МК.1.2.4. МК.2.2.2. МК.3.2.3.	Основни принцип у остваривању циљева и задатака треба да буде активно учешће ученика на часу, а наставна јединица је увек уметничко дело. Настава музичке културе остварује се кроз: - певање, свирање и стицање основне музичке писмености; - слушање музике; - дечје музичко стваралаштво. Групним и појединачним певањем или свирањем развија се способност ученика да	**36**

		СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ (8) МК.1.4.2. МК.1.4.4. МК.3.4.2.	активно учествују у музичком животу своје средине.	

ПРЕДМЕТ **ИСТОРИЈА**

ЦИЉ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА
Циљ изучавања наставног предмета *историја* је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе	- образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; - пореди историјске појаве; - наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; - на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); - сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом	УВОД (4) ИС 1.1.1.; 1.1.4.; 1.1.6.; 1.2.1.; 1.2.2.; 2.1.1.; 2.2.1. 3.1.1.; 3.2.1. ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ (15) ИС 1.1.5.; 1.1.6.; 1.1.7.; 1.1.8.; 1.1.9.; 1.1.10. ; 1.2.1.; 1.2.2.; 1.2.3.; 1.2.4.; 2.1.1. , 2.1.3. , 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.3.	У остваривању циља наставе историје припрема за часове је од изузетне важности, као и планирање наставе на годишњем и месечном нивоу. -неопходно је да се обезбеди корелација са

историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.	историјском контексту; - приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; - на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; - идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; - изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; - пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; - разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; - на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; - образлаже најважније последице научнотехничких открића у периоду средњег и раног новог века; - идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и	3.1.1.; 3.1.6.; 3.2.3.; 3..2.5. СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ (14) ИС 1.1.4.; 1.1.6.; 1.1.7.; 1.1.9.; 1.1.10., 1.2.1.; 1.2.3.; 1.2.4. 2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.5.; 2.2.1.; 2.2.2.; 3.1.2.;3.1.6., 3.2.5.; ЕВРОПА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ (13) ИС 1.1.4.;1.1.5.; 1.1.6.; 1.1.8.;1.1.9.; 1.1.19.; 1.2.1.; 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.5. 2.1.1.; 2.1.3.; 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.3.; 3.1.1.; 3.1.2.; 3.2.3.3.1.5.; 3.1.6.; 3.2.1.; 3.2.3.; 3.2.5.; 3.2.6. 3.2.7. СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ (15) ИС 1.1.4.; 1.1.6; 1.1.7.; 1.1.9.;1.1.10.; 1.2.1.; 1.2.2.; 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.8. 2.1.1., 2.1.2.; 2.1.3.; 2.1.5.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.3.; 3.1.1., 3.1.2.; 3.1.3.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.4. СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ДОБА ОСМАНЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА (11) ИС 1.1.5.; 1.1.6., 1.1.9., 1.1.10.; 1.2.1., 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.5.;1.2.7.;	сродним предметима, као што су географија, српски језик, ликовна и музичка култура, верска настава и грађанско васпитање.

	раном новом веку; - илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; - разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; - илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; - користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; -	1.2.8. 2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.4.; 2.1.5.; 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.3.; 2.2.4.; 2.2.5. 3.1.1.; 3.1.2.; 3.1.3.; 3.1.4., 3.1.6., 3.2.1., 3.2.2.; 3.2.4.; 3.2.5.; 3.2.6.	

ПРЕДМЕТ **ГЕОГРАФИЈА**

ЦИЉ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе географије је усвајање знања о природно географским и друштвено географским	**Ученик ће бити у стању:** успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских	УВОД (1) ПЛАНЕТА ЗЕМЉА (8)	Предложен је **оријентациони** број часова по свакој наставној теми. Слобода и креативност наставника испољиће се кроз самостално планирање и одређивање	

објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у свету.	објеката, појава и процеса; одређује математичко географски положај на Земљи; анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристика ма простора; анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање	ГЕ.1.2.3. ГЕ.2.2.2. ГЕ.3.2.2. СТАНОВНИ-ШТВО И НАСЕЉА НА ЗЕМЉИ (5) ГЕ.1.3.1. ГЕ.2.3.1. ГЕ.3.3.1. ГЕОГРАФСКА СРЕДИНА И ЉУДСКЕ ДЕЛАТНОСТИ (3) ГЕ.1.3.2. ГЕ.2.3.2. ГЕ.3.3.2. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ (52) ГЕ.1.4.2. ГЕ.2.4.2. ГЕ.1.4.2. ГЕ.2.4.2. ГЕ.2.1.2. ГЕ.2.1.4. ГЕ.3.4.2. ГЕ.3.4.3.	типова часова, као и избора наставних метода, техника, активности, дидактичких средстава и помагала. Корелација географије са другим наставним предметима представља поступак који је неопходно спроводити у настави. Коришћење географских карата је неопходно и обавезно на свим часовима.	**72**

	укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;			

ПРЕДМЕТ **ФИЗИКА**

ЦИЉ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА
Циљ наставе физике је да ученици упознају природне	-разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; - објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру	УВОД (2) КРЕТАЊЕ	Задаци наставе физике остварују се кроз следеће облике: -излагање садржаја уз демонстрационе огледе -решавање задатака

појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање физичких појава и за активно стицање знања кроз истраживање.	(промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); - разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; - повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације); - демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; - демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; - разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); - познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); - изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама	(14) ФИ 1,2,1 ФИ 1,2,2 ФИ 1,2,3 ФИ 1,4,4 ФИ 2,2,2 ФИ 2,4,3 ФИ 2,6,1 ФИ 2,6,2 ФИ 3,4,1 СИЛА (14) ФИ 1,1,1 ФИ 1,1,2 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,1,2 ФИ 2,6,1 ФИ 2,6,2 ФИ 3,1,3 МЕРЕЊЕ (15) ФИ 1,4,1 ФИ 1,4,2 ФИ 1,4,3 ФИ 1,4,6 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,4,2 ФИ 2,4,3 ФИ 2,6,1 ФИ 2,6,2 МАСА И ГУСТИНА (15) ФИ 1,4,5 ФИ 1,4,6 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,4,3 ФИ 2,6,1 ФИ 2,6,2 ПРИТИСАК (12) ФИ 1,1,3 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,1,6 ФИ 2,4,1 ФИ 2,4,3 ФИ 2,6,2 ФИ 2,6,1	(квалитативних и квантитативних) -лабораторијске вежбе Важно је да наставник наглашава обједињеност облика у циљу откривања , формулисања и примене закона (посматра се појава и прати се ток, ученик на основу сопственог расуђивања описује посматрану појаву, након тога наставник језиком физике дефинише нове појмове и речима формулише закон појаве). Ученицима ОШ најприступачнији је индуктивни метод закључивања(од појединачног ка општем).

	међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); - процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); - мери тежину, дужину, време, запремин у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; - одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; - решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).	ФИ 3,1,4	

ПРЕДМЕТ **МАТЕМАТИКА**

ЦИЉ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе математике у основној школи јесте да	**Ученици ће бити у стању да** прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ (24) МА.1.1.1. МА.1.1.6. МА.1.1.3. МА.2.1.1.	Поређење целих бројева ослања се на њихово представљање тачкама на бројевној правој и	

ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у природи и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног	бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); - одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; - прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); - тумачи податке приказане табелом и графички; - класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; - конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; - уочи одговарајуће елементе подударних	МА.2.1.2. МА.2.1.4. МА.3.1.1. МА.3.1.3. РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ (45) МА.1.1.1. МА.1.1.2 МА.1.1.3. МА.1.1.4. МА.1.2.1. МА.1.5.4. МА.2.1.1. МА.2.1.2. МА.2.1.4. МА.2.2.5. МА.2.5.4. МА.3.1.1. МА.3.1.3. МА.3.5.4. МА.3.4.2. ТРОУГАО (30) МА.2.3.2. МА.3.3.2. МА.3.3.6. ЧЕТВОРОУГАО (20) МА.1.3.2. МА.2.3.2. МА.3.3.2. МА.3.3.6.	прати представу о распореду тих тачака. Наративно изражавање дефиниција је дидактички оправдано, али оно мора да следи иза математичких прецизних формулација. Проценат треба представити као начин изражавања количинских односа, без памћења посебних правила и образаца. Једначење површина геометријских фигура осмишљава се на класични начин, ослањајући се на појмове допунске и разложиве једнакости.	**144** **Напомена**: Обавезна су четири једночасовна школска писмена задатка годишње (с исправка ма 8 часова).

погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.	троуглова; - утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; - конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); - примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; - сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; - одреди центар описане и уписане кружнице троугла; - примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; - израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА (17) МА.1.3.2. МА.2.3.6. МА.3.3.6. МА.3.3.2.		

ПРЕДМЕТ **БИОЛОГИЈА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОС.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе				

биологије у основној школи је да ученици усвајањем образовно-васпитних садржаја упознају основне појмове о живом свету, његовом историјском развоју, природним појавама и законитостима које у њему владају. Изучавањем биологије код ученика треба развијати основну научну писменост, логичко расуђивање, способност критичког мишљења, свест о властитом положају у природи, објективност и логичко расуђивање, љубав према природи и	**Ученици треба да:** -уоче потребу за класификовањем живог света због разноврсности -уочавају сличности и разлике у грађи и начину живота биљака и животиња -упознају основне појмове о природном систему животиња -схвате улогу инсеката у природи -схвате значај одговорног односа према животињама -схвате значај фосилних остатака -упознају животни простор , грађу, начин живота риба, водоземаца,гмизаваца, птица и сисара -упознају животни простор , грађу, начин живота сунђера, дупљара, мекушаца, зглавкара и бодљокожаца	УВОД (3) БИ.1.1.4 БИ:1.3.8. БИ.1.3.9. БИ.2.1.3 БИ.3.14 ПРАЖИВОТИЊЕ (9) БИ.1.1.3 БИ.2.1.2 БИ.3,1.3 ЦАРСТВО ЖИВОТИЊА (48) БИ.1.1.3. БИ.1.1.5 БИ.1.2.1 БИ.1-2-3. БИ.1.2.7 БИ.1.4.3. БИ2.1.2 БИ.2.2.9 БИ.2.2.2 БИ.2.2.7 БИ.3.1.3. БИ.3.26. БИ.3.2-3 УГРОЖЕНОСТ И ЗАШТИТА ЖИВОТИЊА (6) БИ.1.4.6. БИ:1.4.7. БИ.1.4.8.	Наставне теме су логички распоређене, а обрађују садржаје из биологије – зоологије. Ради лакшег разумевања наставник не треба да инсистира на детаљној грађи, већ да стави акценат на животни простор, разноврсност, значај и грађу појединих група у оквиру царства животиња. Приликом израде планова рада (глобалног и оперативног) треба предвидети око 50% часова за обраду новог градива и око 50% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу. Вербално-текстуалне методе треба да буду мање заступљене, а предност треба дати практичном раду,активностима ван учионице и демонстративно – илустративним методама.	**72**

осећање дужности да чувају и заштите природу, да развијају хигијенске навике и здравствену културу		БИ.2.4.8. БИ.2.4.9 УВОД У ЕВОЛУЦИЈУ ЖИВОГ СВЕТА (6) БИ.1.3.8. БИ.1.3.9. БИ.1.3.10. БИ.2.3.5. БИ.2.3.6. БИ.3.3.5.		

ив предмета

Циљ

Разред

Годишњи фонд часова

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

шести

72 часа

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења;
- анализира карактеристике савремене културе становања;
- класификује кућне инсталације на основу њихове намене;
- класификује врсте саобраћајних објеката према намени;
- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају;

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Значај и развој грађевинарства..
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.

- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину	**ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.

реализације макете/моделакористећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.		

Кључни појмови садржаја: грађевинарство, пољопривреда, саобраћај, техничка документација, енергетика, предузимљивост и иницијатива

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења *технике и технологије* захтева разноврстан методички приступ с обзиром на различитост функција и карактера појединих делова програмских садржаја, као и психофизичке могућности ученика.С обзиром да је настава *технике и технологије* теоријско-практичног карактера, часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са **највише 20 ученика.** Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

Животно и радно окружење Препоручени број часова је 6.

Саобраћај Препоручени број часова је 8.

Техничка и дигитална писменост Препоручени број часова је 18.

Ресурси и производња Препоручени број часова је 20.

Конструкторско моделовање Препоручени број часова је 20.

ПРЕДМЕТ- **ФИЗИЧКО и ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Назив предмета	
Циљ	**Циљ** учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.
Разред	**шести**
Годишњи фонд часова	**72 часа + 54 часа обавезних физичких активности**

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**
- примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - контролише покрете и одржава тело у води; - преплива 25 м техником краула и леђног краула;	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**		**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**Атлетика**	**Обавезни садржаји** Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање "вортекс-а". **Проширени садржаји** Тробој.
		Спортска гимнастика	**Основни садржаји** Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору.

- процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на главу; - поштује правила понашања у води, и око водене средине; - објасни својим речима значај примењених вежби; - процени ниво сопствене дневне физичке активности; - препозна начине за побољшање својих физичких способности; - препозна могуће последице недовољне физичке активности; - правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама; - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - вреднује спортове без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора; - користи здраве намирнице у исхрани; - користи само препоручене додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује након повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана.			Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. **Проширени садржаји** Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хваталькама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).
		Основе тимских и спортских игара	**Основи садржаји** **Кошарка:** Основни елементи технике и правила: - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча), - основна правила кошарке. **Проширени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - дриблинг (сложеније варијанте), - финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.
		Плес и ритмика	**Основи садржаји** Вежбе са вијачом. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази.

			Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.
		Пливање	**Основни садржаји** Предвежбе у обучавању технике пливања. Техника краула. Техника пливања леђног краула. Одржавање на води ради самопомоћи. **Проширени садржаји** Роњење у дужину 5-10 м.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржаји
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Физичко вежбање и спорт**	**Основни садржаји** Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјектима у игри (према суди играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се корис вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликт ситуација). Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...). Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.

		Здравствено васпитање	**Основни садржаји** Значај физичке активности за здравље. Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани. Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање. Последице конзумирања дувана.

Кључни појмови садржаја: физичко вежбање, плес, кошарка, здравље, васпитање.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Концепција *физичког и здравственог васпитања* заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

Циљ и исходи предмета се остварују кроз наставу *физичког и здравственог васпитања* (у трајању од 2 школска часа недељно) и *обавезне физичке активности* сваког ученика (у трајању од 1,5 школски час недељно). Програм шестог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из петог разреда.

Настава *физичког и здравственог васпитања* усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.

Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.

Обавезни организациони облици рада:

А. часови физичког и здравственог васпитања;
А1. обавезне физичке активности ученика;
Остали облици рада:
Б. секције,
В. недеља школског спорта,
Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - камповање...),
Д. школска и ваншколска такмичења
Ђ. корективно-педагошки рад.
Облици наставе:
- теоријска настава (до 4 часа);
- практична настава (68-72 часа)

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**
Циљ	Циљ учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.
Разред	**шести**
Годишњи фонд часова	**36 часова**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;	**ИКТ**	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских

- приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;		права.
- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности.	**РАЧУНАРСТВО**	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.

Кључни појмови садржаја: обрада текста, табела, слајд презентације, интернет сервиси, безбедност на интернету, текстуални програмски језик

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна, да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство. С обзиром на то да је

настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току шестог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

Информационо-комуникационе технологије
Препоручени број часова је 10.
Дигитална писменост
Препоручени број часова је 4.
Пројектни задатак из области ИКТ и Дигитална писменост
Препоручени број часова је 4.
Рачунарство
Препоручени број часова је 15.
Пројектни задатак из области Рачунарство

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ- **ВЕРСКА НАСТАВА-ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православни	**Да код ученика:** -развије отвореност према Богу, савршенијем од нас -развије	УВОД (1) ЛИТУРГИЈА КАО ТАЈНА	Теме треба реализовати на основу сведочанстава забележених у Новом завету. А	

поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету.	способност за постављање питања о смислу живота, о људској слободи, о смрти , оодносу са природом **Ученици треба да**: -уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове -науче да се слобода поистовећује са личношћу -запазе разлику у приказивању Христа у православној иконографији и ренесансној уметности	ХРИСТОВА (5) РОЂЕЊЕ ХРИСТОВО (5) ХРИСТОС ЈЕ СИН БОЖЈИ (5) УЛОГА БОГА У СПАСЕЊУ СВЕТА (5) УЛОГА ЧОВЕКА У СПАСЕЊУ СВЕТА (5) ХРИСТОВО СТРАДАЊЕ И ВАСКРСЕЊЕ (5) ХРИСТОВ ЖИВОТ У ИКОНОГРАФИЈИ (5)	затим и на основу светоотачких тумачења, уз наглашавање да је кључни елеменат у Тајни Христовој слобода Бога и човека која се изражава као љубав према ближњем. На примерима иконографије указати да је Христос и Бог ичовек. Указати на сличност и разлике између старог Адама и Христа као новог Адама.	**36**

ПРЕДМЕТ- **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ	НАЧИН ОСТВ.	БР.ЧАСОВА

		САДРЖАЈИ	ПРОГРАМА	
Општи циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице, проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.	-подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице -разумевање нивоа и органа власти -упознавање мера власти -упознавање права и одговорности грађана -развијање комуникацијских вештина -обучавање за тимски начин рада -развијање способности критичког расуђивања	УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНАТА ПРОГРАМА (6) УОЧАВАЊЕ ПРОБЛЕМА У ЗАЈЕДНИЦИ (4) ИЗБОР ПРОБЛЕМА НА КОМЕ ЋЕ СЕ РАДИТИ (1) САКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА О ИЗАБРАНОМ ПРОБЛЕМУ (8) ИЗРАДА СТУДИЈЕ (12) ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА СТУДИЈЕ (1)	**-Програмске садржаје би требало реализовати тако да се ученицима омогуће**: слобода изражавања мишљења и ставова о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и разматрање различитих мера које се у школи / локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; унапређење вештина комуникације у различитим социјалним ситуацијама (у школи, на нивоу вршњачке групе и са наставницима, као и ван школе, Реализација програма се заснива на коришћењу *интерактивних* и *истраживачких* метода рада. *Симулација* и *играње улога* су веома корисне технике за припремање ученика за различите ситуације са којима	**36**

		ОСВРТ НА НАУЧЕНО – ЕВАЛУАЦИЈА (4)	раније нису имали прилику да се суоче *Основна теза* које би наставници све време требало да се придржавају је да ученике учимо не *шта* да мисле, него *како* да мисле	

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК-ДРУГА ГОДИНА УЧЕЊА

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности	**На крају шестог разреда, ученик треба да:** -разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до осам реченица -разуме једноставне песме -реагује на кратка упутства -разуме смисао	***Теме обрађене у 5. разреду се проширују:*** **Школа:** **Ја и моји другови:** **Породица и блиско окружење:** **Празници:** **Мој дом:** **Исхрана:** **Одећа:** **Окружење:** **Остало:** - годишња доба, месеци, дани у недељи и делови дана, - бројеви до 100 - основни подаци о	-циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; -говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; -знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; -настава се заснива и на социјалној	**72**

ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика	писаних порука до 70 речи -ступа у дијалог од 6 до 7 реплика -разуме упутства за вежбање у уџбенику -чита у себи и на глас	земљи земљама чији се језик учи **Граматички садржаји** **Реченица** Основне реченичне структуре у потврдном, одричном и упитном облику **Именице (заједничке, властите)** **Члан** **Негација** **Заменице** **Придеви** **Предлози** **Прилози** **Глаголи** **Бројеви** Основни до 100.	интеракцији; -рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора -учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; -наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; -Вежбе слушања -Рад у паровима, малим и великим групама -уџбеници постају извори активности	

5.1.3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА VII РАЗРЕД

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ **СРПСКИ ЈЕЗИК**

исходи	Тема/област	СТАНДАРДИ ПОСТ.	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ОПШТЕ И МЕЂУПРЕДМЕТНЕ
1. разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; одреди врсте непромењљивих речи у типичним случајевима; уочи делове именичке синтагме; искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; разликује граматички и логички субјекат; разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; идентификује врсте зависних	ЈЕЗИК	СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије промењљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.6.препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму,предикатскуреченицу и комуникативнуреченицу) СЈ.1.3.8. одређујереченичне и синтагматскечланове утипичним (школским)примерима СЈ.1.3.10.правилноупотребљава глаголске облике(осим имперфекта) СЈ.2.3.5. препознајеподврсте	Историја • Географија • Биологија • Енглески језик • Информатика и рачунарство	Компе тенција заучење •Одговорноучешће демократском друштву • Естетичка компетенција • Комун икација • Одговоран односпрема околини • Рад сподацима иинформацијама •Решавање проблема • Сарадња • Дигитална компетенција • Одговоран однос према здрављу

реченица; примени основна правила конгруенције у реченици; доследно примени правописну норму; разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат; 2.користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делимакоја чита; истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; разликује основне одлике стиха и строфе –укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском	КЊИЖЕВНОСТ	синтаксичких јединица (врстесинтагми,независних и зависнихпредикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијимпримерима СЈ.1.4.1. повезујенаслове прочитанихкњижевних дела (предвиђенихпрограмима од V до VIII разреда) саименима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва(усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевнеродове: лирику,епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врстестиха (римовани и неримовани;осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознајеразличите облике казивања укњижевноуметничком тексту:нарација,дескрипција, дијалог имонолог књижевноуметничком тексту (епитет, поређење,ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочавабитне елементе књижевноуметничког текста: мотив,тему, фабулу,време и место радње, лик...	Историја • Географија • Биологија • Енглескијезик • Информатика и рачунарство	Компетенција за учење •Одговорноучешће у демократском друштву • Естетичка компетенција • Комуникација • Одговоранодност премаоколини • Рад са подацима и информацијама •Решавањепроблема •Сарадња •Дигитална компетенција •Одговоран однос према здрављу

тексту; локализује књижевна дела из обавезног школског програма; разликује етапе драмске радње; разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; разликује облике казивања (форме приповедања); идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; препозна националне вредности и негује		СЈ.1.4.8. имаизграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова ипоштује национално, књижевно иуметничко наслеђе СЈ.2.4.1. повезуједело из обавезне лектире савременом у којем је настало и савременом које сеузима за оквирприповедања СЈ.2.4.2. повезујенаслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик издела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основуодломака, ликова, карактеристичнихситуација СЈ.2.4.4. разликујекњижевнонаучне врсте: биографију,аутобиографију, дневник и путописи научно-популарнетекстове СЈ.2.4.6. одређујемотиве, идеје, композицију,форму, Карактеристике лика (психолошке,социолошке, етичке) и њиховумеђусобну повезаност СЈ.2.4.9. уме даводи дневник о прочитанимкњигама СЈ.3.4.6. тумачиразличите елементе књижевноуметнич ког делапозивајући се насамо дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовимакоји се обрађују		

културноисторијску баштину; размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; препоручи књижевно дело уз кратко образложење; упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;				
3.говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; користи технички и сугестивни опису изражавању; препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	CJ.1.2.8. примењује правописну норму(из сваке право писне области) у једноставним примерима CJ.2.2.5. Зна правописнунорму ипримењује је у већини случајева CJ.3.2.5. Зна и доследно примењује правописну норму	Историја • Географија • Биологија • Енглескијезик • Информатика и рачунарство	Компетенција за учење •Одговорноучешће у демократском друштву • Естетичка компетенција • Комуникација • Одговоранодност премаоколини • Рад са подацима и информацијама •Решавањепроблема •Сарадња •Дигитална компетенција •Одговоран однос према здрављу

напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); састави текст репортажногтипа (искуствени или фикционални).				

ПРЕДМЕТ **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

ИСХОД	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1.разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима.	STARTER UNIT Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање; реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4.	Српски језик и књижевност	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА

	иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.	НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		
2. разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење.	EXTREME LIVING Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање једноставнијих текстова којима се	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32.	Географија Српски језик и књижевност Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ЕКОЛОШКА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА

	изражава допадање/недопадањ е; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.	3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		
3.Ученици могу да: – процене постигнућа везана за тему 1; – примењују стеченазнања и вештине кроз проверулексике и језичкиструктура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а којесу се радиле у теми 1, вештинеслушања говора, читања иписања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.	CUMULATIVE REVIEW 1	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Географија Српски језик и књижевност Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
4.разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила	A BALANCING ACT	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3.		

понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.	1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4	Српски језик и књижевност Музичка култура Ликовна култура Физичко васпитање	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ
5.Ученици могу да: – процене постигнућа везана за тему 2; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура	CUMULATIVE REVIEW 2	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22.	Српски језик и књижевност Музичка култура Ликовна	

које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 2, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.		1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	култура Физичко васпитање култура Географија ВЕШТИНА САРАДЊЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
6. – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;	ART ALL AROUND US Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4.	Српски језик и књижевност Музичка култура Ликовнакултура Географија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈАВЕ ШТИНА САРАДЊЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У

– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.	заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбиј ањ е предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.). Слушање и читање описа и усмено и писано	НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ

7. – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности.	размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности. ADVENTURE Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16.	Српски језик и књижевност Географија Биологија Физичко васпитање	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ

	прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијањ е предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања или изговора; образложење спремности за прихватањепредлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).	3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		
8. Ученици могу да: – процене постигнућа везана за Unit 1-4; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура	THE FIRST WRITTEN TEST	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7.	Географија Биологија Српски језик и књижевност	ОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

које се односе на теме и наведенекомуникативне функције, а које су се радиле у Unit 1-4, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.		1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4	Информатика ирачунарство Ликовна култура Музичка култура	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
9. – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа.	LET’S TALK Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4.	Српски језик и књижевност	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА ДИГИТАЛНА

	усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима	СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВ
10. разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичкимредствима; – разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.	FEARS Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено иписано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.101.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ:	Српски језик и књижевност Историја Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМа

	у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.	3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		
11. Ученици могу да: процене постигнућа везана за теме 5 и 6; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 5 и 6, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о	CUMULATIVE REVIEW 3	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3.	Српски језик и књижевност Историја Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ

језику; – систематизују и класификују градиво. 12. разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење	SCHOOL LIFE Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагањ е; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.	2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4. ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И НФОРМАЦИЈАМА ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

		3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.223.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		
13. Ученици могу да: – процене постигнућа везана за Unit 5–7; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у Unit 5–7, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.	THE SECOND WRITTEN TEST	СНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19..4. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
14. разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе	GREEN PLANET Слушање и читање	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7.	Српски језик и књижевности Географија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО

и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа.	једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности. Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у	1.1.8.,1.1.9.,1.1.101.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Екологија Информатика и	УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ЕКОЛОШКА КОМПЕТЕНЦИЈА ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ

15. Ученици могу да: – процене постигнућа везана за теме 7 и 8; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 7 и 8, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво.	садашњости. CUMULATIVE REVIEW 4	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2 .1.15.,2.1.19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3 .1.15.,3.1.16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.33.2.4.	Српски језик и књижевности Географија Екологија Информатика и рачунарство	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ

ПРЕДМЕТ **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Исходи	Област/тема	стандарди	
1Препознаје (уочава) сличности и разлике између орнамената и арабеске, као и специфичности арабеске (која се ствара на основу геометријских облика). Поседује визуелна искуства о геометријским орнаментима и арабескама. Способан је да створи ново дело-арабеску. Препознаје арабеску и зна историске чињенице везане за исламску културу. Познаје техничке могућности туша и пера, као и пастела. Естетски доживљава арабеске у контексту уметничког наслеђа, савремене уметности и дизајна	. АРАБЕСКА	**Л.К. 1.3.1 Л.К. 2.3.1 Л.К. 3.3.1**	
Процењује различите пропорције-односе величина облика. Уме да прикаже пластичност форме разноврсним линијама. Уме да визира -мери величине и свестан је смисла-значаја визирања. Схвата значај пропорција у својој околини и на уметничким делима. Зна начине мерења-упоређивања величина кроз историју.	ПРОПОРЦИЈЕ	**Л.К.1.1.2.Л.К.2.1.2. Л.К. 3.2.4**	
Користи знања о перспективи и пропорцијама. Уме да индентификује објективне вредности маса у простору око себе и на ликовном делу. Има осећај за компоновање различитих величина и облика у процесу компоновања, у одређеном и слободном простору. Уме да организује ритмичке целине у простору Препознаје смисао понављања ликовних и визуелних елемената и дизајну и осталим формама стваралачког изражавања Има ликовно-естетског сензибилитета за контрастКреативно користи знања о боји у стваралаштву и свакодневници. Креативно комбинује композиционе и просторне елементе и даје неочекиване реакције на постављене задатке. Уме да препозна различите графичке дисциплине и	КОМПОЗИЦИЈА И ПРОСТОР	**Л.К. 1.1.3 Л.К. 2.2.1 Л.К. 3.2.4**	

познаје њихове изражајне могућности (техници линореза и картонотиска) Критички анализира композицију и простор на ликовном делу Користи машту и креативност у свом стваралаштву. Истражује и користи нове и савремене материјале којима реализује замишљене идеје. Поседује знања о вишедисциплинарним облицима стварања. Импровизује знања у вези са мултидисциплинарним медијима.			
Користи машту и креативност у свом стваралаштву. Истражује и користи нове и савремене материјале којима реализује замишљене идеје. Поседује знања о вишедисциплинарним облицима стварања. Импровизује знања у вези са мултидисциплинарним медијима.	ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ПОКРЕТА, ИГРЕ И ЗВУКА	**Л.К.1.3.2. Л.К.2.2.1. Л.К. 3.3.4**	
Познаје техничке могућности фотоапарата и изражајне могућности фотографије (изражава се помоћу ње)	ФОТОГРАФИЈА	**Л.К. 1.3.1 Л.К. 2.3.1 Л.К. 3.3.1**	

ПРЕДМЕТ **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; - опише начин добијања тона код жичаних инструмената; - повеже различите видове музичког изражавања са друштвеноисторијским амбијентом у коме су настали; - наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; - уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; - препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; - разликује музичке форме барока и класицизма; - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; - идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; - изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - изрази	УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ РАЗЛИЧИТИХ ЕПОХА И ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (праисторија, античка епоха,средњи век, ренесанса, барок,класицизам, музика натлу Србије)	МК.1.3.1. МК.1.3.2. МК.3.3.1. МК.1.1.1. МК.1.1.2. МК.2.1.1. МК.3.1.1. МК.3.1.2 МК.1.1.2. МК.2.1.2. МК.3.2.1	Основни принцип у остваривању циљева и задатака треба да буде активно учешће ученика на часу.При томе на једном часу треба обухватити различита подручја предвиђена за тај разред и комбиновати разне методе у настави. Настава музичке културе остварује се кроз: -стицање знања о музици; -певање, свирање и стицање основа музичке писмености; -слушање музике; -дечје музичко стваралаштво. Групним и	**36**

доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује утицај музике на здравље; - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ	МК.1.3.1. МК.1.3.2. МК.3.3.1. МК.1.1.1. МК.1.1.2. МК.2.1.1. МК.3.1.1. МК.3.1.2. МК.1.4.4. МК.3.4.1. МК.3.4.2.	појединачним певањем или свирањем развија се интересоање ученика да активно учествују у музичком животу своје средине.	

Кључни појмови садржаја: барок, ораторијум, кантата, свита, кончерто гросо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што

више догађаја из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима. Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу од звука ка нотној слици и тумачењу. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Настава музичке културе остварује се кроз следеће области: - Човек и музика. - Музички инструменти. - Слушање музике. - Извођење музике. - Музичко стваралаштво. Да би постигао очекиване исходе образовног-васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијене моделе мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања информацијама и њиховог коришћења (интернет, књиге...), сарадничког рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности. Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура. Музика у функцији здравља и музички бонтон Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Важно је стално указивати на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије. Упућивање ученика на правила понашања при слушању музике и извођењу музике чини део васпитног утицаја који наставник има у обликовању опште културе понашања. Овај модел понашања ученик треба да пренесе касније на концерте и различите музичке приредбе. 1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм имајући у виду: састав и карактеристике ученика у одељењу, уџбенике и остали дидактички материјал који користи за реализацију наставних садржаја, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи - глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). На часу треба

да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје. 2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођењемузике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај. Човек и музика Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за седми разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немузичким аспектима барока и класицизма на детаљнији и специфичнији начин. Музички инструменти Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, жичане инструменте треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о жичаним инструментима (трзалачким и гудачким) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте барока и класицима потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Карактеристичне народне инструменте, од севера до југа Србије, представити слушно и визуелно. Неопходно је наставне садржаје међусобно интегрисати - географско подручје повезати са народном песмом, игром, ношњом и обичајима обрађиваног локалитета. До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података. Слушање музике Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичкогтока постају „константа” у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту барока и класицизма, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела - описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав, изражајне могућности инструмената и врсте вишегласја. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог

и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција. ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ Химне Државна химна Химна Светом Сави Химна школе Народне песме и игре Сјајна месечина мила нане (Бела Паланка) Горанине, Ћафанине Ваљевска подвала Уродиле жуте крушке Човек и музика Барок Марк Антоан Шарпантје, Те Деум Георг Фридрих Хендл, Алелуја, ораторијум Месија Жан Жозеф Муре, Рондо из Симфоније фанфара Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, финале Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга, де-мол Јохан Себастијан Бах, Токата, Це-дур Јохан Себастијан Бах, Ваздух Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор) Антонио Вивалди, Арија Агитата да дуе венти Георг Фридрих Хендл: Арија Ласциа цх'ио пианга, опера Риналдо Георг Фридрих Хендл: Музика за ватромет Јохан Пахелбел, Канон у Де-дуру Класицизам Волфганг Амадеус Моцарт, Мала ноћна музика Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш Волфганг Амадеус Моцарт, Лацримоса из Реквијема Волфганг Амадеус Моцарт, Клавирски концерт бр. 21 Елвира Мадиган, 2. став Лудвиг ван Бетовен, За Елизу Лудвиг ван Бетовен, Месечева соната, 1. став Лудвиг ван Бетовен, В симфонија, 1. став Лудвиг ван Бетовен, ИХ симфонија, 4. став, финале Франц Јозеф Хајдн, Симфонија изненађења Волфганг Амадеус Моцарт, Арија краљице ноћи, опера Чаробна фрула Композиције инспирисане музиком барока и класицизма и савремене обраде Томазо Албинони, Адађо, ге-мол Тони Бритен, Химна Лиге шампиона Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга, де-мол, изводи Ванеса Ме Музички инструменти Гудачки Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор) Антоњин Дворжак, „Амерички квартет" оп. 96, бр.12, Еф-дур Антоњин Дворжак, Багателе за гудачки трио и хармонијум, 5. став Бенџамин Бритн, Симпле Сумпхону фор Стринг Qуартет Оп. 4 Хауард Шор, Господар прстенова (Тхе Схире) Стив Јаблонски, тема из филма Трансформери: Тхе Сцоре - Арривал То Еартх Виолина: Јохан Себастијан Бах: Партита бр.3, Гавота, БWВ 1006 Јохан Себастијан Бах: Партита, Е-дур, Прелудијум, БWВ 1006 Ђузепе Тартини, Ђавољи трилер, 3. став Франц Шуберт, Пчела Феликс Менделсон, Виолински концерт, е-мол, оп. 64, 3. став Николо Паганини, Ла кампанела, 3. став Џон Вилијамс, тема из филма Шиндлерова листа Виола: Јохан Кристиан Бах, Концерт за виолу, це-мол Јоханес Брамс, Соната за , еф-мол, оп. 120, бр. 1 Ребека Кларк, Соната за виолу, Импетуозо Виолончело: Јохан Себастијан Бах, Свита за виолончело бр.1, Прелудијум Лудвиг ван Бетовен, В симфонија, 2. став Енио Мориконе, тема из филма Габриелова обоа, изводи Јо Јо Ма Контрабас: Камиј Сен Санс, Слон Јохан Баптист Ванхал, Концерт за контрабас, Де-дур Трзалачки Харфа: Георг Фридрих Хендл, Концерт за харфу и оркестар Михаил Глинка, Варијације на Моцартову тему Мануел де Фаља, Шпански плес Вера Миланковић, Ноктурно Гитара: Франциско Тарега, Сећање на Алхамбру Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, Алегро, изводи Чет Еткинс Ерик Клептон, Лејла, инструментал Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш, изводи Ингвие Малмстен Тамбура: Јаника Балаж и Тамбурашки оркестар, Осам тамбураша Тамбураши, Вратиће се роде Народна песма, Саградићу шајку, изводе Звонко Богдан и Тамбурашки оркестар Јанике Балажа Мандолина:

ПРЕДМЕТ **ИСТОРИЈА**

Р.бр.	ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	Стандарди постигнућа	исходи
1.	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Компетенцијазацеложивот ноучење - Вештинакомуникације - Рад с подацима и информацијама – Дигиталнакомпетенција - Решавањепроблема - Вештинасарадње - Вештинезаживот у демократскомдруштву	ИС.1.1.3. ИС.1.1.4. ИС.1.1.8. ИС.1.1.10. ИС.1.2.1. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.8. ИС.2.1.2. ИС.2.1.5. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.2.1. ИС.3.2.5.	На крају часа ученик ће бити у стању да: − наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); − пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; − анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; − уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; − раздваја битно од небитног у историјској нарацији; препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва.
2.	*ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (досредине XIX века)*	Компетенцијазацеложивот ноучење - Вештинакомуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигиталнакомпетенција - Решавањепроблема - Вештинасарадње - Вештинезаживот у демократскомдруштву -	ИС.1.1.3. ИС.1.1.4. ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.7. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.7. ИС.1.2.8. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3.	ученикћебити у стањуда: − доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; − изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; − уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; − сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; − наведе специфичности друштвених

		Бригазаздравље - Еколошкакомпетенција – Естетскакомпетенција	ИС.2.2.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.3. ИС.3.2.5.	појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; − анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; − уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; − уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; − препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); − анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; − пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; − приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; − уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; − пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; − повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); − пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; − анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; − уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; − уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; − употреби податке из графикона и табела у

				елементарном истраживању; презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; − упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; − раздваја битно од небитног у историјској нарацији; − препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.
3.	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Компетенцијазацеложивот ноучење - Вештинакомуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигиталнакомпетенција - Решавањепроблема - Вештинасарадње - Вештинезаживот у демократскомдруштву - Бригазаздравље - Еколошкакомпетенција – Естетскакомпетенција	ИС.1.1.3. ИС.1.1.4. ИС.1.1.5. ИС.1.1.7. ИС.1.1.8. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10 ИС.1.2.2. ИС.1.2.3. ИС.1.2.4. ИС.1.2.7. ИС.1.2.8. ИС.2.1.2. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.4. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.3. ИС.3.2.5.	ученик ће бити у стању да: − доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; − изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; − уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; − сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; − наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку ; − уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; − уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; − препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); − приказује на историјској карти динамику различитих историјских

				појава и промена у новом веку; − пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности ; − анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја ; − уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; − уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора ; − раздваја битно од небитног у историјској нарацији ; − препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.
4.	ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Компетенцијазацеложивот ноучење - Вештинакомуникације - Рад с подацима и информацијама - Дигиталнакомпетенција - Решавањепроблема - Вештинасарадње - Вештинезаживот у демократскомдруштву	ИС.1.1.3. ИС.1.1.4. ИС.1.1.5. ИС.1.1.6. ИС.1.1.8. ИС.1.1.9. ИС.1.1.10. ИС.1.2.2. ИС.1.2.4. ИС. 1.2.6. ИС.1.2.7. ИС.1.2.8. ИС.2.1.2. ИС.2.1.3. ИС.2.1.4. ИС.2.1.5. ИС.2.1.6. ИС.2.2.2. ИС.2.2.3. ИС.2.2.4. ИС.2.2.5. ИС.3.1.1. ИС.3.1.2. ИС.3.1.3. ИС.3.1.4. ИС.3.1.5. ИС.3.1.6. ИС.3.2.1. ИС.3.2.2. ИС.3.2.3. ИС.3.2.4. ИС.3.2.5.	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; − изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; − уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; − сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; − наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; − уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; − уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; − препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права,

				парламентаризам, уставност); − приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; − уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; − пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; − повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); − пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; − анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; − уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; − уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; − употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; − презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; − упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; − раздваја битно од небитног у историјској нарацији; − препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; − идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.

				72

ПРЕДМЕТ **ГЕОГРАФИЈА**

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти: континенте, океане, мора уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајањарегија; препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије,	РЕГИ ОНА ЛНА ГЕОГ РАФ ИЈА	ГЕ.2.1.2.Одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.3.4.1.Објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји		– Учење – Комуникација – Сарадња Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљив ост и оријентација ка предузетниш тву

саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;		географске регије		Одговоран однос премаоколини
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; проказује на карти: облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна имора, морских струја, вегетације и човека на климу; проналази податке о бројном стању становништва по конти-нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторнецелине са највећом концентрацијом становништва укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви -јености појединих регија и одабраних држава; доводе у везу квалитет живота становништва са природним,демографским, економским и политичко - географским	ГЕОГ РАФ СКЕ РЕГИ ЈЕ ЕВРО ПЕ	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској картГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка

одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаванимконтинентима, регијама и у одабраним државама; анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистихизвора енергије у државама чија се привреда заснива највише наексплоатацији нафте и угља;		механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, иобнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; проказује на карти: облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна имора, морских струја, вегетације и човека на	ГЕОГ РАФ СКЕ РЕГИ ЈЕ ЕВРОПЕ	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљивост и оријентацијак апредузетниш тву – Одговоранод носпремаокол ини

климу; проналази податке о бројном стању становништва по конти-нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви -јености појединих регија и одабраних држава; доводе у везу квалитет живота становништва са природним,демографским, економским и политичко - географским одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаванимконтинентима, регијама и у одабраним државама; анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистихизвора енергије у државама чија се привреда заснива највише наексплоатацији нафте и угља;		ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској картиГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и		

дефинише границе континента и показује на карти океане имора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију;анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна имора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по конти-нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторнецелине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајањарегија; објасни формирање политичке карте света;објашњава узроке и	АЗИЈА	насеља ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	ост и оријентацијак апредузетниш тву – Одговоранод носпремаокол ини

последице глобалних феномена као штосу сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; оводе у везу квалитет живота становништва са природним,демографским, економским и политичкогеографским одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; анализира примере позитивног утицаја човека на животну сре-дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;		ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике ра-зуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; класификује	АФРИКА	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и нагеографској карти ГЕ.1.3.1.Познаје	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка

облике рељефа, водне објекте и живи свет карак-теристичан за наведену територију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по конти-нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва поконтинен - тима, регијама и одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим кон - тинентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви - јености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности пође - них просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демограф - ска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политич -ка		основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништваГЕ.2.4.2.Опис ује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај		– Предузимљив ост и оријентацијак апредузетниш тву

нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичк о - географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну сре - дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упо - ређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;		природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању	СЕВЕРНА АМЕРИКА	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљив ост и оријентацијак апредузетништву Одговоранод

становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, гу - стине насељености, природног прираштаја, миграција и специ - фичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим кон - тинентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви - јености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности пореди - них просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демограф - ска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политич - ка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко -географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног		ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај		носпремаокол ини

утицаја човека на животну сре - дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упо - ређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;				
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по конти нентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, гу - стине насељености, природног прираштаја, миграција и специ - фичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим кон	ЈУЖНА АМЕРИКА	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве,	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљив ост и оријентацијак апредузетниш тву – Одговоранод носпремаокол ини

- тинентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви - јености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности пореди - них просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демограф - ска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политич - ка нестабилност; – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко -географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну сре - дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;		процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		

дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног кон - тинента; – проналази податке о бројном стању становништва по конти - нентима, регијама и одабраним државама – укаже на узроке и последице кретања броја становника, гу - стине насељености, природног прираштаја, миграција и специ - фичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – описује узроке и последице урбанизације на различитим кон - тинентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске разви - јености појединих регија и одабраних држава; – уз помоћ географске карте објашњава специфичности пореди - них просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што унутрашње и спољашње миграције, демограф - ска	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљив ост и оријентацијак апредузетниш тву Одговоранод носпремаокол ини

експлозија – доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко -географским одликама простора; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну сре - дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упо - ређује их са сличним примерима у нашој земљи; – изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;		континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		
дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима – уз помоћ географске карте објашњава специфичности поједи них просторних целина и описује различите начине	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	ГЕ.1.1.1 Разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.2.3Именује океане и највеће реке и језера и препознаје их на фотографији, видеозапису, терену и на географској карти ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2.Дефинише појам	Историја, биологија, математика, музичка култура, ликовна култура, информатика и рачунарство	Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоранод носпремаокол ини – Радсаподацим а и информација ма – Дигитална –Естетичка – Предузимљив ост и оријентацијак апредузетниш тву

издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су политич - ка нестабилност; – препознаје негативне утицаје човека на животну средину на - стале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама; – анализира примере позитивног утицаја човека на животну сре - дину у државама које улажу напоре на очувању природе и упо - ређује их са сличним примерима у нашој земљи;		привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.2.1.1.Одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.3.Препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе, који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и шемом ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије ГЕ.3.2.2.Објашњава физичко -географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља		Одговоранод носпремаокол ини

ПРЕДМЕТ **ФИЗИКА**

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ ПОСТ.	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1. – разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења;	СИЛА И КРЕТАЊЕ Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. Динамичко мерење силе. Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. Тренутна и средња брзина тела. Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог	1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање.Пример:кретање аутомобила по правом путу,кретање листа кога носи ветар. 1.2.Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. 1.2.3.Ученик уме да израчуна средњу брзину,пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величинеи користи образац v=s/t. 1.4.4.Ученик уме да препозна јединице за брзину. 2.2.1.Ученик уме да препозна убрзано кретање,препознаје да тело које се креће убрзано(успорено)у истим временским интервалима прелази различите путеве,препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине.	Математика ,техника и технологија и ликовна култура	Компетенциј а за учење, рад са подацима и информација ма, дигитална компетенциј а,решавање проблема, комуникациј а, сарадња,пре дузимљивос т и орјентација ка предузетниш тву

	Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине	2.2.2.Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују,зна да је убрзаање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност и схвата да је убрзање сразмерно сили а обрнуто сразмерно маси. 2.6.2.Ученик уме да препозна векторске величине силу, брзину и убрзање (зна да је за њихово одређивање потребно познавати правац и смер). 2.6.3.Ученик уме да користи табеларни и графички приказ зависности физичких величина (пређеног пута, брзине и убрзања од времена). 2.7.2.Ученик уме да врши једноставна уопштавања и системстизацију резултата (закључи и уочи зависност убрзања од силе и масе). 2.7.3.Реализује експеримент по упутству. 3.2.1.Ученик уме да примени односе између физичких величина		

		које описују равномерно променљиво праволинијско кретање, зна да користи везу између брзине и убрзања као и пређеног пута, брзине и убрзања код равномерно убрзаног кретања. Пример: Зна да израчуна пређени пут брзину и убрзање код равномерно убрзаног кретања. 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења (провера другог Њутновог закона). 3.7.2.Ученик самостално изводи огледе,поставља питања и даје одговоре Доноси закључке		
– покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и ди намике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;	КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хи тац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на	гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирију или се крећу равномерно, зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења зауставља тело јер се супростављa кретању тела. 1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање (вертикални хитац). 1.7.1.Ученик поседује основне способности за рад	Математика , техника и технологија и ликовна култура	за учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција,решавање проблема, комуникација, сарадња,предузимљивост и орјентација ка предузетништву

	кретање тела. Демонстрациони огледи: – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића…). – Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.	у лабораторији (при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији. 2.1.2.Ученик зна основне особине гравитационе силе, зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност. Пример:Како сила трења зависи од тежине тела. 2.7.2.Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата (изводи закључак од чега зависи сила трења као и врсте трења). 3.2.1.Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац (уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања).		
– покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења;	РАВНОТЕЖА ТЕЛА Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите	1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање.	Математика , техника и технологија и ликовна култура	за учење, рад са подацима и информација ма, дигитална

– наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води;	примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. Демонстрациони огледи: – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води…). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.	Пример: кретања детета на клацкалици, кретање точка на колицима). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији (при изради лабораторијских вежбе). 2.1.1.Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела, препознаје правац и смер деловања силе као и равнотежу тела. 2.1.2.Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. 2.1.3.Ученик уме да препозна када је полуга у стању равнотеже, уме да примени услов равнотеже.Пример:Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним одговорима препозна растојање од тачке ослонца ако је дат однос њихових маса. 2.1.4.Ученик разуме како односи сила утичу на врсту кретања, да у случају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања (убрзано,		компетенција,решавање проблема, комуникација, сарадња,предузимљивост и орјентација ка предузетништву

		успорено, стање мировања или равномерно праволинијско кретање). 2.1.5.Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива лебди или тоне 2.7.3. Ученик реализује експеримент по упутству (одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона). 3.1.1.Ученик разуме и приумењује услове равнотеже полуге, зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца, зна која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачку ослонца, зна да израчуна интензитет момената сила које се јављају код полуге у случају деловања сила које су нормалне крак. Пример:Клацкалица и кантар. 3.1.2.Ученик зна какав је однос сила које делује на тело које мирује или се креће равномерно односно зна кад је тело у		

		стању статичке и динамичке равнотеже. 3.7.2.Ученик самостално изводи огледе, поставља питања и даје одговоре, доноси закључке.		
– повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...);	МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенци јална енергија тела. Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног дејства. Демонстрациони огледи: – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење	1.7.1.Ученик поседује основне способности за рад у лабораторији (при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији (при изради лабораторијске вежбе). 2.4.1.Уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (за силу, рад енергију и снагу). 2.4.3.Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу (користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице). 2.5.1.Ученик зна да кинетичка и	Математика, техника и технологија и ликовна култура	Компетенциј а за учење, рад са подацима и информација ма, дигитална компетенциј а,решавање проблема, комуникациј а, сарадња,пре дузимљивос т и орјентација ка предузетниш тву

	динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом) Лабораторијске вежбе 1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.	потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којој се тело налази (не мора да зна да је кинетичка енергија сразмерна квадрату брзине тела). 2.5.3.Ученик уме да препозна појмове рада и снаге (зна да је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршеном раду у јединици времена). 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност (рад срмеран сили и пређеном путу ,снага сразмерна раду а обрнуто сразмерна времену). 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству. 3.5.1.Ученик разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава (разуме да при слободном паду, вертикалном хицу навише и наниже кинетичка енергија прелази у потенцијалну и обрнуто тако да њихов збир остаје сталан). 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на		

		основу резултата мерења. 3.7.2.Ученик самостално изводи огледе, поставља питања и даје одговоре, доноси закључке		
– разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). Лабораторијске вежбе 1.	1.5.1.Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре, ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања, зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело, зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. 1.5.2.Ученик уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела, препознаје да трење може да доведе до промене температуре(тестерисање дрвета). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији (при изради лабораторијске вежбе).2.5.4.Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње	Математика и хемија	Компетенциј а за учење, рад са подацима и информација ма, дигитална компетенциј а,решавање проблема, комуникациј а, сарадња,пре дузимљивос т и орјентација ка предузетниш тву

	Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.	енергије расте и температура. 2.5.5.Ученик зна да запремина тела зависи од температуре, зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност (да је количина топлоте сразмерна маси и промени температуре). 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству. 3.5.2.Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања, зна основне особине агрегатних стања (чврсто,течно и гасовито), зна шта су топљење, очвршћавање, испаравање и кондензација). 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења. 3.7.2.Ученик самостално изводи огледе, поставља питања и даје одговоре, доноси закључке		

– разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења	ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). Лабораторијске вежбе 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.	1.5.1.Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре, ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања, зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело, зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. 1.5.2.Ученик уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела, препознаје да трење може да доведе до промене температуре(тестерисање дрвета). 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији (при изради лабораторијске вежбе).2.5.4.Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура. 2.5.5.Ученик зна да запремина тела зависи од температуре, зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. 2.6.1.Ученик разуме и	Математика и хемија	Компетенциј а за учење, рад са подацима и информација ма, дигитална компетенциј а,решавање проблема, комуникациј а, сарадња,пре дузимљивос т и орјентација ка предузетниш тву

		примењује директну и обрнуту пропорционалност (да је количина топлоте сразмерна маси и промени температуре). 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству. 3.5.2.Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања, зна основне особине агрегатних стања (чврсто,течно и гасовито), зна шта су топљење, очвршћавање, испаравање и кондензација). 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења. 3.7.2.Ученик самостално изводи огледе, поставља питања и даје одговоре, доноси закључке		

ПРЕДМЕТ **МАТЕМАТИКА**

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ ПОСТ.	КОРЕЛАЦИЈА	КОМПЕТЕНЦИ ЈЕ
1.Ученик ће бити у стању да: – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; –одреди бројевну вредност једноставниј ег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставниј ег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и проценапсол утну грешку; – нацрта график функције $y = kx,\ k \in R\{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалнимситуацијама	РЕАЛН И БРОЈЕВ И	МА1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно бројеве записане у различитим облицима. МА1.1.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно бројевног израза МА1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају. . сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример 1/5 од n, где је n дати природан број МА2.1.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану МА2.1.2. израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима МА2.1.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама	. Хемија: Примена степена	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
2. Ученик ће бити у стању да: – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;	ПИТАГО РИНА ТЕОРЕМ А	МА.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта	Географија: Израчунава ње	Компетенци ја за целоживотн о

	− правилно користи геометријски прибор		користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему) МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише	најкраћег пута на карти између два места, размера, удаљеност градова од Гринича и од екватора Ликовна култура: Коришћење геометријск их фигура у сликарству Техника и технологија: Прављење троугла од дашчица одговарајућ их дужина, прављење макета	учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
3.	Ученик ће бити у стању да: − трансформише збир, разлику ипроизвод полинома; − примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; − растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формулеза квадрат бинома и разлику квадрата); − примени трансформације полинома на решавање	ЦЕЛИ АЛГЕБ АРСКИ ИЗРАЗ И	МА.1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама МА.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама МА.2.2.2. оперише са степенима и зна шта је квадратни корен -Израда паноа, различитих врста излагања -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продуктаМА.2.2.3. сабира и одузима полиноме, уме да помножи	Физика: Утицај израза са променљив им тзв. „словним изразима“, са изразима којим се изражавају општи закони физике, примена степена, гравитација.	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

једначина.		два бинома и да квадрира бином МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама МА.3.2.2. користи особине степена и квадратног корена МА.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставији облик		
4.Ученик ће бити у стању да: − примени својствастраница, углова и дијагонала многоугла; − израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; конструише ортоцентар и тежиште троугла; − примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима	МНОГ ОУГАО	МА.2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука	Ликовна култура: Коришћење геометријских фигура у сликарству, прављење мозаика од правилних полигона Техника и технологија: Прављење макета	Компетенци ја за целоживотно учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

5.Ученик ће бити у стању да: – примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом.	КРУГ	МА.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника) МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука	Ликовна култура: Коришћење геометријск их фигура у сликарству	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
6.Ученик ће бити у стању да: − одређује средњу вредност, медијану и мод	ОБРАДА ПОДАТ АКА	МА.1.5.2. прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине МА.1.5.3. податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто МА.2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њихобради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу МА.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном МА.3.5.2. тумачи дијаграме и табеле МА.3.5.3. прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља	Географија: размера, удаљеност градова од Гринича и од екватора	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигиталнакомпе тенциј а; решавање проблема; сарадња

		међузависност величина		

ПРЕДМЕТ **БИОЛОГИЈА**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ /ТЕМА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ
- прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; - упореди бесполно и полно размножавање; - идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; - одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији; - шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; - одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; - упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота" према начину на који обављају животне процесе; - користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињскихткива; - разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; - повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста - фосила; - идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; - илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести. Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација.

природне селекције; - упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; - повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области - биому са животним формама које га насељавају; - анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; - идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; - предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; - анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; - идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); - планира време за рад, одмор и рекреацију; - доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; - аргументује предности вакцинације; - примени поступке збрињавања лакших облика крварења; - расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости		Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.
	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије - типични примери код једноћелијских и вишећелијских

		организама; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња - сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним

		представницима
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и

		биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације). Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета
	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене

		намирница; трованје храном. Промене у адолесценцији. Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности - наркоманија.

Кључни појмови садржаја: правила наслеђивања особина, принципи грађе и функције, систематика, докази еволуције, структура популације, адаптације, мреже исхране, вируси, уравнотежена исхрана, прва помоћ, адолесценција, животне области, заштита биодиверзитета. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Програм Биологије за седми разред је део спиралног програма Биологије за основну школу и оријентисан је на достизање исхода. Спирални програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација - знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходним разредима и знањем стеченим неформалним образовањем, уз постепено подизање захтева. На тај начин се знања постепено проширују и продубљују, односно граде. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију и друге предмете. Исходи се односе на пет области предмета: наслеђивање и еволуција, јединство грађе и функције као основа живота, порекло и разноврсност живота, живот у екосистему и човек и здравље. (Исходи за шесту област посматрање, мерење и експеримент у биологији су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.) Достизање исхода води развоју предметних, свих кључних и општих међупредметних компетенција и остваривању образовних стандарда. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене као минимуму. Важна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је настава усмерена на учење у школи. Ученик треба да учи: - смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; - проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; - дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; - критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; - кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника. 1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне

средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања као нпр. сајтове релевантних институција, писану научно популарну литературу, мапе, шеме, енциклопедије... Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (нпр. представљање група организама Веновим дијаграмима, одређивање климатских услова у зависности од географског положаја, писање есеја, тј. приказ података /малих истраживања на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.). 2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Пбворкс, платформа Моодле, сарадња у „облаку” као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова - Weeблу, Wordпресс...; рачунарске симулације као нпр. хттпс://пхет.цолорадо.еду/ср/ и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. www.цпн.рс, www.сциентих.еу, www.го-лаб-пројецт.еу, www.сциенцеинсцхоол.орг, www.сциенце-онстаге.еу и други). Током рада ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске чаше, сахатно стакло и сл.) и опрему за теренски рад у мери у којој је школа опремљена. У случају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу (пинцете, капалице са флашице за лек...). Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета Информатика и рачунарство и Техника и технологија. У настави оријентисаној на постизање исхода користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решевања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи WeбQуест, пројецт-басед леарнинг, тхематиц унитс, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Област: Наслеђивање и еволуција У остваривању исхода увиђа везу између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији, треба повезати знања ученика о појмовима гена и ДНК и њиховом положају у ћелији прокариота и еукариота. У овом разреду треба увести појам хромозома, (од чега се састоје, како изгледају у деоби и ван ње, улога хромозома у контроли метаболизма ћелије, при чему је појам метаболизма познат из претходног разреда). На примеру људског кариограма, објаснити парове хромозома и да хромозоми једног пара се називају хомологни хромозоми (навести њихово

порекло - од оца и мајке). Последњи пар хромозома на кариограму чине полни хромозоми и да су код жена исти а код мушкараца различити. Остали хромозоми, осим полних, се називају телесни. У остваривању исхода идентификује разлике митозе и мејозе на основу промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији је најприкладније користити моделе деоба које ученици могу самостално да направе (хттпс://www.yoутубе.цом/watцх?в=СдЗфа5ХуЕУс). На основу модела ученик може да опише ток сваке деобе, да их упореди и да направи табелу разлика митозе и мејозе (расподела наследног материјала, генетичка различитост и број ћелија које настају по завршетку деобе). Приликом описа ћелијских деоба не треба наводити имена појединачних фаза у деобама, већ је потребно фокусирати се на сам процес и његов резултат. Модел може да прикаже чак и комбиновање хромозома на почетку мејозе (што је важно за разумевање стварања разноврсних комбинација гена код потомака као извора варијабилности), што је суштински значај мејозе (и полног размножавања). У остваривању исхода разматра предности и недостатке бесполног у односу на полно размножавање, важно је надовезати садржај о размножавању на садржај који се односи на ћелијске деобе. Бесполно размножавање треба повезати са митозом и настанком идентичних ћелија, због чега су и потомци генетички идентични свом јединому родитељу. Потребно је дати примере бесполног размножавања код биљака и животиња. Полно размножавање треба повезати са мејозом, деобом у којој настају гамети, чијим спајањем ће се гени родитеља искомбиновати, у јединствену комбинацију коју свака јединка (настала полним размножавањем) носи. Ученици би требало да на примерима уоче предности и недостатке бесполног размножавања. На пример, у случају гајења биљних култура је боље да нема варијација, јер се гаје на одређеним местима за која биљке морају бити добро адаптиране, али у случају промене услова средине све јединке би биле елиминисане. Варијабилност која се постиже полним размножавањем, треба повезати са еволуционим механизмом - природном селекцијом и са еволуционим предностима које има популација организама која је генетички разноврсна, у смислу већег потенцијала за адаптирање на промене у животној средини. То се може односити, на пример, на отпорност према новим болестима. У остваривању исхода прикупља и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења треба се надовезати на процес настајања гамета у мејози, чиме се количина наследног материјала преполови, а оплођењем се поново успоставља диплоидност код организама. Ток развића вишећелијских организама треба објаснити на моделу човека, а ученици самосталним истраживањем треба да дођу до података о животним циклусима животиња из непосредног окружења или да анализирају податке сакупљене на интернету (веза са области Јединство грађе и функције као основа живота). У остваривању исхода шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу потребно је објаснити појам генског алела и дати примере на особинама које се алтернативно испољавају у којима су алели или доминантни или рецесивни (слободна ушна ресица, способност кружног савијања језика). Објаснити појам генотипа кроз постојање два алела за један ген (генски локус) на хомологним хромозомима (један наслеђен од маме, други од тате), а фенотипа на видљивим особинама организама. Треба дати шему наслеђивања неке особине (светле очи/тамне очи) у једној генерацији и на њој објаснити Менделово правило (Правило растављања и слободног комбиновања на једном генском локусу). За анализу резултата користити знања о пропорцијама из математике. Сличном шемом се може приказати и наслеђивање пола, кроз комбинацију полних хромозома који се налазе у јајној ћелији и сперматозоиду приликом оплођења. Као примере промена стања организма или наследних болести могу се навести болести које зависе: само од наслеђених гена (срасли прсти, једна врста патуљастог раста), од наслеђених гена и начина живота (дијабетес), оне које су везане за полне хромозоме (хемофилија), болести које су одређене већим бројем гена и такође зависне од начина живота (шизофренија), или су последица промене у броју хромозома (Даунов синдром). Препоручен број часова је 8, по 3 за обраду и утврђивање и 2 за вежбе. Област: Јединство грађе и функције као основа живота За достизање исхода: одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених информација о његовој грађи, пореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота" према начину на који обављају животне процесе, користи микроскоп за

посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива, акценат треба да буде на ученичком истраживању основних принципа организације живих бића и значају ткива, органа и органских система и за функционисање организма. Симетричност тела треба обрадити као особину која се јавља у свим групама живих организама (једноћелијских и вишећелијских), са типичним примерима радијалне (зрачне), билатералне (двобочне) симетрије, и асимерије. Код обраде симетрије/асиметрије једноћелијских организама користити примере познатих врста које су обрађиване у претходним разредима. Посебну пажњу треба обратити на појаву симетрије/асиметрије код биљака (симетрија цвета, листа...), као и на облике симетрије код животиња, како би се разумео значај симетрије тела за живот у воденој и копненој средини. Цефализацију код животиња (овај стручни појам не треба користити) би требало описати као груписање главних органа за пријем и спровођење информација у предњем делу тела, јер овај део тела први ступа у контакт са спољашњом средином (краћи пут/бржа реакција). Сегментираност тела треба обрадити на типичним, методски одабраним примерима биљака и животиња, са нагласком на биолошки значај појве сегментације за живот у воденој и копненој средини. Важно је да ученик кроз вежбање на различитим примерима што више самостално успоставља везу између типа симетрије и начинаживота (брзина, покретљивост...) одређене јединке у датим условима спољашње средине. Тип симетрије, присуство/одсуство цефализације, као и присуство/тип сегментације треба такође користити и као важан критеријум за разврставање организама применом дихотомих кључева у оквиру области Порекло и разноврсност живог света. Појам телесне дупље, као и (ембрионалних) телесних слојева не треба помињати, јер ученици немају довољно знања о развићу на овом узрасту. Код обраде ткива треба се бавити морфологијом (изгледом) појединих типова ћелија и њихове улоге, док ће њихова детаљнија унутрашња грађа бити обрађивана у наредном разреду. Такође, у оквиру одговарајућих наставних јединица, треба обрадити и ћелије са специфичним функцијама, нпр. мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице и др. За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Главне групе једноћелијских еукариотских организама треба обрадити кроз упоредни преглед грађе и сличности/разлике основних животних функција код једноћелијске алге, амебе, бичара, трепљара. Не ићи у детаљније систематске поделе у оквиру групе Протиста. Паралелно са компаративним прегледом грађе на методски одабраним представницима који су познати ученицима из ранијег образовања или непосредног окружења, треба обрадити и сличности и разлике у грађи и обављању основних животних процеса главних група биљака, гљива и животиња. Сличности и разлике у грађи ткива и органа значајних за обављање основних вегетативних процеса (исхране, дисања и излучивања) биљака обрадити паралелно, тј. компаративним прегледом грађе методски одабраних представника (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица). При обради теме транспорта воде и супстанци кроз биљку, обрадити и појам ћелија затварачица, као пример ћелија са специфичном функцијом у биљци. Сличности и разлике у грађи репродуктивних органа и размножавању биљака такође обрадити на методски одабраним представницима (вишећелијска алга, маховина, папрат, голосеменица, скривеносеменица) и повезати са значајем и улогом полног размножавања код биљака (исходи из области Наслеђивање и еволуција). Овде се може обрадити и тема животни циклуси биљака (такође из области Наслеђивање и еволуција), без улажења у детаље смене генерација сваке појединачне групе биљака. Потребно је ставити акценат на биолошки значај разноврсности цвета и цвасти у функцији размножавања (без детаљнијег улажења у типове цвасти): једнополни и двополни цветови и цвасти, симетрија, боја, мирис, нектар, анатомија цвета у функцији опрашивања итд. Раст биљака (нагласити да је заснован на митотичким деобама, које су обрађиване у оквиру области Наслеђивање и еволуција) треба обрадити на примерима код вишећелијске алге, зељасте и дрвенасте биљке). Изучавање покретљивости (покрета) биљака, као једне од заједничких особина живих бића по могућности обрадити кроз огледе, наслањајући се на већ познате примере помињане у претходним разредима у оквиру обраде међусобних утицаја живих бића и животне средине, или на новим примерима из сопственог

окружења. Компаративни преглед грађе и функције животиња треба реализовати кроз обраду на методски одабраним представницима, који су од раније били познати ученицима: 1) Заштита тела (кроз упоредни преглед грађе и функције телесног покривача (интегумент, кожа) на методски одабраним представницима главних група животиња. Овде се могу обрадити и неке ћелије са специфичном функцијом, нпр. жарне ћелије. 2) Потпора и покретљивост - упоредни преглед телесних структура које обезбеђују потпору и покретљивост главних група животиња на методски одабраним представницима. Обрадити спољашњи и унутрашњи скелет животиња. Поменути да код животиња (нарочито оних без присуства чврстог скелета) и течност у телу може играти улогу скелета (хидроскелет). Обрадити мишићне ћелије као ћелије са специфичном функцијом, које својим радом делују на скелет, односно заједно са скелетом омогућавају покретљивост појединих делова тела/целог организма. 3) Пријем дражи и реаговање на дражи обрадити на посебним часовима, кроз упоредни преглед главних чула и упоредни преглед нервног система на методски одабраним представницима главних група животиња. При обради нервног система треба обрадити ћелије са специфичном грађом и функцијом - нервне ћелије, које омогућавају реаговање на дражи из спољашње и унутрашње средине. Такође, ученицима скренути пажњу да се код већине група животиња врши груписање нервних ћелија у појединим деловима тела (ганглије, мозак - повезати са предностима оваквог груписања и са цефализацијом), док се ређе појединачне нервне ћелије повезују у мреже (нпр. код медузе, што има везе са симетријом). 3) Обезбеђивање енергије за организам - врши се захваљујући исхрани и дисању. Иако се, због обимности, исхрана и дисање обрађују на посебним часовима, треба нагласити њихову нераскидиву улогу у обезбеђивању енергије за све животне функције. Кроз упоредни преглед треба обрадити разноврсност грађе органа за варење главних група животиња, у односу на њихов начин исхране (нпр. дужина црева код типичног карнивора/хербивора/омнивора, грађа кљуна, вољка и бубац, слепо црево...). Органе за дисање обрадити на типичним примерима водених и копнених животиња, као и кроз израду различитих модела/шема/стрипа... 4) Транспорт супстанци кроз тело приказати кроз упоредни преглед грађе и функције система органа за циркулацију главних група животиња, на методски одабраним представницима. Напоменути да и спољашња средина (вода) може бити у функцији транспортног медијума, као и да постоје посебне телесне течности (крв, лимфа, хемолимфа). Потребно је поменути постојање отвореног и затвореног транспортног система, као и да у оквиру затвореног транспортног система циркулише течно ткиво - крв са крвним ћелијама, које имају одређене специфичне функције. Нагласити да се управо на крвним ћелијама налазе фактори важни за одређивање крвних група, које ученици треба да савладају кроз вежбања о наслеђивању АВО система крвних група. Осврнути се на значај поклапања крвних група при трансфузији и трансплантацији (веза са Наслеђивање и еволуција). У оквиру обраде затвореног транспортног (крвног) система кичмењака (човека) кроз практичне вежбе обрадити пулс и крвни притисак, као и демонстрацију/вежбу пружања прве помоћи у случају повреде крвних судова (из области Човек и здравље). 5) Излучивање треба обрадиту кроз упоредни преглед грађе и функције органа за излучивање, у контексту живота у води/на копну (проблем/решење), главних група животиња, наметодски одабраним представницима водених и копнених организама. 6) Размножавање треба обрадити кроз упоредни преглед начина размножавања главних група животиња на методски одабраним представницима, са примерима животиња одвојених полова и хермафродита. Треба обрадити значај и улогу полног размножавања и поређење животних циклуса (потпуно и непотпуно развиће, спољашње и унутрашње оплођење, појам ларве) само на примерима инсеката и водоземаца (веза са оквиру области Наслеђивање и еволуција). Не треба обрађивати ендокрини систем, пошто ће његова грађа и функције бити обрађена у наредном разреду. Компаративни преглед грађе главних група гљива: плесни, квасци, печурке треба обрадити кроз преглед сличности и разлика у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима. Са гљивама треба обрадити и лишајеве, као пример обострано корисне заједнице организама (нпр. једноћелијске алге и гљиве). Ученици би могли да буду укључени у реализацију мини истраживачког пројекта Гљиве и лишајеви мога краја. Препоручује се истраживање у непосредном окружењу и одређивање типичних врста

гљива и лишајева уз употребу једноставних кључева и прављење забелешки на терену (веза са остваривањем исхода из области Порекло и разноврсностживог света). Ове активности треба изводити искључиво уз присуство наставника, као и родитеља - волонтера. Потребно је упозорити ученике да кидање и брање јединки није дозвољено због заштите диверзитета и сигурности ученика. Компаративни преглед главних група гљива може се повезати и са облашћу Човек и здравље, у оквиру обраде Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Уколико се приликом обраде теме о гљивама планира демонстрација/посматрање плесни (у петри шољи, на хлебу и сл.), обратити пажњу да ли у одељењу има ученика који могу бити алергични на ове агенсе. Уз одговарајуће примере упоредне грађе главних група биљака, гљива и животиња треба увести појмове конвергенције и дивергенције, као везу са исходима из области Живот у екосистему. Препоручени број часова за реализацију ове области је 31:13 часова за обраду, 10 за утврђивања, 5 за вежбе и 1 за обраду са вежбама, и 2 за утврђивање са вежбама. Област: Порекло и разноврсност живог света У достизању исхода разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева и повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста - фосила неопходно је ослањати се на област Јединство грађе и функције, будући да ученици треба да се баве системом класификације живих бића, који је заснован на еволуциономпореклу, односно сличностима и разликама између припадника различитих таксономских група. Увод у систематику би требало засновати на приказу основних принципа систематике, навођењем основних систематских категорија, као и спомињањем биномне номенклатуре (иако деца у овом узрасту не треба да уче латинска имена). На основу биномне номенклатуре може се демонстрирати принцип - врсте унутар једног рода, а затим се по истом принципу може појаснити припадност родова једној фамилији, фамилија реду, итд. Крупну слику разноврсности живота, на нивоу кола и класе, треба представити дрветом живота. Имајући у виду да су ученици са дрветом живота упознати у ранијим разредима, увођење употребе дихотомих кључева може се засновати на ранијим знањима (кроз вежбу). На пример, критеријум „има/нема једро" је прва дихотомија коју могу да уоче на дрвету живота (прокариоти-еукариоти), затим, „једнећеличност/вишећеличност" (код еукариота), „аутотрофија/хетеротрофија" (код еукариота - алге, биљке, гљиве, животиње), „има/нема диференцирана ткива" (код еукариота), „тип симетрије" (код еукариота), итд. Знања из упоредне грађе/телесне организације главних група биљака, гљива и животиња (из области Јединство грађе и функције), треба да представљају основ за разврставање организама према задатим критеријумима, применом дихотомих кључева, након обраде сваке од ових група. Дакле, систематику треба обрадити мање детаљно, а инсистирати на правилима примене, односно практичној примени дихотомог кључа, чиме би ученици, након демонстрације одговарајућих примера од стране наставника, били оспособљени да сами разврставају жива бића и на основу задатих критеријума одреде њихову позицију на дрвету живота. На пример, ученици могу кроз вежбу на часу да групишу организме приказане на фотографијама, према задатим критеријумима (до нивоа кола/класе). Груписање треба да иде само до нивоа главних група уз истицање карактеристика на основу којих ће ученик моћи да неки организам из сопственог окружења (нпр. паука, птицу, инсекта, голосеменицу, скривеносеменицу...) сврста у одређену групу. Будући да би обрада систематике унутар сваке групе требало да укључује активно учешће ученика под вођством наставника, ови часови представљају и обраду и вежбе. У оквиру ових часова треба представити и примере конвергенције (насупрот дивергенцији), као очигледно одступање од принципа „сличност = сродност" (нпр. крила инсеката и крила кичмењака, пераја китова и риба, млечике и кактуси, итд). Ове теме надовезују се на стечено знање о адаптацијама. Основне принципе систематике, кроз порекло и диверзификацију група организама од заједничког претка, треба илустровати приказом прелазних фосила. На овај начин, ученици ће стећи увид у променљивост живог света, као и у чињеницу да садашња флора и фауна, којемогу проучавати и класификовати, представљају резултат еволуцијеживог света током милијарди година на планети Земљи. Другим речима, живи свет пре више милиона година није изгледао као данас, нити живи свет пре 500 милиона година, итд. Ова знања су важна и за сагледавање будућности

биодиверзитета на Земљи - последица антропогеног деловања, климатских промена, тектонских промена, и других процеса. Област: Живот у екосистему За достизање исхода ове области акценат је на односима организама у биоценози и популацијама (природни прираштај и миграције) и еколошким факторима као факторима природне селекције. У достизању исхода пореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима, препорука је да се користе теренска истраживања у паровима/групи. Ученици треба да прикупе податке о различитим врстама које живе на различитим стаништима. Није непоходно да знају назив врсте, довољно је да их разликују (пар/група прикупља податке о једној врсти). Податке могу да представе графички нпр. зависност бројности од неког еколошког фактора (рецимо осветљености). Иако на станишту делује комплекс фактора, треба изабрати онај који је у том тренутку ограничавајући. Сумирањем резултата свих парова/група ученици стичу целовиту слику о утицају одређеног еколошког фактора на бројност различитих врста. Исход - илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције се ослања на област Наслеђивање и еволуција. Знања о еколошким факторима треба да повежу са природном селекцијом. Посебну пажњу треба обратити на везу грађе опрашивача (не само инсеката) и грађе цветова. На пример дужина кљуна колибрија је у вези са „дубином'' на којој се налази нектар, облик цвета орхидеје изгледом и мирисом подсећа на женку бумбара, формирање цвасти повећава могућност опрашивања, облик кљуна зеба зависи од доступне хране... Деловање абиотичких фактора се може илустровати на примеру кактуса: адаптације на високе температуре и малу, неравномерно распоређену количину падавина. Исход - идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране представља проширивање и продубљивање знања о трофичким односима и ланцима ихране. Обрада треба да буде праћена радионичарским, односно групним радом, нпр. од ланаца исхране ученици треба да направе мреже или обрнуто, на основу задатог текста који описује биоценозу треба да направе мреже исхране и слично. Не препоручује се обрада кружења супстанце и преноса енергије. За достизање исхода повезује утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области - биому са животним формама које га насељавају потребно је обрадити комплекс еколошких фактора који одређују распрострањење 8 основних животних области на копну (тундре, тајге, лишћарске листопадне шуме, медитеранске шуме и макије, саване, кишне тропске шуме степе, пустиње) и обрадити комплекс еколошких фактора који одређују услове живота у воденим биомима (морима и океанима). Препорука је да час утврђивања буде истовремено и вежба. Ученицима се могу понудити слике организама које треба да групишу по задатим критеријумима и повежу како еколошки фактори делују на животну форму, на пример мајмуни који насељавају кишне тропске шуме имају дуг реп који им служи за прихватање, животиње које живе у хладним пределима морају имати скраћене периферне делове како не би одавали превише топлоте... Исход - на примерима конвергенције и дивергенције анализира разлику између сличности и сродности организама је у вези са исходима области Порекло и разноврсност и Наслеђивање и еволуција. Ученици се могу и у оквиру тих тема упознати са појмовима конвергенције и дивергенције, а на карактеристичним примерима увиде да сличност не подразумева увек и сродност и обрнуто. Грађа органа за варење/начин исхране може се повезати са актерима ланаца исхране/ мреже исхране. Слично је и са подударношћу грађе опрашивача и цветова, у оквиру исте области.Препорука је да ученици самостално траже примере конвергенције и дивергенције а да им се понуде материјали са упоредним прегледом биљних органа, упоредним прегледом скелета кичмењака, крила инсеката и крила кичмењака и слично. Добар пример је разноврсност грађе глодара у зависности од станишта (слепо куче, дабар, капибара...). За достизање исхода предлаже акције заштите биодиверзитета и учествује у њима, на основу позитивних примера деловања човека на животну средину, ученици треба да осмисле предлоге (који се односе на стање у свих 8 копнених животних области, као и у воденим биомима), уз напомену да није свака акција истовремено и добра акција. Пре планирања акција препорука је да се ученици упознају са примерима уништавања кишних тропских шума где је често видљив само губитак кисеоника а не и губитак врста и чињеница да се ове шуме много теже обнављају од неких других екосистема, да истраже како

прехрамбени производ Нутела уништава лемуре (веза употребе палминог уља у производњи прехрамбених производа и претварање станишта лемура у плантаже палми). Ученицима семогу дати задаци да израчунају колико пластике поједу животиње или колико угљен-диоксида емитује један аутомобил са возачем а колико аутобус пун путника. Једна од активности може бити пројекат Планета инсеката у оквиру кога ученици могу да истраже биодиверзитет инсеката, угроженост опрашивача и значај инсеката за екосистеме. Препоручени број часова је 11:4 часа за обраду, 4 (6) за вежбе и 3 за утврђивање и систематизацију. Као и у другим областима подразумева се да ученици активно уче уз усмеравање (вођење) од стране наставника и да су часови обраде или утврђивања истовремено и вежбе. Област: Човек и здравље За достизање исхода аргументује предности вакцинације требало би обрадити особине и грађу вируса, као и начине преношења и превенције најчешћих вирусних болести. Пожељно је да то буду болести против којих постоји вакцина, било да су у обавезном или у препорученом програму имунизације. Истовремено, то је прилика да се ученици подсете путева преношења и начина превенције најчешћих бактеријских болести (6. разред). При обради имунитета и вакцинације требало би се задржати на основном објашњењу настанка имунитета без дубљег залажења умеханизме настанка антитела (једна врста белих крвних зрнаца учествује у стварању имунитета, повезати са раније обрађиваним ћелијама крви у Јединство грађе и функције). Наставник би требало да на једноставан начин ученицима објасни разлике између урођеног/стеченог и пасивног/активног имунитета, као и да пасивни вештачки имунитет обради на информативном нивоу. Током објашњавања значаја вакцина пожељно је користити званичне статистичке податке и упутити ученике где те податке могу и сами да пронађу (Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут", Удружење педијатара Србије...). Током обраде правила чувања и припремања намирница наставник би требало да упути ученике да повежу сазнања са оним што им је познато о бактеријама (6. разред) и гљивама (раније, током 7. разреда). Током увежбавања анализирања задатог јеловника са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране ученици ће допунити знања о правилној исхрани стечена у 5. разреду, делом у настави биологије, а делом кроз предмет Физичко и здравствено васпитање. Када ученици стекну знања о поремећајима исхране, моћи ће, у складу са тим, да процене сопствене животне навике. Стицање умења прављења плана дневних и недељних активности које ће посветити раду, одмору и рекреацији, а које се може обрађивати и кроз вршњачку едукацију, допринеће бољем процењивању сопствених животних навика. (Биолошки смисао адолесценције треба обрадити уз подсећање на промене кроз које пролази човек током одрастања, разлике међу људима у погледу изгледа, понашања. Отворена дискусија са ученицима у којем они излажу своје мишљење, ставове и животно искуство, могао би бити један од начина обраде градива.) Потребно је да ученик зна да коришћење психоактивних супстанци доводи до физичке и психичке зависности, у којој мери је то штетно за појединца, породицу и друштво, као и да зна коме се треба обратити за помоћ и лечење од зависности. Могући начини за достизање исхода доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци су емитовање едукативних филмова, позивање бившег наркомана да исприча своје животно искуство или да ученци направе кратке драматизације/скечеве на ову тему. 3. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА У настави оријентисаној ка достизању исхода прате се и вреднују процес наставе и учења, постигнућа ученика (продукти учења) и сопствени рад. Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици партиципирају, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, документују итд. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое исхода и начине оцењивања, Ниво исхода Одговарајући начин оцењивања Памћење (навести, препознати, идентификовати...) Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...) Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји. Примена (употребити, спровести, демонстрирати...) Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати... Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема.

Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...) Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци. Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...) Експерименти, истраживачки пројекти. као и оцењивање са његовом сврхом: Сврха оцењивања Могућа средства оцењивања Оцењивање наученог (сумативно) Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји. Оцењивање за учење (формативно) Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе. За сумативно оцењивање знања и вештина научног истраживања ученици би требало да решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да садрже новине тако да ученици могу да примене стечена знања и вештине, а не само да се присете информација и процедура које су запамтили, да садрже захтеве за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом задатих података. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи оутцоме ассессмент (тестинг, формс, десцриптив/нумерицал), могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење. У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свог рада. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично), може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења потрфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематско праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији и поузданији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, а који су у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасно требало би унапредити. 3.8.10

ПРЕДМЕТ: **ХЕМИЈА**

Циљ учења хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором исупстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развијеспособности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ ПОСТ.	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1.Разуме да је хемија природна експериментална наука; Разуме да хемија до сазнања долази путем експеримената; • Разуме да је хемија наука која се бави проучавањем супстанци, њихових промена и закона по којима се те промене дешавају; • Повезује хемију са другим природним наукама; • Разуме значај хемије за развој технологије и развој друштва уопште; • Разликује супстанцу од физичког тела; • Зна да наброји физичка тела у окружењу и супстанце које граде та тела; • Разликује супстанце од физичког поља; • Разликује појмове материје, супстанце, физичког тела и физичког поља на примерима; • Разуме значај кружења супстанце и преноса енергије у природи; • Разликује елементе од једињења напримерима супстанци из окружења; • Зна да постоји 118 елемената и да постоји могућност откривања нових; • Зна да постоји преко 50 милиона једињења и да се стално откривају нова; • Закључује на основу огледа да елементи у једињењима не задржавају своја својства; • Разликује једињења од смеша; • Препознаје примере смеша у свакодневном окружењу.	Хемија као експери менталн а наука и хемија у свету око нас	ХЕ.1.1.1. ХЕ.1.1.2. ХЕ.1.1.8. ХЕ.1.2.2. ХЕ.2.1.2. ХЕ.2.6.1. ХЕ.3.1.1. ХЕ.3.1.2. ХЕ.3.1.3.	Физика; Биологија; Техника и технологија.	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Сарадња

2.	Разуме да је хемија природна експериментална наука; Разуме да хемија до сазнања долази путем експеримената; • Зна да користи радну свеску и писана упутства за рад; • Препознаје лабораторијски прибор и посуђе према називима и намени; • Зна да рукује основним лабораторијским прибором и супстанцама (зна да загрева воду у епрувети,одлаже супстанце,уме да одмери приближне и тачне запремине течности, зна да измери масу супстанце, зна да пресипа течност из једног суда у други...); • Зна правила понашања у лабораторији, мере опрезности ради заштите себе и других и прву помоћ у случају повреде; • Разуме разлику између физичких и хемијских својстава супстанци; • Зна да наведе основна физичка својства воде, шећера, кухињске соли, гвожђа...; • Разуме да се хемијска својства супстанци одређују на основу узајамног дејства између супстанци; • Зна вештине испитивања својстава супстанци; • Уочава, анализира, објашњава и изводи закључке на основу огледа које посматра или изводи; • Разликује физичке и хемијске промене супстанци; • Уочава примере физичких и хемијских промена у свакодневном окружењу; • Разликује својства од промена супстанци; • Уочава утицај и значај промена супстанци у свакодневном животу	Хемијска лаборато рија	ХЕ.1.1.3. ХЕ.1.1.9. ХЕ.1.1.10. ХЕ.1.1.11. ХЕ.1.1.12. ХЕ.1.5.1. ХЕ.2.1.7. ХЕ.3.1.8. ХЕ.1.6.1. ХЕ.1.6.2. ХЕ.2.6.1. ХЕ.2.6.2. ХЕ.2.6.3. ХЕ.3.6.2. ХЕ.3.6.4.	Физика; Биологија.	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Естетичка компетенциј а; Сарадња.
3.	Разуме да је атом основна градивна јединица сваке супстанце; • Разуме настајање, проверу и вредновање открића теорије о атому од античког доба до данас; • Повезује развој атомске теорије са значајем увођења експерименталних доказа; •				

Разуме квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола; • Зна хемијске симболе двадесетак најважнијих хемијских елемената; Зна да нуклеони (протони и неутрони) чине језгро, а електрони образују електронски омотач атома; • Зна релативна наелектрисања протона, неутрона и електрона; • Повезује наелектрисања протона, неутрона и електрона са наелектрисањем атома; • Зна однос маса протона, неутрона и електрона; • Разликује атомски од масеног броја; • Објашњава зависност масеног броја од броја нуклеона; • Повезује атомски и масени број са израчунавањем броја протона, неутрона и електрона; • Уочава да су изотопи атоми истог елемента, али да се разликују по маси; • Повезује знање о изотопима са њиховом применом; • Разуме да се електрони крећу у електронском омотачу по енергетским нивоима; • Зна да се електрони по енергетским нивоима разликују по енергији; • Разуме појам валентних електрона; • Примењује правила распоређивања електрона по енергетским нивоима; • Уочава везу између структуре и својстава елемената и њиховог положаја у Периодном систему; • Повезује распоред електрона у електронском омотачу са положајемелемената у Периодном систему елемената; • Уочава, анализира и објашњава податке из таблице Периодног система елемената; • Разуме условљеност својства елемената од атомског броја, односно од броја и распореда електрона у електронском омотачу; • Разуме и објашњава Периодни закон; • Повезује налажење у природи, својства и примену племенитих гасова са грађом њихових атома.	Атоми и хемијски елемент и	ХЕ.1.1.4. ХЕ.1.1.6. ХЕ.3.1.1.	Физика	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Решавање проблема

4.	• Повезује претходно знање о валентним електронима са настанком молекула елемената и једињења; • Разуме квалитативно и квантитативно значење хемијских формула; • Примењује правила писања хемијских формула; • Објашњава настајање ковалентне везе на једноставнијим примерима; • Разликује поларну и неполарну ковалентну везу; • Објашњава настанак јонске везе на примерима; • Разуме да хемијска формула једињења са јонском везом представља најмањи бројчани однос јона у јонској кристалној решетки; • Зна на основу хемијске формуле да одреди тип хемијске везе; • Повезује атомске бројеве елемената сатипом хемијске везе који атоми тих елемената међусобно стварају; • Разуме значај валентних електрона и уочава утицај промене у последњем енергетском нивоу при настајању ковалентне и јонске везе; • Разликује настајање ковалентне и јонске везе; • Разликује молекулске, електронске и структурне формуле и разуме њихово значење; • Уочава и објашњава сличности и разлике између атома, молекула и јона у броју и врсти субатомских честица; • Уочава, анализира, објашњава и закључује о разликама у својствима једињења са поларном и неполарном ковалентном везом на основу огледа; • Повезује моделе молекула са писањем хемијских формула; • Разуме појам валенце у јонским и ковалентним једињењима; • Примењује правила писања хемијских формула на основу валенце елемената; • Одређује валенце елемената на основу хемијске формуле; • Повезује формуле супстанци са називима супстанци које често чује у окружењу (вода, амонијак...); • Разуме појам кристалне	Молекул и елемена та и једињењ а, јони и јонска једињењ а	ХЕ.1.1.5. ХЕ.1.1.6. ХЕ.2.1.1.		Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Решавање проблема .

	решетке; • Разликује атомске, молекулске и јонске кристалне решетке на примерима; • Повезује честичну структуру супстанцеи агрегатно стање које оне имају при нормалном условима; • Уочава и објашњава зависност својстава хемијских једињења од типа хемијске везе и врсте кристалне решетке.				
5.	Разуме да је састав смеше произвољан; • Разуме да састав смеше зависи од количине састојака; • Разликује врсте смеше на примерима; • Зна да наведе основне методе раздвајања састојака смеше; • Бира и примењује погодну методу одвајања састојака смеше на основу особина састојака; • Разуме и разликује појмове растворена супстанца, растварач и раствор; • Повезује претходна знања о растворима са својствима и саставом раствора; • Разуме појам растворљивости; • Разликује појам растворљивости у квалитативном и квантитативном смислу; • Разликује незасићен, засићен и презасићен раствор на основу претходних знања, огледа и вредности растворљивости; • Примењује стечена знања из математике у решавању задатака у вези растворљивости; • Испитује, анализира и закључује како тип хемијске веза утиче на растворљивост супстанци у различитим растварачима; • Разуме изражавање квантитативног састава раствора преко масеног, процентногсастава ; • Примењује стечена знања из математике у решавању задатака у вези масеног, процентног састава раствора; • Уме да	Хомоген е и хетероге не смеше	ХЕ.1.1.1 . ХЕ.1.1.7. ХЕ.1.1.8. ХЕ.1.2.2 . ХЕ.1.5.1. ХЕ.2.1.1. ХЕ.2.1.2 . ХЕ.2.1.3 . ХЕ.2.1.5 . ХЕ.2.1.6 . ХЕ.2.1.9 . ХЕ.2.1.10 . ХЕ.3.1.2. ХЕ.3.1.5. ХЕ.3.1.7. ХЕ.3.1.8. ХЕ.3.1.9. ХЕ.1.6.1 . ХЕ.1.6.2 . ХЕ.2.6.1 . ХЕ.2.6.2 . ХЕ.2.6.3 . ХЕ.3.6.1. ХЕ.3.6.2. ХЕ.3.6.3. ХЕ.3.6.4 .		Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Решавање проблема; Сарадња .

	направи растворе одређених масених, процентних састава ; • Повезује растворе које припрема у лабораторији са растворима у свакодневном животу; • Примењује израчунавање масеног, процентног састава раствора у свакодневном животу; • Разликује воду као једињење (чисту супстанцу) и воду као смешу; • Повезује претходна знања и искуства о ваздуху и води са саставом, структуром (воде) и својствима; • Уочава, анализира и закључује на основу експеримента да се воде у природи разликују по садржају растворних соли и гасова; • Зна да је вода технолошки и енергетски ресурс, станиште и растварач; • Зна о загађивачима ваздуха и воде и важности заштите од загађивача.				
6.	Разуме да се хемијским симболима и формулама представљају супстанце, а хемијским једначинама хемијске промене (реакције); • Повезује квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола и формула са квалитативним и квантитативним значењем једначина хемијских реакција; • Зна да хемијским једначинама прикаже једноставне хемијске реакције; • Разликује два основна типа хемијских реакција, реакције анализе и синтезе, на примерима; • Уочава, објашњава и закључује на основу огледа о разликама између анализе и синтезе; • Разуме да су хемијске промене супстанце праћене променом енергије; • Повезује знање о реакцијама анализе и синтезе са хемијским реакцијама које се одвијају у нама самима и у нашем окружењу; • Разуме и примењује Закон о одржању масе при писању	Хемијске реакције и хемијске једначин е	ХЕ.1.1.3. ХЕ.1.1.6. ХЕ.2.1.2. ХЕ.2.2.2. ХЕ.3.1.3. ХЕ.3.1.8. ХЕ.1.6.1. ХЕ.1.6.2. ХЕ.2.6.1. ХЕ.2.6.2. ХЕ.2.6.3. ХЕ.3.6.1. ХЕ.3.6.2. ХЕ.3.6.3. ХЕ.3.6.4.	Математика; Физика; Техника и технологија.	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама.

	једначина хемијских реакција.				
7.	Разуме да сумасе атома и молекула веома мале и да се из практичних разлога уместо стварних маса користе релативне атомска и молекулска маса; • Разуме и повезује појмове релативне атомске и молекулске масе; • Зна израчунавање стварне масе атома; Примењује правила израчунавања релативне молекулске масе на основу молекулске формуле и вредности релативних атомских маса; • Разуме и примењује Закон о одржању масе при хемијским израчунавањима; • Разликује појмове количина и маса супстанце као и њихове основне јединице; • Разуме појмове количина супстанце, мол и моларна маса; • Разуме однос масе и количине супстанце; • Зна на основу формуле да израчуна моларну масу супстанце; • Објашњава на основу хемијске једначине Закон о одржању масе; • Изводи једноставна израчунавања на основу једначине хемијске реакције – стехиометријска израчунавања заснована на масеним и количинским односима; • Уочава и објашњава примену стехиометријских израчунавања у свакодневном животу.	Израчуна вања у хемији	ХЕ.2.1.8.	Математ ика; Физика.	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Решавањепробле ма.
8.	• Зна о заступљености водоника и кисеоника у природи; • Зна физичка својства водоника и кисеоника; • Повезује својства ових неметала са положајем у Периодном систему елемената; • Зна значење појмова оксид иоксидација; • Примењује правила писања формула оксида; • Знање појма киселина, хидроксид; • Разликовање оксида,	Водоник и кисеоник и њихова једињењ а.Соли.	ХЕ.1.1.6. ХЕ.1.1.8. ХЕ.1.2.1. ХЕ.1.2.2. ХЕ.1.2.4. ХЕ.1.2.5. ХЕ.1.2.6. ХЕ.1.2.7 ХЕ.1.2.8. ХЕ.1.2.9. ХЕ.1.2.10. ХЕ.2.1.2.	Биологија; Физика; Техника и технологија.	Компетенци је за учење; Рад са подацима и информациј ама; Одговоран односпрема здрављу;

киселина и хидроксида на основу формула; • Знање значења појма соли, формула, назива, уобичајених назива, физичких својстава и примене соли у свакодневном животу и окружењу; • Тумачење, уз помоћ наставника, pHскале, pH-вредности воде и киселости неких супстанци/ раствора/ из свакодневног живота.		XE.2.1.4. XE.2.1.7. XE.2.2.1. XE.2.2.3. XE.2.2.4. XE.3.1.8. XE.3.1.2. XE.3.2.1. XE.3.2.2. XE.3.2.3. XE.3.2.4. XE.3.2.5. XE.3.2.6. XE.1.6.1. XE.1.6.2. XE.2.6.1. XE.2.6.2. XE.2.6.3. XE.3.6.1. XE.3.6.2. XE.3.6.3. XE.3.6.4.		Одговоран однос према околини; Решавање проблема; Сарадња.

ПРЕДМЕТ- **ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА**

-да сви ученици стекну базичну језичку писменост,техничко-информатичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се упознају са техничко-технолошки развијеним окружењем, развију техничкомишљење, техничку културу, радне вештине и културу рада.

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1. Ученик ће знати да: -повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; -повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; -анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; -истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству.	. Животно и радноокруже ње		Сви предмети	компетенција заучење, одговорно учешће у демократском друштву,комуни кација, одговоран однос према околини,

2. -разликује врсте транспортних машина -повеже посдистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом -провери техничку исправност бицикла -демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда	Саобраћај		СВИ ПРЕДМЕТИ	рад са подацима и иформацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенцијаодговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, -компетенција за учење -одговорно учешће у демократском друштву, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, -предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијамарешавање проблема,

				сарадња, дигитална компетенција
3.самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; -користи CAD технологију за креирање техничке документације; -образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; -управљање моделима користећи рачунар; -објасни улогу компоненти рачунара, таблета,паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја.	Техничка и дигитална писменост		Сви предмети	-компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, мкомуникација, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција
4.аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса наЗемљи, -идентификује				

материјале који секористе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене - користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; -врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; -објасни улогу одређених елемената машина и механизама на једноставном примеру; - образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације	Ресурси и производња		Сви предмети	. -компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву,комуникацијаодговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција
5.самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; -изради производ у складу са принципима безбедности на раду; -тимски представи идеју, поступак израде ипроизвод; -креира рекламу за израђен производ; -врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје -процењује свој рад и рад других на основу постављаењних критеријума(прецизност, педантност и сл.)	5.Конструкторско моделовање		Сви предмети	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација,

				одговоран однос према околини,одговоран однос према здрављу, предузимљивости и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема,сарадња, Дигитална компетенција

ПРЕДМЕТ- **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

исходи	Област/тема	Кључни појмови садржаји
одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама; - упоређује и анализира сопствене резулатате са тестирања са референтним вредностима; - примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим разрличитим ситуацијама; - примени атлетске дисциплине у складу са правилима; - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - примени вежбања из гимнатике за развој физичких спосбности; - изведе елементе усвојених тимских и спортских игара; - примени основна правила тимских и спортских игара; користи усвојене елементе технике у спортским играма; - примени основне тактичке елемете;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Атлетика Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (леђна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој Спортска гимнастика Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:ж Тимске и спортске игре Футсал: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила Рукомет: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Кошарка: Елементи технике и тактике.

- учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу; - плива техником краула и леђног краула и прсном техником; - преплива најмање 50m - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на ноге и на главу. - рони у дужину у складу са својим могућностима - поштује правила понашања у води, и око водене средине; - уочи ризичне ситуације у води и око ње; - вреднује утицај примењених вежби на организам - одреди ниво сопствене дневне физичке активноси; - користи вежбе ради побољшања својих физичких способности; - предвиди елиминише последице недовољне физичке активности - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила		Игра уз примену правила. Одбојка: Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. Активност по избору Плес и ритимика Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. Пливање и Ватерполо Пливање Техника крауле, леђног краула и прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину 10-15m. Скокови на ноге и главу. Мешовито пливање. Игре у води. Помоћ другима у води Ватерполо Пливање са лоптом. Хватање и додавање. Основни елементи тактике и игра. Полигони Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама Физичко вежбање и спорт Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система.

игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; - прихвати победу и пораз; - процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на редовно вежбање; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; - разликује здраве од нездравих облика исхране - правилно користи додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - чува животну средину током	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација. Физичко вежбање и спорт Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима.

вежбања; - анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци;		Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација. Здравствено васпитање Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, склетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране. Енергетски напици и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО 7 РАЗРЕД

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; - користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; - објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; - креира растерску слику у изабраном програму; - креира векторску слику у изабраном програму; - користи алате за уређивање и трансформацију слике; - креира гиф анимацију; - креира видеозапис коришћењем алата за снимање екрана; - разликује појмове УРЛ, ДНС, ИП адреса; - објасни појмове хипервеза и хипертекст; - креира, форматира и шаље електронску пошту	ИКТ	Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа. Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, РГБ и ЦМYК модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику. Израда гиф анимација. Коришћење алата за снимање екрана.
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	УРЛ, ДНС, ИП адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку.
- обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; - препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; - сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; - подешава	РАЧУНАРСТВО	Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. Методе за исцртавање основних

хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; - уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; - употребљава петље и генератор насумичних бројева заисцртавање сложенијих облика; - планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен. исцртавање сложенијих облика; - планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен		геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатака

Кључни појмови садржаја: логичка структура и садржај документа, пиксел, резолуција, растерска и векторска графика, РГБ и ЦМYК палете боја, гиф анимација, хипервеза, УРЛ, електронска пошта, текстуални програмски језик, 2Д графика. УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство. Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и других предмета. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност - кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду. Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу се наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу. С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара). Наставницима се препоручује да у току седмог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима. Предлог за реализацију програма Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива, плус број часова за утврђивање и систематизацију градива). Информационо-комуникационе технологије (10) Дигитална писменост (4) Рачунарство (14) Пројектни задатак за теме ИКТ и Дигитална писменост (4) Пројектни задатак за теме Рачунарство (4) Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација знања), водећи рачуна о циљу предмета и исходима. I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање који одговарају активностима планираним за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за друге потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљ коме се

тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода. При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче, организује и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да, осим уџбеника, користе и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика. II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Информационо-комуникационе технологије Наставну тему Информационо-комуникационе технологије започети радом на документу који представља својеврсну рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда. Наставник припрема текстуални документ, даје инструкције о даљем раду и локацији на којој је документ постављен (Припремљени документ треба да се састоји од насловне и највише још 5 страница текста са сликама и табелама и треба да садржи најважније појмове и технике изучаване у претходна два разреда.). Ученици треба да пронађу и отворе овај документ у изабраном текст процесору, да прочитају текст и логички га уреде, доделе му одговарајуће стилове, идеално до 3 нивоа дубине (нпр. Хеадинг 1, Хеадинг 2, Хеадинг 3). Наставник треба да представи технику израде прегледа садржаја текстуалног документа, а ученици да је примене на документу који су логички структурирали. На овај начин, ученици се осврћу на раније научено смислено користећи нову технику израде прегледа садржаја текстуалног документа. У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Представити РГБ и ЦМYК палете боја, указати на везу избора палете у односу на намену: РГБ - за приказивање на дигиталном уређају или на интернету, односно ЦМYК палете боја за припрему за штампање. На овом месту погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе - штампање или коришћење на дигиталном уређају, односно постављање на интернет. Код помињања резолуције слике, још једном подсетити ученике на појам пиксел, те однос квалитета слике и резолуције. Коментарисати количину меморијског простора који заузима иста дигитална слика припремљена за штампу и припремљена за приказивање на вебу или слање електронском поштом. Повезати са претрагом слика у оквиру интернет прегледача (претрага по „величини” слике). Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података (компресија редуковањем величине, компресија без губитка података и компресија са губитком квалитета слике), без уласка у техничке детаље самих алгоритама компресије. Наставити рад на креирању растерске графике у програму који су ученици користили у претходним разредима. Увести појам и сврху слојева. Приказати слику која садржи више слојева, од којих је један текст. Објаснити да је у неким програмима за растерску графику текст векторски слој у растерској слици. Демонстрирати увећавање слова док је слој векторски. Трансформисати слој са текстом у растер и увећати га. Тражити од ученика да уоче разлике. Показати технике: додавања и брисања слоја, видљивости и сакривања слоја, подешавања провидности, закључавања слоја за измену и стапања слојева… Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија као што су промена нивоа осветљености, контраста и обојености. Увести могућност примене Филтера. Издвојити филтере попот Блур (замућеност) и Схарпен (оштрина) и позвати ученике да осмисле ситуације у којима је пожељно користити један, односно други филтер (нпр. поштовање права приватности особа које сликамо...). Показати основне геометријске трансформације над сликом (опсецање, ротирање, смицање и превратање слике у целини...). Ученици могу на својим фотографијама да увежбавају технике основних корекција и обраде фотографије. Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика (нпр. аутоматско смањење величине свих слика преузетих са дигиталног фото-апарата). Упознати ученике

са карактеристикама радног окружења одабраног програма (инсталираног локално на рачунару или у „облаку”) за креирање и обраду векторске графике. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа (подели на нивое, уочавању симетрије, објеката који се добијају померањем, ротацијом, трансформацијом или модификацијом и комбиновањем других објеката...), као и припреми за цртање (избор величине и оријентације папира, постављање јединица мере, размере, помоћних линија и мреже...). Код цртања основних графичких елемената (дуж, изломљена линија, правоугаоник, квадрат, круг, елипса) објаснити принцип коришћења основних алата (означавање, брисање, копирање, груписање и разлагање, премештање, ротирање, симетрично пресликавање, поравнање…). Поновити поступак векторизације, применити га на изабрану растерску слику. У договору са наставником ликовне културе, креирати текстуалне задатке који ће навести ученике да трагају за уметником, пронађу описано дело и векторизују га. Разговарати са ученицима о појму „покретна слика”. Нагласити да покрет заиста не постоји. Објаснити да је филмска уметност настала захваљујући недостатку „спорости људског ока”. Увести појам „фрејм” и дефинисати потребан број фрејмова који се смењују у једној секунди за стварање илузије непрекидног кретања. Разговарати са ученицима о видео камери - да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Упоредити традиционалан начин креирања анимираних слика са рачунарском анимацијом. У одабраном програму, демонстрирати поступак израде 2Д анимације. Представити катрактеристике формата слике гиф. Објаснити поступак чувања и приказа анимација (није их могуће прегледати у традиционалним програмима за преглед слика). Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију. У одабраном алату за израду 2Д анимација, на већ припремљеној групи слика сачуваној у гиф формату, омогућити ученицима да направе анимирану слику. Разговарати са ученицима о изворима информација које користе док уче. Поред уџбеника, охрабрити их да испричају лична искуства везана за интернет као извор информација, видео-туторијале, разговоре са одраслим особама... Утврдити каква су искуства ученика када је учење коришћењем видео-туторијала у питању (формално и неформално). Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстрирати снимање кратког видео-туторијала, приказати резултат ове активности и задати смернице за израду кратког видео-туторијала, који ученици треба самостално да сниме и сачувају (на пример: приказати поступак уметања прегледа садржаја у текстуални документ или креирања растерске или векторске слике). Уколико услови у учионици (шум, бука, слаба чујност) утичу на квалитет снимљеног звука, могуће је уз помоћ програма за обраду звука отклонити недостатке (на пример, преузети програм Аудациту и приказати технике уклањања недостатака) или организовати снимање звука у бољим условима. Нагласити ученицима да звук може бити додат у видеотуторијал накнадно или чак замењен одговарајућим титлом. Дигитална писменост Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама УРЛ и ИП адреса, затим појмова клијент и сервер у мрежном окружењу, као и на значење појмова: домен, назив интернет домена, вебадреса и њихову узајамну везу. Укратко представити значење појмова: ДНС сервис (на пример ДНС - Домаин Наме Сустем - као базни интернет сервис, који омогућава превођење текстуалних у нумеричке ознаке и обратно) и ДНС сервер (на пример ДНС Сервер - уређај који омогућава да се за тражене услуге на одређеном интернет домену добију одговарајуће ИП адресе неопходне за комуникацију и размену података у мрежи) и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу (на пример у ком су односу ДНС сервис, УРЛ и ИП адреса у оквиру веб сервиса (Wорлд Wиде Weб). Објаснити појам хипервезе (хуперлинк) и хипертекста (хупертехт). Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу, а затим, у програмима за обраду текста и израду мултимедијалних презентација демонстрирати додавање и подешавање хипервезе према делу текста у документу, другом документу или према неком садржају на инернету. Представити интернет сервис електронска пошта (е-маил). Објаснити значење појма адреса електронске поште, описати и по потреби демонстрирати поступак креирања налога за електронску пошту. Представити поступак креирања и форматирања електронске поште, поступак уметања прилога и хипервеза. Нагласити важност форме саме поруке, проверу правописа и садржаја поруке пре

слања. Објаснити одељке који се односе на: наслов поруке, адресе примаоца (коме, копија, скривена копија). Објаснити значење функција: проследи, одговори и одговори свима на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. Представити организацију и начин складиштења порука за изабрани сервис у виду фасцикли (ако се ради о Гмаил-у, напоменути да нема фасцикле, него ознаке - лабеле) у којима се чувају примљене поруке, послате поруке, недовршене, нежељена пошта, отпад, као и могућности изабраног сервиса за електронску пошту за архивирање, означавање порука по важности и сл. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији а која подстичу стицање добрих навика код ученика, као што су: правилна примена традиционалног и дигиталног правописа и форми које важе у писаној комуникацији, подсетити на правила нетикеције у писаној електронској комуникацији (на пример да не треба писати све великим словима, да не треба прослеђивати примљену поруку без дозволе аутора, да треба водити рачуна о величини и броју прилога које шаљемо и сл.), на важност заштите личних података и контаката, питања безбедности, начинима заштите од нежељене поште и уобичајених поступака које треба применити у те сврхе. Подсетити ученике на примере дељења садржаја који су описани и примењивани у претходним разредима и представити могућности које нуди рачунарство у облаку (Цлоуд Цомпутинг) путем дељеног диска за чување података, употребу апликација и алата доступних уз изабрани е-маил налог. Представити концепт рада изабраног дељеног диска (на пример: ОнеДриве, Гоогле Дриве...) за организацију података, демонстрирати рад у апликацијама и направити аналогију са офлајн апликацијама исте намене (процесор текста, програм за рад са слајд-презентацијама…). Представити поступак дељења и подешавање опција дељења садржаја (на пример, путем линка на конкретне мејл адресе). Описати и демонстрирати рад на дељеном тексту, презентацији или упитнику кроз активности на конкретном садржају. Указати на бројне предности и могуће недостатке сарадничког рада. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања (отпремања са уређаја на дељени диск) и преузимања садржаја (са дељеног дика на уређај). Приликом представљања концепта приступа дељеним садржајима по нивоима (уређивање, преглед и коментарисање) указати на важност поштовања правила безбедности, заштите података и ауторских права, која чланови групе треба да усвоје током рада на заједничком документу. Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима - текстовима, графици, презентацијама, упитницима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску. Пројектни задатак за теме ИКТ и Дигитална писменост При реализацији првог пројектног задатка, наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. Посебну пажњу посветити развоју међупредметних компетенција, подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. При представљању фаза пројекта (на начин већ описан у претходним разредима) понудити ученицима пројектне задатке који се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. Циљ пројектног задатка је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: - Објаснићу ти (Истраживање потреба вршњака када је вршњачко учење у питању (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, израда видео-упутстава којима се демонстрира решавање задатака (математика, физика, хемија), објашњавају научни принципи, представљају уметнички правци (књижевност, музика, сликарство, дизајн)

демонстрира правилно извођење вежби (колут, шпага, трокорак...), појашњава програмирање у текстуалном програмском језику, описују поступци рада у изабраним апликацијама...; Постављање креираних видео-упутстава на уоутубе канал школе, обезбеђивање видљивости на школском сајту и промоција урађеног као аутентичног дидактичког средства намењеног свим ученицима школе); - Школа је наша (Истраживање потреба вршњака када је школски живот у питању - шта нам недостаје: ученички клуб за вршњачко учење, секција, интерно такмичење… (онлајн упитник) и анализа резултата; У складу са резултатима истраживања, сараднички рад на дефинисању циља недостајуће школске активности, дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности, креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе); - Музеј који недостаје (Школа је део шире друштвене заједнице и као таква може да допринесе њеној научно-културној сцени. Сараднички рад на дефинисању циља пројекта; Испитивање потреба ученика и мештана (онлајн анкета објављена на сајту школе и сајту локалне самоуправе; Анализа резултата анкете; Дефинисање годишњег програма рада, као и месечних активности (ученици описују активности детаљно - ако је тема хемија наводе научнике, научне концепте…), креирање логоа, избор потенцијалног простора у оквиру школе за реализацију предвиђеног програма, мапирање наставника-сарадника; Израда графичког рекламног материјала; Представљање идејног решења Ученичком парламенту и управи школе; Комуникација са локалном заједницом у циљу заједничке промоције школе као научно-културног чворишта); - Зато што смо одговорни (Истраживање о ставовима вршњака када је квалитет живота у локалној средини у питању (онлајн упитник о еколошким, културним, образовним потребама), анализа резултата и одабир проблема који вршњаци начешће наводе; Сараднички рад на изради предлога решења одабраног проблема, дефинисање плана акције; Представљање плана акције на нивоу школа (израђена мултимедијална презентација, постер и лого) и одабир особа (ученика и наставника) које ће бити задужене за његово спровођење; Представљање плана акције на нивоу локалне заједнице (комуникација путем електронске поште са јединицом локалне самоуправе, домом културе…); Спровођење акције. Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. који су настали сарадничким радом у облаку. У сарадњи са адиминстратором школског сајта, идеје и продукте радове пројектних активности промовисати на сајту школе. Размотрити могућност учешћа на националним и међународним конкурсима. Рачунарство Креирање програма који користе графику обрађивати у истом програмском језику и окружењу које је коришћено за учење програмирања током 6. разреда. Пре преласка на обраду нових тема обновити технике програмирања у текстуалном програмском језику у 6. разреду (бар 4 школска часа). Укратко упознати ученике са библиотеком за 2Д графику која ће бити коришћена у настави и, ако је то потребно, са начином њене инсталације. Подцртати везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику (сваки цртеж се састоји од скупа геометријских облика описаних својим нумеричким параметрима). Описати основну структуру графичког програма и потрудити се да се током наставе та структура што мање варира. Уколико графичка библиотека захтева нетривијалан програмски код за иницијализацију и деиницијализацију, ученицима понудити готову мустру од које могу да крену програмирање својих апликација, са што мање когнитивног оптерећења у вези са техничким детаљима одабране графичке библиотеке и са централним фокусом на технике заједничке већини графичких библиотека. Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у РГБ систему). Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива: - дуж, - испуњен и уоквирен правоугаоник, - круг и кружница. Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива (нпр. кућица, глава робота, чича Глиша, сладолед, ...). Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности

координата, али и помоћу задавања релативних координата у односу на неку истакнуту тачку и величине одређене у размери према некој датој мери (на пример нацртати чича Глишу, ако ми се центар главе налази у тачки чије су координате (x, y) и полупречник јој је p, при чему се величина и положај тела одређују у пропорцији са датим величинама). У корелацији са наставом математике цртати облике са интересантним математичким својствима (нпр. једнакостранични и једнакокраки троугао, средња линија троугла, тежиште троугла, описана кружница око троугла, кругови који се додирују споља и изнутра, концентричне кружнице, цветови од шест кругова, итд.). Уколико их одабрана графичка библиотека подржава, приказати и следеће, мало компликованије примитиве: - испуњена и уоквирена елипса, - кружни лук, - испуњени и уоквирени многоугао (полигон). Описати и демонстрирати поступак примене ових облика у цртању мало сложенијих цртежа, као и технику исписа текста на екрану, на датој позицији и са одабраним словним ликом (фонтом). Приказати технике учитавања и приказа слика, ако их одабрана графичка библиотека подржава и илустровати их кроз низ примера (слике могу да буду унапред припремљене од стране наставника, а ученицима се може задати да са интернета преузму одговарајуће слике, обраде их у програму за обраду слика и онда их увезу у своју апликацију). Могуће је ученицима приказати и увоз и пуштање звука коришћењем одабране библиотеке. Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише. У циљу вежбања итерације и алгоритамског начина размишљања приказати ученицима низ задатака у којима се цртају правилни облици уз помоћ петљи (низ подједнако размакнутих концентричних кружница, низ подједнако размакнутих паралелних линија, низ кружница истог пречника које се додирују, градијент боја, итд.). Подцртати корелацију са појмом линеарне функције који се обрађује у математици. Приказати генерисање насумичних бројева и употребу насумично генерисаних бројева на цртање насумично распоређених облика и насумични избор боја. Ако наставник процени да је могуће са одређеним ученицима урадити амбициозније пројекте (попут програмирања анимација и једноставних рачунарских игара), то може урадити било током додатне, пројектне наставе или редовне наставе тако да ти талентовани ученици раде групно или самостално по прилагођеном програму. Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, туторијала, видео-туторијала и интернет форума у циљу налажења потребних информација о примени библиотечких функција, алгоритама и релевантних делова програмског кода. Пројектни задатак из области Рачунарство Пројектна настава у области Рачунарства је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. Истрагу можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем". Учење засновано на истрази почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина. Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. За реализацију наставног пројекта могуће је користити рачунар или други програмабилни физички уређај. Теме наставног пројекта треба осмислити тако да подржавају функционализацију знања ученика стечених учењем различитих предмета. Могуће теме наставног пројекта: - Да ли живим здраво? (Истраживање концепта „здрав начин живота", утврђивање у којој мери лични начин живота ученика одговара овом концепту на основу

података добијених програмирањем физичког уређаја да врши функцију бројача корака, креирањем програма за израчунавање индекса телесне масе...); - Дигитална башта (Истраживање услова за узгој зачинског биља у затвореном простору, креирање дигитализоване баште - програмирање физичког уређаја да мери влажност земљишта и сигнализира да ли је заливање потребно или програмирање физичког уређаја да, на основу очитане влажности земљишта, покреће мотор који омогућава аутоматско заливање; програмирање физичког уређаја да мери ниво осветљености места на коме се башта налази и сигнализира да башту треба поставити на друго место...); - Бицикл са сигнализацијом (Истраживање концепта „безбедност у саобраћају" у контексту визуелне сигнализације, програмирање физичког уређаја да симулира рад мигаваца и других визуелних облежја бицикла); - Интерактивни албум (израда програма у виду албума са: делима познатог уметника, архитектуре једне епохе, седам чуда Античког света... које се након клика увеличавају, неко време остају увећане а затим смањују на своје почетне димензије); - Ово је кретање (креирање анимираних модела који приказују промене физичких величина, као на пример: брзина, убрзање, потенцијална и кинетичка енергија, а при задатом кретању објекта - вертикални хитац, кретање тела низ стрму раван). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења. IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. Будући да предмет информатика и рачунарство у седмом разреду треба, првенствено да развије вештине, навике, вредносне ставове и стилове понашања, требало би и вредновање више усмерити ка праћењу и вредновању практичних радова и вежбања, а мање ка тестовима знања. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. У процесу оцењивања добро је користити портфолио (електронска збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења потрфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора, у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником, уз коришћење Блумове таксономије. Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити првенствено за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, а мање за формирање коначних оцена. Креирање таквих инструмената за утврђивање градива, кад год је могуће, препустити самим ученицима, чиме се постиже вишеструки ефекат на усвајање знања и вештина. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да промени део своје

наставне праксе. Када је промени, потребно је да прикупи нове податке да би могао да види колико су те промене ефикасне. У оквиру плана рада наставника, у делу ваннаставних активности, поред додатне и допунске наставе, планирати секцију и време за менторски рад са ученицима који учествују на такмичењима из овог предмета. Препоручује се да се избор тема за рад на секцији изврши у сарадњи са другим наставницима, а да се почетна иницијатива препусти ученицима и њиховим интересовањима. Теме као што су израда и одржавање школског сајта, блога или неке друге школске веб странице, креирање и израда школског електронског часописа или летописа школе могу бити добре почетне идеје које ће повезати знања и вештине стечене у овом предмету са другим знањима, уз активно учешће у животу школе.

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ- ВЕРСКА НАСТАВА-ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и	**Ученици треба да**: -запазе да природа не постоји без личности -науче да личност у Богу претходи природи у онтолошком смислу - уоче да у стварном свету људска природа предходи човеку као личности у онтолошком смислу - запазе да се код створениох бића тј. код људи слобода може изразити и као негација, што није случај у Богу - запазе да је слобода Божија	УВОД (1) БОГ У КОГА ХРИШЋАНИ ВЕРУЈУ ЈЕСТЕ СВ. ТРОЈИЦА:ОТАЦ, СИН И СВЕТИ ДУХ УЗРОК БОЖИЈЕГ ПОСТОЈАЊА ЈЕ ОТАЦ ХРИШЋАНСКА ОНТОЛОГИЈА	- детаљно изложити православно учење о Богу као Св. Тројици, а затим и саму структуру Литургије. - за остваривање програма треба користити Св. писмо Старог и Новог завета, литургијско искуство откривења Бога, литургијски начин постојања човека, као и помоћну литературу.	**36**

теоријама о свету.	онтолошка тј. да се изражава само као љубав према другој личности - запазе разлику између иконографског приказивања Св. Тројице у православној и римокатоличкој цркви.	АНТРОПОЛОШКЕ ПОСЛЕДИЦЕ ВЕРЕ У СВ. ТРОЈИЦУ КРОЗ ЛИТУРГИЈУ СЕ ПОЈАВЉУЈЕ СВ. ТРОЈИЦА СВ. ТРОЈИЦА У ПРАВОСЛАВНОЈ ИКОНОГРАФИЈИ		**36**

ПРЕДМЕТ-**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

ЦИЉ	ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе грађанског васпитања јесте да ученици стекну сазнања , формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су предпоставка за компетентан, одговоран и ангажован живот у демократском	наведе и опише основне карактеристике људских права; - својим речима опише везу између права појединца и општег добра; - дискутује о односу права и правде и о сукобу права; - образложи личну одговорност у заштити свог здравља; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - образложи сврху постојања политичких странака; - аргументује потребу ограничења и контролу власти; - наведе	ЉУДСКА ПРАВА	Карактеристике људских права - урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална	

друштву.	кораке од предлагања до усвајања закона; - образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; - препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска; - препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се; - учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; - у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; - проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора		правда.	
		ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	Политичке странке у вишепартијском систему - владајуће и опозиционе. Народна скупштина - сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народне скупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона	
		ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих.Односи у вршњачкој групи и њен утицај на	

			појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност - обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца	
		ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.	

ПРЕДМЕТ- ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК-ТРЕЋА ГОДИНА УЧЕЊА

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе страног језика у основном образовању **Циљ** наставе страног језика јесте да осигура	-развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика,његових хуманистичких, моралних и естетских врености -стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према	1. Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника. Изговори бележење	-циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; -говор наставника прилагођен је	

да сви ученици стекну базичку језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда обраовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика	сопственом језику и културном наслеђу уз уважавање различитости -ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му у једноставној писменој и усменој комуникацији омогућити да се споразумева са људима из других земаља -ученик треба да усвоји норме вернбалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи **Стандарди:** разумевање говора, разумевање писаног текста,усмено изражавање, писано изражавање, интеракција, знања о језику.	сугласничких група-асимилација сугласника по звучности. Појам фонетске речи. Основни типови интонационих конструкција у оквиру сложене реченице. 2. Слагање субјекта и именског предиката. 3.Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена. 4. Употреба садашњег и прошлог времена глагола 5. Исказивање заповести 6. Исказивање негације 7. Исказивање начина вршења радње 8. Исказивање временских односа	узрасту и знањима ученика; - наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; -знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; -настава се заснива и на социјалној интеракцији; -рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора -учионица постаје простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; -наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; -Вежбе слушања -Рад у паровима, малим и великим групама -уџбеници постају извори активности	**72**

		9. Исказивање места и правца 10. Употреба глагола кретања		

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ - НЕМАЧКИ ЈЕЗИ – ТРЕЋА ГОДИНА УЧЕЊА

Komunikativna funkcija	Jezički sadržaji
POZDRAVLJANJE I PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH I TRAŽENJE/ DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA	Wie ist dein/Ihr Name/Vorname/Nachname? Das ist Herr/Frau... Ich möchte dir/Ihnen meine Mutter vorstellen. Darf ich ..... vorstellen? Das ist Robert, der neue Schüler in unserer Klasse. - Willkommen. Wo wohnst du? Ich wohne in der Goethestraße 34. Ist das ein Einfamilienhaus oder ein Mehrfamilienhaus? - Eigentlich ein Reihenhaus. Was ist deine Mutter von Beruf? Sie ist Ärztin. Hast du Geschwister? - Ja, einen älteren Bruder. Er heißt Martin und ist verheiratet/ studiert Geografie/ wohnt in Wien. Prezent jakih i slabih, pomoćnih i modalnih glagola Upitne rečenice Lične zamenice Prisvojni pridevi Brojevi (osnovni i redni) (Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtive komunikacije; imena, prezimena i nadimci; rodbina i rodbinske veze; adresa; formalno i neformalno predstavljanje; stepeni srodstva i rodbinski odnosi; veći gradovi u zemljama ciljne culture
OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNJI, STANJA I ZBIVANJA	Freiburg ist eine wunderschöne Stadt in Baden-Württemberg. Es liegt an der Grenze zu Frankreich. Freiburg ist eine Studentenstadt, weil dort sehr viele Studenten aus der ganzen Welt studieren. Wie sieht deine Schwester aus? Sie ist ein hübsches Mädchen mit grünen Augen und roten, lockigen Haaren. Sie sieht wie eine Irin aus. Elefanten sind die größten Tiere der Welt. Die können mehrere Tonnen wiegen, obwohl sie nur Pflanzen fressen. Opisni pridevi. Poređenje prideva. Pridevska deklinacija - osnovni oblici slabe i mešovite deklinacije (uz konkretne imenice). Prezent (Inter)kulturni sadržaji: osobenosti naše zemlje i zemalja govornog područja ciljnog jezika (znamenitosti, geografske karakteristike i sl.)
IZNOŠENJE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANJE POZIVA ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI I REAGOVANJE NA NJIH	Ich gehe morgen einkaufen. Kommst du mit ? - Ja, gerne./ Einverstanden./ Abgemacht. Leider kann ich nicht. Ich muss meiner Mutter helfen. Kommst du nicht mit? - Doch, das habe ich dir schon gesagt. Pitanje se negacijom i

	afirmativan odgovor Doch. Imperativ. Oblik sollte za davanje saveta i preporuka. Prezent. (Inter)kulturni sadržaji: prikladno upućivanje predloga, saveta i poziva i reagovanje na predloge, savete i pozive.
IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA, ČESTITANJA I ZAHVALNOSTI	Guten Tag, kann ich Ihnen helfen ? - Ja, ich suche ein T-Shirt aus Baumwolle in Größe XL./ Enschuldigung, wann fährt der ICE nach Hamburg ab? Um 23.45 von Gleis 5. - Danke schön. Wie komme ich zum Gleis 5? - Gehen Sie drüben und dann noch etwa 50 Meter geradeaus, da ist der Gles 5. Liebe Fahrgäste, wir machen eine Pause an der Tankstelle, steigen Sie bitte in 15 Minuten wieder in den Bus ein. Ich habe gehört, dass du an der Deutscholympiade den ersten Preis gewonnen hast. Ich gratuliere dir zum Erfolg. - Danke schön. Ich bedanke mich. Upitne rečenice. Prilozi za mesto. Predlozi za pravac. Osnovni brojevi (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtive komunikacije, značajni praznici i događaji, čestitanja.
RAZUMEVANJE I DAVANJE UPUTSTAVA	Lest den Text und macht dann die Übung 3! Während der Klassenarbeit darf man kein Wörterbuch benutzen. Wähle die richtige Antwort aus und kreuze sie an. Du sollst alle Geräte vor der Reise ausschalten. Glasmüll kommt hier rein, in den Glascontainer. In Deutschland trennt man den Müll. Imperativ. Prezent. (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtivosti u skladu sa stepenom formalnosti i situacijom.
OPISIVANJE RADNJI U SADAŠNJOSTI	Ich trainiere Basketball seit 5 Jahren. Ich gehe zum Training jeden Abend von 20 bis 22 Uhr. Ich sehe jeden Morgen fern und zwar nur den Wetterbericht. Maria schwimmt gern, deshalb geht sie freitags ins Schwimmbad. Er fastet mittwochs und freitags. Predlozi za vreme Prilozi za vreme. Prezent. (Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja
OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI	Wie hast du deine Ferien verbracht? Wohin bist du gereist? Als ich klein war, hatte ich Angst vor Hunden, aber vor zwei Monaten habe ich einen Hund zum Geburtstag bekommen. Habt ihr eure Hausaufgaben gemacht? Ich wollte mit Sophie telefonieren, aber niemand hat auf meinen Anruf geantwortet. Perfekt. Preterit pomoćnih i modalnih glagola. Vremenske rečenice sa veznikom als/wenn Prilozi za vreme. (Inter)kulturni sadržaji: istorijski događaji, epohalna otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti.
OPISIVANJE BUDUĆIH RADNJI (PLANOVA, NAMERA,	Was möchtest du werden? Heute Nachmittag gehe ich mit Anna aus.

PREDVIĐANJA)	Nächste Woche werde ich nach Berlin fahren. Am Sonntag werde ich 15. Dann organisiere/mache ich eine Partiy. Prezent Futur Upitne rečenice (Inter)kulturni sadržaji: pravila učtivosti u skladu sa stepenom formalnosti i situacijom
ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETA I OSEĆANJA	Ich habe starke Halsschmerzen. - Schade. Tut mir leid. Bist du müde? - Ja, ich muss jetzt ins Bett gehen. Meine Schwester interessiert sich für Musik/ hat Interesse an Musik. Sei/Seid vorsichtig. Das macht mir Spaß. Imperativ. Prezent. (Inter)kulturni sadržaji: mimika i gestikulacija; interesovanja, hobi, zabava, razonoda, sport i rekreacija
ISKAZIVANJE PROSTORNIH ODNOSA I UPUTSTAVA ZA ORIJENTACIJU U PROSTORU	Ich bin bei Marcus. Peter wohnt direkt gegenüber meinem Haus. Wenn du zu mir kommen willst, musst du die U-Bahn nehmen. Die U-Bahn Station heßt „Tiergarten" und ist nicht weit von meinem Haus (entfernt). Von da aus gehst du nur geradeaus, nach der Ampel die dritte Straße links. Wo ist sie? - Ich denke, sie ist in der Apotheke. - In welcher ? - In der Apotheke zwischen der Post und dem Museum. Upitne rečenice. Upotreba prideva i predloga koji opisuju prostorne odnose. Prezent. (Inter)kulturni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled mesta.
IZRICANJE DOZVOLA, ZABRANA, PRAVILA PONAŠANJA I OBAVEZA	Ist der Platz hier frei? - Ja, nehmen Sie Platz, bitte./ Ja, setz dich bitte hin. Diese Strasse ist gesperrt. Sie müssen einen Umweg machen. Darf ich denn meinen Koffer bis zur Abreise an der Rezeption stehen/liegen lassen? In der Klinik muss man das Handy ausmachen. Wenn du in die Kirche gehst, musst du eine lange Hose anziehen. Upitne rečenice Prezent modalnih glagola Imperativ (Inter)kulturni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.
IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA	Unsere Nachbarn leben in der Schweiz. Wir haben viele Poster in unserem Klassenzimmer. Susis Hund ist ein Rottweiler. Wessen Regenschirm ist das, deiner oder von deiner Mutter? Prisvojni determinativi. Prisvojni pridevi. Konstrukcije za izražavanje pripadanja (ein Freund von mir). (Inter)kulturni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.
IZRAŽAVANJE DOPADANJA I NEDOPADANJA	Was ist deine Lieblingsfreizeitbeschäftigung? Was machst du in deiner Freizeit am liebsten? Was trinkst du lieber, Apfelsaft oder Orangensaft? - Orangensaft trinke ich am liebsten. London gefällt mir nicht, weil es zu viele Menschen auf den Straßen gibt. Ich finde das Leben in Wien sehr sicher. Ich verbringe meinen Urlaub am liebsten am Meer, denn ich mag

	Wasser und Schwimmen. Komparacija prideva. Deklinacija imenica. (Inter)kulturni sadržaji: umetnost, književnost za mlade, strip, muzika, film.
IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA	Ich denke, wir müssen ihm helfen. - Du hast recht. Natürlich. Selbstverständlich. Meiner Meinung nach ist diese Reise zu teuer. Bist du auch dieser Meinung? Denkst du auch so? Was denkst du darüber? Was hältst du davon? Bist du damit einverstanden? - Ich denke/meine, ... Prezent. Glagoli s predložnom dopunom (najfrekventniji za ovu komunikativnu funkciju) Zavisno-složene rečenice (dass, ob, w-?, weil) (Inter)kulturni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.
IZRAŽAVANJE KOLIČINE, BROJEVA I CENA	Wieviele Schüler sind in deiner Klasse? Es gibt 12 Schülerinnen und 15 Schüler. Diese Jacke kostet jetzt 45 Euro, aber ihr Preis war 98,50 Euro. Jetzt ist sie stark reduziert, mehr als 50%. Er wohnt im dritten Stock. Sein Gebäude hat 12 Stockwerke. Columbus hat 1492 Amerika entdeckt. Mein Vater ist 1978 geboren und ich 2009. Für diese Torte brauche ich 5 Eier und 250 Gramm Butter. Osnovni brojevi preko 1.000. Redni brojevi do 100. Izražavanje godina do 2000 i kasnije. Upotreba člana. (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; valute ciljnih kultura.

5.1.4.ПРОГРАМ ЗА VIII РАЗРЕД
ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ **СРПСКИ ЈЕЗИК**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ ПОСТ.	МЕЂУПРЕДМЕТ НА ПОВЕЗАНОСТ	КОМПЕТЕНЦИ
– објасни настанак иразвој српскогкњижевног језика; – разуме значајкњижевног језика закултуру и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичкугрупу у Европи; – именује дијалектесрпског језика; разуме постојеће језичке прилике уСрбији; – издвоји деловетворенице и препознаосновне моделе њиховог грађења; – користи садржаје изграматике обрађене упретходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примениправописну норму; – примени основна правила о распореду акцената	ЈЕЗИК	СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећихтворбених модела СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте	Историја • Географија • Биологија • Енглески језик • Информатик а и рачунарство	Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократс ком друштву • Естети чка компет енција • Комун икациј а • Одговоран однос према околини • Рад с подацима и информац ијама • Решавање проблема • Сарадња • Дигитална компетенц ија • Одговоран однос према здрављу

		речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму СЈ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима		
2.Чита са разумевањем књижевноуметничкетек стове и осталетипове текстова, примењујућиразличите стратегијечитања; – тумачи значења,језичке, естетске иструктурне особине уметничких текстова,користећи књижевнетермине и појмове; – критички промишљао стварности на основупрочитаних дела; – истакне универзалневредности књижевног дела и повеже их сасопственим искуствоми околностима у којимаживи; – повеже писце и делаиз обавезног делапрограма од 5. до 8.разреда; – издвоји	КЊИЖЕ ВНОСТ	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од Vдо VIII разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање ” (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловкому руци ”	Историја • Географија • Биологија• Енглески језик • Информатик а и рачунарство	Компе тенција заучење • Одговорно учешће у демократс ком друштву • Естети чка компет енција • Комун икациј а • Одговоран однос према околини • Рад с подацима и информац ијама • Решавање проблема • Сарадња • Дигитална компетенц ија • Одговоран однос

основнеодлике књижевногрода и врсте у конкретном тексту, као и језичко - стилскекарактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи Слојевитост књижевног дела имеђужанровско прожимање; – повеже књижевнадела са историјскимили другим одговарајућимконтексто м; – одреди временскиоквир у којем је писац стварао; – разликујеауторакњижевноуме тни чкогтекста од наратора,драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијскубаш тину, поштујућиособености сопственогнарода и других народа; – учествује у изборукњижевних дела иначина њихове обрадеи представљања;		(ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно - популарне текстове СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобнуповезаност СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави.		према здрављу
3.– уочи разлику између унаучног, административног иразговорногфункциона лног стила; – пише и говорипоштујући карактеристикеразличитих функционалнихстилова; –	ЈЕЗИЧК А КУЛТУР А	СЈ.1.1.1. разуме текст(ћириличниилатинични)кој ичитанагласиусеби СЈ.1.1.2. разликујеуметничкии неуметничкитекст;умедаодреди сврху текста:експозиција(излагање),де скрипција(описивање),нарација (приповедање),аргументација,п ропаганда СЈ.1.1.3. препознајеразличит е фун кционал н е стило в е н а ј едн о с т авн им примери м а СЈ.1.1.4. разли кој е о	Историја • Географија • Биологија • Енглески језик • Информатик а и рачунарство	чка компет енција • Комун икациј а • Одговоран однос према околини • Рад сподацима и информац ијама • Решавање

уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору иметонимију каолексичке механизме иразуме значење вишезначних речикарактеристичних засвакодневнукомуника цију; – разуме значењезастарелих речи инеологизама; – користи речник,енциклопедију илексикон; – уочи манипулацију у пропаганднимтекстовим а; – напише приказ,расправу и краћиесеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник,библиографи ју – и умеда их користи; – повезујеинформације и идеје изнесене у тексту,уочава јасно исказанеодносе и изводизакључак заснован натексту.		сно в н едело вет е кстаи к њи г е(н а с л о в , н аднаслов , п однасло в, о сновн ите кс т,по главље , п а сус , ф у сн о та,садржај,пр е д го вор , п о го вор); препоз нај еци т ат ;сл уж и с е с адржа је м д а б ипро наша о одр ећенидео те кс т а СЈ.1.1.5. проналазии и з д вај а о с н овн е инфо р мациј е и зте кс т а прем а д атим критериј уми м а СЈ.1.1.6. разли кујеу т е кс тубит н о о д небитно г, главн о о дспор едно г СЈ.1.1.7. по в е зуј е и нфо р мац ијеииде ј е и знетеуте кс ту,уоча в ајас н о и с казане одн о с е (временск исл е д ,ср едст в о – циљ ,узр о к– п о с л едицаисл.)и извод изакључа к з асно в а н н ај едн о с тавније м т е кс ту СЈ.1.1.8. чи т а ј едн о с т авн е нелин е ар н еелемент е т е кс та:ле ген д е , т а беле, дијаграмеи графиконе СЈ.1.2.3. с а с т ављ а ј едн о с т а в а н е кспози торни ,нар ат ивнии д е скрип тивн ите ксти у м е д а г а органи зујеу с м исаон ецел и н е(у в о дни ,ср еди шњиизавр ш ни де оте кс та) СЈ.1.2.5. својјезик п рила го ђ а в а м едиј ум уиз ража в ања * (гово р у, одн о с н опи с а њ у), теми , п рилициисл . ;препо знајеи у п о требља в а о д г о варајућ ај е зич ке варијетет е(фо р м а л н иилинефо р м ални) СЈ.1.2.6. влад а о с н овни м жанрови м а п и с а н е комуни кациј е : са с т ављ а п исмо; попуњ а в аразл ичит е о брасцеифо р м уларес који м а с е с у срећеу ш ко лии с в а коднев н о мжи воту СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (ууџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих		проблема • Сарадња • Дигитална компетенц ија • Одговоран однос према здрављу

		речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) СЈ.1.3.16.служи се речницима, приручницима и енциклопедијама СЈ.2.1.3. препоз најеи и з д вај ај е з и ч к а с р едст в а кара ктери стичн аз аразл ичи те функцио н алн ести л о в е СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текстаСЈ. 2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста		

ПРЕДМЕТ **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

ИСХОДИ	**ТЕМА/ОБЛАСТ**	**СТАНДАРДИ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ**	**КОМПЕТЕНЦИЈЕ**
1.– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и	STARTER UNIT Слушање и читање једноставниј их	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25.		

тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства -примењује обрађена глаголска времена	текстова који се односе на представљањ е; реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникациј е; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима	2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4	Српски језик и књижевност	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ; ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА

2.разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише искуства, догађаје и способности из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања; – размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на	TRENDS Слушање и читање једноставниј их текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционално г спектра. Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностим а, способности ма и особеностим	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Музичка култура	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА

изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења	а у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности. Слушање и читање једноставниј их текстова којима се изражава допадање/ недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.			
3.– процене постигнућа везана за тему 1; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 1,	CUMULATIVE REVIEW 1	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22.	Српски језик и књижевност Музичка култура	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ

вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво. 4– разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – размени неколико повезаних информација у вези са жељама, интересовањима, осетима и осећањима; – искаже и образложи жеље, интересовања, потребе, осете и осећања; – разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе	А HELPING HAND Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање и тражење упутстава. Слушање и читање једноставниј их текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са	3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4. ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА

	задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање једноставних исказа у којима се изражавају дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима , правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано			

	саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и			
5.процене постигнућа везана за тему 2; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у теми 2, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво	CUMULATIVE REVIEW 2	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
6. – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања; – разуме општи смисао и главне информације	YOUNG ACHIEVERS Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ

из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења	извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањим а. Слушање и читање једноставниј их текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.			ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
7.разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости; – разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости; – размени неколико	FABULOUS FOOD Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са догађајима/ активностим а и способности ма; усмено и	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Биологија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ БРИГА ЗА

информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа	писано описивање активности, радњи и способности у садашњости			ЗДРАВЉЕ
8.процене постигнућа везана за Unit 1-4; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у Unit 1-4, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво	THE FIRST WRITTEN TEST	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Музичка култура Географија Биологија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ВЕШТИНА САРАДЊЕ
9.– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења; – разуме краће низове исказа који се односе на количину,	STUFF WE LIKE Српски језик и књижевност Музичка култураСлушање и читање једноставниј их текстова у којима се	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство Техника и технологија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА

димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама	тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања. Слушање и читање једноставниј их текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.			ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ
10.разуме краће низове исказа који се односе на предлоге,	CELEBRAT E IN STYLE	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4.	Српски језик и књижевност Географија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТН

савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања; – разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност и извињење; – упути честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе	Слушање и читање једноставниј их текстова који садрже предлоге и савете; усмено и писано договарање у вези са предлозима и учешћем у заједничким активностим а; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС -а којим се договарају заједничке активности; прихватање/ одбијање предлога и савета, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости, и давање одговарајуће г	СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.		О УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ

	оправдања/ изговора; образлагање спремности за прихватање предлога и савета, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл). Слушање и читање једноставниј их исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за			

	помоћ/ услугу и реаговање на њу; изражавање извињења и захвалност			
11.процене постигнућа везана за теме 5 и 6; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 5 и 6, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво	CUMULATIVE REVIEW 3	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство Техника и технологија	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
–12.разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се	WEIRD AND WONDERFUL Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве,	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Књижевност, Географија, Историја	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ

описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; – разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања	радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава, местâ из искуственог света и фикционалног спектра. Слушање и читање једноставних текстова у вези са смером кретања и специфичним просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних			ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ

13. – процене постигнућа везана за Unit 5-7; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у Unit 5-7, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику; – систематизују и класификују градиво	односа. THE SECOND WRITTEN TEST	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Књижевност, Географија,историја	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ
14. – разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења	RIGHT OR WRONG? Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/ неслагање; усмено и писано тражење и изношење мишљења и изражавање	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.119. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18. 3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22. 3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30., 3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и рачунарство	КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ВЕШТИНА САРАДЊЕ БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

15.– процене постигнућа везана за теме 7 и 8; – примењују стечена знања и вештине кроз проверу лексике и језичких структура које се односе на теме и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 7 и 8, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику – систематизују и класификују градиво	слагања и неслагања CUMULATIVE REVIEW 4	ОСНОВНИ: 1.1.1.,1.1.2.,1.1.3. 1.1.4.,1.1.5.,1.1.7. 1.1.8.,1.1.9.,1.1.10. 1.1.11.,1.1.12. 1.1.13.,1.1.16. 1.1.17.,1.1.22. 1.1.23.,1.2.1.,1.2.2. 1.2.3.,1.2.4. СРЕДЊИ: 2.1.1.,2.1.2.,2.1.3. 2.1.6.,2.1.7.,2.1.8. 2.1.9.,2.1.12.,2.1.13.2.1.15.,2.1 .19. 2.1.20.,2.1.25. 2.1.26.,2.2.1.,2.2.2. 2.2.3.,2.2.4. НАПРЕДНИ: 3.1.1.,3.1.2.,3.1.3. 3.1.6.,3.1.10.,3.1.11.3.1.15.,3.1 .16. 3.1.17.,3.1.18.3.1.19.,3.1.20. 3.1.21.,3.1.22.3.1.24.,3.1.27. 3.1.29.,3.1.30.,3.1.31.,3.1.32. 3.2.1.,3.2.2.,3.2.3. 3.2.4.	Српски језик и књижевност Географија Информатика и	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ЛИКОВНУ КУЛТУРУ
8. разред
Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

исходи	Тема/област	садржаји
бира одговарајући прибор, материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинације, емоција, ставова и порука; – користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу; – реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима; – дискутује аргументовано о својим и радовима других уважавајући различита мишљења; – прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације; – тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику; – разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очување културног идентитета земље.	КОМПОЗИЦИЈА НАСЛЕЂЕ КОМУНИКАЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија, перспектива). Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету. Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...). Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм, анимација, игрице, стрип, графити, мурали, инсталације, шминка и боди арт, одевне комбинације и детаљи...).

ПРЕДМЕТ **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

исходи	**Тема/област**	**СТАНДАРДИ ПОСТ.**	**Међупредметна повезаност**	**компетенције**
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у	1.КОМПОЗ ИЦИЈА	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	Сви предмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање

тиму и показује кооперативност у раду; • показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; • показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и				проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; • објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима;	2.РИТАМ, ГРАДАЦИЈ А И КОНТРАСТ	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	Свипре дмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

• разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; • показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; • показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који	3.ПРОСТО Р И КОМПОЗИ ЦИЈА	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	Свипре дмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у

се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; • показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; •				демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; • објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих	4.КОМПОНОВАЊЕ И ФАНТАСТ ИКА	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	Свипре дмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; • показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; • показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих	5.СЛОБОД НО КОМПОН ОВАЊЕ	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.	Свипре дмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем

епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				аоколини
уочава и формулише ликовни проблем; • активно посматра, опажа и уочава предмете,	6.КОМУНИКАЦИЈА	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2.	Свипре дмети	Естетичка, компетенц

бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; • објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи		ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4 ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4.		ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; • показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				
активно посматра, опажа и уочава предмете, бића и појаве и њихове односе; • исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; • разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; • комуницира и спонтано изражава своје ставове, мисли и осећања; • сарађује у тиму и показује кооперативност у раду; • показује иницијативу и самосталност у раду; • именује и описује појмове и њихово значење у оквиру теме/лекције; • описује елементе који се обрађују у теми/лекцији, које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; • наводи примере из окружења и тумачи их; • разуме контекст културног наслеђа различитих епоха; • активно тумачи уметничка остварења у складу задатим критеријумима и са личним доживљајем; објашњава процедуре и значења; • користи самостално или у сарадњи	7.НАСЛЕЂ Е	ЛК.1.1.1. ЛК.1.1.2. ЛК.1.1.3. ЛК.1.2.3. ЛК.1.3.1. ЛК.1.3.2. ЛК.1.3.3. ЛК.1.3.4. ЛК.2.1.1. ЛК.2.1.2. ЛК.2.2.1. ЛК.2.2.2. ЛК.2.3.1. ЛК.3.1.1. ЛК.3.1.2. ЛК.3.2.1. ЛК.3.2.2. ЛК.3.2.3. ЛК.3.2.4. ЛК.3.3.1. ЛК.3.3.3. ЛК.3.3.4	Свипре дмети	Естетичка, компетенц ијазаучењ е, радсапода цима и информац ијама, комуникац ија, сарадња, решавање проблема, дигитална, одговорно учешће у демократс комдруштв у, одговоран односпрем аоколини

са другима одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; • повезује кључне текстуалне податке и визуелне информације; • повезује стечена знања са осталим наставним садржајима; • открива, упоређује и анализира значења појмова из теме/лекција у уметничким делима; • разматра, у групи, како је учио/учила о изражајним својствима материјала и техника и где се та знања примењују; • проналази и систематизује информације из различитих извора; • развија стратегије проналажења разних одговора и начина за решавање проблема; • креира, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама; • производи разноврсне, маштовите и оригиналне идеје; • уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; показује радозналост и склоност ка постављању питања, критикује, дискутује и изражава своје ставове у односу на тему/ликовни проблем; • процењује и аргументује сопствене и ставове и поступке других; • представља и процењује усмено своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; • објашњава процедуре и значења и изводи закључке; • уважава различитост, мултикултуралност; • показује емпатију и хумане ставове				

ПРЕДМЕТ **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе музичке културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одређених Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да -упознају музичке	Ученик уме да : - препозна основне елементе музичке писмености; - музичких инструмената; - историјско- стилских периода; - музичких жанрова; - народног стваралаштва; Ученик уме да анализира повезаност: - музичких елемената и карактерристика музичких инструмената са музичком изражајности; - структуре и драматургије одређеног музичког жанра; - облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота; - зна функцију елемената музичке писмености и	УПОЗНАВАЊЕ МУЗИКЕ РАЗЛИЧИТИХ ЕПОХА И ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (примењивати стечена знања о музици различитих епоха кроз музичке примере) МК.1.1.2 МК.2.1.2 МК.3.1.2. МК.3.1.3. ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ (стечена знања из музичке културе проширивати и примењивати на примерима за певање и свирање) МК.2.1.1.	Основни принцип у остваривању циљева и задатака треба да буде активно учешће ученика на часу.При томе на једном часу треба обухватити различита подручја предвиђена за тај разред и комбиновати различите методе и облике рада. Настава музичке културе остварује се кроз: -стицање знања о музици; -певање, свирање и стицање основа музичке писмености; -слушање музике; -дечје музичко	**34**

културе кроз обраду тема повезаних са музиком различитих епоха - развију музикалност и креативност - негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима	извођачких састава у оквиру музичког дела; - разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора; - креативно комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту; - препознају теме из познатих композоиција, упознају музику различитих жанрова, сами стварају музику	МК.1.3.1. МК.1.3.2. МК.3.3.1. СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ (подстицање музичке креативности кроз импровизацију на доступним инструментима, стварање дечјих композиција) МК.2.1.1. МК.1.3.1. МК.1.3.2. МК.3.3.1.	стваралаштво. Групним и појединачним певањем или свирањем развија се интересоање ученика да активно учествују у музичком животу своје средине.	

ПРЕДМЕТ **ИСТОРИЈА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР. ЧАСОВА
Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одређених Стандарда	Ученици треба да: текну основна знања о периоду од друге половине XIX до краја XX века; - стекну основна знања о историјским одликама овог периода на српском и југословенском простору као на простору европских и ваневропких	СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА ИС 1.1.5.; 1.1.6.; 1.1.8.; 1.1.9.; 1.1.10.; 1.2.1.; 1.2.2.; 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.7.; 1.2.8. 2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.3.; 2.1.4.; 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.3.; 2.2.4.; 2.2.5.; 3.1.1.; 3.1.2.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.2.; 3.2.4.; 3.2.5.; 3.2.7.	- пожељно је програм допунити садржајима из локалне прошлости - наставне садржаје потребно је представити као причу богату	

образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.	држава; - разумеју најзначајније политичке идеје од друге половине XIX до краја XX века; - стекну основна знања о знаменитим личностима из овог периода; - се упознају са културним и научнотехнолошким достигнућима у овом периоду историје; - разумеју да национална историја представља саставни део опште историје; - развију истраживачки дух и критички однос према прошлости; - разумеју узроке и последице најважнијих историјских појава; - овладају вештином коришћења историјских карата; - науче да повезују различите историјске садржаје; - поседују свест о повезаности појава из прошлости и садашњости.	СРБИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИ У ХАБЗБУРШКОМ И ОМАНСКОМ ЦАРСТВУ ОД БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА ИС 1.1.6.; 1.1.7.; 1.1.8.; 1.1.9.; 1.1.10.; 1.2.1.; 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.7.; 1.2.8. 2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.3.; 2.1.4.; 2.1.5.; 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.4.; 2.2.5. 3.1.2.; 3.1.3.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.1.6.; 3.2.1.; 3.2.2., 3.2.4.; 3.2.5.; 3.2.6.; 3.2.7. САВРЕМЕНО ДОБА (Први светски рат и револуције у Русији и Европи, Србија и Црна Гора у Првом светском рату, свет између Првог и Другог ветског рата, југословенска краљевина, Други светски рат-тотални рат, Југославија у Другом светском рату, свет после Другог светског рата, Југославија после Другог светског рата) ИС 1.1.6.; 1.1.7.; 1.1.8.; 1.1.9.; 1.1.10.; 1.2.1.; 1.2.3.; 1.2.4.; 1.2.7.; 1.2.8. 2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.3.; 2.1.4.; 2.1.5.; 2.1.6.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.4.; 2.2.5. 3.1.2.; 3.1.3.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.1.6.; 3.2.1.; 3.2.2., 3.2.4.; 3.2.5.; 3.2.6.;	детаљима и информацијама - питања наставника и ученика - коришћење историјских текстова,, карата и других извора историјских података - сарадња са наставницима других предмета	**68**

		3.2.7.		

ПРЕДМЕТ **ГЕОГРАФИЈА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе географије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одређених Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје,као и да ученицима пружи знања и објашњења о саременим	Ученици треба да: - одређују, повезују и схватају значај географског положаја своје земље на Балкану, у Европи и у свету; - стекну оснона знања о природно- географским и друштвеноп- економским одликама Србије, њеним природним лепотама и културном наслеђу; - примењују стечена знања у сакодневном животу, како би Са разумевањем могли да прате друштвено- географске појаве, процесе, и односе на простору наше земље, на Балкану, у Европи и у свету; - познају својства географских објеката, појава и процеса у крају у коме живе и повезују појаве и процесе на регионалном и националном нивоу; - развијају способности поезиања знања из географије са знањима из сродних наставних предмета; - схватају потребу личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању квалитета животне средине и значај	УВОД У ПРОГРАМСКЕ САДРЖАЈЕ (1) ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА СРБИЈЕ (2) ГЕ.1.4.1.,ГЕ.2.4.1.,ГЕ.2.1.4. ГЕ.3.4.1. ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ (26) ГЕ.1.4.1.,ГЕ.2.1.2.,ГЕ.2.1.3.,ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.1.,ГЕ.2.4.2.,ГЕ.3.4.1.,ГЕ.3.4.2 САНОВНИ- ШТВО И НАСЕЉА СРБИЈЕ (9) ГЕ.1.3.1.,ГЕ.1.4.1.,ГЕ.2.1.4.,ГЕ.2.4.1 ГЕ.3.3.2.,ГЕ.3.3.1. ПРИВРЕДА СРБИЈЕ (13) ГЕ.1.3.1. ГЕ.1.3.2.,ГЕ.1.4.1.,ГЕ.2.4.1., ГЕ.2.4.2.,ГЕ.3.3.1., ГЕ.3.4.1. ЗАВИЧАЈНА ГЕОГРАФИЈА (6) ГЕ.1.1.1.,ГЕ.1.1.3.,ГЕ.2.1.1.,ГЕ.2.1.4 ГЕ.2.4.1.,ГЕ.3.1.1.,ГЕ.3.3.1.,ГЕ.3.3.2 .	- корелација са другим наставним предметима; -избегвање сувопарног набрајања обиља бројчаних података; - кратка истраживања; - наставник сам одређује број часова за усвајање, вежбање, понављање, утврђивање и проверавање предвиђених садржаја.	**68**

географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије. Настава географије ће ученицима омогућити разумевање основних физичко-географских одлика наше земље и упознаање сложених друштвено-економских процеса и промена, како у нашој држави, тако и на Балканском полуострву, Европи и свету као целини.	очувања природе и природних ресурса; - поседују осећања социјалне припадности и привржености сопственој нацији и култури; - развијају сарадњу и солидарност између припадника различитих социјалних, етичких и културних група; - подржавају међународну интеграцију наше земље; - користе различите изворе информаија; - осматрају, мере, анализирају, интрервјуишу, скицирају и прикупљају податке; - овлају техникама групног рада и групног одлучивања; - буду оспособљени за континуирано образовање и самообразовање	СРБИ ВАН ГРАНИЦА СРБИЈЕ (6) ГЕ.1.3.1.,ГЕ.1.4.1.,ГЕ.2.1.4.,ГЕ.2.4.1 ГЕ.3.3.2.,ГЕ.3.3.1. СРБИЈА У САВРЕМЕНИМ ИНТЕГРАЦИЈ-СКИМ ПРОЦЕСИМА (3) ГЕ.1.3.1.,ГЕ.2.3.1.,ГЕ.2.3.2.,ГЕ.3.3.1 . ГОДИШЊА СИСТЕМАТИ-ЗАЦИЈА НАСТАВНОГ ГРАДИВА (2)		

ПРЕДМЕТ **ФИЗИКА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одређених	Ученик треба да: - разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу од оних које су дефинисане интезитетом, правцем и смером - уме да слаже и	ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ (4+3+1) ФИ 1,2,1 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,2,3 ФИ 3,2,2	-увођење једноставних експеримената -поступност - очигледност - индуктивни приступ (од појединачног ка општем) -повезаност наставних садржаја (вертикално)	

Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне природне законе, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закокона у свакодневном животу и раду.	разлаже силу, јачину електричног поља.. - разликује различите врсте кретања и да зна њихове карактеристике; - зна основне карактеристике звука и светлости; - зна да је брзина светлости у вакуму највећа постојећа брзина у природи; - разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто; -примењује законе одржања; - зна услове за настанак струје и омов закон; - праи разлику између температуре и топлоте; - уме да рукује мерним инструментима; - користи јединице међународног система СИ за одговарајуће физичке величине.	ФИ 3,2,3 ФИ 3,2,4 ФИ 3,2,5 ФИ 3,2,6 СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ (7+6+2) ФИ 1,2,1 ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ (5+5+0) ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,1,1 ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА (8+8+3) ФИ 1,3,1 ФИ 1,3,2 ФИ 1,4,1, ФИ 1,4,2 ФИ 1,7,1 ФИ 1,7,2 ФИ 2,3,1 ФИ 2,3,2 ФИ 2,3,3 ФИ 2,3,4 ФИ 2,3,5 ФИ 2,3,6 ФИ 2,4,1 ФИ 2,4,3 ФИ 3,3,1 МАГНЕТНО ПОЉЕ (4+2+0) ФИ 2,1,2 ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ (5+3+0)	- излагање садржаја уз демонстрационе огледе - решавање квалитативних и квантитативних задатака - лабораторијске вежбе -континуирано праћење рада ученика	**68**

		ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ (2+0)		

ПРЕДМЕТ **МАТЕМАТИКА**

ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТ	СТАНДАРДИ ПОСТ.	МЕЂУПРЕД МЕТНА ПОВЕЗАНОС Т	КОРЕЛАЦИЈА
1.Ученик треба да: - схвати појам сличности троуглова и то примени - има навику концизног образлагања (доказивања) ставова - разуме формулацију Талесове теореме и обрнуте Талесове теореме, примени је на рачунске и консруктивне задатке, као и доказивање особина - уочава посебне услове за сличност правоуглих троуглова - посебно уочава геометријску средину -примењује сличност на правоугли троугао	СЛИЧНОСТ ТРОУГЛОВА	3.3.6.уме да примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката;		Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
2.Ученик треба дасхвати међусобне односе тачака, правих и равни у простору - научи најбитније чињенице о пројекцијама на	ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	МА.1.3.1., МА.1.3.2., МА.3.3.1., МА.3.3.2.	Географија: паралелност правих са меридијаним а... Техничко и информатичк	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а;

раван			о образовање: Навести примере ортогоналне пројекције који се користе у техничком	рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
3. Ученик треба да - уме да решава линеарне једначине (неједначине) на основу еквивалентних трансформација - уме да уочи посебну врсту једначина – идентичност - оспособи се да одговорајајуће текстуалне задатке изрази математичким језиком и реши их, користећи једначине	ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИ НЕ СА ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТО М -	1.2.1. решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану; 2.2.1. решава линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате; 2.2.5.користи једначинеједноставни м текстуалним задацима; 3.2.1.саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате; 3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке	.	Компетенци ја за целоживот н о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

4. Ученик треба да - научи елементе и својства призме - уме да црта мрежу и израчунава површину и запремину призме - примењује знања (о призми) у пракси, повезујући садржаје математике и других области	ПРИЗМА	1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и уме да их обележи и рачуна њихову површину и запремину); 1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе,времена и углова; 1.4.2.претвори веће јединице дужине,масе и времена у мање; 1.4.3. користи различите апоене новца; 1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером; 2.3.4.влада појмовима: призма и пирамида, рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати узадатку; 2.4.1.	Ликовна култура: Коришћење геометријских тела у сликарству	Компетенц ија за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

		пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину, површину, запремину, углове, време и масу; 2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију; 2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу; 3.3.4. рачуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати; 3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима; 3.4.2. уме да процени и заокружи дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm,1 g);		

5.Ученик треба да- научи елементе и својства пирамиде - уме да црта мрежу и израчунава површину и запремину пирамиде - примењује знања (о пирамиди) у пракси, повезујући садржаје математике и других области	ПИРАМИДА	1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе уреалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и уме да их обележи и рачуна њихову површину и запремину); 1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе,времена и углова; 1.4.2.претвори веће јединице дужине,масе и времена у мање; 1.4.3. користи различите апоене новца; 1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером;2.3.4.влада појмовима: призма и пирамида, рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати узадатку; 2.4.1.	Ликовна култура: Коришћење геометријских тела у сликарству	Компетенц ија за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

		пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину, површину, запремину, углове, време и масу; 2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију; 2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу; 3.3.4. рачуна површину и запремину призмеи пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати; 3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима; 3.4.2. уме да процени и заокружи дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm,1		

6. Ученик треба да - уочи функционалне зависности и приказује их на разне начине, тј. да схвати појам функције и њеног графика - овлада појмом функције упознавањем и усвајањем линеарне функције и њених својстава, тако да може да црта и чита разне графике линеарне функције	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	g);2.3.4.влада појмовима: призма и пирамида, рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно датиузадатку; рачуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати; 1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом; 2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију y=ax и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалност и и одређује непознати члан пропорције; 3.2.4. разликује директно и	Физика: Приликом учења графика повезати са појмовима брзине	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

		обрнутопропорцио налне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства;		
7. Ученик треба да - уме да решава линеарне једначине са једном непознатом и системе линеарних једначина са две непознате на основу еквивалентних трансформација - уме да тумачи и одреди решења графичком методом - уме да одговарајуће текстуалне задатке изрази математичким језиком и реши их користећи системе једначина	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	2.2.1. решава линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате; 3.2.1.саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате;		Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама; дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња
8.Ученик треба да - научи елементе и својства геометријских тела (ваљка) - уме да црта мрежу ваљка - уме да израчунава површину и запремину ваљка - примењује знања о геометријским телима (ваљку) у пракси, повезујући садржаје математике и других области - научи елементе и својства геометријских тела (купе) - уме да црта мрежу купе - уме да израчунава површину и запремину купе - научи	ВАЉАК , КУПА ,ЛОПТА	1.3.5. влада појмовима:купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе); 1.4.1. - 1.4.2. - 1.4.3. - 1.4.4. 2.3.5. рачуна	Географија: Повезати појам лопте са обликом Земље . Ликовна култура: Коришћење геометријских тела у сликарству	Компетенци ја за целоживотн о учење; комуникациј а; рад с подацима и информациј ама;

елементе и својства геометријских тела (лопте) - уме да црта мрежу лопте - уме да израчунава површину и запремину лопте - примењује знања о геометријским телима (лопти) у пракси, повезујући садржаје математике и других области 10.		површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку; 2.4.1. - 2.4.2. - 2.4.3. 3.3.5. рачуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати; 3.4.1. - 3.4.2		дигитална компетенциј а; решавање проблема; сарадња

ПРЕДМЕТ **БИОЛОГИЈА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одређених Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и	**Ученици треба да:** - упознају појам биолошке разноврсности и њен значај за опстанак и еволуцију живота на Земљи; - науче и схвате ниво организације живог света у природи; -упознају предмет истраживања екологије и	УВОД БИ.1.1.5. БИ.1.3.8. БИ 1.3.10. БИ.2.3.5. БИ.2.4.1. БИ.3.1.5 БИ.3.4.1. ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНА СРЕДИНА БИ.1.2.5 БИ.1.2.7.	- активан приступ усмерен практичној реализацији заштите животне	

задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересовано-ст за предметне садржаје, као и да усвајањем образовно- васпитних садржаја стекну основна знања, ештине и умења из области екологије и заштите животне средине, уз примену концепта одрживог развоја.	њен значај; - упознају компоненте жиотне средине; - упознају еколошке факторе и њихов значај за живи свет; - схвате основне односе исхране и повезаностживих бића у ланцима исхране; - схвате узајамне односе живих бића и животне средине и динамику односа материје и енергије; - схвате значај еколошке равнотеже за одржавање екосистема; - упознају основне типове екосистема и животне услове у њима; - стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине- екосистема; - упознају глобалне последице загаживања животне средине; - упознају појам и концепцију одрживог развоја; - разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине; -упознају природне ресурсе, њихову ограниченост и значај рационалног коришћења; - изграде ставове, развију знања и умења неопходна за заштиту животне средине и допринос одрживом развоју;	БИ.1.4.3 БИ.2.4.5. БИ.2.4.4. БИ.2.4.9 БИ.2.4.7. БИ.3.4.2. БИ.3.4.3. БИ.3.4.4. БИ.3.4.5. УГРОЖАВА-ЊЕ, ЗАШТИТА И УНАПРЕЂИ-ВАЊЕ ЕКОСИСТЕ-МА - ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ БИ.1.4.5. БИ.1.4.6. БИ.1.4.7 БИ.2.4.8. БИ,2.4.9. БИ.3.4.6. БИ.3.4.7. БИ.3.2.6. БИ.3.2.7. ГЛОБАЛНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВА-ЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ БИ.1.4.5. БИ.1.4.6. БИ.1.4.7 БИ.2.4.8. БИ,2.4.9. БИ.3.4.6. БИ.3.4.7. БИ.3.2.6. БИ.3.2.7. ЖИВОТНА СРЕДИНА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ БИ.1.5.1. БИ.1.5.3. БИ.1.5.4. БИ.2.5.1. БИ.2.5.4. БИ.3.5.1 ЖИВОТНА СРЕДИНА, ЗРАВЉЕ И КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА БИ.1.5.1. БИ.1.5.3. БИ.1.5.4. БИ.2.5.1. БИ.2.5.4. БИ.3.5.1	средине; - примена интерактивне наставе ; - употреба различитих наставних метода и информацион их технологија; - 60% часова обраде, 40% других типова часова.	**68**

	- развију еколошку, здравствену и културу живљења.			

ПРЕДМЕТ: **ХЕМИЈА**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И СТАНДАРДИ ПОСТ.	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР. ЧАСОВА
- развијање функционалне хемијске писмености; - разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела , закона; - коришћење хемијски термина , симбола, формула, једначина; -способност за извођење једноставних хемијских истраживања; -решавање теоријских и експерименталних проблема; - развијање логичког и апстрактног и критичког мишљења; -способност за	- старање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани; - омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије; - омогућавање ученцима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште; - омогућавање ученицима да разумеју научни метод којим се у хемији долази до сазнања; - оспособљаање ученика да користе језик хемије као науке; - сазнања на основу	**НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ (13)** ХЕ.1.2.1. ХЕ.1.2.2 ХЕ.1.2.3 ХЕ.1.2.5 ХЕ.1.2.7 ХЕ.1.2.8 ХЕ.2.14 ХЕ.2.2.1 ХЕ.2.2.2 ХЕ.3.2.2 ХЕ.3.2.3 **МЕТАЛИ, ОКСИДИ МЕТАЛА И ХИДРОКСИДИ (БАЗЕ) (8)** ХЕ.1.2.1 ХЕ.1.2.2 ХЕ.1.2.3 ХЕ.1.2.5 ХЕ.1.2.7 ХЕ:1.2.8 ХЕ.2.2.1 ХЕ.2.2.2 ХЕ.3.2.2 **СОЛИ (5)** ХЕ.1.2.5 ХЕ.1.2.6 ХЕ.2.2.1 **ЕЛЕКТРОЛИТИ-ЧКА ДИСОЦИЈАЦИ-ЈА КИСЕЛИНА, ХИДРОКСИДА И СОЛИ (3)** ХЕ.1.2.5 ХЕ.1.2.6 ХЕ.2.2.1 **УВОД У ОРГАНСКУ ХЕМИЈУ (2)** ХЕ.1.3.1 ХЕ.1.3.2ХЕ.2.1.2 ХЕ.2.3.1	Специфичност учења хемије огледа се у потреби да се хемијски појмови разматрају на три нивоа: макро нивоу, микро нивоу и симболичком нивоу. Значајно је планирати ситуције у којима се промене које се макроскопски опажају у огледима тумаче на нивоу честица које изграђују супстанцу и то представља помоћу хемијских симбола, формула и хемијских једначина. Формирање хемијских појмова требало би да буде резултат истраживачког	**68**

коришћење различитих извора; - свест о важности одговорног односа према животној средини ; - позитиван став према учењу хемије; - развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији	демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе; - разијање експерименталних вештина; - извођење једноставних истраживања; - решаање теоријских и експерименталних проблема; - примењивање знања из хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу; - омогућавање ученицима ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и њихову практичну примену.	XE.3.3.1 XE.3.3.3 **УГЉОВОДОНИЦИ** **(12)** XE.1.3.1 XE.1.3.2XE.1.3.3 XE.2.1.4 XE.3.3.1 XE.3.3.3 **ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ** **(12)** XE.1.4.1 XE.1.4.2 XE.2.4.1 XE.3.4.1 XE.3.4.2 **БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА** **(12)** XE.1.4.1 XE.1.4.2 XE.2.4.1 XE.3.4.1 XE.3.4.2 **ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ** **(4)** XE.1.1.2.XE.2.1.2 XE.3.1.3	приступа. Активности: посматрање, анализирање, формулисање предпоставки, планирање огледа, извођење огледа, бележење резултата, формулисање објашњења, извођење закључака, дискутовање, претраживање литературе и Интернета, припремање извештаја, сређивање радног места, прављење наставних средстава, решавање рачунских zada..	

ПРЕДМЕТ- **ТЕХНИЧКО И ТЕХНОЛОГИЈА**

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈ
- процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; - анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; - образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; - повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима; - упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; - разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; - користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; - класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; - процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; - црта електричне шеме правилно користећи симболе; - користи софтвере за симулацију рада електричних кола; - састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса; - објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; - анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; - разликује елементе кућне електричне инсталације; - повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; - користи мултиметар; - анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; - класификује електронске компоненте на основу намене; - аргументује значај рециклаже електронских компоненти; - самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; - креира документацију, развије и представи бизнис план производа; - састави производ према осмишљеном решењу; - састави и управља једноставним	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. Електрична инсталација-опасност и мере заштите. Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност. Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике

школским роботом или мехатроничким моделом; - представи решење готовог производа/модела; - процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.		
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајна средства на електропогон − врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. Основни симболи у електротехници. Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. Израда и управљање електромеханичким моделом.
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације. Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.
	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	Моделовање електричних машина и уређаја. Огледи са електропанелима. Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета. Рад на пројекту: - израда производа/модела; - управљање моделом; - представљање производа/модела

ПРЕДМЕТ- **ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ ПОСТ.	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1.Упознавање ученика са планом и програмом и договор о раду	Уводни час	.		-за учење -за решавање проблема -за сарадњу -за комуника-цју
2. Упоређивање разултата тестирања са вредностима за свој узраст и сагледавање сопственог моторичког напретка	Антропометријс ка мерења		српски језик математик а	

3.- Оспособљеност у вештинама (подобласт: спортске игре, атлетике, спортске гимнастике, вежби обликовања) - Знања о физичком вежбању и физичком васпитању - Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања	Атлетика		српски језик математик а музичка култура ликовна култура географија информат ика	за учење -за решавање проблема - за сарадњу -за комуникацију -рад са подацима и информа-цијама - за решавање проблема - дигитална -сарадња и комуника-ција
4.- Оспособљеност у вештинама (подобласт: спортске игре, атлетике, спортске гимнастике, вежби обликовања) - Знања о физичком вежбању и физичком васпитању - Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања	Кошарка		српски језик математик а музичка култура ликовна култура географија информат ика ЧОс Изборна настава	за учење -за решавање проблема - за сарадњу -за комуникацију -рад са подацима и информа-цијама - за решавање проблема - дигитална -сарадња и комуника-ција
5. Оспособљеност у вештинама (подобласт: спортске игре, атлетике, спортске гимнастике, вежби обликовања) - Знања о физичком вежбању и физичком васпитању - Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања	Спортска гимнастика		српски језик математик а музичка култура ликовна култура географија информат ика ваннаставн е активности ЧОС Изборна настава	за учење -за решавање проблема - за сарадњу -за комуника - цију -рад са подацима и информа -цијама - за решавање проблема - дигитална -сарадња и комуника -ција
-6.Оспособљеност у вештинама (подобласт: спортске игре, атлетике, спортске гимнастике, вежби обликовања) - Знања о физичком вежбању и физичком васпитању - Вредновање физичког вежбања и	Одбојка		српски језик математик а музичка култура ликовна култура географија информат ика ваннаставн е	за учење -за решавање проблема - за сарадњу -за комуникацију -рад са подацима и информа-цијама - за

физичког васпитања			активности ЧОС Изборна настава	решавање проблема - дигитална -сарадња и комуника-ција

ПРЕДМЕТ:ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1.Ученик уме да: - Отвори програм за табеларна израчунавања(Microsoft Excel) - Креира нови документ у оквиру програма за табеларна израчувања, унесе нови лист у преименује га, као и да сачува начињене промене у документу - Унесе садржај у ћелију, дода нову колону и нови ред, као и да их уклони - Подеси изглед табеле - Креира и примени формуле у оквиру табеле - Примени неке од уграђених функција програма MicrosoftExcel - Сортира податке по одређеној колони или реду - Филтрира податке по одређеном критеријуму - Употреби SUBTOTAL како би извршио груписање података и израчунавање статистике по групама - Креира графиконе на основу података табеле или дела табеле - Форматира графиконе - Припреми документ за штампу и иштампа га - Извезе документ у облику PDF формата - Формира дељене табеле и подеси права приступа	ИКТ		Енглески језик, математика.	– компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према здрављу – предузимљиво ст и оријентација ка предузетништв у– рад са подацима и информацијам а– сарадња – дигитална компетенција
Ученик уме да: - препозна злоупотреба личних података на интернету - Подеси веб - претраживач да памти или не памти информације током прегледања - Наведе права			Историја	– компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација –

детета која су загарантована Конвенцијом о правима детета - Користи интернет разумноа, у складу са законима и не на штету других - Разликује личне од отворених података - Преузме отворене податке - Наведе кораке формирања инфографике и креира инфографику на основу датих података				рад са подацима и информацијам а– сарадња – дигитална компетенција
3.Ученик уме да: - Преузме инсталациону датотеку и инсталира програмски језик Python - Покрене радну свеску (Jupyter notebook) путем сервиса Binder - Креира једноставније пајтон програме и тестира их у окружењу радне свеске, као и да их преузме у одговарајућем формату на чврсти диск рачунара - Креира листу и изврши једноставније анализе података користећи библиотечке функције - Изврши сортирање и филтрирање података у једнодимензионалном низу - Формира линијски, стубичасти и секторски графикон и изврши френквенцијску анализу података - Формира угњеждену листу и табеларно представи податке Индексира табелу по датом кључу и приступи појединачним редовима, издвојеним деловима табеле и појединачним ћелијама табеле - Дода нову колону и ред у табелу - Обради табеларно записане податке(филтрира их, изврши френквенцијску анализу и графички представи табеларно записане податке)	Рачунар ство		Енглески језик, географија, биологија.	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљиво ст и оријентација ка предузетништв у– рад са подацима и информацијам а– решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција
4.сарађује с осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом ... бира и прим е њује технике и алат ке у складу са фазама реализације пројекта ... сарађује с осталим	Пројект на настава		Рад на часу је у корелацији са наставним садржајима предмета информатике и	– одговорно учешће у демократском друштву – комуникација –

члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом ... сарађује с осталим члановима групе у представљању резултата и закључака ...наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка ...вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен			рачунарства – претходном наставном јединицом, математике, ликовне културе	предузимљиво ст и оријентација ка предузетништв у – рад са подацима и информацијам а – сарадња – дигитална компетенција

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРЕДМЕТ- ВЕРСКА НАСТАВА-ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

ЦИЉ	ТЕМА/ОБЛАСТ	ИСХОДИ	
Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету.	1. Увод	По завршетку теме ученик ће: • моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања	.
	2. Човекје икона Божија	По завршетку теме ученик ће: • моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона	

		између Бога и света. • моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. • бити подстакнут да учествује у литургијској заједници. • моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; • моћи да разликује слободу од самовоље; • моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; • бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; • моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт; • моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави.	
	3. Подвижничко – евхаристијски етос	По завршетку теме ученик ће: • моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; • моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу; • моћи да објасни кад и како се пости; • моћи да увиди смисао и значај поста; • бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу; • бити подстакнут да развија хришћанске врлине; • бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима; • бити подстакнут да чита Житија Светих; • бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности.	
	4. Литургија	По завршетку теме ученик ће: • моћи да увиди да је молитва разговор са Богом; • бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот; • моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву; • моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија; • моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу; • моћи да препозна неке од елемената Литургије; • моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу; • моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену. • моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници; • бити подстакнут да активније учествује у богослужењима;	
	5. ЦарствоБожије	По завршетку теме ученик ће: • моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије; • моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; • моћи да објасни да је Бог створио човека каосарадника на делу спасења; • моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег; • бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији.	

		• моћи да преприча догађај Преображења Господњег; • моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа • моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима... • моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства; • моћи да препозна икону као символ Царства Божијег; • бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама.	

ПРЕДМЕТ- **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе грађанског васпитања јесте да ученици стекну сазнања , формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском	- разумевање концепта универзалности права детета; - стицање знања о узроцима различитог степена остварености права детета; - критички однос према појавама злоупотребе детета; - упознавање са условима за остваривање најбољег интереса детета; - упознавање са улогом и значајем међународних као и институција у Србији које се баве унапређивањем положаја деце;	УВОД (2) ДЕЦА У САВРЕМЕ-НОМ СВЕТУ (18) МЕДИЈИ У САВРЕМЕ-НОМ ДРУШТВУ (11)	- дискусија -аргументовање - дебата -анализа случаја - поређење и покретање иницијативе - рад у групама и паровима; - разноврсни материјал.	**34**

друштву.	- упознавање са законоданим оквиром чији је циљ заштита интереса деце; - разумевање места улоге и одговорности државе , друштва, породице и детета у унапређивању положаја деце; - разумевање улоге и значаја медија у друштву; - унапређивање вештина критичког разматрања информација добијених преко медија; - упознавање улоге медија у креирању слике детета у друштву.	ЗАВРШНИ ДЕО (3)		

ПРЕДМЕТ- ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК-ЧЕТВРТА ГОДИНА УЧЕЊА

ЦИЉ	ЗАДАЦИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВ. ПРОГРАМА	БР.ЧАСОВА
Циљ наставе страног језика јесте да осигура	-развијање сазнајних и интелектуалних способности		-циљни језик употребљава се у учионици у добро	

да сви ученици стекну базичку језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда обраовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересовано-ст за предметне садржаје, као и да овладају комуникативни м вештинама и развију способности и методе учења страног језика	ученика,његових хуманистичких, моралних и естетских врености -стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу уз уважавање различитости -ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му у једноставној писменој и усменој комуникацији омогићити да се споразумева са људима из других земаља -ученик треба да усвоји норме вернбалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи **Стандарди:** разумевање говора, разумевање писаног	1. Именица, заменица,члан 2. Придеви, предлози, партикуле. 3. Глагол 4.Фраза и реченица	осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; - битно је значење језичке поруке; -говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - наставник ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа; -знања ученика мере се јасно одређеним ***релативним*** критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; -настава се заснива и на социјалној интеракцији; -рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора -учионица постаје - наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја; -вежбе слушања -рад у паровима, малим и великим групама -мануелне активности; - игре; -певање у групи; -мини пројекти;	**68**

	текста,усмено изражавање, писано изражавање, интеракција, знања о језику.		-цртање по диктату; - превођење исказа у гест и геста у исказ; - увођење дечје књижевности и транспотовање у друге медије; - писмено изражавање.	

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

6. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунска настава организоваће се за ученике који из одређених разлога заостају у редовном процесу.

Допунски рад је обавезан за ученика којег је на то упутио предметни наставник или одељењско веће.

Часови ће се организовати према сачињеном распореду са флексибилним веменом трајања. Садржаји за допунску наставу биће пажљиво одабрани. Избегаваће се фронтални облик рада због чијег недостатка у оквиру редовне наставе допунски рад се и организује.

Часови допунске наставе не смеју бити поновљени часови предавања или испитивања ученика, већ часови на којима ће се наставник приближити сваком појединoм ученику и на којима ће им добро објаснити и поједноставити све што им није јасно.

У допунском раду мора бити наглашена васпитна компонента, оспособљавање ученика за активно учење, изграђивање радних навика и осећања личне одговорности у раду, као и мотивисање ученика за рад и постизање резултата.

У погледу организације ове активности посебна пажња ће се усмерити на следеће:

- ученици ће се благовремено укључивати у допунску наставу, перманентно ће се мотивисати, пратити и вредновати резултати њиховог рада
- водиће се документација о напредовању ученика
- примењиваће се принцип индивидуализације и диференцијације наставних садржаја, организоваће се групни рад
- пажљиво ће се одабирати методе и средства рада, као и садржаји у складу са потребама ученика
- организоваће се сарадња и чешћи индивидуални контакт са родитељима ових ученика.

Допунска настава организоваће се за ученике који заостају у савладавању програмских садржаја. Број ученика у групи не може бити већи од 12. Примењују се облици рада: групни, у пару и индивидуални.

Допунски рад се одвија једном недељно са по једним часом, при чему се ученицима који теже савладавају градиво омогућава да, сходно својим могућностима, усвоје једноставније и мање захтевне садржаје. Предмете и број ученика за овај облик наставе одређиваће сваки предметни наставник и учитељ у току школске године, зависно од потреба ученика

Планови допунске наставе су саставни део Годишњег плана рада.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ
ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:36
V разред: 12 часова
VI разред: 12 часова
VII разред: 12 часова

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Током школске 2018/2019. године планира се одржавање допунске настава из италијанског језика уколико се такав вид рада током године покаже као потребан. Допунска настава се планира за ученике , шестог и седмог разреда. Допунска настава ће се одржавати само уколико ученици покажу жељу и заинтересованост да похађају допунску наставу. Обзиром на број часова у редовној настави и број предмета допунске наставе који ученици неизоставно треба да похађају ради полагања мале матуре, може да се деси да обавезност допунске наставе и из италијанског језика постане контрапродуктивна. Минимум знања може да се постигне у оквиру редовне наставе.

УКУПНО	***12***

VI РАЗРЕД

Циљ допунске наставе италијанског језика је да се ученик оспособи да разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и активностима на часу, савлада технике читања познате језичке грађе, да издваја основне информације из краћег прилагођеног текста (ko, шта, где, kada) Јачање мотивације ученика за упознавање страног језика.

ИСХОДИ

Ученик треба да чита краће текстове уз помоћ наставника, одговара на питања, уме да искаже основне податке о себи, да познаје основна правила ортографије и графије, схвата значај познавања језика, Ученик учествује у раду, чита краће текстове, претежно учествује у изради домаћих задатака, одговара на питања, даје основне информације о себи;

ШЕСТИ РАЗРЕД:

(увежбавање читања, увежбавање једноставног усменог изражавања, вежбање писања речи, основне граматичка правила одговарање на једноставна питања)

Редни број	Назив наставне јединице
1	Verbi essere i avere
2	In bocca al lupo, ragazzi!
3	Presente dei verbi regolari
4	Futuro
5	Andiamo al cinema tridimensionale!
6	Abbiamo i nuovi vicini
7	A Carnevale ogni scherzo vale
8	Voglio un gelato
9	Facciamo le decorazioni di Pasqua
10	Sul campo da tennis
11	Quanto è bella l'estate
12	Passato prossimo
УКУПНО	***12***

VII РАЗРЕД

Циљ допунске наставе италијанског језика је да се ученик оспособи да разуме упутства наставника, краће усмене текстове на већ обрађене и новоуведене теме у вези са свакодневним животом, окружењем и узрасно специфичним интересовањима. Ученика оспособити да разуме општи садржај и важне информације из писаног текста и суштину поруке текстова, дâ основне информације о себи и свом окружењу. Јачање мотивације ученика за упознавање страног језика.

ИСХОДИ

Ученик чита и делимично разуме краћи текст, одговара на питања, даје основне информације о себи, ради редовно домаће задатке и похађа допунску наставу, разуме и реагује на усмени текст у вези са предвиђеним темама.

СЕДМИ РАЗРЕД:

(увежбавање читања, основна граматичка правила, одговарање на питања)

Редни број	Назив наставне јединице
1	Come eravamo da bambini
2	Come eravamo da bambini
3	Come eravamo da bambini
4	Facciamo il detective
5	Facciamo il detective
6	Facciamo il detective
7	Che facciamo dopo la scuola?
8	Che facciamo dopo la scuola?
9	Che facciamo dopo la scuola?
10	Andiamo in Italia
11	Andiamo in Italia
12	Andiamo in Italia
УКУПНО	***12***

План извођења допунске наставе из Биологије

За извођење допунске наставе планирано је 36 часова. У зависности од тога са каквим се проблемима буду суочавали ученици током савладавања градива направиће се и одабир тема за допунску наставу. Планира се извођење допунске наставе у 5. и 6. разреду

Наставне теме за 5.разред :

1. Грађа биљне и животињске ћелије, сличности и разлике

2. Животни процеси биљака (дисање, фотосинтеза, транспирација)
3. Разноврсност царства биљака

Наставне теме за 6.разред су :

1. Сунђери и дупљари
2. Црви
3. Мекушци
4. Зглавкари
5. Бодљокошци

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ ФИЗИКЕ

VI РАЗРЕД
1.КРЕТАЊЕ
2.МЕРЕЊЕ
3.МАСА И ГУСТИНА
4.ПРИТИСАК
5.СИЛА
VII РАЗРЕД
1.СИЛА И КРЕТАЊЕ
2.ГРАВИТАЦИЈА
3.РАВНОТЕЖА
4.РАД И ЕНЕРГИЈА
5. ТОПЛОТА
VII РАЗРЕД
1.ПЕРИОДИЧНО КРЕТАЊЕ
2.СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ
3.ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ
4.ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА
5.МАГНЕТНО ПОЉЕ

План допунске наставе

Школске 2018/ 2019. година

ДОПУНСКА НАСТАВА(2. разред)

Допунсканаставаорганизујесезаученикекојинисууспели у редовнојнаставидапотпуносавладајунаставнесадржајеизпојединихпредмета. За њихсе организуједопунскирадкакобимоглидаљенормалнонапредовати у редовнојнастави.

Овајобликрадаорганизује сезаученикекојизаостају у радуизсрпскогјезика, математике а попотреби и издругихпредмета.Учешћеученика и времереализацијезависеодпотребаученика.

Редни број	Садржајипрограма		Времереализације
1.	Српскијезик	Граматика – реченице	Октобар
2.	Математика	Сабирање и одузимањедвоцифреног и једноцифреногбројасапрелазомпрекодесетице	
3.	Српскијезик	Читањеприроднимгласом и нормалнимтемпом	
4.	Математика	Сабирање и одузимањедвоцифренихбројевасапрелазомпрекодесетице	
5.	Српскијезик	Радња и вршилацрадње	Новембар
6.	Математика	Задацисадвеоперације	
7.	Српскијезик	Писањевеликогслова	
8.	Математика	Сабирање и одузимање	
9.	Српскијезик	Правиланизговор и писањеизјавне, упитне, узвичне, потврдне и одричнереченице	Децембар
10.	Математика	Сабирање и одузимање	
11.	Српскијезик	Причањенаосновудатихречи	
12.	Математика	Једначинесасабирањем и одузимањем	
13.	Српскијезик	Вежбечитања	Јануар
14.	Математика	Множење и дељење	
15.	Српскијезик	Учењештампанихсловалатинице	Фебруар
16.	Математика	Множење и дељење	
17.	Српскијезик	Читање и писањедругогписма	
18.	Математика	Множење и дељење	
19.	Српскијезик	Читање и писањедругогписма	Март
20.	Математика	Множење и дељење	

21.	Српскијезик	Читање и писањедругогписма	
22.	Математика	Множење и дељење	
23.	Српскијезик	Именице и глаголи	Април
24.	Математика	Множење и дељење	
25.	Српскијезик	Именице, глаголи , речизаименовањеособинепредмета	
26.	Математика	Табличномножење и дељење	Мај
27.	Српскијезик	Вежбапричања и препричавања	
28.	Математика	Редоследоперација	
29.	Српскијезик	Вежбачитања – латиница	
30.	Математика	Једначине	Јун

План допунске наставе

Школске 2018/ 2019. година

Разред: III
Број планираних часова у току недеље:Један

ПРЕДМЕТ- СРПСКИ ЈЕЗИК

Септембар

1. Понављање градива другог разреда
2. Понављање градива другог разреда

Октобар

1. Богаћење речника
2. Препис реченица , текста

Новембар

1. Читање
2. Слика - слово (ћирилица – латиница)

Децембар

1. Читање
2. Састављање реченица

Јануар
1.Писање по диктату

Фебруар

1. Латиница - писање
2. Вежбе читања

Март

1. Вежбе писања и читања
2. Вежбе писања и читања

Април

1. Вежбе читања и писања
2. Вежбе читања и писања

Мај

1. Вежбе читања и писања
2. Вежбе читања и писања

ПРЕДМЕТ- МАТЕМАТИКА

Септембар

1. Предмети у простору и односи међу њима
2. Бројеви до 100

Октобар

1. Рачунске операције сабирање и одузимање
2. Рачунске операције сабирање и одузимање

Новембар

1. Сабирање и одузимање - вежбање
2. Сабирење и одузимање- вежбање

Децембар

1. Сабирање и одузимање са прелазом до 100
2. Сабирање и одузимање са прелазом до 100

Јануар

1. Сабирање и одузимање са прелазом до 100

Фебруар

1. Природни бројеви до 100
2. Појам прве стотине

Март

1. Увежбавање таблице
2. Увежбавање таблице

Април

1. Увежбавање четири рачунске операције
2. Увежбавање четири рачунске операције

Мај

1. Увежбавање четири рачунске операције
2. Увежбавање четири рачунске операције

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА IV

ШКОЛСКЕ 2018/2019.

ОКТОБАР

Читање текстова оба писма.

Реченице по значењу.

НОВЕМБАР

Писање реченица.

Припрема за писмени задатак.

ДЕЦЕМБАР

Субјекат и предикат.

Именице – појам и врсте

ЈАНУАР

Реченице и речи.

ФЕБРУАР

Правописна правила писања великог слова.

Припрема за писмени задатак.

МАРТ

Придеви

Састављање реченица.

АПРИЛ

Вежбе у писменом изражавању.

Вежбе у описивању.
МАЈ
Самостално састављање реченица.
Читање текстова.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ IV

СЕПТЕМБАР
Бројеви до 1000. Сабирање и одузимање до 1000.
ОКТОБАР
Множење и дељење бројева до 100.
Бројевивећи од хиљаде.
НОВЕМБАР
Упоређивање бројева већих од хиљаде
Сабирање и одузимање бројева већих од хиљаде
ДЕЦЕМБАР
Писање бројева до 1000000.
Писмено сабирање и одузимање бројева до 1000000 без прелаза.
ЈАНУАР
Писмено сабирање и одузимање бројева до 1000000 са прелазом.
ФЕБРУАР
Писмено множење бројева већих од хиљаде.
Писмено множење.
МАРТ
Дељење бројева до 1000.
Дељење бројева већих од 1000.
АПРИЛ
Увежбавање сабирања и одузимања бројева до 1000000.
Увежбавање писменог множења и дељења већих од 1000.
МАЈ
Задаци са две операције.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

ПРЕДМЕТ: Енглески језик
РАЗРЕД: V, VI и VIII
ШКОЛСКА ГОДИНА:
Током школске 2016-2017. године одржаваће се допунска настава из енглеског језика за ученике петог, шестог и осмог разреда. Циљ допунске наставе јесте помоћ ученицима који имају проблема у савладавању градива из овог предмета и побољшање њиховог успеха, као и помоћ у самосталном учењу и подизање самопоуздања ученицима који показују слабије резулатате.
Планирани број часова је 36, а обрађиваће се следећи садржаји:

1. ПЕТИ РАЗРЕД: увежбавање читања, увежбавање једноставног усменог изражавања, вежбање писања речи, личне заменице, присвојни облици, have/has got, бројиве и небројиве именице, употреба чланова, основна значења предлога, much/many/a lot of, some/any/no, present simple tense, present continuous tense, past simple tense, future simple tense, бројеви
2. ШЕСТИ РАЗРЕД: увежбавање читања, увежбавање једноставног усменог изражавања, вежбање писања речи, бројиве и небројиве именице, употреба чланова, основна значења предлога, much/many/a lot of, some/any/no, present simple tense, present continuous tense, past simple tense, past continuous tense, present perfect tense, future simple tense, први кондиционал, бројеви
3. ОСМИ РАЗРЕД: увежбавање читања, увежбавање једноставног усменог изражавања, вежбање писања речи, употреба чланова, основна значења предлога, поређење придева, грађење и поређење прилога, глаголска времена, пасив, кондиционал, неуправни говор, бројеви

Допунска настава почиње почетком октобра 2016. и обично се одржава једном недељно. Број недељних часова је већи пре писмених и контролних вежби или према потребама ученика.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ПЕТИ

Време	***Садржај рада***	***Број часова***

IX	Идентификација ученика путем редовне наставе и одређивање термина Скупови	2
X	Скупови тачака Дељивост бројева	1 1
XI	Највећи заједнички делилац и најмањи заједнички садржалац Угао	1 1
XII	Сабирање и одузимање углова Комплементни и суплементни углови	1 1
I	Проширивање,скраћивање и упоређивање разломака	2
II	Операције са разломцима	2
III	Симетрала дужи Симетрала угла	1 1
IV	Множење и дељење разломака	2

V	Једначине у вези са множењем и дељењем разломака	2

Укупно
18

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ШКОЛСКЕ

Време	**Садржај рада**	**Број часова**
IX	Идентификација ученика путем редовне наставе и одређивање Термина сабирање целих бројева одузимање целих бројева	 1 1
X	Збир углова у троуглу Конструкција углова	1 1
XI	Множење целих бројева Дељење целих бројева	1 1
XII	Значајне тачке троугла Сабирање рационалних бројева	1 1
I	Одузимање рационалних бројева	1
II	Сабирање и одузимање у скупу Q Углови четвороугла	1 1
III	Врсте четвороуглова-особине Једноставније конструкције четвороуглова	1 1
IV	Множење рационалних бројева Дељење рационалних бројева	1 1

V	Изрази са рационалним бројевима Површина троугла и четвороугла	1 1
VI	Површина троугла и четвороугла	1

Укупно 18

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

Време	**Садржај рада**	**Број часова**
IX	Идентификација ученика путем редовне наставе и одређивање Термина Квадрат рационалног броја, квадратни корен Питагорина теорема	 1 1
X	Примена Питагорине теореме Множење и дељење степена истих основа	1 1
XI	Алгебарски изрази Многоугао- збир углова у многоуглу, број дијагонала	1 1
XII	Обим и површина правилног многоугла Сабирање и одузимање полинома	1 1
I	Множење полинома	1
II	Разлика квадрата, квадрат бинома Централни и периферијски угао круга	1 1
III	Обим и површина круга Растављање полинома на чиниоце	1 1
IV		

	Координатни систем,функција и њен график Пропорција	1 1
V	Дељење дужи у датој размери Сличност троуглова	1 1
VI	Сличност	1

Укупно 18

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ЗА ОСМИ РАЗРЕД

Време	**Садржај рада**	**Број часова**
IX	Идентификација ученика путем редовне наставе и одређивање Термина Ортогонална пројекција Линеарне једначине	 1 1
X	Решавање једначина Површина призме	1 1
XI	Запремина призме Линеарне неједначине	1 1
XII	Линеарне једначине и неједначине Површина пирамиде	1 1
I	Запремина пирамиде	1
II	Линеарна функција График линеарне функције	1 1
III	Површина и запремина ваљка Решавање система једначина	1 1
IV	Решавање система једначина	2
V	Површина купе	1

	Запремина купе	1

Укупно 17

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

План допунске наставе географије,

Глобални план за пети разред (4 часа)
Наставне теме:
1. Ротација и револуција (1 час)
2. Географска карта и картографска писменост (1 час)
3. Географски омотачи -атмосфера и литосфера (2 часа)

Глобални план за шести разред (10 часова)
Наставне теме:
1. Географски омотачи- хидросфера и биосвера (1 час)
2. Опште одлике Европе са читањем географске карте (4 часа)
3. Географске регије Европе (5 часова)

Глобални план за седми разред (11 часова)
Наставне теме:
1. Опште олике Азије (1 час)
2. Географске регије Азије (3 часа)
3. Опште олике Африке (1 час)
4. Гееографске регијее Африке (2 часа)
5. Опште одлике Америке (1 час)
6. Географске регије Америке (2 часа)
7. Свет као целина (1 час)

Глобални план за осми разред (10 часова)
Наставне теме:
1. Природне одлике Србије (6 часова)
2. Друштвене одлике Србије (2 часа)
3. Систематизација градива (2 часа)

Припрема за пријемни испит по потреби и интересовању ученика.

Оријентациони план рада за допунску наставу у VII разреду

Предмет:Српски језик

IX	1.Врсте речи
X	2.Реченични чланови 3.Безличне,пасивне реченице
XI	4.Синтагма 5.Конгруенција 6.Синтагма,конгруенција
XII	7.Падежи 8.Падежна синонимија
I	9.Кумулативне функције независних реченица

II	10.Независни напоредни односи 11.Независни напоредни односи
III	12.Глаголски облици 13.Глаголски облици
IV	14.Акценти 15.Развој словенских језика
V	16.Правопис 17.Књижевни родови и књижевне врсте
VI	18.Стилска средства

<u>План рада допунске наставе из српског језика у петом разреду</u>

СЕПТЕМБАР:

1. Разговор о садржајима и начину рада; евидентирање ученика
2. Обнављање садржаја из граматике и правописа из четвртог разреда

ОКТОБАР:

3. Подела реченица по значењу и саставу. Субјекат и предикат као главни реченични чланови
4. Диктат (ћирилица, латиница)
5. Правопис: управни и неуправни говор
6. Тумачење епског текста: приповетка „Дјевојка цара надмудрила“
7. Независни падежи: номинатив и вокатив

НОВЕМБАР:

8. Промена придева по степену поређења
9. Интерпретација приповетке „Чича Јордан“ С. Сремца (приповедање и приповедач

10. Генитив и предлози као непромењива врста речи
11. Вежбање читања прозних текстова

ДЕЦЕМБАР:

12. Значење и употреба падежа (датив и акузатив)
13. Значење и употреба падежа (инсрументал и локатив)
14. Припрема за израду Другог школског писменог задатка
15. Говорна вежба: Зимске чаролије

ЈАНУАР:

16. Изражајно читање одабраних одломака из дела о светом Сави
17. Реченица и њени делови

ФЕБРУАР:

18. Правопис: писање великог слова
19. Глаголи: глаголски род
20. Глаголи: глаголски вид
21. Инфинитив; одређивање инфинитивне основе

МАРТ:

22. Презент; одређивање презентске основе
23. Радни глаголски придев; перфекат
24. Футур; промена помићних глагола
25. Писмо најбољем другу – писмена вежба

АПРИЛ:

26. Читање обрађених књижевних текстова
27. Непроменљиве врсте речи
28. Подела реченица по саставу
29. Говорна вежба: Како замишљам Атлантиду

30. Лик Робинзона у истоименом роману Д. Дефоа; нарација и дескрипција

МАЈ:

31. Монолог и дијалог
32. Унутрашњи монолог
33. Стилске фигуре (рад на одабраним одломцима из поезије)
34. Јунаци Нушићевог романа „Хајдуци“

ЈУН:

35. Вест: Догодило се у мојој школи (писање састава)

Анализа протеклог

План рада допунске наставе из историје за ученике петог разреда

Септембар
1.Време и временске одреднице
Октобар
1.Рачунање времена
Новембар
1.Праисторија
Децембар
1.Стари исток
Јануар
1.Стара Грчка
Фебруар
1.Стари Рим
Март
1.Римска култура
Април
1.хришћанство
Мај
1.Пад Западног римског царства
Јун
1.евалуација

7.Програм додатне наставе

Додатна настава организоваће се за ученике који постижу изузетне резултате и испољавају висок степен интересовања у појединим наставним областима, а на основу праћења и вредновања интересовања и постигнућа ученика у појединим наставним предметима. Утврдиће се наставне области из којих ће се организовато додатна настава.

Предметни наставници учествоваће у избору ових ученика, а сви наставници морају бити упознати са тим који су то ученици који су укључени у додатни рад, а исто тако и учитељи како би могли пратити њихов даљи развој у одређеној области. У овај рад ученици ће се добровољно укључивати.

Пажња ће се посветити избору садржаја рада који ће бити одабран заједно са ученицима. Сваки наставник који ће организовати додатни рад мора имати разрађен програм, са свим битним елементима (садржај рада, време и носиоци реализације, методе и облике рада, као и праћење и вредновање). Утврдиће се и могући организациони облик рада са даровитим ученицима (израда реферата, експериментисање,...) Распоред часова ће се сачинити заједно са ученицима са којим ће се упознати сви наставници

У организацији овог рада обратиће се пажња на следеће моменте :

перманентно ће се пратити и бирати ученици за ову активност у складу са њиховим интересовањима и способностима,

један ученик може бити само у једној области додатног рада,

један ученик треба континуирано да ради у једној области,

наставници у додатном раду појављују се као сарадници, саветници и васпитачи у најширем смислу. Они подстичу стваралаштво, самосталност, љубав за трагањем и откривањем знања које се налази ван садржаја наставног програма,

одабираће се адекватни облици и методе рада,

пратиће се и вредновати рад при чему похвале и награде заузимају значајно место као подстицајно средство,

водиће се документација и вршиће се анализа остварених резултата.

Ове школске године додатно образовно - васпитни рад организоваће се из следећих области:математике,енглеског језика, италијанског језика, математике, биологије, историје.

Ова активност намењена је развијању специјалних способности изузетно даровитих ученика за поједине дисциплине и области. То су ученици који у појединим предметима постижу натпросечне резултате захваљујући својим способностима и склоностима, сазнањима и интересовањима, али који не морају показивати такве резултате и одличан успех у осталим наставним областима.

Додатним радом не обухватају се ученици само зато што су им опште способности(интелигенција) натпросечне или што су вредни у учењу, већ су талентовани у посебној области.

На основу анализе рада у прошлој години, констатовано је да се додатна настава мора боље организовати ради задовољења посебних захтева и интересовања ученика, развијања изразитих способности и смисла за поједине наставне области.

Додатна настава у разредној настави

У разредној настави овај облик рада организоваће се из матемтике у четвртом разреду.
Планови и програми додатне наставе саставни су део Годишњег плана. Рада школе.
Додатни рад се планира из следећих области:Математика, енглески језик, италијански језик, биологија и историја .
Планови и програми додатне наставе саставни су део Годишњег програма рада школе

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК - ДОДАТНА НАСТАВА

Додатна настава представља могућност за све заинтересоване ученике да додатно раде са наставником како би побољшали своје језичке компетенције. Додатна настава утиче на мотивацију ученика, али и пружа могућност заинтересованим ученицима да брже и боље савладавају програм и да стичу знања из италијанског језика и културе која нису предвиђена школским планом и програмом.

Планира се организовање додатне наставе за ученике петих, шестих, и осмих разреда.

Наставник настоји да ученици развију све језичке компетенције:

ЈЕЗИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРД	ТЕХНИКЕ
Разумевање говора	Ученик разуме усмене поруке на нивоу глобалног разумевања (основно обавештење из поруке), на нивоу селективног разумевања (проналажење тражене информације). Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (монолог, краћи разговор, кратка информација).	Наставник користи италијански језик Користи се аудио/видео материјал изворних говорника...
Разумевање писаног текста	Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове	Текстови (новински чланци, краће приче...
Усмено изражавање	Ученик одговара на постављена питања, сам износи усмене поруке, прича лични доживљај, садржај наративног текста, самостално или уз помоћ наставника.	Дискусија након обрађених текстова...
Писано изражавање	Ученик пише кратке поруке, краће саставе, писма....	У домаћим радовима или на часовима додатне наставе уз мању помоћ наставника, ученици пишу краће текстове...

Интеракција	Ученик остварује комуникацију и размењује са саговорницима информације	На часовима додатне наставе, наставник подстиче комуникацију...
Знања о језику	Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији. Препознаје основне принципе граматичке и социолонгвистичке компетенције	Ученици детаљније савладавају граматичку грађу и имају могућност припреме за такмичење према својим жељама...

ЦИЉЕВИ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Циљ додатне наставе италијанског језика је да се ученик оспособи да разговетно изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању, лагано присвајање морфолошких и синтаксичких структура и њихово дефинисање у оквиру граматичких правила. Јачање мотивације ученика за упознавање страног језика.Циљ додатне наставе италијанског језика је и проширивање знања и увежбавање наученог вокабулара, као и подстицање самосталног учења ученика. Важан циљ ове наставе је такође и припрема ученика за такмичење из италиајнског језика.
Предвиђено је да се одржи 36 часова додатне наставе из италијанског језика.

На часовима њима ће се реализовати следећи садржаји:
- Увежбавање обрађених лексичких структура
- Увежбавање и понављање граматичких садржаја
- Проналажење и читање литературе на италијанском језику
- Употреба рачунара и интернета у учењу италијанског језика
- Вежбања за развијање језичких вештина (читање, слушање, говор и писање)

ИСХОДИ
Ученик треба да активно учествује у разговору и раду на часу, разуме глобално и селективно непознати текст, уме да користи речник и без претходне припреме учествује у разговору у оквиру обрађених комуникативних функција.
Мотивација и мотивисање ученика.

Учење и успех у учењу зависи од способности и интелигенције ученика и наравно од мотивације ученика да усвоји предвиђено градиво. Наставник се труди да мотиише ученике да уче италијански језик са задовољством. Додатна настава је одлична прилика да се повећа и одржи мотивација код ученика!

Корелација са другим наставним предметима: српски језик, енглески језик, историја, географија, музичка и ликовна култура као и други наставни предмети

	Назив наставне јединице
1	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
2	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
3	Увежбавање граматичке грађе (avere,essere...)
4	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
5	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
6	Увежбавање граматичке грађе (Presente)
7	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
8	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
9	Увежбавање граматичке грађе (mdalni / nepravilni glagoli...)
10	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
11	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
12	Увежбавање граматичке грађе (članovi...)
13	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
14	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
15	Увежбавање граматичке грађе (jednina/množina imenica/prideva...)
16	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
17	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
18	Увежбавање граматичке грађе (Passato prossimo...)

19	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
20	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
21	Увежбавање граматичке грађе
22	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
23	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
24	Увежбавање граматичке грађе
25	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
26	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
27	Увежбавање граматичке грађе
28	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
29	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
30	Увежбавање граматичке грађе
31	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
32	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
33	Увежбавање граматичке грађе
34	Текст по избору ученика читање, превођење, разговор
35	Часопис по избору ученика читање, превођење,разговор
36	Увежбавање граматичке грађе
УКУПНО	***36***

Теме и ситуације по доменима употребе језика

Приватно - заједничке активности и интересовања у школи и ван ње

Јавно - традиција и обичаји у Италији, развијање позитивног односа према животној средини

Образовно- тематске целине и повезаност садржаја са другим предметима;- сналажење у библиотеци/медиотеци- употреба информација из медија, упућивање на корисне сајтове са материјалом за учење италијанског језика...

Типови и врсте текстова (говорних и писаних) који се користе
као наставни материјал за рад на додатној настави

ТИП ТЕКСТА:	ВРСТА ТЕКСТА:

Дескриптивни текст	кратка прича, приповетка; новински чланак, есеј; стручни/научни чланак; рекламни текст, летак; каталог; итд.
Наративни текст	бајка, басна, приповетка, новела, роман; новински чланак; извештај; дневник; хроника; приватно писмо; итд.
Информативни текст	телеграм, вест, изјава, коментар; обавештење, порука; позивница; записник; пословно писмо; оглас типа "тражи се"; рекламни текст, летак; карта (возна, биоскопска, …); ред вожње, летења; рецепт (лекарски, кулинарски); биографија (ЦВ); библиографија; итд.
Аргументативни текст	дискусија, дебата; реферат, семинарски, матурски, дипломски рад; стручни/научни чланак; научна расправа; новински чланак; реклама; проповед; итд.
Регулативни текст	упутства и правила (за употребу апарата, играње игара, попуњавање образаца, и сл.); уговор; закони и прописи; упозорења, забране; здравица, похвала, покуда, захвалница; итд.

Маријана Иличин

ПЛАН РАДА ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

ПРЕДМЕТ: Енглески језик
РАЗРЕД: VIII

Поред редовне наставе из предмета енглески језик биће организована и додатна настава за ученике осмих разреда. Њен циљ је проширивање знања и увежбавање наученог вокабулара, као и подстицање самосталног учења ученика.

Предвиђено је да се одржи 36 часова додатне наставе из енглеског језика. На њима ће се реализовати следећи садржаји:

- Увежбавање обрађених лексичких структура
- Увежбавање и понављање граматичких садржаја
  1. Именице: сложенице, колокације, суфикси за грађење именица
  2. Придеви: поређење, суфикси и префикси за грађење придева и промену значења, сложени придеви
  3. Предлози: после придева и глагола, у изразима
  4. Глаголи: времена, пасив, модални глаголи, кондиционал, фразни глаголи
  5. Неуправни говор
  6. Чланови
  7. Прилози и прилошке одредбе: поређење, интензификатори
  8. Бројеви: основни и редни бројеви, велики бројеви, децимални бројеви, разломци, поређења, давање бројчаних процена
  9. Везници
  10. Идиоми
- Проналажење и читање литературе на енглеском језику
- Употреба рачунара и интернета у учењу енглеског језика
- Вежбања за развијање језичких вештина (читање, слушање, говор и писање)
- Обележавање Дана језика
- Обележавање Дана породице

ДОДАТНА НАСТАВА – МАТЕМАТИКАIVразред
ГЛОБАЛНИ ПЛАН

Наставне теме		Број часова
1.	Скуп природних бројева	**16**
2.	Разломци	**1**
3.	Мерење и мере	**1**
4.	Површина	**1**
5.	Запремина	**1**

6.	Занимљиви задаци	**2**
7.	Тестови	**14**
	Укупно:	**36**

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ МАТЕМАТИКЕ

Циљеви и задаци:

- развијање и подстицање интереса ученика за математику,
- проширивање и продубљивање стечених знања,
- развијање способности за боље увиђање односа међу стварима и појавама,
- развијање пажње ,логичког мишљења и закључивања,
- развијање математичких способности ученика,
- подстицање на самостално бављење математиком,
- подстицање ученика да развијају стваралачке способности,
- развијати упорност и стрпљење, тачности , самосталности, сналажљивости у решавању нумеричких задатака и занимљивих текстуалних задатака,
- учешће на математичком такмичењу

Време	Наставна тема	Бр. наст. јед.	**НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ**	Тип часа	Наставни облици	Наставне методе	Наставна средства	Извори, литература и напомене
IX	6. тема	1.	Увод – занимљиви задаци	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д	Уџбеник, слике, фолије, природни материјали, CD Интернет: *www.dms.org.rs*	пм.
	1. и 7. тема	2.	Декадни запис	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 5, 47.
		3.	Декадни запис	Утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 5, 47.
		4.	Пребројавање бројевних скупова	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 7, 47.
		5.	Пребројавање бројевних скупова	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 7, 47.
X		6.	Рачунске операције (изрази)	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 10, 48.
		7.	Рачунске операције (изрази)	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 10, 48.
		8.	Нумерација	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 14, 49.
		9.	Нумерација	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 14, 49.
XI		10.	Сложени задаци	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 18, 49.
		11.	Задаци са школског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
		12.	Задаци пресипања	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 25, 52.
		13.	Задаци са школског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
XII		14.	Магичне шеме	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 28, 53.
		15.	Задаци са школског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
		16.	Дешифровање	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 35, 54.
		17.	Задаци са школског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
I		18.	Једначине – сабирање и одузимање	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		Наст. Лист
II		19.	Задаци са општинског такмичења за 4. Разред	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
		20.	Неједначине – сабирање и одузимање	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		Наст. Лист
		21.	Задаци са општинског такмичења за 4. Разред	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs

Време	Наставна тема	Бр. нас. јед.	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	Тип часа	Наставни облици	Наставне методе	Наставна средства	Извори, литератур и напомене
	3. и 7. тема	22.	Мерење и мере	Обрада	фр,ир	в-т,и-д	Уџбеник, слике, фолије, природни материјали, CD	Наст. лист
III	2. и 7. тема	26.	Разломци	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
		23.	Задаци са општинског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
III	4. тема	27.	Квадрат и правоугаоник	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 38, 54.
		24.	Задаци са општинског такмичења за 4. Разред	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		м 42, 56.
IV	1. и 7. тема	28.	Пребројавање	Обрада	фр,ир	в-т,и-д		www.dms.org.rs
		25.	Задаци са општинског такмичења за 4. Разред	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 42, 56.
		29.	Пребројавање	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		
V	7. тема	30.	Тестови – први ниво	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 77.
		31.	Тестови – први ниво	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 77.
		32.	Тестови – други ниво	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 79.
		33.	Тестови – други ниво	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 79.

		34.	Тестови – трећи ниво	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 81.
VI	6. тема	35.	Занимљиви задаци	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 81.
		36.	Занимљиви задаци	утврђивање	фр,ир	в-т,и-д		м 57.

Литература:

1. Математичарење, за ученике 4. разреда основне школе, Београд: Пчелица, 2008.
2. Божић, Р. (2009), Занимљиви задаци из математике за 3. и 4. разред, Београд
3. Тестови са математичких такмичења које организује МПС, школско, општинско, окружно, Београд: www.dms.org.rs

МАТЕМАТИКА ОСМИ РАЗРЕД

Време	**Садржај рада**	**Број часова**
IX	Тачка, права, раван	2
X	Једначине са апсолутним вредностима Призма-одабрани задаци	2 2
XI	Неједначине - одабрани задаци Неједначине са апсолутним вредностима	2 2
XII		

	Пирамида- површина, запремина, пресеци Диофантове једначине	2 2
I	Задаци са ранијих школских и општинских такмичења	4
II	Површина и запремина сложених геометријских тела Примена једначина	2 2
III	Системи једначина -одабрани задаци Задаци са ранијих окружних такмичења	2 4
IV	Решавање задатака са ранијих "Архимедесових такмичења"	4
V	Анализа задатака са "Архимедесовог такмичења"	2
		укупно 34

МАТЕМАТИКА СЕДМИ РАЗРЕД

Време	**Садржај рада**	**Број часова**
IX	Реални бројеви, ирационални бројеви -одабрани задаци	4
X	Питагорина теорема и њене примене	4

XI	Алгебарски изрази -одабрани задаци Многоугао -одабрани задаци	2 2
XII	Многоугао -одабрани задаци Дељивост бројева, прости бројеви	2 2
I	Полиноми-одабрани задаци	2
II	Полиноми-одабрани задаци	4
III	Круг-одабрани задаци Задаци са ранијих школских и општинских такмичења	2 2
IV	Решавање задатака са ранијих "Архимедесових такмичења" Задаци са ранијих окружних такмичења	2 2
V	Решавање задатака са ранијих "Архимедесових такмичења" Сличност-одабрани задаци	2 2
VI	Сличност-одабрани задаци	2
		укупно 36

1. Биодиверзитет.
2. Класификација у царства, сличности и разлике.
3. Праживотиње, микроскопирање праживотиња.
4. Паразитске праживотиње, начин преношења, мере превенције.
5. Настанак и развој животиња, теорије о настанку, преглед главних група.
6. Сунђери.
7. Дупљари.
8. Пљоснати црви, анализа литературе и тестова.
9. Ваљкасти црви, анализа литературе и тестова.
10. Чланковити црви, анализа литературе и тестова.
11. Мекушци, камуфлажа, одбрана од непријатеља.
12. Зглавкари – ракови.
13. Пауколики зглавкари.
14. Крпељи, мере заштите, обољења која преносе на људе.
15. Социјални нсекти.
16. Зглавкари – анализа литературе, израда школске збирке.
17. Бодљокошци.
18. Бескичмењаци.
19. Дисекција рибе, практичан рад.
20. Разноврсност риба, анализа литературе.
21. Водоземци, разноврсност водоземаца, анализа литературе.
22. Гмизавци, разноврсност, диносауруси, анализа литературе.
23. Птице, полни диморфизам, анализа литературе и тестова.
24. Сисари, разноврсност сисара.
25. Упоредни преглед кичмењака и порекла група.
26. Фактори угрожавања и значај заштите животиња.
27. Суживот људи и животиња и одговоран однос човека према њима.
28. Живот на Земљи, геолошка доба, анализа литературе.
29. Докази еволуције.
30. Лик и дело Чарлса Дарвина.

Садржаји додатне наставе прате садржаје редовне наставе, али је предвиђена њихова интензивнија обрада. Постоји могућност одабира занимљивијих тема и израда реферата, паноа и ПП презентација, као и извођење практичних вежби, теренски рад и посета изложбама.

Број часова додатне наставе у 6. разреду за школску 2018 / 2019. годину зависиће од интересовања и склоности које буду показивали ученици током школске године.

ДОДАТНА НАСТАВА ИЗ БИОЛОГИЈЕ ЗА 7. РАЗРЕД

Наставне теме :

1. Организација ћелије.
2. Деоба ћелије.
3. Посматрање фаза деобе ћелије на трајном микроскопском препарату.
4. Врсте и грађа ткива.
5. Микроскопирање ткива.
6. Грађа и функција коже.
7. Обољења и нега коже.
8. Скелетни систем (грађа, функција, посматрање модела).
9. Мишићни систем човека.
10. Нега и обољења органа за кретање.
11. Грађа и функција нервног система.
12. Посматрање модела мозга.
13. Ендокрине жлезде (повезаност са нервним системом, поремећаји у раду).
14. Систем чулних органа човека (грађа, функција, обољења, нега).
15. Посматрање модела ока и чула слуха и равнотеже.
16. Варење хране и принципи правилне исхране (израда паноа, реферата).
17. Поремећаји исхране гојазност, анорексија, булимија.
18. Систем органа за дисање (плућно и ћелијско дисање). Дондерсов оглед
19. Обољења и нега ограна за дисање, дувански дим и здравље (израда паноа).
20. Систем органа за циркулацију.
21. Посматрање модела срца, дисекција срца.
22. Обољења, повреде срца и крвних судова, прва помоћ.
23. Грађа и функција бубрега, посматрање модела бубрега, дисекција бубрега
24. Грађа и функција органа за размножавање.
25. Наследност код човека

Садржаји додатне наставе прате садржаје редовне наставе, али је предвиђена интензивнија обрада појединих тема. Постоји могућност одабира занимљивијих тема и израда реферата, паноа и ПП презентација, извођење практичних вежби, посета одређеним здравственим установама и сарадња са патронажном службом и општинском организацијом Црвеног крста.

Број часова додатне наставе у 7. разреду. годину зависиће од интересовања и склоности које буду показивали ученици током школске године.

Наставник биологије Гордана Бабић

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ ДРУГИ ЦИКЛУС

8.ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Приредбе и прославе:

Активност	**Носиоци реализације**	**Време**
Пријем првака	Учитељи и ученици 4 разреда	Јун
Дан школе	Тим за културну делатност, одељ.старешине, сви запослени	септембар
Дечија недеља	Секције, одељенске заједнице, Ђачки парламент	Октобар
Месец старих особа	Одељенске заједнице нижих разреда, Ђачки парламент	Октобар
Свети Сава	Секције, одељенске заједнице	Јануар
Дан језика	Одељ. Старешине,предметни наставници,педагог, медијатекар,директор,родитељ	Октобар
Дан породице	Одељ. Старешине,предметни наставници,педагог,	Мај

	медијатекар,директор,родитељ	
Завршна свечаност свих ученика	Руководиоци секција,библиотекар,одељ.старешине	Јун
Завршна свечаност ученика осмог разреда	Одељенске старешине осмог разреда	Мај

Изложбе:

Стална изложба ликовне секције у школи

Тематска изложба за дан школе,Дана породице, Дана језика, поводом обележавања Светог Саве.

Приредбе и изложбе биће отворене за грађанство, а путем медија шира заједница биће упозната са културним активностима школе (РТВ,РТС, Кикиндске новине, Сајт школе, фејсбук школе)

Поред овога у школи ће се обележавати:

- Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату, који пада у недељу,21.октобра.
- Дан примирја у Првом светском рату, 11. Новембра.
- Свети Сава-Дан духовности, који пада у недељу ,27.јануара
- Сретење-Дан државности, , 15. и 16. фебруар
- Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату, који пада у 22.априла,
- Дан Победе, 9.маја 2019

Посете и сусрети:

- **Кикиндском Народном позоришту**
- **Позоришту Лане у Кикинди**
- **Представама гостујућих позоришта(само ако се представе изводе у салама позоришта)**
- **Посете биоскопским представама у Новом Саду**
- **Градској библиотеци**
- **Сусрети са пусцима, глумцима**
- **Организовањеи посета књижевним вечерима**

10.ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и

развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру школског програма, реализује и програм школског спорта, којим су обухваћени сви ученици.

Циљ програма јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела
- развој и усавршавање моторичких способности
- стицање моторичких умења која су као садржаји утврђени програмом и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање
- формирање морално-вољних квалитета личности
- оспособљавање ученика да стечена знања, умења и навике користе у свакодневним условима живота и рада
- стицање и развијање свести о потреби здравља и заштити природе и човекове средине

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- усмерени развој моторичких способности
- усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика
- примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима(кроз игру и такмичења)
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем, групним поистовећивањем итд.
- ететско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности
- усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика

АКТИВНОСТ	**НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ**	**НОСИОЦИ**
Сарадња са школским клубовима	Сарадња на релацији школа-школа	Током школске године	Наставник физичког васпитања
Упућивање ученика на коришћење бесплатних садржаја Кикиндског рекреативног центра	У сарадњи са спортсо-рекреативним центром	Током школске године	Наставник физичког васпитања
Одлазак на	Учешће, самостални	Током целе школске	Наставник физичког

значајније спортске манифестације	одлазак до локације уз сагласност родитеља	године	васпитања
Школска и општинска такмичења у рукомету	Учешће	У складу са календаром школских и спортских такмичења Савеза за Школски спорт	Наставник физичког васпитања
Школско и општинско такмичење у кошарци	Учешће	У складу са календаром школских и спортских такмичења Савеза за Школски спорт	Наставник физичког васпитања, учитељи
Школско и општинско такмичење у одбојци	Учешће	У складу са календаром школских и спортских такмичења Савеза за Школски спорт	Наставник физичког васпитања,
Школско и оштинско такмичење у фудбалу	Учешће	У складу са календаром школских и спортских такмичења Савеза за Школски спорт	Наставници физичког васпитања, учитељи
Школско и општинско такмичење у атлетици	Учешће	У складу са календаром школских и спортских такмичења Савеза за Школски спорт	Наставници физичког васпитања

„Трка за срећније детињство“	Пријава за трку сваког ученика понаособ, самостални одлазак до локације уз сагласност родитеља	Септембар	Наставници физичког васпитања, одељенске старешине, учитељи
Ролеријада	Пријава за трку сваког учесника понаособ, самосталан одлазак до локације уз сагласност родитеља	септембар	Наставници физичког васпитања и учитељи
Дечији маратон	Пријава за трку сваког учесника понаособ, самосталан одлазак до локације уз сагласност родитеља	септембар	Наставници физичког

Ученици који се пласирају, учествоваће на окружним и вишим нивоима такмичења.

Програма заштите од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривања школске деце

Акциони план Програма заштите од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривања школске деце				
Садржај Превентивне активности	**Време**	**Носиоци активности**	**Одговорне особе**	**Очекивани резултати**

Анализа стања	Октобар	Тим за заштиту од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривања	Директор	Извршена анализа стања
информисања о правима, обавезама и одговорностима учесника у образовању у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања;	Септембар	Учитељи, разредне старешине	Директор	одитељи и други учесници у образовању су информисаниправима, обавезама и одговорностима
Информисање учесника у образовању, запослених и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи	Септембар	Учитељи, разредне старешине	Директор	одитељи и други учесници у образовању су информисаниправима обавезама и одговорностима
Предлагање мера за унапређивање превенције и заштите од дискриминације ,рад са учесницима у обрзовању који трпе,чине или сведоче дискриминаторно понашање	Септембар .	Директор школе Тим ,педагог Директор школе Тим ,педагог	Директор школе Директор школе	Сви су упознати са предложеним мерама Урађени су индивидуални планови заштите за учеснике
Учесталост дискриминаторног понашања,број поднетих пријава.	Током године	Директор школе,тим	Директор школе	Праћено је дискриминаторно понашање,извршен је увид у учестоалост насиља и у број поднетих пријавараспрострањеност различитих облика дискриминације,евидентира се број случајева дискриминаторног понашања
Укључивање родитеља у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања	Септембар	Директор школе,разредне старешине	Директор школе	Родитељи су укључени у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања
васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама специфичностима установе и најбољем интересу детета	Током године	Одељењски старешина,педагог, директор,Тим	Директор школе	Израђени су индивидуални планови заштите ученика

Укључивање представника Тима за заштиту од насиља ради планирања активности у ИОП-у уколико постоји потреба	Током године	Одељењски старешина,педагог, директор,Тим	Директор школе	Укључен је предстваник тима и израђен је ИОП
Формирање вршњачког тима за заштиту од насиља кога чине три ученика из Ученичког парламента и Чланова Ученичког парламента за Школски одбор	Током године	Педагог	Педагог	Формиран је вршњачки тим који прати и обавештава о случајевима насиља у школи и чланови Ученичког парламента за Школски одбор
редовно се води књига дежурства у коју се бележе све активности у вези са нарушавањем реда,и организовано је дежурство ученика и наставника	Током године	дежурни наставници	Директор школе	Бележене су све активности у вези са нарушавањем реда,направљен је распоред дежурства ученика и наставника
Остварује се сарадња са МУП-ом и Школском управом Министарства	Током године	Директор школе	Директор школе	Остварена је сарадња са Муп-ом, и Школском управом
Сарађује се са Центром за Социјални рад у оквиру превенције	Током године	Директор школе , педагог	Директор школе	Остварена је сарадња са Центром за Социјални рад
Организовање ваннаставних активности у оквиру школе у смислу осмишљавања слободног времена	Током године	Учитељи,разредне старешине, предметни наставници	Директор школе	Организоване су ваннаставне активности у школи
Богаћење школске библиотеке едукативним књигама како ненасилно решавати сукобе и популаризовање читања књига	Током године	Учитељи,одељењске старешине,библиотекар	Директор школе	Прикупљене су књиге за школску библиотеку
Стручно усавршавање	Током године	Сви запослени	Директор школе	Наставници су похађали семинаре
Предавања стручњака из других институција	по потреби		Директор школе	Организована су предавања стручњака из других институција
Учешће у хуманитарним акцијама	Током године	Ученички парламент, учитељи, ученици, одељењске старешине, педагог	Директор школе	Организоване су хуманитарне активности у школи
Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће)	Током године	Сви поменути актери	Директор школе	Умрежени су сви носиоци превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Наставничко веће)

-
-

Садржај Интервентне активности	Време	Носиоци активности	Одговорне особе	Очекивани резултати
Проверавање добијене информације (прикупљање информација) **Сазнање о насиљу** опажањем(препознавањем спољашњих знакова) или добијањем информација (поверавањем од стране жртве насиља или треће особе родитељ,наставник)	Током године	Сви запослени у школи	Сви запослени у школи, директор	Надлежни у школи ће бити упознати са случајевима насилног понашања у школи
Заустављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника обавештавање одговорне особе (зауставити насиље благовремено) и **смиривање учесника**	Током године	дежурни наставник,учитељ/разредни старешина,предметни наставник	Сви запослени у школи, директор	Зауставити насиље благовремено
Пријава директору и **обавештавање родитеља**	Током године	Учитељ разредни старешина, предметни наставник	Директор,разредне старешине	директор школе ће бити информисан о томе да се насиље догодило и о околностима самог догађаја или упознат са сумњама о томе да ли се насиље дешава)
Прикупљање релевантних информација и консултације и процена нивоа насиља	Током године	Тим за заштиту од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривња	Директор	Приикупљене си инфорамције и извршена је процена нивоа насиља
Консултације у установи	Током године	Тим за заштиту од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривања, педагог, директор	Директор	Биће извшена процена нивоа ризика и одређена одговорност унутар установе за инцидедент и утврђено да ли постоји неопходност консултација ван школе школе

Заштитне мере према ученику	Током године	Тим за заштиту од насиља	Директор	Урађене су заштитне мере према ученику-план заштите – индивидуални план заштите
Праћење ефеката предузетих мера -прати се и процењују ефекти предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору; Вредновање предузетих активности,планирање новог циклуса интервентних активности у склопу Програма заштите ученика од насиља	Током године	Тим за заштиту од насиља	Директор, тим за заштиту	Праћени су ефекти предузетих мера

-

I

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Основни принципи на којима је заснован ПРОГРАМ :

1. право на живот , опстанак и развој
2. најбољи интерес детета
3. недискриминација
4. учешће деце

У процесу заштите ученика , неопходно је обезбедити поверљивост података и заштиту права на приватност. Полазећи од става да се свако насиље над ученицима може спречити , важно је да се у школи креира клима у којој се :

- ***учи , развија и негује*** култура понашања и уважавања личности
- ***не толерише*** насиље
- ***не ћути*** у вези са насиљем
- ***развија*** одговорност свих
- сви који имају сазнање о насиљу обавезују ***на поступање.***

Општи циљ Програма

је унапређивање квалитета живота ученика применом :

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи.

Специфични циљеви у превенцији

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.
- Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, директор , родитељи , ваннаставно особље ,локална заједница) у доношењу и развијању програма превенције.
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
- Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
- Унапређивање компетенције наставног и ваннаставног особља , ученика, родитеља, локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви у интервенцији

- Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља.
- Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља.
- Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
- Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција ученика у заједницу вршњака у живот установе.
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

Задаци у области превенције и интервенције

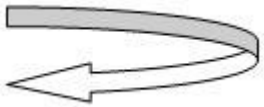

ПРЕВЕНЦИЈА	***ИНТЕРВЕНЦИЈА***
Упознавање са правном регулативом, Општим и Посебним протоколом,упутством о постипању у установа образовања и васпитања и центра за социјални рад – орган старатрљства у заштити деце од насиља	Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља Упознавање колектива
Усклађивање постојећих подзаконских	Сарадња са релевантним службама

аката установе	
Израда програма за заштиту ученика од насиља	Континуирано евидентирање случајева насиља
Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака	Праћење и вредновање врста и учесталости насиља, путем истраживања, запажања и провере Сарадња са центром за социјални рад
Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру в – о активности	
Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликата	Подршка деци која трпе насиље
Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити ученика од насиља	Рад са децом која врше насиље
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила	Оснаживање деце која су посматрачи наиља за конструктивно реаговање
Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља	
Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља, школски одбор, ученички парламент, наставничко веће...)	Саветодавни рад са родитељима Сарадња и пријављивање сЦентру за социјални рад

I I

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

У оквиру Програма заштите ученике од насиља, установа, у складу са специфичностима рада и окружења, планира, спроводи и прати ефекте превентивних аткивности. Превентивне активности треба да буду у складу са циљевима Посебног протокола и предложеним задацима.

Превентивне активности установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- Учесталисти инцидентних ситуација и броја пријава насиља;

- Заступљености различитих врста насиља;
- Број повреда;
- Сигурности објекта, дворишта и сл.

За планирање превентивних активности и анализу стања важни су:

- Процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања;
- Број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ;
- Степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе и др.;

Предложене мере и превентивне активности на нивоу наше школе су:

- обавештавање ученика о Програму за заштиту ученика на Часовима одељењског старешинства;
- у садржаје рада ЧОС, сваког месеца испланирати по једну тему из Програма за заштиту ученика од насиља;
- у договору са одељењским старешинама издвојити ученике који дежурство могу успешно да обављају, а потом дежурне ученике припремити кроз посебну обуку за дежурство .
- у случају изостајања ученика са наставе више од 3 дана, одмах позвати родитеље, телефоном или писменим позивом.Предлог Тима је да евиденцију о правдању таквих часова уведемо у Дневнику рада у рубрику «Напомена», са датумом доласка родитеља и броја оправданих часова**.**

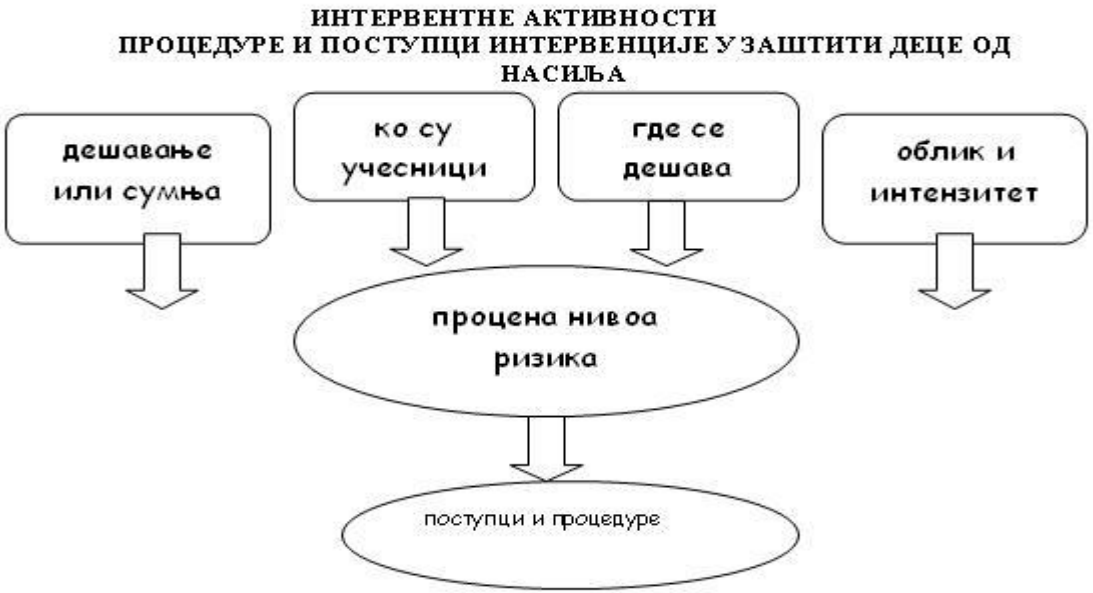

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- *Случај се решава у установи;*
- *Случај решава установа у сарадњи са другим релеванстним установама;*
- *Случај се прослеђује надлежним, службама;*

СВАКА ОСОБА КОЈА ИМА САЗНАЊЕ О НАСИЉУ, ЗЛОСТАВЉАЊУ И ЗАНЕМАРИВАЊУ ОБАВЕЗНА ЈЕ ДА РЕАГУЈЕ.

Кораци у интервенцији су обавезујући и садржани су у следећем:

. 1. **Сазнање о насиљу** - откривање је први корак у заштити ученика од насиља. Оно се у установи најчешће одвија на два начина:

- опажањем или добијањем информације да је насиље у току;
- сумњом да се насиље дешава на основу:
  – препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања ученика и породице, или
  – путем поверавања, непосредно – од стране самог ученика и/или посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

2. **Прекидање, заустављање насиља** - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље).

3. **Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, раздвајање, разговор са актерима...

` 4. **Консултације** се остварују непосредно по појави сумње и/или по стицању информација о насиљу. Обављају се у оквиру установе:

- са колегом;
- са Тимом за заштиту ученика од насиља;
- са психологом, педагогом, директором и школским полицајцем.

У зависности од сложености ситуације, консултације се могу обавити и са службама изван установе:

- са надлежном службом локалног центра за социјални рад;
- специјализованом службом локалне здравствене установе.

Консултације су важне да би се :

- разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице;
- проценио ниво ризика;
- направио план заштите;

- избегла конфузија и спречиле некоординисане акције, које могу водити поновном проживљавању искуства жртве.

У консултацијама треба:

- изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности детета/ученика и других учесника у насиљу;
- одредити улоге, задатке и одговорности у установи;
- идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/стручњака;
- донети одлуку о начину реаговања и праћења.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета/ученика.

5. Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама, могуће је, у зависности од тежине, предузети следеће акције:

- предузимање неопходних мера на нивоу установе (информисање родитеља о насиљу или особе од поверења у случајевима сумње на насиље у породици, договор о заштитним мерама према ученицима, предузимање законских мера и организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
- по потреби укључивање надлежних служби:
  - здравствену службу;
  -Министарство унутрашњих послова, у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело;
  -Центар за социјални рад у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља.

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање.

Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност ученика.

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

6. Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера.

У оквиру мера заштите планирају се и активности којима ће се обезбедити реинтеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи. План реинтеграције ће зависити од фактора као што су: врста и тежина насилног чина, последице насиља по појединца и колектив, број учесника и сл.

Праћење и вредновање предузетих активности условљава планирање новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ЗАДАЦИ ЧЛАНОВА ТИМА ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА од дискриминације,насиља,злостављања и занемаривања

- учествовање у обуци за заштиту ученика од насиља , злостављања и занемаривања;
- информисање и пружање основне обуке за све запослене у установи са циљем стицања минимума знања и вештина неопходних за превенцију , препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и занемаривања ученика;
- упознавање ученика, родитеља/старатеља и локалне заједнице са Општим протоколом за заштиту ученика од злостављања и занемаривања и Посебним протоколом;
- координирање израде и реализације програма заштите ученика од насиља (превентивне и интервентне активности);
- организовање консултације у установи и процена нивоа ризика за безбедност ученика;
- праћење и процена ефеката предузетих мера у заштити ученика;
- сарађивање са релевантним установама;
- припремање плана наступа установе пред јавношћу и медијима;
- евидентирање појаве насиља;
- прикупљање документације;
- извештавање стручних тела и органа управљања;

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

- Запослени у установи су дужни да воде евиденцију о појавама насиља у књизи дежурства, одељењској свесци, али и зависно где се догађај десио.

- У случају било какавог облика насиља, сваки наставник и запослени може још у своју личну евиденцију, да унесе све битне елементе неког догађаја – кад се десио догађај, где, ко је био присутан; Детаљи су важни ради објективног описа, без процена и тумачења, као и даљег рада свих нас у процедури заштите деце од насиља.

У посебну одељењску свеку коју смо увели за свако одељење предметне наставе,наставити водити евиденцију, али уз напомену о предузетим мерама које је обавиопредметни наставник, а посебно о предузетим мерама које је обавио одељењски старешина.

11. ПРОГРАМ ПРИМЕНЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВИМА ДЕТЕТА

Циљ програма је упознавање ученика са Конвенцијом о правима детета и начину њене примене у свакодневним ситуацијама.

При реализацији радионица наставници ће се користити приручником "Како можемо заједно" који је издао Покрајински омбудсман.

Активности	Начин реализације	Носиоци реализације	Време реализације
Упознавање са Конвенцијом о правима детета, Буквар о дечјих права	ЧОС	Одељењске старешине	септембар
Дан за дечја права- израда плаката на тему Дечјих права	ЧОС	Одељењске старешине	Дечја недеља
Радионице у петом разреду "Предрасуде и стереотипи", "Права и одговорности"	ЧОС	Одељењске старешине,педагог	Новембар
Радионице у шестом разреду "Заштита деце од занемаривања, злоупотребе и злостављања", "Образовање свима"	ЧОС	Одељењске старешине,педагог	Новембар

12.ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Основни принципи по којима се одвија рад ученика у оквиру слободних активности су добровољност и интересовање ученика.Принцип добровољности огледа се у самосталном опредељивању ученика за оне оне облике делатностинкоји највише одговарају њиховим склоностима, способностима и испољеним интересовањима. Овај принцип подразумева и слободу у промени активности после дужег или краћег временског периода, као и самосталан избор за наредни период.Уважавање принципа важно је и са становишта општег и професионалног развоја ученика, посебно због тога што слободан избор активности омогућава ученицима да се што боље опробју у оним склоностима и способностима које могу да

задовоље њихову радозналост и пронађу оне активности које најише одговарају њиховим потребама и реалнијим могућностима. За успешнији рад слободних активности школа че континуирано сарађивати са родитељима, друштвеном средином идр.

Активно учествовање ученика у слободним активностима доприноси васпитању младих за активан живот и рад и обогаћује свет детињства разноврсним сазнањима из разних области живота, доприноси правилном схватању и прихватању моралних вредности

У слободне активности ученика укључују се ученици од првог до осмог разреда стим да се стални облици организују од четвртог до осмог разреда. Од првог до трећег разреда слободне активности се организују као повремене интересне активности у оквиру одељења или разреда. Ове слободне активности имају интегративни и информативни карактер, где се ученици испробавају у разноврсним жељама и активностима.

Ученици ће се у рад укључивати добровољно, сами предлагати секције у којима би волели да раде, а наставник ће их организовати уколико постоје реалне могућности за то.

Слободне активности се рганизују у ваннаставно време. У оквиру истих слободних активности се организују у ваннаставно време. У оквиру истих слободних активности окупљају се ученици различитог узраста, при чему се врши подеа на групе. Руководилац слободних активности је одговоран за рад секције. Свака секција организује избор руководства, доноси програм рада, утврђује временску реализацију садржаја програма и задужује чланове и сараднике за реализацију истих. Ученици активно учествују у планирању и програмирању садржаја, метода и поступака.

У школи ће радити следеће секције:

Ред.бр.	Назив секције	Руководилац	Број часова
1.	И.Арађански	Спортска- бадмитон	36
2.	М.Гомбар	Рецитаторска	36
3.	К.Петровић	Културно-уметничка	36
4.	С.Богдановић	Музичко-ритмичка	36

5.	С.Буцало С.Рељин	Моделарска	36
6.	В.Белош	Желим да знам	36
7.	Нада Поповић	Мали еколози	36
8.	Предраг Недин	Драмска	36
9.	М.Јерковић	Математичка	36
10.	Д.Ружић	Енглески	36
11.	Лего роботика	Љиља Вуковић	36
12.	Ружица Недин	Библьотечка	36
13.	Г.Ристић	Рукомет Бадмитон	36
14.	З.Драгин	Спортска	36
15.	И.Игњатов	Филм	36

16.	Вежбе на справама,рукомет Рукомет	Горан Ристић	36
17.	М.Вукашиновић К.Торњански А.Бандић Т.Ристић И.Глигорин	Европски кутак	36
18.	Ј.Булатовић	Фото-видео секција	36
19.	М.Војиновић	Језичко-културна	36
20.	Б.радујко Ј.Гаврилов	Путуј-истражуј	36
21.	Ј.Хун	Млади физичари	36
22.	В. Ибрајтер Љ.Поповић	Креативна математика	36

23.	Гордана Бабић Л.Војводић	Истраживачка	36
24.	К.Кукић Д.Белош	Стреличарство	36

Бројнаставнетеме	Називтеме	Токреализације		
		Месец	Укупночасовапотеми	
1.	**ПОЧЕТАК НАШЕГ ДРУЖЕЊА**„Путуј-истражуј“	септембар октобар	2 4	
2.	**ЗИМСКЕ ЧАРОЛИЈЕ**-кроз креативне ратионице	новембар децембар фебруар	4 4 4	
3.	**ПРОЛЕЋНЕ РАДОСТИ**– путовања у збиљи и кроз време	март април	5 5	
4.	**МОЈА ШКОЛА МОЈ СВЕТ**	мај јун	4 4	
Реализаторактивности: Биљана Радујко-наставник географије Јелена Гаврилов-наставник историје			**36**	

Време у коме живимо је доба информационкомуникационереволуције. Образовањепојединца у данашњемдруштвупредстављавеликиизазов. Велике и брзепроменетехнолошкогразвојазахтевајусталноприлагођавањеразнихелеменатадруштва, патако и васпитно-образовногсистема. Кроз рад у секцији трудићемо се да деци покажемо да техника може да се примени и у настави,на забаван и креативан начин.

- **<u>Циљ радасекције</u>** :је зближавање деце и подстицање на рад у групи,пошто је учењесоцијаланпроцескојиседвија у интеракцијисавршњацима и одраслима. Каддецаучезаједно,учебрже и лакше, а стеченознањеимједуготрајније.Радсадругима подстичеразвојнизасоцијалнихвештина, попутактивногслушања, чекањанаред,уважавањатуђегмишљења,

давањадругимаприликудаучествују, решавањепроблема и др. Поредтога, онразвијаосећајприпадности, подижемотивацијудецезарад и доприносиразвојусамопоуздања и самопоштовања.

План рада секције Филм

Чланови секције „Филм“имаће прилику да погледају неке од културних филмова – и играних и цртаних - за децу и младеж и да се позабаве темама које филмови нуде. Њима ће се позабавити кроз разговор, литерарна дела, видео-клипове које ћемо правити индивидуално, групно или тимски. Такође, усвојиће нова знања кроз квизиће које ћу им правити. Педагошка испитивања показала су да филм поспешује мотивацију ученика и едукује их. Филм ће их разонодити, опустити и ослободити и дати могућност ученицима да изразе своја виђења и схватања света. Ова секција треба да подстиче креативност ученика и изражајност.

Предвиђен је један час недељно, у термину око којег се усагласе сви чланови секције и наставник.

Уколико се наставна година пребаци на модел 2 или 3, са ученицима ће се радити онлајн (једном недељно) путем гугл-учионице.

Ивана Игњатов,
наставник српског језика и књижевности

Наставна јединица - тема	**Активности**	**Време реализације**	**Носиоци активности**
Формирање секције	Договор о спровођењу активности	септембар	Ивана Игњатов
Филм „Матилда“ (1996) (трајање: 1 час и 42 минуте)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	октобар	Ивана Игњатов
Филм „Того“ (2019) (трајање 1 час и 53 минуте)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	новембар	Ивана Игњатов
Филм „Божићна прича“	Гледање филма, разговор	децембар	Ивана Игњатов

(1983) (трајање 1 час и 33 минуте)	о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...		
Пиксарови кратки филмови (трајање 45 минута)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	јануар	Ивана Игњатов
„WALL-E“ (2008) (трајање 1 час и 38 минуте)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	фебруар	Ивана Игњатов
„Чудо“ (2017) (трајање 1 час и 53 минуте)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	март	Ивана Игњатов
„Чаробњак из Оза“ (1939) (трајање 1 час и 42 минуте)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	април	Ивана Игњатов
„Краљ лавова“ (1994) (трајање 1 час и 28 минута)	Гледање филма, разговор о филму, приказ филма преко паноа/видео клипова/састава, учествовање у квизу...	мај	Ивана Игњатов

План рада секције

Предмет: Српски језик и књижевност

Секција: Језичко – културна

Предметни наставник: Марија Војиновић

План рада биће усклађен са општом ситуацијом и могућностима реализовања активности.

Могуће активности:

Септембар

- Обележавање Дана школе,
- Учешће на конкурсима поводом локалне манифестације ,, Дани лудаја,,;

Октобар - новембар

- Сарадња са локалним патриотским Удружењима у обележавању значајних историјских датума (у зависности од опште ситуације);

Децембар - јануар

- Припреме и обележавање Светосавске свечаности;

Фебруар – март – април – мај

- Учешће у обележавању историјских датума значајних за историју града и српског народа у сарадњи са локалним патриотским удружењима (у зависности од развоја опште ситуације);
- Припреме за такмичења;
- Учешћа на такмичењима, смотрама, литерарним конкурсима.

Укупно минимално планираних 36 часова са могућношћу више реализованих часова.

ПЛАН РАДА ИСТРАЖИВАЧКЕ СЕКЦИЈЕ

Планирано је да истраживачка секција обухвати корелацију садржаја наставних предмета Хемија и Биологија. Организује се за ученике шестих, седмих и осмих разреда у виду практичних активности.Циљ часова истраживачке секције је да ученици током практичног рада истраже и докажу појаве и процесе који се дешавају у природи, развију критичко мишљење, стекну самосталност.

Теме којима ћемо се бавитина часовима истраживачке секције:

1.Испитивање pHвредности супстанци
2.Испитивање могућности коришћења биљних пигмената као индикатора (цвекла, црвени купус)
3.Да ли су здравији газирани, или природни сокови (доказивање присуства здравог шећера-фруктозе у њима) ?
4.Колико је мед здрав (доказивање фруктозе у меду) ?
5.Изоловање ДНК у твојој кухињи
6.Како помоћу бутне кости открити висину тела?
7. Истражујемо занимљивости из живота познатих биолога и хемичара
8.Да ли нам клима штима?
9.Испитивање pH вредности воде и присуства соли у куповној води, чесмовачи, дестилованој води, води из канала, језера...
10.Истраживање дејства енергетских пића и алкохола на организам
11.Описмени се – знамо ли да читамо ознаке на амбалажи и производима?
12. Можемо ли да мумифицирамо јабуку ?

Наставник хемије
Лела Војводић

Наставник биологије
Гордана Бабић

План рада секција
Математика и атлетика

Годишњи фонд часова: 36
Један час недељно

Место одржавања:
Учионица, школско двориште,улица и атлетски стадион
Број учесника: 20 (сви ученици из одељења)
Наставник: Љубиша Француски

Наставне теме:
I Теоријски део
II Практичан део
Наставне јединице:
Атлетика и математика (сличности,подударности и разлике /спорт,наука)
Атлетске дисциплине (предавање)
Атлетика
Математика сабирање и одузимање
Мерење школоске сале и дворишта
Саджајност (мере)
Мерење дужине корака
Орођивање дужине атлетске стазе помоћу корака и претварање у мере
Спринт 60м, 100 м
Маратон , предавање -42195 м – занимљивости
Трчање у природи, Велики парк
Опрема за атлетске дисциплине
Трка на 60м , квалификације
Трка на 60м, финале
Математичке дисциплине

Геометрија
Сабирање
Одузимање
Множење
Дељење
Текстуални задаци
Разломци
Мере (дужина)
Трчање штафета – 2 групе
Штафета – обучавање
Штафета – такмичење
Скок у даљ –мерење у цм и дм
Скок у даљ -такмичење
Мере за време
Штоперица
Мерење времена помоћу штоперице
Трчање у природи
Атлетика у природи
Посета атлетском стадиону
Постигнути резултати
Час по избору ученика

PLAN I PROGRAM RADA ***sekcije „Modelarstvo“***				
TEMA	**CILJ**	**METODE I AKTIVNOSTI**	**ORIJETACIONI BROJ ČASOVA I VREME REALIZACIJE**	**PRAĆENJE**

I Dogovor o radu	Upoznavanje novih učenika sa metodama rada sekcije, Pregled prošlogodišnjih radova	Razgovor sa članovima sekcije	**1** septembar	Dnevnik dodatnih aktivnosti, lična evidencija, fotografije
II Izrada likovnih radova	Razonoda i pripremanje za tekuće konkurse	Grupna i samostalna izrada crteža, radova	**6** oktobar	
III Izrada raznih predmeta od starih, upotrebljenih materijala (plastične flaše, metalne kutije, stare kartonske kutije)	Ovladavanje veštinama obrade materijala, razvijanje samostalnosti, maštovitosti, preciznosti i urednosti, razvijanje svesti o važnosti reciklaže materijala	Grupna izrada predmeta	**5** novembar, decembar	
IV Crteži rađeni različitim likovnim tehnikama (akvarel, gvaš, tempera, tuš...)	Ovladavanje likovnim tehnikama, razvijanje samostalnosti, maštovitosti, preciznosti i urednosti	Grupna i samostalna izrada crteža	**12** januar, februar, mart	
V Izrada raznih predmeta od papira, gipsa, šperploče, gline	Ovladavanje veštinama obrade materijala, razvijanje samostalnosti, maštovitosti, preciznosti i urednosti	Grupna izrada predmeta	**12** april, maj, jun	

План рада математичке секције
„ ЗАБАВНА МАТЕМАТИКА“
школске 2021/2022. за први разред

Математичку секцију води учитељица Марија Јерковић, а чланови су ђаци првог разреда.

ПЛАН РАДА

Септембар

Саставити и усвојити план рада секције.
Упознати ученике са начином рада и временом одржавања секције

Октобар

Предмети у простору и односи међу њима
Линија и област

Новембар

Облици

Децембар

Математичари уметници

Јануар

Бројеви прве десетице

Фебруар

Задаци са бројевима прве десетице

Март

Задаци са бројевима друге десетице

Април

Облик образовно-васпитног рада	**ДРАМСКА СЕКЦИЈА**	
разред : 1-4	Руководилац секције: Предраг Недин	
р.бр.	Теме	Број часова за тему
1.	Дикција	3
2.	Покрет	3
3.	Рад на тексту – читајуће пробе	5
4.	Рад на представи	19
5.	Генерална проба	1
6.	Извођење представе	5
	Свега часова:	**36**
Облик образовно-васпитног рада	**„МАЛИ ЕКОЛОЗИ“**	
Разред 1	**– Нада Поповић**	
р.бр.	Теме	Број часова за тему
1.	Обележавање еколошких датума	10
2.	Сове утине-обележје Кикинде	4
3.	Рециклажа	8
4.	Актуелне и занимљиве еколошке теме	14

Наставни предмет: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ- **СЕКЦИЈА**

Ред. Број настав не теме	НАСТАВНА ТЕМА/ ОБЛАСТ	Број часова по теми	Број часова за	
			Обраду	Остале типове часова
1.	**РУКОМЕТ** Техника			

	Додавање лопте из различитих положаја и ставова. Додавање лопте напред из различитих ставова. Додавање лопте Тактика			

Облик образовно-васпитног рада:	**СПОРТСКА СЕКЦИЈА**	
Разред:	3. и 4. Разред Зоран Драгин	
р.бр.	Теме:	Број часова за тему:
1.	Додавање лопте ногом; Вођење лопте ногом; Штафетне игре	6
2.	Примање лопте; Ударци лопте(волеј, пуном, спољном страном стопала)	6
3.	Дриблинг; Финта (лажни ударци, прескакање лопте)	6
4.	Усавршавање технике; Игра са суђењем	6
5.	Усавршавање тактике; Игра са суђењем	6
6.	Такмичење „Лига будућих шампиона“	6
	Укупно:	36

План рада секције „Лего роботика за најмлађе”
Реализатори секције: Љиљана Вуковић
Циљ секције: развијање интересовања ученика за науку и инжењерство уз помоћ моторизованог Лего робота и путем једноставног програмирања.

План рада
Прво полугодиште: Почетни пројекти
Теме:

- упознавање са програмом путем којег се робот програмира
- упознавање са елементима робота
- програмирање и израда 4 почетна пројекта (Milo - The Science Rover, Milo – The Motion Sensor, Milo – Tilt Sensore, Milo – Collaborate)

Друго полугодиште: Креирање робота
Тема: Програмирање и израда путем туторијала из водича за креирање робота

- Pulling
- Speed
- Sort to recycle
- Prevent Flooding
- Drop and rescue

Секција ће се реализовати као двочас сваке друге недеље у супротној смени од извођења наставе.

ПЛАН РАДА СЕКЦИЈЕ „МЛАДИ ФИЗИЧАРИ“

ОКТОБАР
1. ПЛАНА И ИЗБОР РУКОВОДСТВА
2.ДЕМОНСТРАЦИОНИ ОГЛЕДИ
НОВЕМБАР
1.ИЗРАДА ПАНОА СА МЕРНИМ ЈЕДИНИЦАМА
2.ПРИПРЕМЕ ЗА ЛАБОРАТОРИЈСКЕ ВЕЖБЕ
ДЕЦЕМБАР
1.РЕШАВАЊЕ ЗАДАТАКА СА ОПШТИНСКОГ ТАКМИЧЕЊА
2.РЕШАВАЊЕ ЗАДАТАКА СА ОПШТИНСКОГ ТАКМИЧЕЊА
ЈАНУАР
1. ОРГАНИЗОВАЊЕ ШКОЛСКОГ ТАКМИЧЕЊА
ФЕБРУАР
1.ПРИПЕМА ЗА ОПШТИНСРКО ТАКМИЧЕЊЕ
2. ПРИПРЕМА ЗА ОПШТИНСКО ТАКМИЧЕЊЕ
МАРТ
1.ПРИПРЕМА ЗА МЕЂУОПШТИНСКО ТАКМИЧЕЊЕ

2.ПРИПРЕМА ЗА МЕЂУОПШТИНСКО ТАКМИЧЕЊЕ
АПРИЛ
1.ДЕМОНСТРАЦИОНИ ОГЛЕДИ
2.ИЗРАДА ПАНОА СА ПРЕФИКСИМА ЗА ВЕЋЕ И МАЊЕ ЈЕДИНИЦЕ
МАЈ
1.ИЗРАДА ПАНОА СА ГРЧКИМ АЛФАБЕТОМ
2.ИЗРАДА ИЗВЕШТАЈА О РАДУ СЕКЦИЈЕ

Облик васпитно образовног рада	***Креативно-математичка секција***	
Разред	***Пети, шести, седми, осми***	
месец	***Теме***	***Број часова за тему***
IX	- опредељење ученика за секцију - договор о раду (упознавање са планом и корекције у односу на интересовања и сугестије ученика)	4
X	- основе плетења	4
XI	- Основе плетења	4
XII	- Дијаграми и њихова примена изради шема за вез и плетење – израда паноа са новогодишњим мотивима	4
I	- Основе веза на панама платну	2
II	- Основе веза на панама платну	4
III	- String- art - Обележавање Дана броја пи	6
IV	- Формирање екипа и решавање пробламских задатака са ранијих	4

	такмичења Brainfinity	
V	- Мај месец математике –припрема материјала за излагање и учествовање у креативним радионицама у ЦСУ	4
Укапан број часова на годишњем нивоу		**36**

Музичка секција

Сандра Богдановић

Циљ рада секције је помоћ ученицима да препознају своје таленте, да се упознају са уметношћу уопшта, да развијају музике вештине , музичку интелигенцију и упознају се са чаробним светом музике.

У секцији ће радити ученици различитог узраста, тако да ће млађи учити од старијих, а старији уживати у раду млађих.

Време	Теме	Активност
Септембар	Свирање на Орфовим инструментима ;Уче-ствујемо у приредби поводом Дана школе	Римички покрети уз дату музику
Октобар	Да певамо и играмо сви добро знамо	Кореографија на дате композиције
Новембар	Уз песму научићу све моје знање биће трајније	Певање едукативних песама везани за наставно градиво
Децембар	Деда Мразе , Деда Мразе скрени до нас са стазе	Новогодишња журка Играмо и певамо у новогодишњем расположењу
Јануар	Иако смо мали обичаје	Учење народних песама и

	знамо, народне игре и песме певамо	игара
Фебруар	Сада ћемо сложно сви оркестар направити	Свирање на дечијим ритмичким инструментима
Март	Песниче спокојан буди, твоје стихове певају будући људи	Стварање мелодије на задате стихове
Април	По нашој жељи у групама радимо,	Играње , певање,свирање
Мај	Мама тата послушјте ви какао свирамо и певамо ми	Музицирање на Дану породице
Јун	Кроз музику занање смо лакше усвојили ми и срећни смо сада сви	Едукативни спот

План секције "Желим да знам"

Весна Белош

Циљ рада секције је помоћ ученицима да препознају своје таленте, да се упознају са народном традицијом, екологијом, песничким стваралаштвом, ликовним стваралаштвом, спортским активностима, занимљивом математиком и чаробним светом музике.

У секцији ће радити ученици различитог узраста, тако да ће млађи учити од старијих, а старији уживати у раду млађих.

Време	Теме	Активност
Септембар	Кад се речи претворе у боје	Сликање, писање, рецитовање
Октобар	Како је лако глумац бити, ја ћу сада сам глумити	Глума
Новембар	Математика мене не мучи када се кроз игру учи	Решавање занимљивих задатака

Децембар	Кад новогодишња звезда засија окитићу јелку, окитићу се и ја	Израда новогодишњих украса
Јануар	Иако смо мали обичаје знамо, народне игре и песме певамо	Учење народних игара
Фебруар	Сада ћемо сложно сви позоришну представу припремити	Глума, израда сцене
Март	Песниче спокојан буди, твоје стихове рецитују будући људи	Рецитовање, глума, учешће на смотри
Април	По нашој жељи у групама радимо, а после ћемо све да објединимо	Глума, игра, израда сцене, учешће на конкурсу
Мај	Бако, хоћеш ли ти мени ношњу/костим сашити	Дружење унука и бака
Јун	Какав сам био ја, какав си био ти, сад ћемо анализирати	Анализа успеха и рада

ПЛАН РАДА СЕКЦИЈЕ :ЕВРОПСКИ КУТАК

ПРЕДМЕТ: Енглески, италијански и немачки језик
РАЗРЕД: V, VI, VII и VIII
.

РЕДНИ	***ТЕМЕ***	***БРОЈ ЧАСОВА***

БРОЈ		*ЗА ТЕМУ*
1.	Уређење кабинета и школског ходника	4
2.	Обележавање Дана европских језика	4
3.	Учешће у обележавању Дана породице	4
4.	Промовисање учења страног језика кроз активности као што је рецитовање поезије, читање одломака из познатих књижевних дела или извођење популарних песама на страним језицима	4
5.	Покретање Фејсбук странице где би се приказивале активности ученика на овој секцији	4
6.	Радионице посвећене анализи познатих књижевних дела написаних на италијанском, немачком и енглеском језику	4
7.	Гледање познатих филмова на страним језицима и њихова анализа	4
8.	Израда ПП или видео презентација са општом тематиком (Куће, Празници, Храна, Будућност, Наука и технологија, Занимања људи, Љубав и поверење, Медији, Филмови, Спорт, Здравље)	4
9.	Празници и обичаји у различитим земљама	4
	Укупан број часова на годишњем нивоу	**36**

План секције "Културно-уметничка"

Ксенија Петровић

Циљ рада секције је помоћ ученицима да препознају своје таленте, да се упознају са народном традицијом, екологијом, песничким стваралаштвом, ликовним стваралаштвом, спортским активностима, занимљивом математиком и чаробним светом музике.

У секцији ће радити ученици различитог узраста, тако да ће млађи учити од старијих, а старији уживати у раду млађих.

Време	Теме	Активност
Септембар	Кад се речи претворе у боје	Сликање, писање, рецитовање
Октобар	Како је лако глумац бити, ја ћу сада сам глумити	Глума
Новембар	Математика мене не мучи када се кроз игру учи	Решавање занимљивих задатака
Децембар	Кад новогодишња звезда засија окитићу јелку, окитићу се и ја	Израда новогодишњих украса
Јануар	Иако смо мали обичаје знамо, народне игре и песме певамо	Учење народних игара
Фебруар	Сада ћемо сложно сви позоришну представу припремити	Глума, израда сцене
Март	Песниче спокојан буди, твоје стихове рецитују будући људи	Рецитовање, глума, учешће на смотри
Април	По нашој жељи у групама радимо, а после ћемо све да објединимо	Глума, игра, израда сцене, учешће на конкурсу
Мај	Бако, хоћеш ли ти мени ношњу/костим сашити	Дружење унука и бака
Јун	Какав сам био ја, какав си био ти, сад ћемо анализирати	Анализа успеха и рада

ФОТО – ВИДЕО СЕКЦИЈА

Бр.часа	АКТИВНОСТ	Запажања

	СЕПТЕМБАР	
1.	Евиденција чланова секције и упознавање са планом рада	
2.	Разговор о уметничкој фотографији-отварање сајта у wordpress-u као и Gmail	
3.	Формирање профила-групе на интернет страници Flickr	
4.	Обрада фотографија у програму Picasa 3.	
	ОКТОБАР	
5.	Филмска уметност-општи део.Фото пано са фотографијама из септембра.	
6.	Методологија израде филма (W.M.Player и Power Director)	
7.	Фото-„Јесењи мотиви“ или тема по договору	
8.	Снимање првих кадрова по сценарију на тему по избору ученика	
	НОВЕМБАР	
9.	Анализа фотографија из октобра и њихова финализација	
10.	Наставак снимања кадрова по сценарију на тему по избору ученика	
11.	Фотографисање на терену и прикупљање фотографија са мејла.	
12.	Обрада фотографија (Upload-Flickr-Picasa3) и објављивање на сајту	
13.	Снимање кадрова за нови филм	
	ДЕЦЕМБАР	
14.	Movie Maker и едитовање припремљеног видео снимка	
15.	Израда филма	
16.	Израда филма	
17.	Израда филма-коначна верзија-завршетак	
	ЈАНУАР	
18.	Преглед фотографија са зимског распуста	
19.	Формирање паноа	
	ФЕБРУАР	
20.	Анализа фотографија других аутора на интернету	

21.	„Филмић“-рад на новом пројекту и пријављивање на конкурс	
22.	Обрада теме за конкрус и подела задужења	
23.	Завршетак филма („Филмић“) и пријављивање	
	МАРТ	
24.	Анализа радова из фебруара-ажурирање сајта	
25.	Стварање образовног дигиталног филма-снимци стварности	
26.	Стварање образовног дигиталног филма-драматизација ситуација	
27.	Фотографије за школски пано-уметничка фотографија-по избору ученика	
	АПРИЛ	
28.	Фото-„Пролећни мотиви“ или тема по договору	
29.	Образовни дигитални филм-снимање часа	
30.	Компјутерска обрада филмског материјала	
	МАЈ	
31.	Фото–екологија-фотографисање	
32.	Обрада фотографија за школски пано	
33.	Сређивање,обрада материјала и публиковање	
34.	Тематске фотографије (SET-FLICKR)-подела задужења	
	ЈУН	
35.	Анализа постигнутих резултата и задаци које треба реализовати за време летњег распуста	
36.	Подела диплома за допринос на развоју уметничке фотографије и дигиталног филма.	

наставник: Јелена Булатовић

БИБЛИОТЕЧКА СЕКЦИЈА

Циљеви секције:

- развијање интересовања и љубави према књизи,
- вођење читалачког дневника
- подстицање ученика на читање књига и поред обавезне литературе,
- развијање културе читања свих врста текстова,
- упознавање ученика са разноврсном литературом у складу са узрастом,
- упућивање ученика на правилно коришћење речника и лексикона,
- бодрење и подршка деци која самостално пишу,
- учествовање на различитим литерарним конкурсима,
- подстицање и развијање креативности код ученика,
- стварање радних навика,
- мотивисање ученика за самостални, истраживачки рад,
- сакупљање информација, фотографија и занимљивости и прављење паноа и изложбе поводом дана рођења наших највећих писаца и песника,
- подстицање надарених и талентованих ученика на учешће у разним културно-забавним активностима школе,
- обележавање различитих Међународних дана (нпр: књиге, писмености, матерњег језика...),
- неговање колективизма,
- укључивање ученика у „спашавање“ књига (лепљење и обрада оштећених књига), што доприноси развијању осећаја за чување књига,

- испуњавање слободног времена ученика пријатним доживљајима.

ПЛАН РАДА БИБЛИОТЕЧКЕ СЕКЦИЈЕ

Укупан број часова: 36

Месец	Недеља	Садржај рада секције	Месец	Недеља	Садржај рада секције
Септембар	**1.**	Формирање секције „Млади библиотекари“	**Фебруар**	**1.**	Обележавање дана рођења Мире Алечковић (2.2.1924)
	2.	Упознавање са деловима књиге. Упознавање са смештајем књига.		**2.**	Сређивање полица са књигама и естетско уређење библиотеке
	3.	Презентација сликовница првом разреду		**3.**	Сређивање полица са књигама и естетско уређење библиотеке
	4.	Упознавање са техником издавања и враћања књига.Утврђивање правила понашања у библиотеци.		**4.**	Обележавање Националног дана књиге (28. фебруар)
Октобар	**1.**	Обележавање Дечије недеље – израда пригодног плаката	**Март**	**1.**	Обележавање дана рођења Мирослава Антића (14.3.1932)
	2.	Обележавање Светског дана јабуке(20. октобар) - Плакат		**2.**	Обележавање Светског дана поезије (21. март)
	3.	Разгледница мога завичаја		**3.**	„Позориште у души“
	4.	Читалачки дневник		**4.**	Сусрет са глумцем

Новембар	**1.**	Вођење читалачког дневника	**Април**	**1.**	Сређивање картотеке
	2.	Спровођење акције „Поклони књигу библиотеци“		**2.**	Сређивање хемеротеке
	3.	Обрада поклоњених књига		**3.**	Сређивање хемеротеке
	4.	Издавање и враћање књига у школску библиотеку		**4.**	Обележавање Светског дана књиге (23. април)
Децембар	**1.**	Декорација простора испред школске библиотеке	**Мај**	**1.**	Обележавање Дана породице
	2.	Обележавање дана рођења Јована Јовановића Змаја (6.12.1833)		**2.**	Присуствовање обележавању Св. дана пријатељства у продуженом боравку
	3.	У сусрет празницима		**3.**	„Пролеће нас зове“
	4.	Израда плаката о Новој години		**4.**	Организовање квиза у одељењу– колико се добро сналазим у књигама и енциклопедијама
Јануар	**1.**	Презентација енциклопедија четвртом разреду	**Јун**	**1.**	Сређивање враћених књига
	2.	Учествовање у одржавању Светосавског програма (27. јануар)		**2.**	Изложба читалачких дневника у школској библиотеци

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА
СЕКЦИЈА
БАДМИНТОН

V, VI, VII,VIIIразред

НАСТАВНИК: Горан Ристић,Илија Арађански

ГОДИШЊИ (ГЛОБАЛНИ) ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Наставни предмет: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ- **СЕКЦИЈА БАДМИНТОН**

Ред. Број наставне теме	НАСТАВНА ТЕМА/ ОБЛАСТ	Број часова по теми	Број часова за	
			обраду	Остале типове часова
1.	**БАДМИНТОН** Техника Додавање лопте из различитих положаја и ставова. Додавање лопте напред из различитих ставова. Додавање лопте Тактика			

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ/теме	Наставна јединица

ПЛАН РАДА СТРЕЛИЧАРСКЕ СЕКЦИЈЕ

„ПРАВО У МЕТУ“

Основна форма организованог рада са свим узрасним групама представља час који мора да има свој циљ и мора да одговори том циљу. Сваки час мора да има своју сврху и мора стимулативно да делује на његове учеснике. Исто тако, мора да је у континуитету и са наредним, али и са претходним. Час мора да има своју структуру и фазе по којима се реализује, а то су:

1) Уводно – припремна фаза;
2) Основна фаза и
3) Завршна фаза часа или тренинга.

Од изузетног је значаја упознавање ученика са мерама личне и колективне безбедности и правилима понашања .
На почетку сваког часа изводе се вежбе које су неопходне како би се загрејали зглобови и мишића целог тела. Осим тога, потребно је одрадити и специфично загревање – загревања групе мишића специфичних за стреличарство, како би се најбоље извршили задаци у главном делу часа и спречило повређивање

Септембар – јун	Упознавање са основама стреличарства Основе гађања	1. Упознавање ученика са програмом рада секције 2. Правила понашања током час/тренинга 3. Кратак историјат стреличарства 4. Упознавање са стреличарском опремом 5. Учење правилног става 6. Упознавање са правилним коришћењем лука 7. Развој грубе координације. 8. Одређивање доминантног ока 9. Демонстрација натезања и опаљења стреле
	Правилан захват лука и правилан захват тетиве	10. Развој координације покрета прстију и шаке 11. Усвајање правилног положаја шаке и прстију
	Правилан положај лакта и правилно сидрење лука	12. Развој координације покрета лакта и тачке сидришта; 13. Усвајање правилног положаја лакта и сидришта 14. Начини сидрења
	Правилно натезање лука и корекција претходних грешака	15. Развој координације покрета приликом натезања 16. Усвајање правилног натезања и упознавање са грешкама
	Правилан став, стабилност тела и правилан положај рамена и лопатица	17. Развој стабилности тела и координација рамена
	Правилно стављање среле на тетиву, нишањење и отпуштање стреле	18.Развој координације приликом стављања и отпуштања стреле; 19. Усвајање правилног нишањења 20. Врсте нишањења
	Правилно нишањење и опаљење стреле, корекција претходних	21. Развој координације приликом нишањења и опаљења стреле; 22. Усвајање правилног нишањења и исправка

	грешака	грешки
	Понављање градива са претходних тренинга	23. Развој координације током извођења свих радњи потребних за правилно коришћење лука
	Дисциплине стреличарства	24. Упознавање са различитим стиловима и дисциплинама
		25. Врсте лукова
	Увежбавање технике гађања коришћењем различитих мета Такмичење	26.- 32. Вежбе гађања 33. – 35. Организовање такмичења између одељења или разреда (зависно од броја ученика) 36. Додела медаља најуспешнијим стреличарима.

8.2.СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

предмет	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	∑
Медијска писменост							36	34	70
Чувари природе					36	36			72
Свакодневни живот у прошлости					36	36	36	36	144
Шах					36	36		34	106

Медијска писменост ће се реализовати у 7 и 8 разреду а реализоваће га наставница италијанског језика Маријана Мирков и то у 7 разреду у 2 групе и у 8 разреду 1 група.

Чуваре природе у 5 и 6 разреду реализоваће наставница италијанског језика Маријана Иличин и то у 5 разреду са 1 групом и у 6 разреду са 1 групом.

Шах у 5, 6 и 8 разреду реализоваће наставник физичког Горан Ристић и то у 5 разреду са 1 групом, у 6 разреду са 1 групом и у 8 разреду у 1 групи.

Свакодневни живот у прошлости реализоваће:
Биљана Радујко наставник географије у 5 и 6 разреду са по 1 групом у сваком разреду.
Јелена Гаврилов, наставник географије у 6 ,7 са по 1 групом и 8 разреду са 2 групе.

13. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ професионалне оријентације (у даљем тексту ПО) у основној Школи је развијање спремности ученика да стичу знања и искуства о себи, свету рада, да доносе реалне одлуке у погледу свог даљег образовања и опредељивања свесних шта она значе за каснија образовна и професионална опредељења, као и за успех у раду. Програм ПО за ову школску годину обухвата ученике од првог до осмог разреда и на тај начин их континуирано и систематски упознаје са светом рада, својим способностима и оспособљава их за самостално одабирање будуће школе, а самим тим и занимања. Овај програм се остварује у сарадњи са Центром за тржиште рада у Кикинди, који омогућава набавку најактуелнијег материјала из области ПО.

ПО је интегрални део образовања и васпитања и остариће се у свим облицима васпитног рада (наставне и ваннаставне активности), у посебним облицима рада као што су: предавања, разговори, изложбе, праћење радио и ТВ емисија о разним занимањима, израда литерарних, ликовних и техничких радова на тему ПО. Сви учесници у наставном процесу (учитељи,наставници, психолог и педагог) учествују у реализацији програма ПО.

Задаци професионалне оријентације у I-III разреду са оквирним програмским садржајима

- упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја;
- сагледавање израженијих физичких недостатака, тежих урођених и хроничних обољења које треба имати у виду за благовремено пружање помоћи једном броју ученика у усмеравању њиховог професионалног развоја;
- стицање основних знања и појмова о раду и занимањима;
- сазнавање и уочавање основних карактеристика занимања у школи, породици....;
- уочавање сличности и разлика међу појединим занимањима и поступно сагледавање принципа поделе рада;
- развијање ставова о вредности људског рада;

- на основу стечених знања о раду и појединим занимањима, постепено увиђање да су све употребне ствари из непосредног искуства и резултат људског рада (почев од свеске, клупе, табле, хране, одеће,...);
- развијање индивидуалне потребе за радом;
- формирање радних навика, вештина и развој особина личности најнепосредније везаних за рад;
- пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професионалног развоја своје деце;
- узајемне информације о понашању и развоју деце, као и евентуалним проблемима који се јављају у појединим развојним аспектима;
- подстицање у кругу породице, разговор о занимањима којима се баве родитељи.

Задаци професионалне оријентације у IV-VI разреду са оквирним програмским садржајима

- упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика ученика значајних за усмеравање њиховог професи- оналног развоја; праћење физичко-физиолошког развоја и здравственог стања ученика и предузимање мера да се њихов

професионални развој одвија у складу са карактеристикама свих аспеката личности;

- праћење развоја професионалних интереса ученика, сагледавање степена њихове усклађености са општим, а нарочити са посебним способностима, особинама личности и образовним постигнућима;
- проширивање знања и појмова о раду и занимањима;
- формирање ставова о вредностима људског рада;
- формирање радних навика, вештина, развој особина личности најнепосредније везане за рад;
- подстицање испивачког понашања према себи и свету рада и занимања;
- пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професионалног развоја своје деце;
- подстицање родитеља да код своје деце реално сагледају здравствене и физичко-физиолошке индикације за бављење одређеним занимањима и да им у складу са тим пружају помоћ у правилном планирању професионалног развија;
- указивање родитељима на потребу подстицања деце да се баве различитим активностима како би се испробале способности и интересовања и како би реално сагледали себе.

Задаци професионалне оријентације у VII-VIII разреду са оквирним програмским садржајем

- упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних каректеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја;
- праћење карактеристика физичко-физиолошког развоја и здравственог стања ученика, утврђивање њихове усклађености са испољеним интересовањима;

- утврђивање професионалних интересовања и сагледавање њихове усклађености са индивидуалним могућностима ученика;

- проширивање знања и појма о свету рада и занимања;
- потпуније сагледавање фактора од којих зависи продуктивност рада, пре свега радних способности, одговарајућих особина личности, мотивације за рад и стручне оспособљености;
- поступно сазнавање општих информација о подручјима рада чији се кадрови оспособљавају у средњим школама;
- детаљно упознавање занимања за које испољавају посебна интересовања: подручје рада којима припадају периферна занимања, природа рада, средства и услови рада, физичко-физиолошки,
- здравствени, психолошки и образовни захтеви и кадровске потребе за тим занимањима;
- детаљно испитивање интелектуалних способности особина личности и професионалних интереса ради стварања основе за професионално саветовање ученика;
- упознавање организационе структуре и програма средњег образовања;
- подстицање испитивачког понашања према себи и свету рада;
- оспособљавање ученика за планирање властитог професионалног развоја и доношење зрелих и реалних професионалних одлука;
- пружање саветодавне помоћи;
- пружање помоћи родитељима у подстицању и усмеравању професио- налног развоја своје деце;
- остваривање сарадње са родитељима ради размене искустава и запажа- ња о израженим посебним способностима и интересовањима ученика и предузимање мера за њихово подстицање и развој;
- указивање родитељима на потребу да својој деци стварају услове да се баве различитим активностима;
- омогућавање ученицима да што реалније и непосредније упознају себе, свет рада и занимања и систем средњег образовања;
- сарадња са Националном службом за запошљавање у Кикинди ради пружања потпуније стручне помоћи, а пре свега онима који имају проблема у свом професионалном развоју;
- сарадња са средњим Школама ради потпунијег и непосреднијег упознавања образовних профила који се у њима изучавају,наставних планова и програма, услова критеријума при упису.
- Сарадња са Центром за стручно усавршавање у Кикинди који је координатор пројекта „ ПО на прелазу у средњу школу“.

14. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Не каже се узалуд да је највеће богатство здравље. Баш зато се и здрав човек сматра срећним човеком. Само здрав човек је психочки и физички способан за рад. Да би млади били здрави и срећнији, да би научили да цене и чувају здравље, они о томе морају више да знају. У циљу њиховог просвећивања Школа даје свој допринос Програмом здравствене превенције.

Циљеви овог Програма су:

- стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота и развојем хуманизације односа међу људима;

- унапређење хигијенских и радних услова у Школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- остваривање активног односа и узајамне сарадње Школе, породице и заједнице на развоју, зажтити и унапређењу здравља ученика.

. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ И ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЗИВОТА

Циљ који школа треба да освари у спречавању употребе псохоактивних супстанци, појаве васпитно-запуштеног, девијантног и деликвентног понашања, да код ученика развија позитиван, активан однос према здравом начину живота, формира потребу за чувањем и унапређивањем менталног и физичког здравља и формира свест о штетном дејству психоактивних супстанци на њихово ментално и физичко здравље, да утиче на младе да стичу знања и формирају негативан однос према њима и неприхватљивом понашању и развијају механизме одбране који ће им помоћи да се супротставе различитим искушењима.

15. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Социјална заштита је скуп програма који умањују последице друштвено признатих ризика, као што су болест, незапосленост, старост, инвалидитет итд. У те програме спадају различита материјална давања (пензије, надокнаде за незапослене, социјална помоћ и др.) и услуге (за старе, децу, породицу итд.).

Служба социјалне заштите обавља стручне, превентивне, техничке и административне послове везане за социјалну функцију Установе. У том смислу сачињава Годишњи програм свога рада, прати законске промене и предлаже решења за остваривање социјалне функције Установе, превентивно и по потреби се директно укључује у решавање социјалних потреба и проблема деце, породице и запослених у Установи.

АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ
Избор ученика за бесплатну ужину- сарадња са локалном самоуправом	Август- септембар	Одељењске старешине
Утврђивање ученика у хранитељским породицама	Август- септембар	Одељењске старешине
Сарадња са центром за социјални рад- праћење ученика из хранитељских породица и социјално осетљивих група	Током године	Директор, педагог, одељењске старешине
Акција друг- другу	Октобар	Одељењске старешине
Сарадња са Црвеним крстом	Током године	Директор, педагог, одељењске старешине

16. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Васпитни задаци су:

- развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,
- оплемењивање уже и шире средине,
- стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине,
- стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова,
- уређење школског дворишта и одржавање спомен – обележја.

Васпитање за хуманизацију односа међу људима и половима има задатке:

- васпитање ученика за једнако вредновање способности и резултата рада оба пола, ради сузбијања предрасуда о инфериорности једног пола,
- изграђивање свести о природном односу човека према човеку,
- развијање другарских осећања, међусобног уважавања и поштовања друге личности,
- упознавање са улогом љубави и полности у животу човека,
- свакодневно дружење са вршњацима, међусобно помагање и одређено одрицање ради пружања могућности да се и други оствари у раду и игри,
- учење да се пажљиво и до краја саслуша други,
- развијање потребе за учешћем у акцијама солидарности,
- стицање навика пажљивог односа према млађим друговима, старијим и немоћним особама.

У реализацију овог програма, поред одељенских старешина, предметних наставника, руководилаца секција, стручних сарадника укључени су и сарадници Вршњачког тима.

Еколошка заштити и естетско уређење човекове животне средине, има све већи значај у данашње време када природа трпи разне штетне утицаје. Још у овом узрасту деце треба их ангажовати на очувању природних и радом стечених врености, на обезбеђивању еколошке равнотеже. Од великог је значаја да ученици схвате повезаност и зависност човека и природе, како би будући нараштаји живели у здравој животној средини**.**

Разноврсни садржаји естетског и хигијенског уређења школе ангажују ученике, наставно и остало особље Школе на систематски рад на оплемењивању и хуманизацији школског простора и живота у образовно- васпитним установама.

Остваривање активности има за циљ подстицање ученика да чувају, негују и стално унапређују естетске, еколошке и хигијенске вредности у школи.

Школа има задатак да:

- ствара што боље услове за боравак ученика у школи,
- обезбеди услове за несметан психички и физички развој ученика и развија свест о потребама очувања здравља сталним бављењем спортом и другим облицима рекреације,
- формира и развија навику културног понашања и опхођења и способност за доживљавање естетских вредности,
- развија хуманији однос међу људима уз међусобно уважавање и поштовање достојанства личности,
- формира и развија правилан однос према природи, културним, историјским и другим дибрима као и свест о потреби заштите, чувања и унапређивања животне средине,
- подстиче и развија код ученика потребу за унапређивање радне средине и културе рада, као и потребу за естетским уређењем околине.

Циљ:

- омогућавање и подстицање естетских, еколошких и хигијенских опажања, разумевања и поступања у процесу стваралачког живљења.

Задаци:

- стварање услова за реализацију естетских, еколошких и хигијенских као и културних потреба у школи и социокултурној средини,
- развијање сензибилитета у духу етноестетике и обичаја у сопственој средини,
- развијање критеријума за вредновање естетских, еколошких и хигијенских вредности,
- развијање свести код ученика о значају естетике, екологије и хигијене у свакодневном животу
- развијање одговорности за очување уметничког наслеђа, културне баштине, екологије и хигијене у животном амбијенту,
- подстицање индивидуалног деловања ученика и наставника у развоју естетске, еколошке и хигијенске свести.

I АКЦИЈА НА УРЕЂЕЊУ ШКОЛСКЕ СРЕДИНЕ И СЛОБОДАН ШКОЛСКИ ПРОСТОР

1. Уређење простора за спорт и физичку културу

2. Уређење просторије за извођење ваннаставних активности
3. Редовно одржавње чистоће дворишта

II УРЕЂЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ШКОЛСКЕ ЗГРАДЕ

1. Одржавање чистоће, зидова, подова
2. Одржавање чистоће школског намештаја (клупе, столице, табле)
3. Редовно проветравање просторија
4. Одржавање и садња цвећа
5. Одржавање личне хигијене
6. Организовање предавања о штетности пушења, алкохола и дроге

III АКЦИЈА НА ЗАШТИТИ И УНАПРЕЂИВАЊУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Неговање и чување паркова и засада у месту
2. Акција“Нахранимо птице“
3. Спречавање оштећења јавних и стамбених зграда, забрањују писање по њима
4. Одржавање споменика културе
5. Организовање научних скупова, предавања, нарочито професори биологије о овој проблематици
6. Скупљање и презентовање фото – документација

17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња са **локалном самоуправом** - локалном влашћу – финансирање школских програма, адаптације школских објеката, набавке опреме и наставних средстава, учешће ученика и наставника на манифестацијама у организацији локалне самоуправе
Носиоци послова: Школски одбор, директор, Савет родитеља, учитељи и наставници

Облици активности	Начин реализације	Носиоци реализације
Приредбе,смотре, научне трибине,радне акције ..	Међусобна помоћ школе и локалне средине у реализацији	Наставници, ученици, родитељи, представници

	наведених активности	локалне средине
Сарадња са представни-цима локалне самоуправе у циљу реализације Развојног плана школе	Остваривање контакта са надле-жнима за поправку спортских терена, зграде школепомоћ у опремању про-стора за извођење ваннаставних активности, помоћ у набаци са-времених наставних средстава	Директор, актив за Развојно планирање, локална самоуправа
Укључивање представнике локалне самоуправе у рад тимова школе	Активно укључивање у реализацију програма	Директор, локална самоуправа, тимови

18. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Помоћ родитељима у остваривању васпитне функције породице

1. Прикупљање података о индивидуалним карактеристикама развоја ученика, интересовањима и потребама, упознавање породичних прилика и услова рада ученика кроз индивидуалне, групне и одељењске родитељске састанке, разговоре, анкете, обиласке ученичких домова.

Носиоци послова: одељењске старешине, предметни наставници, педагог, директор.
Време реализације: током школске године;

- Информисање родитеља о резултатима учења ученика, владању ученика, основним смерницама и циљевима школе, структуирању одељења 1. разреда, изборним програмима у школи, правилима понашања, акцијама и манифестацијама у школи, условима уписа у средње школе и помоћи родитеља при томе, кроз индивидуалне разговоре и разредне родитељске састанке.
  Носиоци послова: одељењске старешине, предметни наставници
  Време реалзације: током школске године.
- Реализтација бар 4 родитељска састанка
- Међусобна подршка родитеља ученика са сметњама у развоју
- *Носиоци послова:* родитељи, стручни сарадници, ТИМ за инклузију, одељенске старешине
- *Време реализације:* током школске године;
- Упознавање родитеља ученика 8. разреда са могућностима њихове деце, њиховим жељама као и могућностима за упис у средње школе
  Носиоци послова: школски психолог, одељењске старешине, директор;

време реализације: друго полугодиште;

- Коришћење собе за родитеље као просторије за разговор са родитељима,
  Носиоци послова: учитељи, разредне старешине, наставници;
  Време реализације: током школске године

Сарадња са родитељима на остваривању приоритетних задатака рада школе

*1.*Укључивање родитеља као партнера у остваривање приоритетних задатака рада школе (упознавање Савета родитеља са приоритетним задацима, упознавање родитеља на родитељским састанцима, укључивање родитеља у трибине, у рад одељенских заједница, програм професионалне оријентације, школске акције и манифестације)
Активно учешће родитеља у обележавању Дана породице
Носиоци послова: директор, стручни сарадници, председници Савета родитеља, одељенске старешине.
Време реализације: септембар и током школске године

2. Упознавање родитеља са активностим у школи на омогућавању квалитетног образовања за све (инклузија и индивидуални образовни планови)
Носиоци послова: Стручни тим за инклузивно образовање, директор
Време реализације: током године

а. Сарадња родитеља са Ученичким парламентом – пружање подршке и помоћи родитеља у остваривању циљева и задатака рада парламента.
Носиоци послова: наставник задужен за рад Ученичког парламента, председници Савета родитеља, директор, стручни сарадници
Време реализације: током школске године

На основу чл. 48 Закона о основном образовању и васпитању, ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа ће организовати анкетирање родитеља, односно старатеља, у погледу задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за наредно полугодиште.

19. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Правилник о програму за остваривање екскурзије у првом и другом циклусу основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 7/2010), утврђује програм за остваривање екскурзија у првом и другом циклусу основног образовања и васпитања, односно уређује циљ и задатке програма за остваривање екскурзија, садржај програма, као и упутство за остваривање екскурзија. поменутим правилником, међутим, није ближе прописана процедура и поступак организације и реализације екскурзије.

Школа може да планира и организује екскурзију као ваннаставну активност. Програм екскурзија је саставни део школског програма и годишњег плана рада школе. При томе, школски програм и програм васпитног рада припремају одговарајући стручни органи установе, о предлогу се прибавља мишљење савета родитеља, а даље програм доноси орган управљања.

За сваку од екскурзија сачињава се посебан план и програм са циљевима и задацима а за реализацију наставе у природи и посебан план наставних и ваннаставних активности.

Настава у природи је факултативни , организациони облик наставе која се најчешће изводи у природи, комбиновањем наставе и учење са одмором , забавом и спортско рекреативним садржајем.Циљ наставе у природи је да повезује теорију са практичним образовањем.Задаци наставе у природи су оспособљавање ученика да самостално и под вођством наставника стичу нова и проширују раније стечена здања; упознавање биљног и животињског света у природи, као и развијање љубави и свести оњеном очувању ; упознавање културно историских знаменитости ,обичаја и занимања људи и других карактеристика краја у коме ученици бораве**;** развијање другарства и толеранције , изграђивање еколошких навика и схватање значаја здравља и здравих стилова живота.

Циљ	Образовно-васпитни задаци	Обухват ученика	Носиоци активности	Време трајања	Техничка организација и начин финансирања

Савлађивање и усвајање дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини ,упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе,као и рекреативно-здравствени опоравак ученика.	-упознавање културно-историјског наслеђа -упознавање знаменитости града -развијање позитивног односа према националним,културним и естетским вредностима -развијање позитивних социјалних односа -упознавање начина живота и рада -упознавање географских одлика краја -упознавање културно-историјског наслеђа града	Ученици од првог до четвртог разреда	-директор -одељењске старешине:	Једнодневна	Након јавне набавке мале вредности, финансира-ње од стране родитеља

План екскурзија и школе у природи

Екскурзије				Школа у природи		скијање	
Раз.	Маршута	време	трајање	место	Време		
I	Келебија, Суботица ,Палић	Мај,јун	1 дан				
II	Катаи Салаш, мали Иђош	Мај,јун	1 дан	златибор	7 дана,мај		

III	Нови Сад,Петроварадин	Мај,јун	1 дан				
IV	Београд	Мај,јун	1 дан	Златибор	7 дана, мај		
V	Келебија	Мај,јун	1				
VI	Засавица, Сремска Митровица	Мај,јун	1			Злати бор,7 дана	Децембар јануар
VII	Аранђеловац Источна Србија	Мај октобар	1 2				
VIII	Аранђеловац Источна Србија	Мај октобар	1 2				

20.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Циљ:

Развијање културе читања код ученика и њихово оспособљавање за самостално коришћење и проналажење потребне књижне и некњижне крађе.

Задаци:

- развијање потреба, навика и интересовања за коришћење библиотечке грађе,
- подстицање стваралачких потенцијала ученика коришћењем одговарајуће информацијске грађе,
- учествовање у остваривању прогарма образовно-васпитног рада Школе,
- набављање библиотечке грађе и њихова физичка обрада, инвентарисање, класификација, сигнирање и каталогизација,
- вођење прописане евиденције и документације о раду школске библиотеке,
- заштита библиотечке грађе и њихова периодична ревизија.

ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА

- израђивање годишњег, месечног и оперативних планова рада,
- планирање и програмирање рада ученицима у библиотеци,
- орипремање програма рада библиотечке секције,
- планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и сараднике.

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНА ДЕЛАТНОСТ

рад с ученицима:

- упознавање са радом школске библиотеке, њеним фондом и мрежом библиотека,
- упознавање с врстама библиотечке грађе и оспособљавање за њено самостално коришћење,
- упознавање с пословима библиотекара,
- пружање помоћи при избору литературе и друге грађе,
- остваривање програма образовно-васпитног рада ученицима у школској библиотеци,
- формирање навика за самостално налажење потребних информација и развијање читалачких способности,
- развијање навика за чување, заштиту и руковање књижниом и некњижном грађом,
- развијање метода самосталног рада за коришћење књижног и некњижног материјала,
- укључивање у рад библиотечке секције и пружање помоћи у остваривању њеног програма рада,
- остваривање сусрета с познатим личностима, писцимаа и другим јавним и културним радницима.

Сарадња са наставницима и стручним сарадницима

- припремање годишњег плана за обраду лектире,
- коришћење књижно-библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике,
- планирање набавке књижне и некњижне грађе,
- сарадња са наставницима разредне наставе и предметне наставе о оспособљавању ученика за самостално коришћење књижне и некњижне грађе у одељењу и школској библиотеци,
- припремање књижне и некњижне грађе и других материјала за потребе редовне, додатне и допунске наставе, слободнох активности и других облика образовно-васпитног рада.

БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ

- систематско информисање корисника о новим књигама, листовима и часописима,
- припремање библиографије за поједине предмете из области образовно-васпитног рада,
- евидентирање учесталости коришћења ученичког и наставно-сарадничког фонда,
- вођење библиотечких послова:инвентарисање, класификација, сигнирање, каталогизације и др.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

- припремање и организовање културних, такмичарских и сабирних акција (књижевне трибине, сусрети, разговори, акција “Месец дана књиге”, прикупљање књига, завичајне грађе, такмичења, конкурси, читалачка значка и др.),
- остваривање сардње са организацијама и установама у области културе, које се организовано баве саа радом деце и омладине (културно-уметничка друштва, центри за културу, народне библиотеке и друго),

- сарађивање с новинско-издавачким кућама, радио.телевизијским центрима, позоришним и филмским кућама и сл.,

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

- праћење педагошке литературе, периодике, стручних рецензија и приказа,
- праћење стручне литературе и периодике и периодике из области библиотекарства,
- учествовање на седницама стручних и других органа Школе,
- учествовање на седницама и стручним саветовањима за школске библиотекаре-медијатекаре,
- сарађивање са народним и другим библиотекама и савезима библиотечких радника региона и република.

21. ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН

АКТИВНОСТИ	УЧЕСНИЦИ	ОДГОВОРНА ОСОБА	ВРЕМЕ
Упознавање Наставничког већа , Савета родитеља, Школског одбо-ра, родитеља са ИО и потребом за израду ИОП-а	Директор, стручни тим за ИО	Директор	август септембар
Рад тима за ИО (иденти-фикација деце, сагласност родитеља, форми-рање тима за индивидуални ОП)	Тим за ИО, учитељи,родитељи, наставници	Учитељи,наставници, тим за ИО	септембар, октобар
Израда ИОП-а	Тим за ИОП	Тим за ИОП- учитељ, наставник, педагог	октобар, новембар
Усвајање ИОП-а од стране педагошког колегијума	Стручни тим за ИО, Педагошки колегијум	Директор	Новембар
Примена плана	Учитељ, наставник	Учитељ, наставник	3 месеца
Евалуација	Стручни тим за ИО, директор	Стручни тим, директор	

Бог поверљивости и заштите података ИОП овде неће бити приложени а налазе се код предметних наставника и педагога школе.Навешћемо само број ученика који раде по индивидуалном образовном плану.

разред	∑ ученика по ИОП-у	∑ по ИОП-1	∑ по ИОП-у 2

I			
II			
III			
IV			
V	4		4
VI	3	0	3
VII	6	0	6
VIII	0	0	0

23. ПРОГРАМ РАДА ЂАЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Ђачки парламент чине по два представника ученика из сваког одељења седмог и осмог разреда.За рад Ђаћког парламента задуђене су наставница Вишња Ибрајтер

Редни број	Садржај рада	Време реализације
1	Конституисање Одбора заједнице ученика	X
2	Организовање такмичења у уређењу учионица и успеха	IX
3	Упознавање са извештајем о раду школе за протеклу школску годину	X
4	Упознавање са оперативним планом рада школе	X
5	Анализа различитих истраживања	Током године
6	Покретање и прихватање одрешених акција и манифестација на нивоу школе(прославе, смотре, такмичења, сусрети, посете, акције солидарности)	Током године
7	Разматрање успеха и владања на класификационим периодима	XI,I,IV,VI
8	Разматрање приговора на оцене који су упућени стручним органима и директору школе	VI
9	Сарадња са другим школама, МЗ и другим институцијама и организацијама	Током године

10	Разматрање рада ученичких организација, секција и сл	Стално
11	Разматрање реализације развојног и акционог плана и давање сугестија	Током године
12.	Присуствовање седницама Наставничког већа без права одлучивања	Током године

25.ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здрављу на раду донет је на основу Правилника о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика школе.

Старање о безбедности и заштити ученика је обавеза свих запослених радника Школе.

У циљу заштите и безбедности ученика, Школа предузима следеће мере:

1. свакодневна сарадња са државним органима и органима јединице локалне самоуправе;
2. дежурство наставника и помоћно-техничког особља;
3. осигурање ученика;
4. обезбеђивање свих елемената заштите од пожара, поплава, удара грома и других елементарних непогода које могу угрозити безбедност ученика Школе;
5. друге мере у циљу заштите и безбедности ученика, утврђене Законом и општим актом Школе.

У поступку прописивања и извршавања мера заштите и безбедности ученика Школа сарађује са:

1. Одељењем за друштвене делатности општине- 2. Министарством просвете;
3. Министарством саобраћаја и телекомуникација;
4. Министарством унутрашњих послова ;

6. Центром за социјални рад општине .

26.САРАДЊА СА ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Сарадња са општином

Школа води уредну евиденцију о редовном похађању наставе свих уписаних ученика, као и евиденцију о деци доспелој за упис у први разред, по списковима које добија од надлежног органа.

Уколико ученик дуже од 3 дана не похађа наставу, а Школа не може да успостави контакт с родитељима или старатељима ученика, са насталом ситуацијом упознаће се Центар за социјални рад, у циљу предузимања законских мера и спречавања ситуације у којој би се ученик налазио без заштите и надзора.

Школа ажурира спискове деце доспеле за упис у први разред и доставља их општини чиме се остварује увид у број уписане деце сваке школске године.

Школа ће од надлежних органа општине тражити осветљавање школског дворишта и околних улица у циљу веће безбедности ученика с обзиром на касно окончавање наставе у поподневној смени.

Школа ће захтевати од ресорних служби општине (комуналне, грађевинске, санитарне...) благовремено деловање: размештање контејнера, уклањање смећа и разног отпада, асфалтирање и обезбеђење тротоара дуж школског дворишта.

Такође неопходна је сарадња у вези рада са мигрантима.

26.1. Сарадња с Министарством просвете

У сарадњи с Министарством просвете, Школа се стара да сви облици васпитно-образовног рада теку без застоја и проблема, да свеукупни односи учесника наставног процеса буду такви да ученици Школе буду заштићени од свих облика дискриминације и насиља.Такође интензивна је сарадња у укључивању миграната у редовну наставу(обуке, давање упутстава, конференције...)

26.2.Сарадња с Министарством унутрашњих послова

Овај вид сарадње одвија се првенствено путем сарадње са школским полицајцем као и редовним обиласком Школе и околине патрола ПС Кикинда, ради контролисања услова за несметан рад Школе и спречавања настанка потенцијалних проблема.

Школа, такође, остварује и сарадњу са надлежним инспекторима службе за малолетничку делинквенцију, којима се пријављује свака ситуација у Школи или у понашању ученика која може довести до делинквентног понашања, како би се спречила на време и тиме остварила безбедност других ученика Школе.

У време ваннаставних активности везаних за Школу (екскурзије, излети, рекреативна настава и сл.), Школа је у обавези да благовремено пријави свако путовање ученика, како би радници МУП-а обавили преглед ангажованих аутобуса и старали се о безбедности ученика за време трајања путовања.

Од надлежних органа Управе саобраћајне полиције Школа ће тражити да се обезбеди појачана контрола саобраћајница у околини Школе, а у сарадњи с њима Школа ће серијом предавања и приказивања филмова о понашању деце у саобраћају и познавању саобраћајних прописа подизати ниво образовања ученика у овом смислу.

Наставиће се са реализацијом пројекта Министарства унутрашњих послова и Министарства просвете под називом „Основи безбедности деце“ за ученике четвртог и шестог разреда Предавања ће реализовати обучени полицијски службеници опште надлежности, полицијски службеници криминалистичке полиције, полицијски службеници саобраћајне полиције и припадници ватрогасно-спасилачких јединица .

Циљ овог пројекта је, да се ученицима пружи могућност да се упознају са радом полиције, безбедоносним ризицима и претњама које угрожавају младе и начина за остваривање безбедоносне самозаштите.

Програм ће се спроводити у току целе школске 2018/2019. године у свим оделењима четвртог и шестог разреда, на једном часу разредне наставе и обухвата осам наставних јединица:

<u>Полицијски службеници опште надлежности реализоваће наставу из тема:</u>
„Полиција у служби грађана“ за ученике 4. и 6.разреда
„Насиље као негативна друштвена појава“ за ученике 4.разреда

<u>Полицијски службеници криминалистичке полиције реализоваће наставу из тема:</u>
„ Насиље као негативна друштвена појава“ за ученике 6.разреда
„Превенција и заштита деце од злоупотребе опојних дрога и алкохола за ученике 4. и 6. разреда
„ Безбедно коришћење интернета и друштвених мрежа“ за 4. и 6 разред
„ Превенција и заштита деце од трговине људима“ за ученике 4. и 6. Разреда
<u>Полицијски службеници саобраћајне полиције реализоваће наставу из теме</u>

„ Безбедно учешће деце у саобраћају“

<u>Припадници ватрогасно-спасилачких јединица реализоваће наставу из тема:</u>
„Заштита од пожара“ за ученике 4. и 6. Разреда
„Заштита од техничко-технолошких опсаности и природних непогода“ за ученике 4. и 6.разреда

Са Министарством просвете, науке и технолошког развоја усаглашено је да представници школа својим месечним плановима рада определе часове разредне наставе у оделењима четвртих и шестих разреда.

С обзиром да програм предвиђа доста активности, мишљења смо да је потредбно кренути са реализацијом пројекта одмах, почетком школске године.

У складу са тим, планирати термине до 24.09.2018. године, а како би се почело са реализацијом програма од 01.10.2018. године.

Поред тога ,Министарство Унутрашњих послова и Министарство просвете, науке и технолошког развоја донели су одлуку да се у школској 2018/2019. години програм „Основи безбедности деце“ реализује и за ученике првог разреда основих школа из укупно 3 теме:

1 „Шта ради полиција „ и „Заједно против насиља“
2. „Безбедност деце у саобраћају“
3. Заштита од опасних материја и природних непогода“

Имајући у виду специфичност реализације програма у привм разредима , планирано је да се извођење наставе реализује у свим оделењима првог разреда на једном од часова разредне наставе према следећем:
1. Полицијски службеници полиције опште надлежности реализоваће наставу из теме „Шта ради полиција „ и „Заједно против насиља“ - **у новембру и децембру;**

2. Полицијски службеници саобраћајне полиције реализоваће наставу из теме „Безбедност деце у саобраћају“ почетком другог полугодишта - **у фебруару и марту:**

3. Припадници ватрогасно –спасилачких јединицарелизоваће наставу из теме „Заштита од опасних материја и природних непогода**“ - у априлу и мају;**

Полицијски службеници ће након реализације сваког часа попуњавати извештај о одржаном часу који ће верификовати учитељ/разредни старешина својим потписом, а полицијски службеници ће одржавање часа верификовати у школском дневнику.

За организацију и реализацију свих наведених активности је задужена координатор пројекта полицијски службеник Оделења полиције самостални полицијски инспектор Љиљана Батански, (контакт тел 066-88-92-385) . О свим детаљима везаним за реализацију програма и планираним терминима биће више речи на првом следећем активу директора.

26.3.Сарадња с Центром за социјални рад

Педагошко-психолошка служба Школе, у сарадњи са одељењским старешином, остварује увид у породичне прилике, кад уочи промене у понашању и учењу ученика и у случају констатације да постоји недовољна брига и надзор у породици, обраћа се Центру за социјални рад (Тим за малолетничку делинквенцију и разводе и Тим за децу без родитељског старања), у циљу предузимања мера ради пружања помоћи ученику.

Даље ће се поступати по упутству о поступању установе образовања и васпитања и центра за социјални рад – органа старатељства у заштити деце од насиља(Министарство просвете, науке и технолошког развоја, број 611-00-419/2018-04, 03.04.2018.,Београд

27. ПРАВИЛА ПОНАШАЊА У УСТАНОВИ И ШКОЛИ

У установи се негују односи међусобног разумевања и уважавања личности деце, ученика, запослених и родитеља.

Запослени имају обавезу да својим радом и укупним понашањем доприносе развијању позитивне атмосфере у установи.

Понашање у установи и односи деце, ученика, запослених и родитеља уређују се правилима понашања у установи.

У установи су забрањене активности којима се угрожавају, омаловажавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица, по основу: расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, односно политичког опредељења и подстицање или неспречавање таквих активности, као и по другим основима утврђеним законом којим се

прописује забрана дискриминације.У установи је забрањено: физичко, психичко и социјално насиље; злостављање и занемаривање деце и ученика; физичко кажњавање и вређање личности, односно сексуална злоупотреба деце и ученика или запослених.

28.ДЕЖУРСТВО У ШКОЛИ

Дежурство у Школи изводе дежурни наставници, главни дежурни наставник и помоћно-техничко особље, у складу с процесом наставе.

Дежурство почиње 20 минута пре почетка наставе, а завршава се 15 минута након завршетка последњег часа.

Школа ради у ДВЕ смене и у свакој смени има најмање ЈЕДАН дежурни наставник. Наставник дежура у дворишту, и у холу.

Дежурни наставник обавезан је да на дежурство дође 20 минута пре почетка наставе и води рачуна о благовременом почетку наставе. У случају недоласка неког наставника у Школу, обавештава Директора Школе, како би се предузеле мере за обезбеђивање замене. Координира рад осталих наставника, решава евентуалне конфликте међу ученицима и брине о њиховој општој безбедности у Школи. Све промене уписује у књигу дежурства и о томе обавештава директора Школе.

Дежурни наставник обавезан је да на дежурство дођу 20 минута пре почетка наставе, да се јави директору, обавља дежурство у Школе предвиђеном распоредом , о свим уоченим променама обавештавају директора, извршавају његове налоге и омогућују безбедан улазак и излазак ученика из Школе.

У периоду лепог времена, дежурни наставник, за време великог одмора заједно са ученицима излазе у двориште и старају се о одржавању реда приликом изласка и уласка ученика у школску зграду.

Сви наставници на крају сваког часа, односно наставе, напуштају учионицу (кабинет) тек пошто из ње испрате све ученике.

Наставник који организује допунски час или неке друге активности, дужан је да брине о боравку ученика од почетка до краја ових активности.

Директор школе одговоран је за израду распореда дежурства и контролу његовог извршавања.

Помоћно-техничко особље помаже у раду дежурним наставницима, дежура на свом радном месту и не удаљава се без дозволе директора или дежурног наставника. У сарадњи с дежурним наставницима проверава разлоге доласка страних лица у Школу и прати њихово кретање у школској згради.

Помоћно-техничко особље дужно је да се стара о томе да за време трајања часа улазна врата Школе буду закључана или под сталним надзором, да дозволи улазак лицима чији је долазак у Школу најављен, а улазак осталима тек по одобрењу директора.

29.ПОСТУПАК И МЕРЕ ЗАШТИТЕ И БЕЗБЕДНОСТИ УЧЕНИКА У ШКОЛСКОМ ОБЈЕКТУ

Школа је у обавези да обезбеди услове за безбедност ученика, док бораве у објекту Школе и то:

1. заштиту од пожара, поплаве, грома и сл. – одржавањем инсталација у исправном стању, постављањем одговарајуће сигнализације за случај евакуисања при наступању опасности и др.
2. безбедност за време извођења наставе,
3. обезбеђивање сталног дежурства наставника и ученика, за време док ученици бораве у школском објекту.

У циљу заштите и безбедности ученика, за време боравка у објектима Школе, за време учествовања на школским екскурзијама или излетима, ученицима се најстроже забрањује ношење и доношење оружја, предмета којима се могу другима нанети повреде или нарушити здравље, као и доношење и употреба алкохола и других наркотичких средстава.

Школа обезбеђује и предузима мере заштите и безбедности ученика и за време извођења школских екскурзија и излета, о чему се стара вођа пута (екскурзије или излета) кога решењем одређује директор Школе и наставник који је задужен за одређено одељење, односно ученике који учествују у извођењу школске екскурзије или излета које организује Школа.

Ради остваривања оптималне безбедности ученика обавеза Школе је да при извођењу школске екскурзије или излета, ангажује најпоузданијег извођача, како би се у што већој мери обезбедила заштита и безбедност ученика Школе, који учествују на истим.

У циљу заштите деце и запослених, у Школи се спроводе мере заштите од пожара предвиђене законом, а које подразумевају обезбеђеност Школе довољним бројем ватрогасних апарата, обуку запослених за руковање њима и понашање у случају опасности и, у сарадњи са Управом противпожарне полиције и Ватрогасним друштвом, редовну контролу обучености запослених.

Сви запослени у Школи упознати су са одредбама Правилника о заштити од пожара и обавезни су да га примењују.

Школа је у обавези да врши редовну контролу громобранске инсталације од стране овлашћених организација и да поседује уредну документацију о томе.

Евентуалне недостатке отклањаће у најкраћем могућем року.

Школа је у обавези да у непосредној близини школе и школског дворишта контролише уличну расвету и одмах јави Електродистрибуцији да отклони недостатке.

Домар Школе је одговоран за то да сва водоводна инсталација функционише нормално, па је у том циљу обавезан да у најкраћем могућем року отклања мање кварове на водоводним инсталацијама. За санирање већих кварова ће се постарати, у сарадњи са директором и секретаром Школе, да се ангажује одговарајућа служба.

***А)* Мере и поступак заштите која се тиче здравствене безбедности ученика**

У циљу спровођења здравствене безбедности ученика у Школи Школа је дужна да:

– обезбеди свакодневно одржавање хигијене свих школских просторија (учионица, ходника, тоалета, сале за физичко васпитање), као и школског дворишта,

– спроводи редовне систематске прегледе запослених,

– обучава запослене за указивање прве помоћи и обезбеди опремљено сандуче за прву помоћ које ће се поставити на видном месту,

– постави корпе за отпатке по школској згради и у дворишту зграде,

– забрани свим запосленим пушење по школским ходницима и просторима у којима се налазе ученици.

Техничко особље је дужно да послове који се односе на одржавање чистоће школске зграде и дворишта обавља свакодневно.

Наставно особље је дужно да васпитно утиче на ђаке како би својим понашањем омогућили спровођење ових мера заштите.

Ученици су дужни да брину о чистоћи учионица (да бацају отпатке само у канте за смеће, брину о цвећу у учионици, да не жврљају по зидовима Школе и школских просторија). Ученицима је изричито забрањено пушење у школском простору и дворишту.

***Б*) Мере и поступак заштите која се тиче физичке безбедности ученика**

У циљу спровођења физичке безбедности ученика обавеза Школе је да обезбеди сталну сарадњу са МУП-ом како би се деца заштитила од агресивних група и појединаца.

Дужност школе је и да обезбеди сарадњу с комуналним службама Града како би се обезбедили:

– адекватно осветљење у околини школе,

– заштита деце од паса луталица,

– довољан број контејнера у околини школе.

Техничко особље је дужно да за време одмора дежура у ходницима и да као и сви запослени, благовремено пријави свако понашање које је у супротности са овим Правилником.

Наставно особље је дужно да васпитно утиче на ђаке, да својим понашањем не угрожава своју и туђу физичку сигурност, да своја дежурства у школској згради и на дворишту редовно обављају по утврђеном распореду, и да благовремено предузму неопходне мере за свако понашање које је у супротности са овим Правилником.

Ученици су дужни:

– да се понашају у складу с правилима пристојног понашања и међусобног уважавања,

– да се пажљиво крећу по ходницима (да не трче, не спуштају се низ гелендер, да не учествују у тучама нити да их својим понашањем изазивају).

***B)* Мере и поступак заштите која се тиче ментално-хигијенске безбедности ученика**

У циљу спровођења ментално-хигијенске безбедности ученика у Школи:

Стручни сарадници:

– сарађују са децом, родитељима, наставницима, Центром за социјални рад, здравственим установама и другим институцијама у решавању случајева када је дете физички, емоционално или социјално угрожено,

– информишу ученике, родитеље, наставнике о ризицима и мерама у циљу заштите од болести зависности кроз организована предавања, радионице, трибине и друге облике сарадње,

– код ученика развијају осећања за међусобно уважавање, поштовање.

Родитељи су дужни да благовремено обавесте разредног старешину уколико код детета, или у породици, постоје поремећаји у понашању.

Наставници су дужни да прате понашање ученика и ако уоче да ученици имају проблеме које не могу сами да реше, обрате се разредном старешини или психологу школе.

ОСИГУРАЊЕ УЧЕНИКА

Школа је у обавези да на почетку сваке школске године упозна родитеље са могућношћу осигурања ученика од последица несрећног случаја (незгоде) које се могу евентуално десити и са условима под којима се врши осигурање.

Школа је такође у обавези да, уколико постоји заинтересованост родитеља, буде посредник између њих и осигуравајуће организације, како би родитељ, уплатом премије осигурања, омогућио свом детету заштиту од свих ризика у свакодневном животу (у Школи, код куће, на путу, екскурзији, летовању и сл).

Школа ће на Савету родитеља упознати родитеље с понудама о осигурању које су стигле у Школу и посредоваће између њих и осигуравајуће компаније за коју се они определе.

31.ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Евалуација програма вршиће се кроз три фазе: припремну, оперативну и верификативну фазу. Ове фазе ће се реализовати кроз:

- седнице Одељењских већа,
- седнице Наставничког већа,
- применом низова задатака објективног типа, усмена испитивања
- присустовање настави (саветници, директор, стручни сарадник),
- сарадња са родитељима,
- сарадња са локалном средином

Кикинда, 1.јул 2022. године

Директор председник Школског одбора

_____ МП _____